ſ de cõdi.triti.l.i.in fi.⁊.l.ij.⁊ inſti.de ob.q̄ ex male.§.fi.et .ff.ſi cer.peta.l.ſi q̄s nec.§.fi.⁊ hoc iõ ab eis: qꝛ iõ ſurripiunt vt faciãt ſuã ſꝫ.M.ſꝫ nunq̃d poſſeſſionẽ rei mee quã aliꝰ hꝫ poſſuꝫ ꝯdicere etiã a nõ fure? R̃n.poſſuꝫ ꝑ triticariã.cũ ei oẽs res ꝯdicãt.vt.ff.de triti.l.i.§.⁊ gñal'r.⁊ poſſeſſio eſt res.vt inſti.de re.corpo.et incor. S̃ ipa cõdicat.ſꝫ certe qḋ condicat nõ eſt meuꝫ ſ.ipa poſſeſſio.ꝓprietatẽ aũt q̄ eſt mea nõ poſſem cõdicere.vt h.⁊ inſti.de acti.§.ſic itaqꝫ.

¶ De ſeruitutibꝰ

Dictum eſt.s̄.de ſeruitutibꝰ pſonarũ:nũc de ſeruitutibus rerum.

SEruitutes. pſonales dicũt vſus ⁊ vſufr.vt h.⁊ alie ſimiles vt dixi.s̄.de vſuf.l.ſi q̄s binas.ideo qꝛ ſp cũ pſona finiunt.vt.ff.de li.leg.nõ ſolũ.§.tale.reales aũt ſiue reruꝫ dicũtur ruſtice et vrbane vt ſubijcit qꝛ ad oẽm ſucceſſorem tranſeunt: lꝫ aliqñ obſtet exceptio.vt.ff.ti.iij.l.pecoris.⁊.l.via.§.ſi fundus.ſunt ⁊ alie mere pſonales.de quibꝰ dr.s̄.de ſta.ho.ſꝫ vſus ⁊ vſufr.⁊ ſimiles ſũt mixti pſonales: qꝛ a re homini debenẽ.eſt ⁊ quartũ genꝰ.vt.ff.de cõdi.⁊ demon.l.titio.§ titio.⁊ de manu.teſt.l.meuis.

ſeruitutũ q̄ttuor ſunt gña.

¶ Incipit liber octauus.

¶ De ſeruitutibus. Ti.j.

¶ Seruitutũ alie perſonales alie reales. Bar.

Martia.

SEruitutes[a] aut pſonarũ ſunt/vt vſus/⁊ vſufructꝰ. aut rerũ/vt ſeruitutes ruſticorũ p̄diorum: ⁊ vrbanorum.

Ulp.

UNus ex dñis[b] cõmuniũ ediũ ſeruitutẽ imponere nõ poteſt[c].

¶ Seruitutes pñt imponi ſolo ⁊ ſupficiei. vel ſic. Seruitutes poſſunt diminuere ſoli vtilitatẽ et ſupficiei. Bal.

Paulꝰ.

SEruitutes p̄diorum: alie i ſolo[d]/ alie in ſuperficie conſiſtunt.

¶ Seruitus nõ põt extingui tẽpore vel conditione: neqꝫ cõſtitui ex tpe ipſo iure ſed ope exceptiõis. h.d. iſta eſt difficilis lex ⁊ ſubtilis. ⁊ iſta eſt vna lec. ſm aliam lec. h.d. Seruitus nõ põt conſtitui ſub cõditione vel in diem. ⁊ ſi opponatur reijcitur ⁊ remanet conſtitutio pura.

Papinianus

SEruitutes ipo quidem iure[e] neqꝫ ex tempore[f] neqꝫ ad tempus: neqꝫ ſub conditione[g]: neqꝫ ad certam conditionem. verbigratia/ q̃diu volam conſtitui poſſunt. Sed tamen ſi hec adijciantur per pacti[h] vel doli exceptionem occurretur contra placitum[i] ſeruitutem vendicanti. idqꝫ ⁊ ſabinum reſpondiſſe Caſſius retulit: et ſibi placere.

U ¶ Nus ex dominis.ſ.qui ꝓ indiuiſo ſunt domini.

c ¶ Non poteſt.niſi alij conſentiant vel tunc: vl' etiam poſtea.vt.ff.de ſerui.ru.pre.per fundum.⁊.l. vnus et.ff.cõmu.predio.l.fi. Accur.

SEruitutes.in ſolo.põt intelligi.i.alie ruſtice ſeruitutes.⁊ alie vrbane. vel verius: alie in ſolo.i.ꝓprietate ſoli: ⁊ alie in ſupficie.vt.ff.de ſuph.l.i.§.fi.⁊ dicã tũc ab ipſo ſupficiario conſtitui.idẽ in emphiteota: qꝛ ſunt quaſi dñi: lꝫ quidã dicãt qꝫ ipſe ſupficiarius nõ ꝯſtituat ſꝫ verus dñs in ſolo cuiꝰ ſupficies eſt alterꝰ: quaſi ipſe cũ habeat ſeruitutẽ alij cedere nõ poſſit.vt.s̄.de vſufru.ſed ⁊ ſi q̄d.§.fi.ſꝫ certe nõ eſt ſeruitꝰ quã hꝫ ſupficiarius ſꝫ dñium vtile ipſius ſupficiei: qḋ eſt ꝯtrariũ ſeruituti.cum ſua res nemini ſeruiat.vt.ff.ti.i.in re cõmuni.

SEruitutes.ipo iure.i.de ſubtilitate iuris: aliḋ autẽ eſt de equitate q̄ preualet.vt.ff.,pri.ibi ſꝫ tñ ⁊c̄. ⁊ C.de iudi.placuit.itẽ hoc in realibꝰ ſuitutibꝰ.ſecus in vſufru.vt.s̄.de vſufru.l.iiij.⁊.v.

Eq̃tas rigori ꝑfertur.

f ¶ Ex tpe.vt valeãt poſt tps.vel ad tps vt valeãt vſqꝫ ad aliqḋ tps.vt.ff.de actio.⁊ ob.l.obligationũ fere.§.i.et põt poni exẽplũ: vt ſi cõceſſi tibi ſuitutẽ alternis horis vel diebꝰ: lꝫ finiat' illḋ tps quo vt vtereris dictũ eſt: non tñ deſinet ſeruitꝰ eſſe ipo iure. vt ſic incipiat alterno iterũ veniẽte tpe. durat enĩ omni tpe ex q̄ eſt ichoata ⁊ ſic ẽ vna

nõ plures.vt.ff.e.l.§.fi.⁊.ff.l.,pri.§.fi.⁊.ff.de ſeruitu.ruſti.predio.l.vna.licet ſit argu.contra qꝫ videantur plures.vt.ff.de aqua plu.ar.l.ſi plures.i.reſpõ. Sed certe diuerſis viabus fuerunt cõſtitute ſeruitutes aque nocturne et diurne.ſꝫ tñ qui vult ea alternatim cõſtituta vti tẽporibus exceptis repellit exceptione doli.vt h ſubijcit. Eſt tñ ar.qꝫ ex die poſſit ꝯſtitui.vt.ff.ti.ij.l.labeo.ſꝫ certe ibi pure conſtituitur.

g ¶ Sub ꝯditiõe Jo.ponit exẽpluꝫ vt ſi pure cõſtitui tibi ſeruitutẽ dico tñ vt ita demũ vtaris ea vl' ita demũ poſſis vendicare: ſi nauis ex aſia venerit. alij dicũt qꝫ ſub ꝯdi.cõſtitui ſi nauis ex aſia venerit: ſꝫ ante ꝯditionẽ tradidi: vel quaſi ꝑ patientiã trãſtuli dñium.vt.ff.d ſo.ſub ꝯditõe et.ff.de iure do. ſꝫ hoc niſi. Si ergo deficiat ꝯditio nihilominꝰ durat ſeruitꝰ in p̃mo caſu ſm Jo. Idẽ in ſcḋo.vt.ff.de leg.i.l.nemo põt.ſꝫ tñ exceptiõe repellitur.vt hic ſubijcit.⁊.ff.de act.⁊ ob.l.obligationũ fere.§.placet.tertij dicũt poni exẽplũ ſub hac cõdi.ſi volã.ſub qua etiã alia obligatio eſſe nõ põt.vt.ff.de act.⁊ obli.ſub hac et ꝓ hoc facit qḋ de modo h ſubijcit q̃diu volã: tu dicas non põt ſub ꝯditiõe cõſtitui.ſ.extinctiua qua exiſtẽte extinguatur ſeruitꝰ: ſed ſub ꝯditiõe qua exiſtẽte incipiat/ bñ põt.ſicut ⁊ dñium põt ſic trãſferri ⁊ poſſeſſio.vt.ff.de acq.poſ.qui abſenti.§.ſi q̄s.qḋ aũt ſubijcit ad certã cõditionẽ: dic ſi ſit tibi ſuitꝰ cõſtituta donec nauis veniat vl' dũ volã.et ſic modus quidã eſt: ⁊ dr ad certã ꝯditionẽ conſtitui.ſꝫ quare nõ põt cõſtitui predictis modis. R̃n.ſm M.qꝛ nec dñiuꝫ ſic trãſfertur.hec falſa vt dixi per.l.ff.de acqui.poſ.q̄ abſenti.§.ſi quis. Eſt et alia rõ: qꝛ tẽpus non eſt modus tollẽde vel inducende obligationis.vt in.d.l.obligationũ fere.§.plꝫ.nec ꝯditio.vt.d.l.de lega.i.nemo põt.tu potes dicere qꝫ ideo eſt: qꝛ cũ quadã perpetuitate voluit lex ꝯſtitui eas,ꝓpter vtilitatẽ p̄diorum. ſꝫ hoc de ſubtilitate iuris.ſecus de eq̃tate vt ſtatim dicit.

Seruitus an poſſit ſub ꝯditiõe conſtitui.

h ¶ Pacti.taciti.nã ſi cõuentio vt valeat ad diẽ ꝑ conſequens videor facere ne teneat poſt diẽ. ⁊ ſic in alijs exẽplis.ſic et inſti.de vb.ob.§.at ſi ita.⁊.ff.de vbo.obl.cũ.§.q̄ ita.doli aũt exceptio locũ hꝫ: vbicũqꝫ alia locuꝫ habet vt.ff.de except.do.l.ij.§.⁊ generaliter.

i ¶ Cõtra placitũ.ſ.ſi poſt cõditionẽ extinctiuã petat ſm Aldericũ. nã licet poſſit petere qꝛ perpetuo videt' cõſtitua: tñ exceptione repellitur: vel aliter añ ꝯditionẽ ſi petat qḋ põt: qꝛ pure ꝯſtituta vr.tñ repellit' niſi adueniente cõditiõe. vl' ſꝫ Azo.dic occurret.i.obuiabit vẽdicãti ꝯ pla

citū.i. pactū.ſiue vltra tp̄s ſiue an̄ tp̄s:ſiue an̄ ꝯditionē: ſiue poſt. poſſet etiā atteſtari vt ſit ſenſus huiꝰ.l. ꝑſus aliꝰ ꝙ diximꝰ.ſ.vt cōditiōes vel dies vel modi appoſiti ꝓ nō appoſitis habeant:ſicut hēmus i vltīa voluntate de ꝯditiōe i poſſibili.vt i.ſ.de he.iſti.§.ipoſſibilis.ꝛ qđ dr̄ occurret. dic.i. ſuccurretur volēti venire ꝯ pactū.ſic ponit.ſ.de ꝟ.obli. vbi aūt nō app.§. q̄ ꝟo a ticio.ſz hoc nō plz.q2 nichil ē adeo ꝯueniens ꝙ pacta ſuari.ꝛ idō primū itellectum approbo.ar.ſ. de pac.l.i.in p̄n. Ac.

a ¶ Cām. vt ad tp̄s vel ex tp̄e con ſtituta videat:ſz ꝑ petua eſt ꝛ purat nō deſinit. ſic.C. de cu.furi.l. cū a= lijs.ꝛ hoc cum ſe= mel eſt ꝯſtituta.ſe cus ſi pluribꝰ vici bus.vt.ſ. de aqua plu.arcē. ſi prius que eſt contra.

Ia.fere. q̄a vſufr. ex cer to tp̄e ꝛ ad certū tp̄s ꝯſtitui pōt.vt ſ.fami. herc.ꝛ pu to.§. vſufructꝰ.et C. de vſufr. ſi pt̄. ꝛ ꝓ parte.ſz ſerui tutes non.vt.ſ.ad l.fal.l.i.§.ſi vſufr. ꝛ.ſ.e.l.vie.

c ¶ Diximꝰ. vt ſ. de vſufr.l.iij.et inſti.eo.§.fi.

d ¶ Secerni pōt ꝛ dr̄ ſub mō nō ad tp̄s ꝯſtitui.vt.ſ.l. ꝑma in fine.

Ad certā par tē. ꝓ diuiſo ſ.vt ſuiat ei. vt.ſ. ti.ſ.l. certo. et ſic nō ē ꝯ.ſ. cōia p̄di. l.ſi q̄s duas.§.i.

f ¶ Remitti. ſcz conſtituta.

g ¶ Conſtitui.ſ. ab initio.

Ius cloace. ſeruitus eſt. ſcilicet ruſtici pre dij.vt.ſ.de ſerui.ruſti.predie.l.ij.

Jus delicatoꝝ votiſ nō fauet.

Ut pomū.nō p̄t.ꝛ ē rō q2 ꝓpter neceſſitatē nō ꝓpt delectationē ipoꝛ dz:nō ei ius fauet delicatoꝝ vo tis vt.ſ.de pig.act.ſi ſeruos.i fi.ꝛ.ſ.q̄ in frau.pa.l.i.§.ſz ſi

¶ Seruitutes ꝛ expꝛeſſe poſ ſunt modificari in ipſa con= ſtitutione licet non extingui. hoc dicit Bar.

¶ Modum adijci ſeruitutibꝰ poſſe conſtat:veluti quo gene re vehiculi agatur vel nō aga= tur : veluti vt equo dumtaxat vel vt certū pondus vehatur: vel vt res ille tranſducantur. aut carbo poꝛtetur. ¶ Inter ualla dierum ꝛ hoꝛarum non ad tempoꝛis cauſam[a] ſed ad modū pertinent iure conſtitu te ſeruitutis.

¶ Seruitus predialis p̄t con ſtitui eiſdē modis quibus per ſonalis.h.d. Bar. Gaius.

Uia iter:actus: hauſtꝰ aque eiſdē fere[b] mo= dis conſtituunt quibꝰ ꝛ vſūfr. cōſtitui diximus[c]. ¶ Uſus ſer uitutū tempoꝛibꝰ ſecerni pōt[d] foꝛte vt quis poſt hoꝛā tertiā vſq3 ad hoꝛā decimā eo iure vtatur: vel vt alternis diebus vtatur. Paulus.

Ad certam partē[e] fundi ſeruitus tam remitti[f] ꝙ con= ſtitui[g] poteſt. Ulpianus.

Ius cloace immittende ſeruitus eſt[h].

¶ Nō pōt imponi ſeruitꝰ pre= dio que non reſpicit vtilitatē alterius p̄edij. Bar. Celſus

Ut pomū decerpere li ceat:et vt ſpaciari ꝛ vt cenare in alieno poſſimus: ſer uitus imponi non poteſt[i].

¶ Pro parte ſeruitus retine= tur licet ab initio pro parte nō conſtituatur.h.d. Barto.

¶ Si predium tuum michi[k] ſeruiat: ſiue ego partis predij tui dn̄s eē cepero[l]:ſiue tu mei: ꝑ partes quidē ſeruitꝰ retine= tur: licet ab initio per partes acquiri non poterat[m].

¶ Uerba contractus debent ciuiliter intelligi. ꝛ qui ſemel locum eligit variare non pōt h.d. vel ſic. Jus ſeruitutis re ſpicit fundum et quālibet par tem eius. idem in eius vſu ab initio.ſed cum per certum lo= cū ceperit non poterit poſtea variare.h.d. Bar. Celſus.

Si cui ſimplici[n] vſu via per fundū cuiuſpiā cō= cedatur[o]:vel reliquatur[p] in in finito : videlicet per quālibet eius partē ire agere licebit[q]: ciuili tamē modo. Nam que= dam in ſermone tacite exci= piuntur[r]. Non enim per villā ipſam nec per medias vineas ire agere ſinendus eſt:cum id eque commode per alteram partem facere poſſit: et mino re ſeruientis fundi detrimen= to[ſ]. Uerum conſtitit vt ꝙ pri= mum viā direxiſſet:ea demū via ire agere deberet. nec am= plius mutande[t] eius poteſta= tem haberet. Sicuti ſabino quoq3 videbatur: qui argu= mento riui[v] vtebatur quem[x] primo qualibet[y] ducere licuiſ= ſet: poſtea ꝙ ductꝰ eſſet trāſ= ferre non liceret[z].quod ꝛ in via ſeruandum eſſe verum eſt.

¶ Licet in predio ſeruiente edificare vt commode quis poſſit vti ſeruitute. hoc dicit Bartolus. Idem.

Si iter legatum ſit quo niſi ope facto iri nō poſ ſit:licere[a] fodiendo/ſubſtruen

rem.ꝛ.ſ.de oper.ſer.l.fi.ꝛ.ſ.de cap.l.ij.ſz hec rō reꝓba tur.vt.ſ.de aq̄ q̄ti.ꝛ eſti.l.hoc iure.in p̄n.ꝛ.ſ.qđ vi aut clā l.cōperit.§.i.q ſūt ꝯ. Dic ḡ meliꝰ:nō p̄t iponi ſuitꝰ p̄dia= lis ſz ꝑſonalis ſic.vt.ſ.de vſuf.ſi q̄s binas ſin.§.tu dic ꝙ nec ꝑſonalis ſuitꝰ eſt:ſz quoddā pactū fieri p̄t de hoc

k ¶ Si p̄diū tuū michi.i.p̄dio meo

l ¶ Cepero.ſ.ꝓ indiuiſo.ꝛ ſic itel= ligit.ſ.ti.i.ſi quis edes.§.i.

m ¶ Nō poterat. vt pars tm̄ tui fū di meo fundo ſer= uiat. vt dices.ſ.cō munia p̄di. ſi q̄s duas.§.i.ꝛ facit.ſ. de vb.ſig.plībꝰ.§. fi.ꝛ.ſ.ti.ij.l.vnus.

Si cui ſimpli ci.i.ſine cer= ti loci diffinitiōe.

o ¶ Cōcedatur. inter viuos.

p ¶ Reliquat.in vltīma volūtate.

q ¶ Licebit.ſ.il li cui eſt cōſtituta et ſic dat ei electio ſed ꝯ.ſ.de ſerui.ru ſti.predi.ſi via.ſo= lu.vt ibi.

r ¶ Excipiūtur. vt.ſ.ſi cer.pe.l.cū q̄d.ꝛ.ſ.ð ritu nup. l.quācq3.ar. ꝯ.ſ.ti. i.ſi ſeruitus.

ſ ¶ Detrimēto. nec ei malicijs ꝛc. vt. ſ. de rei vēdi. in fundo.

t ¶ Mutāde.nō lz ei variare. vt h. ꝛ.ſ. de aq̄ q̄.ꝛ eſti. l.fi.ꝛ.ſ ſi ſer.vē.et ſi forte.§.modus. ꝛ ar.ſ.de tribu.q̄ḡ hr̄ dē.§. eligere.ni ſi hoc expreſſe ſit actū in ꝯſtituēda ſuitute.vt.ſ. que ad.ſer.amit.nā ſa tis.§.cetep.q̄ eſt ꝯ. Aliō in vſu ſuat: vbi p̄t mutare.vt ſ.de vſu ꝛ ha.l.di uus.§.lz.q̄ eſt ꝯ.

v ¶ Riui. relicti vel cōceſſi. Ac.

x ¶ Quē.ſ.riuū.

y ¶ Qualibet.parte fundi.

z ¶ Nō liceret.i aliā partē fūdi.ſz dn̄s p̄t ex cā mutare ſine incōmō eiꝰ cui debet ſuitꝰ.vt.ſ.ð reli.l.ij.§.pe.

Si iter.licere.ei cui ſeruitꝰ debetur. Accur.

do iter facere[a] Proculus ait.

¶ Seruitus nõ põt acquiri p parte: ꝛ actus nõ perfectus vi ciatur ſi deuenit ad eũ caſuꝫ a quo non potuit ichoari. Bar.

Pro parte[b] Modeſti.

Pro parte dñij ſeruituteꝫ acquiri non poſſe vulgo traditur[c]. Et ideo ſi quis fundũ habẽs viaꝫ ſtipuletur et partem[d] fundi ſui poſtea alienet: corrumpit[e] ſtipulationem: in eũ caſum deducendo a quo ſtipulatio incipere non poſſit[f]. Pro parte quoqꝫ[g] neqꝫ legari neqꝫ adimi via põt[h]. et ſi id factum eſt: neqꝫ legatũ/ neqꝫ adẽptio valet.

¶ Fundo ciuitatis poteſt acquiri ſeruitus. Bar. Iabo.

Non dubito quin fundo municipum per ſeruum[i] recte ſeruitus acq̃ratur.

¶ In ſeruitutibus realib⁹ ij non valet qꝺ ago vt ago valet vt valere poteſt. Bar. Pomp.

Si tam anguſti loci demonſtratiõe facta via cõceſſa fuerit: vt neqꝫ vehiculum neqꝫ iumẽtũ ea ire poſſit: iter magis q̃ via[h] aut actus acquiſitus videbit. ſed ſi iumẽtum per eam duci poterit: nõ etiam vehiculum/ actus videbitur acquiſitus[l].

a ¶ Iter facere. ſic .ꝭ.ti.i. ſeruitutes. §. ſi domo.

b Pro parte dominij. predij dominantis. Accur.

c ¶ Tradit. puta vt fundus tuus ſeruiat medietati mei pdij. p indiuiſo. hoc fieri nõ pt. vt hic. ꝛ .ꝭ. de ſer. leg. l. ſi is q̃ duas. circa prin. ꝛ .ꝭ. cõia predio. ſi qs duas §.i. ſed ad certaꝫ p diuiſo ſic. vt .ꝭ. eo. l. ad certam.

d ¶ parte. dimidiã pro indiuiſo: ſecus p diuiſo: qꝛ tũc etiã a pncipio ſic pt ꝯſtitui. vt .ꝭ. e. l. ad certam. ac.

e ¶ Corrũpit. loquit hic in eo cãu cũ nõ erat adhuc in poſſeſſione ſeruitut: ſꝫ tñ ſtipulatus. alſ eẽt ꝫ .ꝭ. eo. vt pomuꝫ. §. ſi prediũ. nã multa ☞ impediũt faciẽda q̃ nõ ipediũt iã facta. vt .ꝭ. ꝛ diri. ꝭ. de his q̃ ſũt ſui vł ali. iur. l. pñe. Ac.

f ¶ Nõ poſſit. ſ. ſic. vt in pri. hui⁹ legis. ꝛ .ꝭ. de ꝟ. ob. plurib⁹. §. fi. i pñ.

g ¶ Pro parte q̃qꝫ. dominij. ſ. fundi ſeruientis.

h ¶ Via pt. ſ. expſſim. vt ꝛ .ꝭ. ꝺ lib. le. l. legata. §. fina. ſed tacite pt. vt .ꝭ. eo. l. vt pomũ. §. ſi predium. ꝛ differt hic cãus a ſupiori primo legis: qꝛ hic vetat ꝯſtitui in parte fundi ſeruiẽtis: ibi in parte eius cui ſeruitur.

Non dubito. per ſeruum. ſcꝫ municipij. ſic ꝛ .ꝭ. de acquiren. poſſeſ. l. ij.

Si tam anguſti. q̃ via. nam via plus continet. vt .ꝭ. de ſeruitu. ruſtic. predio. l. i. ꝛ. l. via. in prin.

l ¶ Acquiſit⁹. magis q̃ via. nam via plus ꝯtinet. vt .ꝭ. de ſerui. ru. pre. l. i. ꝛ. l. via. ſed in vehiculo paria ſunt vt predicta. l. via. Accurſius.

Seruitutes. accedunt. et ſine eis eſſe non poſſunt. vt .ꝭ. cõmunia predio. l. i.

n ¶ Vſu nõ capiuntur. bene ſequit. nam ſi ſunt incorporales vt hic ꝛ inſti. de rebus cor. et incorpo. §. fi. ergo non poſſidẽtur. vt .ꝭ. de acqui. poſ. l. iij. i. rñ. ꝛ .ꝭ. de acquiren. re. do. ſeruus. §. incorporales. ergo nõ vſucapiũtur. vt .ꝭ. de vſucapio. l. ſine poſſeſſione. ſed videtur vſucapi. vt .ꝭ. de vſuca. ſi aliena. §. i. que eſt cõtra. ſꝫ ibi cũ edificio poſſunt: p ſe nõ vt hic. Itẽ videtur poſſideri ꝛ ſic preſcribi. vt .ꝭ. de itine. actuqꝫ priua. l. fi. ꝛ .ꝭ. de peti. heredi. l. regulariter. ꝛ .ꝭ. cõmunia predio. l. ij. q̃ ſunt ꝯtra. Sol. qꝺ dicitur incorporalia poſſideri legibus predictis: ſubaudi quaſi. nã vere non vt .ꝭ. ti. i. ſi edes. §. fi. in fi. ꝛ ſic ſubauditur inſti. de vſufru. §. conſtituitur.

Incorporalia an vſucapiant.

¶ Incorporalia q̃ non habẽt cãm cõtinuã nõ vſucapiuntur h. d. vel ſic. Incorporalia non hñtia cãꝫ ꝯtinuã nõ pñt pſcribi. h. d. ꝛ ſubtilis ẽ. B. Pau.

Seruitutes pdiorꝫ ruſticorũ etiã ſi corporibus accedũt[m] incorporales tamẽ ſunt: ꝛ ideo vſu nõ capiuntur[n] vel ideo[o] qꝛ tales ſunt ſeruitutes: vt nõ habeant certam[p] cõtinuãqꝫ poſſeſſionẽ. Nemo ei tam perpetuo tãqꝫ continue ire poteſt: vt nullo momento poſſeſſio eius interpellari videatur. Idem et in ſeruitutibus prediorꝫ vrbanorꝫ obſuat.

¶ Seruitus ad ſepulchrũ eſt priuati iuris: ꝛ de ea põt diſponi vt de ſeruitute priuati. Bar.

¶ Seruitus itineris ad ſepulchrũ priuati iuris manet. ꝛ ideo

o ¶ Ideo. ſcꝫ non vſucapiuntur.

p ¶ Certã. ſi hec ſcꝺa bona eſt ratio nullũ interdictuꝫ poſſeſſoriũ p ſeruitute dabit. vel vti poſſi. vel de itinere actuqꝫ priua. cũ poſſidẽtib⁹ dent. vt .ꝭ. e. l. quotiẽs. ꝛ .ꝭ. ſi ſer. ven. l. ſicuti. §. fi. ꝛ hic dicit q nemo hꝫ certã earꝫ poſſeſſionẽ. ſꝫ certe h pl⁹ dicit: cõtinuãqꝫ. naꝫ põt eſſe q tpe intẽdicti quaſi poſſideret vł illo anno poſſedit. vñ recte ſibi cõpetit interdictum. vt .ꝭ. de itine. actuqꝫ pri. l. i. §. hoc iterdictuꝫ vt tñ plene ſcias q̃ ſeruitutes vſucapiãtur vel non dic q ſeruit⁹ aut hꝫ ppetuam cãm aut q̃ſi ppetuam. aut nec ppetuam nec quaſi ppetuã. Si ppetuã: vt aq̃ductus: ꝛ tũc preſcribi pt. vt .C. e. l. ij. Itẽ altius tollẽdi. vt .ꝭ. titu. i. ſꝫ ſi iter. in pñ. q̃ſi ppetuam eodẽ mõ: vt ſtillicidiũ vel ductus aque ex celo cadẽtis. vt .ꝭ. ti. i. l. foramẽ. Et q dico has pſcribi intellige. x. an. inter pñtes. vel. xx. inter abñtes: exẽplo rerũ immobiliũ. vt .C. e. l. ij. ꝛ forte ẽt ſine tit. ſm Azo. certe immo ſine forte. vt .ꝭ. ſi ſer. ven. ſi quis diuturno. qꝺ tps incipit currere ex quo cepit vti iure ſeruitutis nõ vi: nõ clã: non precario. vt .ꝭ. queãd. ſerui. ami. l. fi. ꝛ .ꝭ. de itine. actuqꝫ priuato. l. i. §. iulianus. ſi aũt nõ habeat ppetuã cãm vel quaſi vt via vel ſimiles nõ vſucapiunt. i. non pſcribũtur vt hic. niſi tanto tpe cuius nõ ſit memoria. vt .ꝭ. de aqua plu. ar. l. i. §. fi. ꝛ. l. ij. §. antepe. ꝛ de ſuitute tali intelligit .ꝭ. de aqua quoti. ꝛ eſti. l. hoc iure. §. ductus: vel ducit ibi ex flumine publico: ꝛ iõ exigit tñ tps cuius nõ extet memoria. Sꝫ quomõ poſt. xxx. an. intẽdit negatoria q̃ iam ſublata eſt. vt .C. de preſcrip. xxx. an. ſicut. Rñ. rõne pñtis itionis. vt .ꝭ. de iudi. nõ alſ. §. i. licet aũt dixerim ſeruitutes q̃ non habẽt ppetuã cãm vł quaſi perpetuã non preſcribi. tamen poteſt dici ſm Iohan. q ſi quis dicat ſibi conſtitutam talem ſeruitutem ex titulo. nec id poſſit pbare per teſtes vel inſtrumenta: et in adminiculum ſue intentionis indicat coniecturam: quia vſus eſt ſeruitute predij domino ſciente et non contradicente per. x. vel. xx. an. preſumatur ſeruitus conſtituta ex cauſa que pretendit preceſſiſſe. vt .ꝭ. de aqua plu. arcen. l. i. in fine. ꝛ .ꝭ. de vſu. l. cum de in rem ꝟſo. econtra qualiter preſcriptione amittantur: dices .ꝭ. quemadmo. ſerui. amit. ſi ſic.

Seruitutes an ꝛ q̃ vſucapiant

a ¶ Seruiētis pōt.cōtra videbať:ꝙ nō poſſint eſſe he ſeruitutes niſi inter dños ꝑdioꝝ.vt.j.cōia ꝑdio.l.i.ſꝫ certe lꝫ ſepulchꝛū ſit nullius:tn̄ ius ſepeliēdi eſt ꝑuatū:cuius cauſa ſeruitus ꝯſtituiť.vt.j.ſi ſer.vē.l.i.Accur.

b ¶ Loco iteruenicte.iter ꝑdiū ſeruiturū et dn̄aturū.

c ¶ hauſt⁹.i.ius aq̄ deferende ſup collū:vel ſup aſinū nō traijciende aque per terrā. vt ſubijcit.idē eſt in alijs ſeruitutib⁹ q̄ nō nocēt publico. vt.j.e.l.fi.⁊.j.ð aq̄ plu.ar.ſi pu⁹.§.licet. Itē non nocet medius locus publīc⁹.i.via ad augmētū inſule. vt.j. de acquir.re.do.l. maritus.

d ¶ A principe. vel a ſenatu. vt.j. de flumi.l.ij.

e ¶ Sine icōmodo.marie. vel dic magno. vt ar.C. ð ꝑci.impe.offe.l. quotiens.

f ¶ Impedit.ergo pl⁹ꝗn̄ꝗꝫ hn̄tre ligioſa ꝙꝫ publica vt ex his duobus §.colligiť.et.j.de aq̄ plu.ar.ſi pu⁹. §.ſacro.Accur.

Q Uotiēs.hominū.i.perſonales.

h ¶ Nichil agiť. nō valet ſeruit⁹:qꝛ mea nō itereſt imponi.vt hic.et.j.ſi ſui.vē.l.ſicuti. §. fi.nec aliud pactū tale.vt.ß.de pact. l.fi.ſed videť ꝯ.j.e. l.ei fundo. ſol.ibi in ipſa traditione fuit appoſituꝫ. vt C.ð pac.inť ēp.⁊ vē.l.fi.⁊.ß.ð pac.l.traditōib⁹.ſm̄ ꝗſdā.tu dic ꝙ l.l.ꝫria nō itererat tūc qn̄ ſuit⁹ iponebať:ſꝫ poſtea debebat intereſſe vel ſpabať.vt.ß.de vſufru.ſi īfantis.ceterū ſi nec tūc nec poſtea intereſſet:nō valet ꝯſtitutio.vt hic.

i ¶ Gratia. quia tunc intereſt:et ſic valet.vt.j.de aqua quoti.⁊ eſti.l.i.§.ſi quis.

k ¶ Preſtet.no.q̄ ſuitutē dꝫ nō facit ſꝫ patiť.vt h.et.j. aqua plu.ar.l.i.in fi.niſi ī caſu qn̄ gr̄a ſeruitutis al̄s cōſtitute cogaris aliq̄d facere:vt reſtituere parietē vel colūnā que onus meū ſuſtineat.vt.j.ti.i.l.eū debere.et.j.ſi ſerui.ven.l.ſicuti.§.i.⁊.§.diſtant.Accur.

Serui= tutē de= bēs nō ꝗ patiť

E 3 q̄.vtilē petitōēꝫ.i.efficacē vēdicatiōēꝫ ꝑ ꝯfeſſoriā vt h.⁊.j.ð ope.no.nū.l.creditoris.ſꝫ fructuario nō

remitti domiꝰ fundi ſeruiētis pōt^a. ⁊ acq̄ri etiā poſt religionē ſepulchꝛi hec ſeruit⁹ pōt.

¶ Loc⁹ medi⁹ impediēs cōmodū ex vno loco ꝑuenire ad aliū impedit ſeruitutē conſtitui.h.d.Bar.

¶ Publico loco interuenienſte^b vel via publica hauſt⁹^c ſeruit⁹ iponi pōt: aq̄duct⁹ nō poteſt.a principe^d aūt peti ſolet. vt ꝑ viā publicā aquā ducere ſine icōmodo^e publico liceat.

¶ Sacri et religioſi loci iteruētus etiā itineris ſeruitutem impedit^f: cū ſeruitus ꝑ ea loca nulli deberi poteſt.

¶ Non poteſt imponi ſeruit⁹ de eo qð fundi vtilitatem non reſpicit. Bar. Pōponius.

Q Uotiēs nec hoim^g nec ꝑdioꝝ ſeruitutes ſunt: qꝛ nichil vicinoꝝ intereſt/non valet. Ueluti ne ꝑ fundū tuuꝫ eas aut ne ibi ꝯſiſtas. Et ideo ſi michi ꝯcedas ius tibi nō eſſe fundo tuo vti frui:nichil agitur^h. Aliter atꝗꝫ ſi ꝯcedas michi ius tibi non eſſe in fundo tuo aquam querere minuēde aque mee gratia^i.

¶ Qui debet ſeruitutem cogitur pati:non agere. Bar.

¶ Seruitutum nō ea natura eſt vt aliq̄d faciat q̄s: veluti vt viridaria tollat:aut amenioꝛē

ꝓſpectuꝫ ꝑſtet^k: aut in hoc vt in ſuo pingat:ſed vt aliq̄d patiatur:aut non faciat aliq̄d.

¶ Creditoꝛi ⁊ emphiteote cōpetit vtilis actio pro ſeruitute. Barto. Iulianus.

E 3 qui pignoꝛi fundum accepit nō eſt iniquum vtilē petitionē^l ſeruitutis dari. ſicuti ipſius fundi vtilis petitio^m dabitur. Idē ſeruari cōuenit ⁊ in eo ad quem vectigalis fundus pertinet.

¶ Seruitutes ſunt indiuidue ⁊ traſeūt in heredes inſolidū actiue ⁊ paſſiue. Bar. Pōp.

U Je itineris act⁹ aq̄ductus pars: ī obligationē deduci non pōt. quia vſus eoꝝ indiuiſus eſt^n. ⁊ ideo ſi ſtipulatoꝛ deceſſerit plurib⁹ heredibus relictis:ſinguli inſolidum viā petunt^o. et ſi promiſſoꝛ deceſſerit pluribus heredibus relictis:a ſingulis heredibus ſolida petitio^p eſt.

¶ Seruit⁹ ꝯfuſa aditiōe dꝫ ꝑ legatarium reſtaurari. Bart.

P Apinian⁹ notat in oib⁹ q̄ ſuitutib⁹ q̄ aditiōib⁹ ꝯfuſe ſūt rūſum ē doli exceptiōeꝫ nocitură legatario:ſi n̄ patiať eas iteꝝ iponi.

¶ Poteſt iponi ſeruit⁹ de eo qð nō itereſt tūc:ſed ſperať intereſſe ī futuꝝ. Bar. Labeo.

dať.vt.ß.ſi vſufru.pe.l.vti frui.§.vtrū.q̄ eſt ꝯtra.ſꝫ illð iō:qꝛ ſeruit⁹ ſeruitutis eſſe nō pōt.vt.j.de vſufruc.le.l.i.

m ¶ Utilis petitio.i.efficax hypothecaria.

U Je.indiuiſus eſt.ſecus in vſufru.vt.j.ad legē fal. l.i.§.ſi vſufructus.Accur.

o ¶ Petūt.⁊ obtinēt.ſed an vtriꝗ̄ ꝑmo obtinet. dic vt not.j.de ꝑ. ob. l.ij.§.ex his.

p ¶ Petitio. no. inſolidū trāſit:vt h.⁊.j.de ꝑ.ob.l.ij. §.pe.et fi.et.j.fa. herc. heredes. §. an ea.⁊ ſic tranſit ad aliū. vt h.et.j. cōia ꝑdi.ſi ei cui⁹. ⁊.j.ti.ij.ſi vnus ex ſocijs.§.i.et ſic eſt ꝯ.ß.e.l.ꝑpte.ſꝫ illud eſt iō:qꝛ obligatio ſeruituť nō pōt trāſire cuꝫ q̄s alienat:niſi cedat qð ibi eſſe nō pōt: qꝛ tradita n̄ erat: ſꝫ ſec⁹ in heredib⁹ ſm̄ Jo.nā in oēm ius defuncti ſuccedunt.

P Apinian⁹. ī oibus.pone caſum ꝙ ꝑdiū teſtatoris ſeruiebat predio heredis:⁊ fundū ſeruiētē teſtatoꝛ legauit ſub ꝯditione.⁊ ſic medio tp̄e ſunt ſeruitutes extincte.vt .j.tit.i.ſi q̄s edes. ſꝫ debēt reponi vt hic dicit.⁊ in ꝑdicta.l.ſi q̄s edes. ⁊ .j.de here.vēdi.l. ij.§.fi.et qð ſubijcit legatario.ſ.cōditionali. vel pone ecōtra ꝑdiū heredis ſeruire predio teſtatoris.⁊ teſtatoꝛ legauit predium heredis quod ſeruiebat.nam non tranſit dominium ſtatim in legatarium . et ideo extinguitur ſeruitus etiam ſi pure legauerit.et ſic obſtat doli exceptio legatario legatū vendicanti. Sic poſito caſu non poteſt opponi ꝙ non videatur confundi ſeruitus quaſi recta via tranſeat dominiū in legatarium. vt.j.de fur.a ticio. ⁊.j.de pecu.ſed ſi dam num.§.preterea:quia ſm̄ primum caſum pendente condi.dominus eſt.vt.j.ad ſilleia.l.i.§.ſeru.ſm̄ alium non tranſit cum non fuerit defuncti:ſed in perſonali ſeruitute.ſ.vſufru.aliud eſt.quia irreuocabiliter extiguitur.vt .j.de leg.ij.is cuius.⁊.l.cum filius.§.dominus.⁊ facit.j. de lega.i.l.legatarius.§.i.Accur.

In fundo. non vtilis. ſed contra. ſ. e. l. quotiens. ſo. vt ibi. Accurſius.

Quotiens. emereť. qꝛ aliquis a te emit.

c Traditio. ſꝫ patiētia tm̄. vt. ſ. e. quotiēs. §. fi.

d Accipiendū eē. vt. ī. l. i. ſeruitutes. in prin.

e Veluti poſſeſſoria. i. q̄ſi poſſeſſoria ꝑ que tuemur ſeruitutes. vt arg. ī. vti poſſi. l. fi. ⁊ de aq̄ plu. arcen. l. fi. Sꝫ q̄ ſunt hec. Rñ. directū ⁊ vtile d' itine. actu q̄ ꝑua. vt. ī. de iti. act. q̄ pu. l. i. et. l. ide. §. idē iulia. et ī. ſi ſer. vē. l. ij. §. pomp. Itē dať interdictū vti poſ. vt. ī. ſi ſerui. ven. ſi cui. §. ariſto. ibi ſꝫ interdictū ⁊c. qꝛ ⁊ inter fructuarios ⁊ vſuarios dať. vt ī. vti poſſi. l. fina. Itē inter corriuales. vt. ī. de aqua quoti. ⁊ eſti. l. i. §. inter corriuales.

Si intercedat inter prediorum ſeruiturum ⁊ dñaturū. ⁊ q̄dam hn̄t hic rubricam de ſeruitutibꝰ vrbanorꝫ prediorū.

g Neq̄ itineris. ſꝫ ſecus ſi ſolū priuatū eſt in medio. vt. ī. de ſeru. ru. ꝑdi. q̄ ſella. §. fi. q̄ eſt contra. ⁊ facit. ſ. eo. ſeruitutes. §. publico.

h Qꝛ celū. no. cuius eſt ſolū eiꝰ debet eſſe vſq̄ ad celū. vt h. ⁊ ī. qđ vi aut clā. l. fi. §. pe.

i Que. ſ. edes.

k Tecū nullo mō. no. de ſuitute ꝯ dñm tm̄ agi. vt h. ⁊ ī. ſi ſui. vēdi. l. ſi forte. §. hec aūt actio. ⁊ arg. ī. de aqua plu. arcen. apđ. §. fi. ⁊ hoc iō qꝛ fructuariꝰ non ꝓhibebat. al's vtili ēt ſecū agiť. vt. ī. de aqua quoti. ⁊ eſti. l. i. §. competit. ⁊ arg. ī. de aqua plu. arcen. l. ſi vſufru. §. fina. ⁊ argu. ſ. ſi vſufru. pe. l. vti frui. §. vtrum.

De ſeruitutibꝰ vrbanorꝫ prediorꝫ. Dixit in precedentibus de ſeruitutibus in genere. nunc incipit dicere de ipſis in ſpecie. Accurſius.

Vrbanū prediū q̄d ſit.

Vrbanorꝫ prediorꝫ. ꝑdiū vrbanū dr̄ eē oē edificiū vbicūq̄ poſitū. vt. ī. cōia predio. l. i.

m Tollēdi. vel ābo ꝑ vno. vl' dic ꝑ diuerſis pōi. ⁊ ſꝫ hoc tollēdi vt ꝓſpectui officiat

In fundo quē q̄s vēdit ſeruitutem imponi (⁊ ſi non vtilis[a] ſit) poſſe exiſtimo: veluti ſi aquam alicui ducere nō expediret: nichilominꝰ conſtitui ea ſeruitꝰ poſſit. Quedā enī habere poſſumꝰ quibus ea nobis vtilia nō ſunt.

Qui debet ſeruitutē dꝫ pati aduerſarium vti qđ ꝑ traditione habeť. Bar. Iabolenꝰ.

Quotiens via/aut aliqđ ius fundi emereť[b] cauēdū putat eē Labeo ꝑ te non fieri: quominꝰ eo iure vti poſſit: qꝛ nulla hmōi iuris vacua traditio[c] eſſet. Ego puto vſum eius iuris ꝑ traditione poſſeſſionis accipiēdū eſſe[d]: ideoq̄ interdicta veluti poſſeſſoria[e] conſtituta ſunt.

Locus medius īpediēs cōmodū ex vno loco ꝑuenire ad aliū impedit ſeruitutem conſtitui. Bar. Paulus.

Si intercedat[f] ſolū publicum vel via publica: neq̄ itineris[g] actuſve: neq̄ altius tollēdi ſeruitutes īpedit: ſed immittēdi ꝓtegēdi ꝓiciendi. Itē fluminū ⁊ ſtillicidiorū ſeruitutē impedit. quia celū[h] qđ ſupra id ſolū intercedit liberum eſſe debet.

Actio ꝓ ſeruitute dꝫ intentari cōtra dñm ꝓprietatis nō cōtra vſufructuariū. Bar.

Si vſufructꝰ tuus ſit ediū ꝓprietas mea: q̄[i] onera vicini ſuſtinere debeāt: mecū inſolidū agi pōt/tecū nullo modo[k].

De ſeruitutibꝰ vrbanorū prediorum. Ti. ij.

Hic iuriſconſultus enumerat ſeruitutes vrbanorū prediorum. Bar. Paulus.

Vrbanorꝫ ꝑdiorū[l] iura talia ſūt: altius tollendi[m] ⁊ officiendi[n] luminibꝰ vicini: aut nō extollendi. Itē ſtillicidiū auertēdi in tectum vel in aream[o] vicini: aut nō auertendi. Item immittendi tigna in parietē vicini[p]: ⁊ deniq̄ ꝓiciēdi protegēdive/ceteraq̄ iſtis ſimilia. Vlpianus.

Est ⁊ hec ſeruitus/ne ꝓſpectui officiatur.

Hic ponit differentiā īter ſeruitutem luminū: et ne luminibus officiať. Bar. Paulus

Luminū ſeruitute ꝯſtituta id acq̄ſitū vr̄: vt vicinus lumina nr̄a excipiat[q]. Cū aūt ſeruitꝰ īponiť ne luminibꝰ officiať: hoc maxie adepti videmur: ne ius ſit vicino inuitis[r] nobis altiꝰ edificare: atq̄

n Et officiendi. quare ſeruitutes vrbane ponuntur in affirmatiua ⁊ negatiua. vt hic. ⁊ ita altius tollēdi dicit ſeruitꝰ cū magis ſit libertas. vt. ī. e. l. eū qui. ſꝫ ſeruitutes ruſtice tm̄ ī affirmatiua vt iter actꝰ ⁊ ſimiles. vt. ī. ti. i. l. i. Rñ. ſꝫ Io. ideo qꝛ vrbice nō amittūtur: niſi q̄s libertatē vſucapiat. ſicut enī in ſeruitute q̄renda eſt neceſſariū factū vtētis ⁊ bona fides. vt. ī. quemad. ſer. amit. l. ſeruitute. ita in libertate ꝑſcribēda. vt. ī. e. l. hoc aūt. ⁊ huiꝰ ſimilitudinis rōne libertas ſeruitus appellať. et hoc alia rōne: qꝛ videť ſeruire ille q̄ hucuſq̄ habuit ſeruitutē eo ip̄o q̄ amittit: ſꝫ hec ſcđa ſo. nō ſufficit: qꝛ idē eſt in ruſtico. et ſm̄ hec nō eēt vere ſeruitꝰ altius tollēdi maxie cū hoc nō inuenimꝰ in ruſticis. ſ. non licere ire agere eſſe ſeruitutē. vel dic planius. qꝛ hic nō dicit q̄ ſit ſeruitꝰ altius tollēdi: ⁊ ſtillicidiū non auertendi: ſꝫ iura. ſ. libertatis. vt. ī. eo. l. cū eo. ⁊ l. cuiꝰ. ꝓut q̄ referť ad ſeruitutes ꝓprie ponitur iura. vt iſti. de re. cor. ⁊ incor. §. fi. ꝓut ad libertates: dr̄ ius libertatis. ſic v̄bum ſemel poſitū ꝓprie ⁊ improprie ponitur. vt. ſ. de offi. ꝓcō. ⁊ le. l. ij. vel tertio dic q̄ altiꝰ tollēdi ⁊ officiendi luminibꝰ eſt ſuitꝰ: qꝛ lꝫ noceat lumini: tn̄ in alijs expedit michi: vt qꝛ plures hoīes veniebant ad me: ⁊ faciebā expenſas plures. Itē de ſtillicidio non auertēdo pōt poni exemplū in ciſterna: cū ex tuo tecto repleri dꝫ: et modo vis auertere: lꝫ q̄dam dicāt q̄ improprie: idem dicūt ⁊ in ruſticis. Accur.

o Areā. ar. q̄ ſuitꝰ denoīať a ꝑdio cui debeť. nā area (ruſticū ꝑdiū eſt.

p Vicini. hec ē ſc̄a ſeruitꝰ.

Luminū. excipiat. ſ. quoq̄ mō. i. vt differat a caſu ſequenti. ⁊ dic excipiat. i. recipiat. ſic vt ad nos poſſit venire etiā ꝑ foramina: vel quocūq̄ mō. ⁊ ita minꝰ eſt dare ſeruitutē luminū: ⁊ plꝰ nō nocere luminibꝰ. Ac.

r Inuitis. ſimile. ī. de aqua plu. arcē. in cōcedendo.

Seruitus a ꝑdio cui dētur denominatur.

INuitū.i.aliquo forte edicto cōtinebat̄.vt.l.xij.tab. ꝙ nemo cōſtituat ſeruitutē inuitus.
b ¶ In ſeruitutib⁹. cōſtituēdis: nā lȝ vadam p̄ prediū tuū vel aquā proijciā in tuo te ſciente:non ſtatim eſt ſeruitus niſi preſcribam. vel ecōtra.ſ.amittendis.nā licet altius tollas me ſciēte nō ſtatī eſt libera.⁊ ad hoc accedit lex ſequens. ſed ad primū lex precedens.
c ¶ Contradicit ſ.tm̄.⁊ ſic no.quiſ dr̄ inuit⁹ coip̄o ꝙ nō ꝯſentit exp̄ſſiȝ qđ dic vt.ſ.de p̄cu.fili⁹.§.inuitus
d ¶ Ad factū.i. cōſenſuȝ ſuū q̄leȝ qualē interponāt ſȝ verū exigimus hic ꝯſenſuȝ q̄ i eis non eſt.⁊ factū vocat ꝯditiōem. ius vero ſeruitut̄ ip̄ȝ cōſenſuȝ quo ſeruit⁹ ꝯſtituit̄.q.d. ſi nō ꝯſenſerit expreſſim vr̄ inuit⁹.
e ¶ Hec verba.i. hoc verbū inuit⁹. ⁊ ſic plurale p̄ ſingulari.ſic.ſ.de pe ti.here. diu⁹.§.fi.

Invit⁹ dr̄ q̄ expreſſe nō conſentit.

HEc autē.nō vtendo peūt ſ.vrbice ſuitutes.
g ¶ Ne luminibus.pōt dici ꝙ exemplificat de vna ſeruitute reddendo cām quare ſit conſtituta. nā cui debet̄ ſeruitus ne luminib⁹ officiat̄: ei debet̄ ne altius tollat̄. vt.ſ.e.l.luminū.§.cū autē.
h ¶ Tuas. rō diuerſitatis eſt. q: i vſu ſeruitutis vrbane ſumpt⁹ precedit: qđ i ruſtica ſecus.⁊ iō difficili⁹ ꝯ p̄mā p̄ſcribit̄
i ¶ Habueris. ⁊ ſic no. ꝙ i p̄ſcribēda libertate neceſſariū eſt fcm̄ vtēt̄ȝ vt h̄ ⁊.j.queād.ſerui.amit.l. ſi quis alia.§.fina.
k ¶ Obturauerī ſed qđ ſi qđā foramina habuit obtuſa.i.clauſa:q̄ đā nō. videt̄ fauore libertat̄ȝ in totū amitti. vt ar.j.de reiudi.inter pares. alia rōne vr̄ ꝙ p̄ parte obtuſa: vt eadē ſit rō toti⁹ ad partē.vt.j.de vſu.q̄ ſcit.i.rn̄.tu dicas in nichilū amitti.vt ar.j.de ſui.ruſti.p̄dio.l.vna ēvia.⁊.C.de agri.⁊ cenſi.lcū ſcim⁹ §.fi. Accur.

ita minuere lumīna noſtroꝝ edificiorum.

¶ Qui nō cōſentit videt̄ contradicere. Bar. Ulpianus.

INuitū⁹ aūt in ſeruitutibus^d accipere debem⁹: non ſolū eū qui cōtradicit̄ ſed ⁊ eū qui nō cōſentit. Ideo pōpo.lib.x. ⁊ infantē ⁊ furioſum inuitos recte dici ait: nō ei ad factū^e: ſȝ ad ius ſeruitutis hec verba^e referuntur.

¶ Libertas ſeruitut̄ vrbane non preſcribit̄ ſi habēs predij dn̄antis ſolūmodo non vtat̄ ſed req̄ritur factū preſcribentis.ſcȝ ꝙ domus altius eleuetur vel foramina obturentur. Barto. Gaius.

HEc autem iura ſimiliter vt ruſticoꝝ quoq̄ prediorꝝ certo t̄pe nō vtendo pereunt^f: niſi ꝙ hec diſſimilitudo eſt ꝙ nō oīmodo pereūt nō vtēdo: ſȝ ita ſi vicin⁹ ſimul libertatem vſucapiat. veluti ſi edes tue edibus meis ſeruiāt ne altius tollant̄: ne luminib⁹^g mearum ediū officiatur: ⁊ ego per ſtatutū t̄p̄s feneſtras meas prefixas habuero vel obſtruxero. ita demū ius meum amitto: ſi tu per hoc t̄p̄s edes tuas^h altius ſublatas habueris^i. Alioqn̄ ſi tu nichil noui feceris: retineo ſeruitutē. Itē ſi tigni immiſſi edes tue ſeruitutem debent ⁊ ego exemero tignū: ita demū amitto ius meum: ſi tu foramem vnde exemptū eſt tignum obturaueris^k: et per cōſtitutū tēpus ita habueris: alioquin ſi nichil noui feceris: integrum ius meuȝ permanet.

¶ Licet arbor altius extollatur non p̄ſcribit̄ libertas contra ſeruitutem altius non tollendi. Bar. Pompo.

QUod autem^l ex edificio meo me poſſe conſequi vt libertatez vſucaperem dicit^m. idē me nō cōſecuturū ſi arborē in eodē loco ſitā habuiſſem Mutius ait ⁊ recte^n. quia non ita in ſuo ſtatu et loco manet arbor queadmodū paries: propter motum naturalem^o arboris.

¶ Unus ex ſocijs non poteſt cōmunē parietē deſtruere cā reſpiciendi. Bar. Paulus.

PArietē^p q̄ naturali^p rōe cōis eſt alterutri vicinorū demoliendi eū et reficiēdi^q ius non eſt: quia nō ſolus dominus eſt^r.

¶ Pōt q̄s obſcurare domū vicini ſi ſeruitus ꝯſtituta nō fuerit. hoc dicit Bar. Ulpia.

CUm eo q̄ extollēdo obſcurat vicini edes quibus non ſeruiat: nulla competit actio^s.

¶ Prio ponit quattuor q̄ſtiones. ſc̄do rn̄det ad primā. tertio rn̄ſionē extendit ad extraneam queſtionē. quarto ratiocinatur circa p̄ſitem materiā. ex quo colligit̄ ſol. quarte queſtionis. q̄nto rn̄ſionē factā ad primā limitat ⁊ declarat. ſc̄da ibi marcellus rn̄dit. tertia ibi dicendū. quarta ibi nō aūt. q̄nta ibi ſȝ ita pōponius. Et breuiter hoc intendit. Heres nō pōt i domo q̄ ſibi remanet edificare ita ꝙ vſus ediū legataruȝ totaliter perimat̄. ſecus ſi aliter incōmode. Bar. Gaius

BInas^t edes h̄ẽo. alteras tibi lego. heres alteras edes altius tollit ⁊ lumib⁹ tuis officit. qđ^v cū illo agere potes ⁊ an itereſſe pōt ſuas edes alti⁹ tollat^x: an h̄ditarias. Et de

l ¶ Quod autez. hoc iūgit̄ cū ſuperiori ⁊ mutat perſonas.
m ¶ Dicit̄. vt.ſ. l.pri.§.penul.
n ¶ Et recte. hoc vbi ē ꝯſtituta ſeruit⁹ alti⁹ nō tollēdi: ſecus ſi eēt de p̄ſpectu. ⁊ eſt rō: q: ꝯ p̄mā ſuitutē nichil fit: ꝯ ſc̄dam fit. vt.j.e. edificia.
o ¶ Naturalē.i. mo naturalr̄ ſtat: ſȝ ex accidēti vivē torꝝ illō fit. Rn̄. iō dicit q: arbor ē ei⁹ natur̄ vt facile poſſit moueri vi ventorū ſȝ paries non.
PArietem.naturali.i.iure naturali qđ ius gētiuȝ appellat̄. vt i ſti.de rerū diui.§. ſingulorum.
q ¶ Reficiendi ius. ſuitutis. Ac.
r ¶ Eſt. ſed ꝯ J. cōi diui. ſi edes. ſol. vt ibi.
CUm eo. actō vt.j.e.l. cui⁹ ⁊.C.eo.alti⁹. ſȝ ꝯ C.e.l.fi.ſol̄. ſpāle ibi in area p̄pter fructus. Itē ꝯ.j.l. pri.in fi.ſolu. ibi ſpāle i herede. q: ipē cōceſſiſſe videtur alterum ne faciat inutilē cōceſſiōeȝ: niſi forte ſit inter viuos: ſi alterā vēdo fauore vltime volūtatis.
BInas.al̄s i cipit gai⁹. et al̄s binas edes.⁊ no. ꝙ tres facit q̄ſtiones ſȝ p̄ric tm̄ rn̄det: ibi marcellus ⁊c̄. Accur.
v ¶ Quid.i.an.
x ¶ Tollat. et vtiq̄ nichl. Azo.

ſ[illegible]llo quero an per alienas edes acceſſum heres ad eã rẽ q̃ legatur preſtare debet. ſicut ſolet queri[g] cũ vſufruct⁹ loci legatus eſt: ad quẽ locũ accedi niſi per alienũ non põt. Marcellus[b] rñ. ¶ Qui binas edes hẽbat: ſi alteras legauerit: nõ dubiũ eſt quin hẽs alias poſſit alti⁹ tollẽdo obſcurare lumina legatarũ ediũ[c] Idẽ dicẽdũ eſt ſi alteri edes alteri aliarũ vſufru. legauerit[d]. Nõ aũt[e] ſemp ſimile eſt itineris argumẽtũ[f]: q2 ſine acceſſu null⁹ eſt fruct⁹ legatario. habitare aũt põt ẽt edib⁹ obſcuratis[g]. Ceterũ[h] vſufructu loci legato etiaʒ acceſſus[i] dandus eſt. q2 ⁊ hauſtu aque relicto: iter quoq3 ad hauriendũ p̃ſtaret[k]. Sʒ ita[l] officere luminibus ⁊ obſcurare legatas edes ↄcedit: vt nõ penitus lumẽ recludat: ſed tantũ relinquat/ quantũ ſufficit habitantibus in vſus diurni moderatione[m].

¶ Nõ poteſt q̃s edificare cõtra formã ſtatutã ne luminib⁹ vicini officiat. Bar. ¶ Ipia.

Qui luminib⁹ vicinoꝝ officere aliud ve q̃d facere contra cõmodũ eoꝝ vellet: ſciat ſe formã ac ſtatum[n] antiq̃rũ edificioꝝ cuſtodire dẽre.

¶ Si dubiũ eſt de mẽſura recurrit ad arbitrum. h. d. Bar.

¶ Si inter[o] te ⁊ vicinũ tuum nõ cõuenit ad quã altitudinẽ extolli edificia q̃ facere inſtituiſti oporteat: arbitrum accipere poteris.

¶ Plantatio arborũ nõ eſt ↄ ſeruitutem altius non tollendi: ſʒ eſt ↄtra ſeruitutẽ ne officiatur pſpectui. Bar. ¶ Labo.

Edificia q̃ ſeruitutẽ patiantur[p] ne quid altius tollatur: viridaria ſupra eã altitudinẽ habere poſſunt[q]. at ſi de proſpectu eſt: eaq3 obſtatura ſunt/ nõ poſſunt[r].

¶ Nõ licet ſupra vel iuxta parietẽ cõmunem aliquid facere propter quod deterioraretur paries. h. d. Bar. ¶ Procu.

Quidam hyberus nomine qui habet poſt horrea mea inſulaʒ[s] balneariam[t] fecit ſm parietẽ cõmuneʒ. nõ licet[v] autem tribulos habere admotos[x] ad parietem[y] cõem ſicuti nec parietem quidem ſuum ſuper parietem cõmuneʒ. de tribulis eo ampli⁹ hoc ius[z] eſt q per eos flamma torretur[a] paries: qua de re volo[b] vt cum hybero loquaris ne rem illicitam faciat. Proculus reſpon[c]. nec hyberum pro ea re dubitare puto q rẽ non permiſſaʒ faciat tribulos ſecundum parietem communem[d] extruendo.

a ¶ Queri. ⁊ ſoluit. ſ. q ſic. vt. ī. e. l. §. nõ aũt. ſʒ nũc que ſtioni nõ rñdet. Tu dicas nõ debere preſtari acceſſum. vt. ī. ti. i. l. via. in fi. vbi dr̃ ſi vicini patiant: nã ex hoc innuit q q̃ cõſtituit ſibi acq̃rere nõ teneat: ſic nec venditor fundi tenet dare acceſſum niſi dicat. vt. ī. de ↄhẽ. emp. l. in vẽdẽdo. in pn. Iteʒ p hoc ↄ. ī. ibi nõ aũt ⁊c. ſʒ ſecus in vſufr. vel alia ſeruitute relicta: vel etiã inter viuos ↄceſſa: quã ſequunt ⁊ alia ſine q̃bus ipſa eſſe nõ põt. vt. ī. e. l. §. non autẽ. ⁊ ī. de ↄhen. emp. q̃ fundũ. §. i lege. ⁊ ſ. ſi vſufr. peta. l. i. §. vſufru. et eſt rõ diuerſitatis vt dixi. ſ. de vſufr. ſʒ ⁊ ſi quid §. proprietatiſ. in ſolutione cõtrarij ibi ſignati.
b ¶ Marcellus rñ. ſ. pme q̃ſtioni.
c ¶ Ediũ. ſʒ q̃d iam diſtinguet.
d ¶ Legauerit. vt altera exaltet: ⁊ alterius lumina obſcuret.
e ¶ Non aũt. q̃dam dicebant deberi lumen ad inſtar itineris vſufru. legato: quib⁹ nunc reſpõdet.
f ¶ Argumentũ vt ſicut ſp preſtat iter vſufruc. legato. ita ⁊ preſtetur lumen.
g ¶ Obſcuratis vt. ſ. de vſufruc. ſi is qui binas.
h ¶ Ceterum. i. certe.
i ¶ Acceſſus. i. iter. ſicut in vita teſtatoris forma ſeruabat. vt. ī. de vſufru. leg. l. damnas. §. i.
k ¶ Preſtaretur. vt. ī. ti. i. l. iij. §. qui habet.
l ¶ Sed ita. redit ad primum.
m ¶ Moderatiõe. vt neq3 nimiũ neq3 valde parũ: ſʒ cõgruẽter ⁊ moderato mõ ad ſufficiẽtiã tñ habeãt inſpecta etiã legatarij dignitate. vt. ſ. de vſu ⁊ ha. l. plenũ. §. preter. ſicut in ſeruo in gñe legato q̃ mediocris dandus eſt. vt. ī. de leg. i. legato gñaliter. ſʒ nõ ne vr̃ q in totũ põt obſcurare. vt. ſ. l. pri. ſol. vt ibi.
Qui luminib⁹. formã ac ſtatũ. põt poni in ea ciuitate q̃ hʒ ſtatutũ vt vltra certũ modũ edificia nõ extollant. vt in florentia. vt. C. de edifi. pri. l. i. alij ponũt in ea ſeruitute q̃ eſt acq̃ſita ex tpe cui⁹ nõ extat memoria. vt. ī. de aqua plu. ar. l. i. in fi. ⁊ l. ij. in pn. ⁊. C. eo. ſi manifeſte. ſed nõne ſeruit⁹ alti⁹ nõ tollẽdi hʒ ppetuã cãm: certe ſic. ſ. e. an. pſcribit vt dixi. ſ. ti. i. ſeruitutes. ⁊ ſic hec poſitio nõ vʒ. decẽniũ tñ incipit currere ab eo tpe q̃ vicin⁹ cepit edificare. ⁊ tu phibuiſti iure hui⁹ ſuitutis nõ prius. vt. ī. quẽad. ſer. amit. l. fi. vel dic tertio formã ac ſtatum. id eſt formalẽ ſtatũ q̃ eſt ſeruit⁹. q2 añ diruptiõeʒ ſuitutẽ debebat: alioquin ſi p mille milia annoꝝ in areola mea que iuxta tuũ palatiuʒ fuit nõ edificaui: nõ tñ poſſum phiberi. vt. C. e. alti⁹. et. ſ. e. l. cum eo.
o ¶ Si inter. pone caſum vt. ī. eo. ſi domus.
Edificia. patiãtur. ſ. hãc ne quid ⁊c.
q ¶ Pñt. q2 cum dr̃ ne q̃d alti⁹ tollat: de edificio dictũ videt. vt. ſ. eo. q̃d autem.
r ¶ Non pñt. extolli ẽt viridaria.
Quidã. inſulã. ſcʒ diſtinctã ab horreis meis cõi meo ⁊ ſuo pariete.
t ¶ Balneariã. ſ. illã inſulã.
v ¶ Nõ lʒ. nunc incipit rñdere in pſona pculi.
x ¶ Admotos. i. adiunctos. ⁊ ſunt tribuli vaſa q̃daʒ lapidea inherẽtia parieti: p q̃ ignis trãſit ad ſuperiora: vel in balneum immittitur.
y ¶ Ad parietẽ. al's ad parietẽ. al's p parietem. i. ſupra parietẽ. vt. ī. e. ti. ſed ſi inter me. in fi. ⁊. ī. eo. l. fiſtulam. §. iuxta. vel dic. i. nimis prope: quia infra duos pedes vel vnum. vt. ī. finium regun. l. fi.
z ¶ Ius. ſ. quod eos habere non licet.
a ¶ Torretur. i. incenditur.
b ¶ Volo. dixit proculus.
c ¶ Reſpondit. i. dixit predicta.
d ¶ Scd̃m cõem. i. iuxta. ſecus aũt in ſcalis. vt. ī. e. fiſtulã. §. fi. ⁊ no. hac. l. magnã humilitatẽ iuriſcõ. vbi dicit q̃ de re volo ⁊c. ſic. C. de ſer. l. fi. Accur.

Cautio ð dã. infe. q̃lr et qñ committiť.

a ¶ Demolit⁹ ſit vicin⁹.ſ.cõez parietẽ. ꝛ iõ cauit michi de dã.infe.qꝛ in reb⁹ meis ꝓprijs dãnũ timebã.ꝛ domi bus meis ꝓprijs pictis.nã ꝓpť dãnũ qð ↄtigeret vľ da reť in pariete cõi: vel domo cõi culpa ſocij agiť cõi diui. ꝛ iõ nõ põt agi ex ſtipulatiõe.vt.ī.de dã.infe.ſi edib⁹.ꝛ.l. in pariet3.ꝛ vt ple ne videas not.qꝛ aut timeť dãnum de cõi pariete: et tũc nõ cauetur.vt d.l.ſi edibus.aut ꝓpť dãnũ in reb⁹ alijs futuꝝ: ꝛ tũc aut vn⁹ edificat ꝛ tũc caueť vt hic. ꝛ.ī.de dã.infe.l.in ter q̃s. et.l.in cõi. ꝛ.l.ſe.aut ãbo ſocij:ꝛ tunc aut ãbo vltra moduz aut vn⁹ tñ.pmo caſu non cõmittiť cautio etiã interpoſita.vt.ī.de dã.ife.l. ex dãni.§.ↄtiens. In ſecũdo ſic vt ī predicto tit.l.iter q̃s.aut null⁹ vltra modũ: ꝛ tũc nõ cauet:ſ3 ſi cautũ fuerit cõmittetur. vt in eo.tit.l.dãni.§. cuz parietẽ.ꝛ hoc etiaz caſu põt hic loq̃.vľ dic ſcðo vicin⁹ nõ ſoci⁹ q̃ cauet vicinis q̃buſlibet nõ ſocijs tãtum. ꝛ cũ cõmiſſa eſt ſtipulatio agiť q̃ plrit nõ ad eſtimationẽ picturaꝝ. ad qð.ī.de dã.ife.l. ex dãni.§.fi.et ẜm hũc modũ nõ hñt locũ glo.hic poſite.

b ¶ Agatur. hoc ita ſi culpa reficiẽtiũ nõ ſuo vicio corruit.alś ↄ.vt.ī.de dã.ife.l.nã ꝛ ſi nõ ſit. l3 alś in edificiũ cõmunis parietis tale dãnũ in hac ſtipulatione veniat. vt.ī.de dã.infe.fluminum.§.preterea.

c ¶ Uulgaria.i.q̃ vulgo habenť ſine incruſtatione vel pictura . vt.ī.de dã.infec.l.ex dãni.i.rñ.hoc in proprijs meis rebus nõ ipſo pariete vt modo dixi.

d ¶ Tectoria.non picturas.

Imperatores.poſſe.contra. C.e.l.fi.§.fi.ſol.ibi ſpeciale propter aream.

f ¶ A vicina. vt ſi eſt publica ad.xv.pedes. ſi priuata ad.x.pedes.vt.C.ðedi.pri.l.ſi cui.ꝛ.l.meniana.alś aũt nouũ op⁹ nũciabiť.vt.ī.de no.ope.nũ.l.i.§.nũciatio.Ac.

Inter ſeruitutes.ꝙ.i.quia.Jo.

Pauper quãdo plus h3 q̃ͣ diues.

h ¶ Habet.ſ.hoc ne q̃d ⁊c.ꝛ no.ꝙ hoc pl⁹ eſt in ꝓhibẽdo ꝛ nõ habẽdo ſibi.q̃ eñ lumẽ h3 id h3 vt celũ videat.q̃ aũt ꝓſpectũ claritatẽ diei ꝑ celũ directo nõ h3 ſ3 feneſtra vľ foramie.vñ cũ min⁹ h3 min⁹ offendi debeat.ꝛ hac rõne paupꝫ plus hab3 q̃ͣ diues.qꝛ ei ſeruari debet:ꝛ ẜm hoc ꝓſpect⁹ erat ad certũ locũ.vt.ī.l.ꝓxi.põt ꝛ aliter intelligi ꝙ gñalis michi debeť ꝓſpect⁹: ꝛ tũc hec glo.nõ eſt bona.ꝛ lectura legis eſt plana:ꝛ inferioris ſimiliter.

i ¶ In luminibus ,id eſt in ſeruitute illa ne luminibus ⁊c.Accur.

k ¶ Impedimentum.quominus celum videam. vt.ī. l.proxi.ꝛ.l.ſi arborem.in prin.

l ¶ Debeatur.ſ.in eo loco in quo edificatur.

¶ Parietẽ cõem l3 incruſtare ꝛ pingere:nõ tñ ex hoc tpe demolitiõis pl⁹ eſtiabiť.Bar.

¶ Parietẽ cõez incruſtare l3 ẜm Capitonis ſentẽtiaz:ſicut l3 michi picturas precioſiſſimas hre in pariete cõi.ceterũ ſi demolitus ſit vicin⁹ᵃ ꝛ ex ſtipulatu actiõe dãni īfecti agaturᵇ:nõ pluris q̃ͣ vulgariaᶜ tectoriaᵈ eſtimari debẽt. Quod obſeruari ꝛ in icruſtatõe opꝫ.

¶ Quis põt in ſuo libere edificare ſi ſeruit⁹ nõ impediat ꝛ lex ſeruet.Bar. Papirius.

3 Imperatores ſeuerus ꝛ antonin⁹ auguſti reſcripſerũt ī area q̃ nulli ſeruitutẽ debet/poſſeᵉ dñm vel aliũ volũtate ei⁹ edificare intermiſſo legitio ſpacio a vicinaᶠ inſula.

¶ Ponit dñam iter ſuitutes ne ꝓſpectui officiať ꝛ ne luminib⁹ officiať.ꝛ glo.legiť duob⁹ modis. vno modo ne officiatur ꝓſpectui ſimplr̃. ꝛ iſta michi pl⁹ placet.Bar. Ulpia.

Inter ſeruitutes ne luminib⁹ officiať ꝛ ne proſpectui offendať:aliđ et aliud obſeruať. ꝙᵍ in ꝓſpectu plus q̃s habetʰ ne q̃d ei officiať ad gratiorẽ ꝓſpectũ ꝛ liberꝝ. In luminibusⁱ autẽ non officiere: ne lumina cuiuſq̃ͣ obſcuriora fiant.quodcũq̃ igiť faciat ad luminis impedimẽtũᵏ/ꝓhiberi põt. ¶ Si ſeruitus debeaťˡ opus quidẽ ei nouum nunciariᵐ poteſt:ſi modo ſic faciat: vt lumini noceat. Paulus.

Lumen id eſtⁿ vt celum videatur.Et intereſt inter lumen ꝛ ꝓſpectũ.nã ꝓſpectus etiam ex inferioribusᵒ locis eſt:lumen ex inferiori loco eſſe non poteſt.

¶ Arbor q̃ impedit videre celũ cõtra ſeruitutẽ luminis habeť. ſecus ſi impediat venire ſolẽ niſi multũ īpediebat: depreſſio autẽ edificij vel arboris regulariter nõ eſt ↄtra ſeruitutẽ luminũ.Bar. Ulpia.

Nouũ op⁹ nũciari an poſſit ꝑ ſuitute.

m ¶ Nũciari.ſed videť ꝙ ꝑ ſuitute nũciari nõ poſſit ab eo cui ſuit⁹ debeť ſiue ſit pſonalis vt vſufruct⁹ et vſus.vt.ī.de ope.no.nũ.l.i.§.fi.ſiue realis. vt i.e.tit.l. q̃ viã.q̃ ſunt ↄtra. Solu.in vrbanis ꝑdijs põt denunciari cuicunq̃. vt hic.in ruſticis nõ vt in.l.illa q̃ viaz. nã ꝛ hic dicit dño nũciari.at in vſufruc.diſtingue extraneo põt nõ domino.ſ3 hec ſo.antiq̃ falſa ẽ per.l.ī.fa.her.in hoc iudicio.vbi dr̃ ꝙ in vtriſq̃ põt nũciari.dic ergo vicino poſſe denunciari: dño ꝓpetatis nõ. ſ3 in vſufruc.aliđ. nam ſi vſufru.deterior fiat:petere vſumfruc.debebit. vt.ī.ð ope.no.nun.l.ij.et.ī.de remiſ.l.i.in fi.yr. et Jo. vſufructuarius ergo nulli nunciat: qꝛ cũ ꝓcuratorio nomie nunciat ꝓprietarius videtur nunciare.Si vero debeatur ſeruitus ꝑdialis dño nõ nũciatur:tum qꝛ ſuo iure ꝛ in ſuo facit.tum etiã qꝛ ꝑſonali actione michi teneť.qua nõ eſt liberat⁹ ſemel preſtãdo patiẽtiã.qð auxiliũ contra extraneũ non habet. huic tamẽ ſolutioni videť ↄtra.ī.de no.oper.nũ.de pupillo.§.ſext⁹.nã ibi etiã ꝓprietario poſſe nũciari innuiť.ſ3 hoc falſum eſt ſ3 ibi de alijs dicit.Ac.

Lumen id eſt.due partes ſunt . q.d.ea poteſtas eſt quã quis habet ex ſeruitute luminis.vt celum ⁊c. et quãdoq̃ ſufficit ſi ſine ſole videat. quãdoq̃ ſol ex neceſſitate preſtatur.vt.ī.e.ſi arborem.i.rñ.

o ¶ Inferioribus. inferiora loca vocat omnia edificia que inferiora ſunt celo:que non preueniũt oculos in videndo celum ſiue deſuper ſiue ex latere:ꝛ ideo ſi per feneſtras vel per quem alium modum proſpicias cum celum non videas non diceris habere lumen:licet omnis diei claritas ex ſole:et per hoc ex celo proueniat. poteſt tamen dici te habere proſpectum. quicũq̃ enim habet lumen habet proſpectum:ſed non ecõtra.magis autem videntur vt excedentia ꝛ exceſſa:cum lumini nichil debeat opponi : ſed proſpectui ſic dũmodo poſſit proſpici.et econtra proſpectus deſuper et infra:ſed lumẽ tantum ex celo.

Si arborē.facere.hoc qñ debet ſuitus ne luminibus officiat.ſecus ſi alti⁹ non tollēdi tantū ſit ſeruitus:q: tūc arborē hr̄e pōt.vt.ſ.e.edificia.ꝛ.l.qđ aūt.

b ¶Poteſt dici nichil.caute dicit nichil.q: ſufficiēs remanet.impedit tñ quia facit vmbrā vt ſtatim dicit.vnde diſtigue nocet vt ibi.vel nō vt h.

c ¶Elio camino.elio grece latine dr̄ ſol.ꝛ eſt locus in quo pater fa.moratur ad ſolē.

d ¶Equo.quod plus eſt.vt.ſ.d in lit.iurā.l.antepe.ꝛ.ſ.de ſbo.obli.l.vbi autē.§.i.ꝛ.ſ.quēad.ſer.amit.l.is cui⁹.ꝛ ſi ſer.vē.l.ſi eo loco.§.fi.

e ¶Tollit.i.remouet in totum.

f ¶Deprimit.i parte.

g ¶Preſſura.ex reuerberatōe.vñ illud.refulſit ſol in clipeos aureos et reſplenduerūt montes ab eis.

h ¶Hec lex.id ē hec pactio in tradendo appoſita.

i ¶Pollicet.ſuo obſcuro eloquio:ꝛ ſic ad ſui periculū obſcure loquit vt.ſ.de ꝯhē.emp.l.cū in lege.ꝛ.C.de do.pmiſ.l.fi.i fi.et.ſ.d euic.l.q libertatis.§.i.Sed quō ſeruit⁹ rei vēdite debebit:niſi noīatim actū ſit.vt.ſ.de euic.l.q libertatis.in fi.ꝛ.ſ.de ꝯhē.emp.l.in vēdendo.Rñ.et hoc agi videtur i pīudiciū vēditoris vt teneat ad intereſſe ſi nō debeātur iſte ſuitutes.ꝛ dic hic itelligi ſi eſt.Si autē nō debent nunq̄ꝫ debebuntur prolatione iſtorum verboꝝ.vt.ſ.cōia predio.l.quicquid.ꝛ.ſ.de euic.l.qui libertatis.§.pe.Accur.

Si arborē ponat vt lumini officiat:eque dicēdū erit ꝯtra impoſitā ſuitutē eū facere[a]. Nā ꝛ arbor efficit:quomin⁹ celū videri poſſit. Si tñ id qđ ponit lumē quidē nō impediat:ſolē autē auferat.ſi quidē eo loci quo gratū erat eū non eſſe:pōt dici nichil[b] ꝯ ſeruitutē facere.ſi vero elio camino[c] vel ſolario:dicēdū erit q: vmbrā facit in loco cui ſol fuit neceſſari⁹/ ꝯtra ſeruitutē impoſitā fieri. Per ꝯtrariū ſi deponat edificiū vel arboris ramos:quo facto loc⁹ opacus quōdā cepit ſole eſſe plenus non facit ꝯtra ſeruitutē. hanc eñ debuit ne lumib⁹ officiat:nūc ꝓ nō luminib⁹ officit:ſꝫ plus equo[d] lumē facit. Interdū dici pōt eum quoq̄ꝫ q tollit[e] edificiū vl' deprimit[f] luminib⁹ officere:ſi forte preſſura[g] q̄dā lumē in eas edes deuolvat.

¶Pactio obſcura interpretatur cōtra pferentē. B.

¶Hec lex[h] traditiōis ſtillicidia vti nūc ſunt vt ita ſint:hoc ſignificat impoſitā vicinis neceſſitatē ſtillicidiorū excipiendorū:nō illud vt etiā emptor ſtillicidia ſuſcipiat edificiorū vicinoꝝ. Hic igit pollicetur[i] vēditor ſibi quidē ſtillicidioꝝ ſeruitutē deberi:ſe autē nulli d̄bere. Que de ſtillicidio ſcripta ſunt:etiā in ceteris ſuitutib⁹ accipiēda ſunt:ſi in ꝯtrariū nichil nomiatim actū eſt.

¶Dānū qđ datur ex fiſtulis venit in actione in factū et in cautione damni infecti.h.d.ꝛ legitur iſta lex duob⁹ modis.primo ꝙ fiſtule eēnt applicate edibus meis iure ſeruitutis.ꝛ hoc proſequitur prima glo.magna.ſecūdo ꝙ nulla ſeruitus debeatur:ꝛ hoc proſequitur glo.vlti.B.

Pompo.

Si fiſtule p q̄s aquā ducis edibus meis[k] applicate dānū michi dēt:i factū[l] michi actio cōpetit.et dāni[m] īfecti ſtipulari a te potero.

¶Iſta ē lex notabilis et quotidiana.et breuiter hoc intendit. In pariete cōmuni non licet aliquid facere vel ei aliqđ adhibere p qđ paries corrūpatur:ꝛ qđ ſubducto pariete ſtare non poſſet.h.d.tota lex.

Paul.

Fiſtulam iunctam[n] parieti cōi q aut ex caſtello aut ex celo aquam capit:nō iure haberi pculus ait.ſed nō poſſe phiberi vicinū quomin⁹ balneum habeat ſm parietē cōeꝫ:q̄uis humorē capiat paries[o]:non magis q̄ꝫ ſi velit in triclinio ſuo vel ī cubiculo[p] aquam effundere. Sed neratius ait:ſi talis ſit vſus tepidarij[q] vt aſſiduū humorē habeat/ꝛ id noceat vicino:poſſe phiberi eū. ¶Iuxta cōem parietē camerā ex figulino[r] ope factā ſi ita ītineatur[s] vt etiam ſublato pariete maneat[t]:ſi modo non ipediat

Si fiſtule.meis.ſeruientibus.

l ¶In factū.lꝫ eñ debeā tibi ſuitutē fiſtule recipiēde ſine leſione:tñ ex culpa tua veniēte vti debes.al's teneris actiōe in factū ſubſidiaria.l.aqlie.cū det dānū de nō corpe in corp⁹ ipa.ſ.geſtiōe fiſtularū:vt h.et inſti.ad le.aql.§.fi.ꝛ.ſ.loca.ꝛ cōdu.l.q domū.in fi.cōtra.nā ibi negat aquil. Itē poſſum ſtipulari de dā.infe.ſed nō videtur ꝓpterea vel ſtatim dāno actionē in factū cōcurrere cū ſtipulatiōe dāni infecti.lꝫ hoc innuit h̄:cū actio in factū culpā coherceat.vt inſti.ad le.aql.§.iniuria.ſtipulatio ꝓ vitiū naturale nō p culpā factū.vt.ſ.de dā.infec.l.fluminū.§.pterea ſi furni.que eſt contra ad finē huius rñ.et hoc eſt vex.et ita hic dr̄ diuerſis caſib⁹ dari actionē in factū et interponi ſtipulationē dāni infec. Itē vitiū naturale nō pſtat ab eo cui ſeruit⁹ debet.vt.ſ.ti.i.l.ſi michi.§.ſeruitus.et ſic hec ſtipulatio ſola nō habet locū.Rñ.nō eſt ita.nā illud naturale dānū nō preſtat ab eo cui ſeruit⁹ debet:qđ non cōtingit pter vitium rei.ſed extrinſec⁹ vt in.d.l.ſi michi ponit exemplum ſed id dānū qđ cōtingit ppt rei vitiū debilitatē ex defectu nature cōtingētem pſtat p cautionē dāni infecti.et eodē caſu ꝯfiteor nō cōcurrere actionē in factū.nā vt illa det optet culpā in cōmitēdo admitti.vt.ſ.de vſufru.l.ſi cuius.§.deniq̄ꝫ.

m ¶Et dāni.ſ.ꝗ dānū.nā ante pſtat.ſed ꝛ negatoria agere poſſuꝫ:ſi ſeruitutē nō debeo.vt.ſ.ſi ſer.vē.

n ¶Fiſtulam iunctā.q̄ſi vnitā vt ipſe pies corrūpat.al's ſec⁹ vt in ſcalis.vt.ſ.e.l.§.fi.Et dic ꝙ caſtellū ē receptaculū qđ aquā publicā ſuſcipit.vt.ſ.de aq̄ quoti.ꝛ eſti.l.i.§.antepe.Ac. Caſtellum qđ ſit.

o ¶Paries.immovidet ꝙ ſic.vt.ſ.ſi ſerui.ven.l.ſi qñ.§.fi.Solu.vt ibi.q: ibi in alieno:hic in ſuo.

p ¶In cubiculo.i.camera quā hꝫ iux cōem parietē.

q ¶Tepidarij.i.balnei.q: in eo ſepe eſt aqua tepida.

r ¶Ex figulino.i.laterib⁹ nō coctis ꝛ lutoſa materia.

ſ ¶Retineatur.ſ.camera.

t ¶Maneat.non ergo debet ei incumbere.vt ꝛ.ſ.co.

ū

refectionē cōis parietis iure haberi lȝ. Scalas[a] poſſe me ad parietē cōmunē habere ſabinus recte ſcribit: qꝛ remoueri hę poſſunt.

¶ In ſeruitutibꝰ tigni vel ſtillicidij immittēdi imiſſione facta dicitur quis habere continuam poſſeſſionē. Bar. ¶ dē

SEruitutes que in ſupficie cōſiſtūt: poſſeſſione retinenꝰ. Nā ſi forte ex edibꝰ meis in edes tuas tignū imiſſum habuero: hoc vt imiſſum habeaȝ ꝑ cām tigni poſſideo habendi ꝯſuetudinē[b]. Idem eueniet et ſi meuianū[c] in tuū imiſſum habuero/aut ſtillicidiū in tuum ꝓiecero: qꝛ in tuo aliquid[d] vtoꝛ et q̄ſi facto quodam poſſideo[e].

¶ Licet alicui facere id ſine quo ſeruitute vti nō ṗt. Bar.

¶ Si domo mea altioꝛ area tua eēt[f]: tuq̄ꝫ michi ꝑ aream tuā i domū meā ire agere cōceſſiſti. nec ex plano[g] aditꝰ ad domū meam ꝑ areā tuā eſſet vel gradus[h] vel cliuos[i] ꝓpiꝰ ianuam meā iure facere poſſum. dum ne q̄d aliud vltra q̄ꝫ qđ neceſſe eſſet itinerꝫ cauſa demoliar.

¶ Quantū ad iura ſeruitutū realiū edificiū deſtructū ꝛ reſtitutū idem videꝰ: ſecus quo ad ꝑſonales ſeruitutes. bar.

¶ Si ſublatū ſit edificiū[k] ex quo ſtillicidiū cadit: et i eadē ſpecie ꝛ q̄litate reponaꝰ vtilitas exigit vt idē intelligatur[l]. Nā alioq̄n ſi q̄s ſtrictiꝰ interpreteꝰ[m]: aliud eſt qđ ſequenti loco ponitur. Et ideo ſublato edificio vſufruc. iterijt[n]: q̄ꝫuis area ps[o] ſit edificij. ¶ Si ſeruitus ſtillicidij īpoſita ſit non licet domino ſeruiētꝫ aree ibi edificare[p]: vbi caſſitare cepiſſet ſtillicidium.

¶ Dñs domꝰ dominātis non pōt facere id ꝑ qđ cōditio ſeruitutꝰ fiat deterioꝛ ſȝ melioꝛ.

¶ Si ante ex tegula caſſitauerit[q] ſtillicidiū: poſtea ex tabulato vel ex alia materia caſſitare nō pōt[r]. Stillicidiū[ſ] quoq̄ mō[t] acq̄ſitū ſit/altiꝰ tolli pōt. Leuioꝛ eī eo fctō fit ſeruitꝰ cū qđ ex alto cadit leuiꝰ cadit: ꝛ interdū[v] directū nec ꝑueniat ad locū ſeruiētē. Inferiꝰ dimitti nō pōt[x]. qꝛ fit grauioꝛ ſeruitꝰ. i. ꝑ ſtillicidio flumen[y]. Eadē cā[z] retroduci pōt ſtillicidiū: qꝛ in nr̄o magꝫ incipit cadere. ꝓduci nō pōt: ne alio loco cadat ſtillicidiuȝ q̄ꝫ in q̄ īpoſita ſeruitꝰ eſt. Leuius facere poterimꝰ: acriꝰ nō. Et oīmodo ſciendū eſt meliorē vicini cōditionē fieri poſſe: deteriorem fieri nō poſſe/niſi aliq̄d nominatim in ſeruitute imponēda immutatū fuerit.

¶ Dñs domꝰ ſeu p̄dij debētꝫ recipe ſtillicidiū pōt ibi edificare: dūmō ſtillicidiū ſeu ſeruitutē debitā nō īpediat. bar.

¶ Qui in area in q̄ ſtillicidiū cadit edificat vſq̄ꝫ ad eū locū ꝑducere edificiū pōt: vn̄ ſtillicidiū cadit. ſȝ ꝛ ſi i edificio cadit ſtillicidiū: ſupra edificare ei cōcediꝰ[a]: dum tamen ſtillicidium recte recipiatur.

¶ Qñ vni cōpetunt plura iura vno ſublato aliud illeſuȝ remanet. h. d. vel ſic. Qñ vni cōpetūt plura iura ſi vnū remittit: aliud remittere nō dr̄. Bar.

SI domus ¶ Pōponiꝰ. tua edificijs meis vtrāq̄ꝫ ſeruitutem deberet[b]/et ne altius tollatur[c]: ꝛ vt ſtillicidium edificiorum meorum recipere deberet: et tibi conceſſero[d] ius eſſe inuito me altius

quidam hybertus. et. l. inter. Accurſius.

a ¶ Scalas qꝛ. ſ. ſine leſiōe in pariete ꝯtingētibꝰ: alꝰ nulla eſſet rō: qꝛ ꝛ ſi fiſtula remoueri pōt: nō tñ iure habeꝰ. vt. ſ. e. l. in p̄n. Sic ergo no. q̄ aliq̄d facio in re cōi inuito ſocio qđ michi prodeſt/alij nō nocet. Sed q̄d ſi ambo volumus ponere fenū in turri cōem? Rñ. qđ alteri nocet pōt ꝓhiberi. vt. ſ. cōi diui. l. ſabinus. Accur.

SEruitutes. conſuetudinē. ſ. hoc vt imiſſum habeam qđ eſt ſupra.

c ¶ Meuianum. imiſſum dꝛ qđ in alia parte q̄eſcit: meuianū nō. vt. ſ. de vb. ſig. l. malū. §. i. et. ſ. eo. l. hoc quod.

d ¶ Aliq̄d. i. in partibꝰ q̄buſdā.

e ¶ Poſſideo. idē ꝛ in ſeruitute ſtillicidij et alijs. vt. ſ. ſi ſer. vē. et ſi forte. §. ſciēdū. ac.

f ¶ Eſſet. vt ſi domus in īferiori area in ſupiori ꝑte mōtis eſſet. Azo.

g ¶ Ex plano. i. per viā planā. et ſic tempore aq̄ lubrica erat via.

h ¶ Gradus. lapideos longos. ſ.

i ¶ Cliuos. foſſas terreſtres ꝑ girū. Et ſic no. q̄ pōt opari id ſine quo ſuitus eē nō valet: vt h. et. ſ. ſi ſtu. i. ſi iter. et. ſ. de itine. actuq̄ꝫ pua. l. iij. ꝛ. ſ. ti. i. l. quitus. ſecꝰ ſi ſine eo pōt vti. vt. ſ. de aq̄ plu. ar. l. ij. in p̄n. que eſt contra: vt hic ſubijcit. Ac.

k ¶ Si ſublatuȝ ſit edificium. dominans.

l ¶ Intelligaꝰ. ꝓpter vtilitatē intelligiꝰ idē qđ nō eſt idē: ſed mutatū vel auctum vꝉ diminutū: vt h. et. ſ. de excep. rei iu.

et an eadem. §. idem. ꝛ. ſ. de iudi. proponebatur.

m ¶ Interpretetur. ſ. aliquis.

n ¶ Uſufru. interijt. in eo cōſtitutus. vt. ſ. qui. mo. vſu fruc. amit. l. repeti. §. rei mutatione.

o ¶ Pars. ꝛ quidē maxima. vt. ſ. de ſolu. q̄ res. §. areā. in fi. §. ſed non eſt ita in reali ſuitute q̄ reſtituiꝰ: vt h et. ſ. e. ſi teſtō. ꝛ. l. eum. ꝛ. ſ. ſi ſer. vē. ꝛ ſi forte. §. etiā. ꝛ ſic eq̄tas non trahitur ad equitiū. quare ſecus.

p ¶ Ibi edificare. ſ. ſic vt non recipiaꝰ ſtillicidiū. alioquin eſt ꝯtra finē huius legis.

q ¶ Caſſitauerit. i. frequēter ceciderit.

r ¶ Nō pōt. ſi ex ea materia grauius caſſitauerit.

ſ ¶ Stillicidiū. id eſt ſuitꝰ ſtillicidij. vel. i. domus cui debeꝰ ſeruitꝰ ſtillicidij.

t ¶ Quoq̄ mō. īter viuos vel in vltima volūtate.

v ¶ Interdū. q. d. nō ſemp. Azo.

x ¶ Non pōt. illud edificiuȝ cui debeꝰ ſeruitꝰ non poteſt dimitti inferius. Azo.

y ¶ Flumen. rectius eni cadit.

z ¶ Eadeȝ cā. i. eadē rōne. nam q̄ ex cā pōt tolli altius: qꝛ leuioꝛ eſt ſeruitꝰ eadē ṗt retrotrahi vt ſubijcit. ꝛ qua rōne nō pōt depmi qꝛ ſic fit grauioꝛ: eadeȝ nō pōt ꝓduci vltra: vt ſubijcē. ac.

a ¶ Ei cōcediꝰ. vt. ſ. e. l. §. ſi ſeruitus. contra. Sol. vt ibi.

SI domus. deberet. et ne ꝛē.

c ¶ Tollaꝰ. propter lumen.

d ¶ Conceſſero. remittendo.

a ¶ Tollere. q: ſic remiſit. vt hic. ⁊ ff. quẽad. ſui. amit. ſtillicidij. ⁊ ff. ti. i. ſi michi. Sed qd eſt eꝫ ſi remiſi ſuitutẽ ſtillicidij nõ recipiẽdi: Rñ. et illã altius nõ tollẽdi videoꝛ remiſiſſe. nam non põt non recipere niſi altius tollat. vt arg. ff. de iuriſdi. om. iudi. l. ij.

b Ui edificiũ. Q luminibꝰ. i. feneſtris vnde lumen venit.

c ¶ Que poſtea vt de feneſtris factis vel faciẽdis. Uel dic etiã futuro edificio. vt ff. l. proxi. §. fi. Accur.

d Sꝫ ſuitus. S lumina. domus habebat duas feneſtras adminiſtrantes lumen intus ad q̃s hꝫ ſuitutẽ ex domo vicina ꝺ luie.

e ¶ Nichil. imo ꝯ videt. vt ff. eo. l. eũ. So. vt ibi. Itẽ no. hic ꝯ gñalitatẽ: q: ſpãlia gñalibꝰ nõ inſunt. vt ff. ꝺ le. iij. l. vxorẽ. §. codicillis. ⁊ §. feliciſſimo. ⁊ §. legauerat. l. fi. ⁊ C. ad vell. iubemꝰ. ⁊ ff. de auro ⁊ ar. le. l. cũ aurũ. ⁊ de cõtrahen. ẽp. l. in lege. ⁊ ff. de ver. ob. ſi ſtipulatꝰ. §. cũ ſtipulamur. et de le. ij. cũ pat. §. dulciſſimis. ecõtra ꝑ gñalitate facit. ff. pri. rñ. ibi ⁊ hũanius eſt ⁊c. et. ff. de in ius vo. l. q̃cꝫ. §. parẽtes. ⁊ ff. de libe. et poſthu. l. placet. ⁊ C. q̃ res pig. ob. poſ. l. fi. et C. de her. vẽ. l. fi. ⁊ de leg. iij. hoc legatũ. i. rñ. ⁊ l. q̃ſitũ. §. pdia. Sol. hoc eſt regulare vt ſtetur gñalitati. et ſi q̃ncꝫ eſt ꝯ: illud ſpãle eſt. vt ff. de regu. iu. l. ſemp. Accur.

Spãlia q̃ncꝫ generalibꝰ nõ inſunt.

tollere[a] edificia tua: qꝺ ad ſtillicidiũ meũ attinet: ſic ſtatui debebit: vt ſi altiꝰ ſublatꝫ edificijs tuis ſtillicidia mea cadere in ea nõ poſſint: ea rõne altius tibi edificare nõ liceat. ſi nõ impediant ſtillicidia mea: liceat tibi altius tollere.

¶ Seruitꝰ ne luminibꝰ officiatur porrigit ad luia p̃ſentia vl' ad futura ſi eſt actũ: ⁊ i dubio indefinita locutio equipollet vniuerſali. Bar. Iulianus.

Qui edificiũ hꝫ põt ſeruitutẽ vicino iponere: vt nõ ſolũ de his lumibus[b] q̃ in p̃ſentia erũt: ſꝫ ẽt de his q poſtea[c] fuerit caueat. Põp.

Si ſeruitꝰ ipoſita fuerit luia[d] que nũc ſunt vt ita ſint: de futuris lumibꝰ nichil[e] caueri videt. ꝙ ſi ita ſit cautũ ne lumibꝰ[f] officiat: ãbigua eſt ſcriptura vtrũ ne his lumibꝰ officiat/que nũc ſunt: an etiã his que poſtea q̃ꝫ fuerit. Et humaniꝰ eſt ꝟbo gñali omne lumẽ ſignificari: ſiue qꝺ in p̃ſenti: ſiue qꝺ poſt tẽpus cõuentionis contigerit.

¶ Edificio futuro poteſt ſeruitus imponi ⁊ acquiri. B.

¶ Futuro quocꝫ edificio qꝺ nondũ eſt vel imponi[g] vel acquiri[h] ſeruitus põt. Paul.

Cuius edificiũ iure ſuperius[i] eſt: ei ius eſt in infinito ſupra ſuũ edificiũ iponere[k]: dũmodo iferioꝛa edificia nõ graniore ſeruitute onere[l] q̃ꝫ pati deberent.

f ¶ Luminibꝰ. nec eſt dictũ que nunc ſunt vt ita ſint.

g ¶ Uel imponi. vt ſeruiat.

h ¶ Uel acq̃ri. vt ſeruiat ei nõ vt ſit ſeruitus. vt ff. cõis pdi. l. i. Sed vt quis obliget noĩe ſeruitutis. vt ff. de ꝟb. ob. exiſtimo. ⁊ ff. ſi ſer. ven. l. fi. ⁊ ff. ti. i. labeo.

i Cuius. ſuperiꝰ. puta ꝟſus ripã. vt. ff. e. ſuitutes. §.

k ¶ Impõere. vt ff. e. l. cũ eo. ⁊ l. ꝑatores. (ſi domo.

l ¶ Oneret. vt ff. e. ſeruitutes. §. ſtillicidiũ. ⁊ ff. de aqua plu. ar. l. i. §. item ſciendum.

Hoc qꝺ dictum. ff. eo. l. i. ⁊ l. ſeruitutes. in prin.

n ¶ Aliter. i. ceſſante iure immittẽdi ſm Ir. vel dic. i. ſi nõ ex tuo in alienum: ſed cũ non habeas edificiũ in alieno imittis, nã cedit domui in qua immittitur. vt C. de rei ven. l. ſi inferioꝛem.

¶ Seruitus tigni immittẽdi poteſt deberi ei qui nõ habet edificium. Barto. Pompo.

Hoc qꝺ dictũ[m] eſt de imiſſis locũ hꝫ ex edificio alio in aliud. Aliter[n] enim ſupra alienũ edificiũ ſuperiꝰ habere nemo poteſt.

¶ Seruitus que tibi debet a domo vicina nõ impedit dominũ alterius domus edificare ſupra parietẽ cõem. Bart.

¶ Si ex tribus edibꝰ in loco impari poſitis edes medie ſuperioꝛibꝰ edibus ſeruiant: inferioꝛes aũt nulli ſeruiãt: ⁊ paries[o] cõis qui ſit inter edes inferioꝛes[p] ⁊ medias altiꝰ a dño inferioꝝ ediũ ſublatꝰ ſit: iure eũ altius habiturũ ſabinꝰ ait.

¶ In re communi nõ poteſt quis aliquid facere vel ꝓhibere iure ſeruitutis: ſed ei ꝑ cõmuni diuidũ. iudicium ſuccurritur. Barto. Paulus.

In re cõi nemo dñoꝝ iure ſeruitutꝫ necꝫ facere quicꝫ iuito[q] altero põt[r]: necꝫ ꝓhibere[ſ] quominus alter faciat. nulli enim res ſua ſeruit[t] itacꝫ ꝓpter imenſas contẽtiones[v] plerũcꝫ res ad diuiſionẽ ꝑuenit: ſed per cõi diuidũdo actionẽ cõſequit ſocius quominus opꝰ fiat[x]: aut id opus

o ¶ Et paries. ſiue dicas parietẽ cõem ꝓ diuiſo: et tunc quidẽ nõ dubitat ꝙ põt edificare iferioꝛ dñs. ſi ꝓ indiuiſo: non dꝫ teneri ꝓhibere: q: natura eaꝝ ſuitutũ eſt ea vt patiat: non vt aliqd faciat. vt. ff. ti. i. l. q̃tiens. §. i. vel dicas cõis. i. mediꝰ erat cũ eẽt inferioris tñ.

p ¶ Inferioꝛes. oppoitur: paries iſte eſt ꝑs domus ſeruiẽtꝫ. ⁊ illa ſeruit: ꝫ paries. Rñ. ei nõ potuit iponi ab vno dñoꝝ. ſed tũc opponit: ergo dñs etiã ſeruiẽtis põt ibi edificare. Rñ. necꝗ. vt ff. ti. i. ꝑ fundũ. Itẽ opponit: ergo ꝓ parte ꝯſtituitur qꝺ nõ põt. vt ff. ti. i. ꝓ pte. in fi. Sed dic hic certis vt. l. ad certaꝫ. ff. de ſerui.

q In re cõi. inuito. q: dicã in hoc michi eaꝫ ſeruire. ſed necꝫ prohibere. ſ. ꝑ cõfeſſoꝛiã: ſed ꝑ negatoꝛiã ſic. vt ff. ſi ſer. ven. l. an vnꝰ. Sed opponit ꝙ i multis caſibꝰ notatis. ff. cõi di. ſabinus. ſocius facit iuito ſocio. ſꝫ dic non iure ſeruitutis. Itẽ no. ꝙ cõe eſt meũ eſt. ſic ff. ꝺ le. i. ſui electiõe. §. fi.

Socius an aliqd inuito ſocio facere poſſit.

r ¶ Altero poteſt. vt C. eo. l. parietem.

ſ ¶ Prohibere. iure. ſ. ſeruitutis. vt ſubijcit. nulli enim ⁊c. ſed iudicio ſocietatis vel cõi di. ſic vt ſubijcit. ⁊ ff. cõi diui. ſabinus. ⁊ ff. ſi ſerui. ven. l. an vnus.

t ¶ Seruit. vt ff. ſi vſufru. pe. l. vti frui.

v ¶ Cõtentiones. quas excitat cõio. vt ff. de le. ij. cũ pater. §. dulciſſimis. ⁊ ff. de re. eo. l. qui necꝫ. in fi.

x ¶ Fiat. vt ff. de noui ope. nunci. l. in prouinciali. §. i. niſi in caſibus in quibus prohibere nõ poteſt: vt dices ff. cõi diui. l. ſabinus.

a ¶ Toti. ſic qđ oib⁹: nō qđ vni tm̄ expedit. vt ſ. e. ti. pro ſocio. l. actione. §. labeo. et in aut. de nō alie. §. qꝛ ꝟo veriſimile. in fi. col. ij. Itē ad id qđ dicit opus tolli: eſt ꝯ ſ. cōi diui. ſabin⁹. circa fi. ibi ſꝫ et ſi in cōi ⁊c. ſed illa ſm̄ hāc. vel forte et hoc eo abſente vt et ibi. Ac.

m ¶ Aſſidue. et ſic dr̄ de aq̄ quotidiana que quotidie duci pōt: licet quotidie non ducat̄. vt ſ. de aqua quo. et eſti. l. i. §. quotidiana. ⁊ §. qđ aūt ſcriptū eſt. Accur.
n ¶ Perpetuo. et iō tpe acquiritur ſicut aqueductus: tm̄ nō al's niſi continue ducat̄ aqua acq̄rit̄ tpe: qꝛ ⁊ ſi naturaliter aqua defluet: tn̄ ſepe euenit ꝙ p manufactū riuū eā ducas porro ſi continue plueret ꝯtinuo ꝟ ſtillicidio caſſitaret. vn̄ aqueductus pōt hr̄e et nō hr̄e ꝯtinuationē ſed ſtillicidiū ſēp hꝫ quaſi ꝑpetuā ꝓpt̄ aptitudinē.
o ¶ Perpetuas vel quaſi vt i ſtillicidio vt i fi. hui⁹ l. et hoc ad hoc vt poſſint ꝑſcribi. vt dixi. ſ. de ſer. l. ſeruitutes.
p ¶ Debent. ad hoc vt poſſint tēpore q̄ri. ⁊ ad hoc vt ꝟe poſſit dici ſ̄uitus. vt. ſ. l. pri. ſed tn̄ id ſolū nō ſufficit: imo opꝫ ꝙ continue ea ſit vſus: vt in aq̄ductu dixi mō: ſaluo eo qđ dr̄ ꝟ ſtillicidio vt al'r oēs hr̄e debēt perpetuas cās ad hoc vt ꝑpetuo eas hēant: ex quo ꝯſtitute ſunt lꝫ ꝑpetuo his nō vtat̄. vn̄ neqꝫ i lacu neqꝫ in ſtagno ſic ꝯcedi pōt vt ꝑpetuo ſit: qꝛ interdū immo ſepe exareſcūt. vn̄ ipſo iure extinguit̄ ſeruitus: lꝫ reſtituat̄ i priſtinū ſtatū ſi ſtatuto tpe lac⁹ vl' ſtagnū ſit reſtitutū: ⁊ ſm̄ hoc iter habet perpetuā cām. vel aliter vt poſſit ꝯcedi: ꝑpetuā cām et cōtinuā habere debet. vn̄ nec in lacū nec in ſtagnū pōt concedi: qꝛ interdū exareſcunt et ſepe. ſed tn̄ interim dū extat ꝓhiberi nō dꝫ: ſm̄ hoc etiam de itinere dicit ꝙ hꝫ perpetuā cauſam. ſꝫ nō ſm̄ primam expoſitionem. ſed nōne et domus ſepe diruitur: non ergo in ea ſeruitus ꝯſtitui poteſt. Rn̄. nō ſic ſepe vt lacus et ſtagnum.
q ¶ Lacu. lacus eſt qui perpetuā hꝫ aquam non tn̄ exitū ſe exeuntem. Lacus qđ ſit.
r ¶ Stagno. qđ tp̄alē que tpe pluuie colligit̄. vt. ſ. vt i flu. pu. l. i. §. lac⁹. ⁊ §. ſtagnū. ſꝫ lꝫ ſ̄uitus aqueduct⁹ nō poſſit ex lacu fieri: tn̄ ſeruitus nauigij ſic. vt. ſ. de ſer. ru. predi. l. via. §. i. ſed que eſt rō. Rn̄. ſm̄ yr. quia qn̄qꝫ nauigiū currit: qn̄qꝫ nō. aqueduct⁹ cōtinuo: vel fauore nauigij dictum eſt. Tu dic ꝙ per nauigiū nō minuitur aq̄ ſed per aqueductum ſic.
s ¶ Cauſa. vt poſſit ꝑſcribi: nō aūt ſi manu aq̄ ꝓiciat̄.
t ¶ Debet. qꝛ nec in manu ꝯſiſtit vſus ei⁹ ⁊ ꝑpetuo preparatū eſt ad ſuſcipiēdū aquā ⁊ iō poteſt preſcribi.

b ¶ Sed ſi inter. agere lꝫ. per negatoriā actionē. aut. ſ. perdam ius ꝓhibēdi p p̄dictā actionē. i. libertatē. nā acq̄ritur ſeruit⁹ rei cōi z. etiā p vnū tm̄ de ſocijs. ſ. tpe vt ſ. nō aūt alio modo vt ſ. n. i. ſi vn⁹. eſt tn̄ ar. ꝯ. qꝛ pl⁹ vr̄ poſſe fieri per cōnctionē q̄ per tēpus. vt ſ. queadmo. ſer. amit. naꝫ ſatis. §. ſꝫ ſi is fūdus. ibi poſſunt tn̄ ⁊c. ſed ibi in ꝑdenda: hic in acq̄renda. vel dic perdere. i. deſtruere. et ſua auctoritate. vt ſ. ad. l. aqui. l. queadmo. §. ij. ſed qđ dr̄ hic me agere negatoria ꝓ re ꝓpria ꝯ ſocium rei cōis eſt ꝯ ſ. fi. regū. ſed ⁊ ſi §. ſi cōe. ſol. vt ibi et eſt rō vt dicūt ꝙ ꝑſcriptio p vſū inducit̄ nō per pactū: q̄ a p ꝑſcriptionē nō q̄rit ꝑſona ſed lex. ſic ⁊ retinet̄ ſine ꝑſona ſi aqua ſluat p ſe. vt ſ. queadmo. ſer. amit. l. ſi fundum. vel ſi quocunqꝫ vadat. vt. l. deniqꝫ. in eo. ti. ſed hec rō nō videt̄ bona: qꝛ lex nō querit ſine facto hominis poſſidentis et ꝑſcribētis. vt. ſ. e. ſi edes. §. libertas. Item et ille queadmo. ſer. amit. in retinēda dicunt qđ eſt facilius. aliā ergo rōnē q̄re. ſꝫ dices p. l. ſ. de vſuc. l. i. et pro ſuo. l. fi. et inſti. de vſuca. in prin. Accur.
c ¶ Cōceſſuꝫ. cui debebat̄ ſ̄uit⁹ ne dom⁹ cōis tolleret̄.
d ¶ Foramen. per qđ mittebat̄ aqua ex fonte vicini in pauimentum quibuſdam temporibus.
e ¶ Pariete. ſeruiente. Accur.
Conclaue quid ſit. f ¶ Conclauis. eſt locus qui multis clauibus firmat̄ maxime inter duas domos. vt ſ. de dā. infec. l. qđ cōclaue. ſed tricliniū eſt vt dixi ſ. cōmo. l. ſi vt certo. §. ſi ꝟ me
g ¶ Pauimenti. dominantis.
h ¶ Flumē. flumē vocat lignū excauatū in quo colligit̄ aqua pluuialis: vel alia naturalis tn̄ q̄ ſꝑ fluat.
i ¶ Eſſe. et ſic non eſt ſeruit⁹. vt. ſ. l. proxi.
k ¶ Verū eſt. ꝙ tempore non queratur.
l ¶ Fit. vt immiſſio aq̄ p predictū foramē. al's fere oīs ſ̄uit⁹ nō hr̄et ꝑpetuam cām. cum omnes manu fiant vnde melius dixiſſet ꝙ manu fiat. i. vſus cuius ſeruit⁹ manu exercetur.

quod fecit tollat. ſi modo toti⁹ ſocietati prodeſt id opus tolli.

¶ Pro eo qđ fit ex edib⁹ proprijs in cōes vel ecōuerſo pt̄ agi negatoria. h. d. Barto.

Sed ſi inter ꝑ te et me cōes ſunt titiane edes: et ex his aliq̄d nō iure in alias edes meas ꝓprias imiſſuꝫ ſit: nēpe tecū michi agere lꝫ[b]: aut rem ꝑdere. Ideꝫ fiet ſi ex tuis ꝓprijs edib⁹ in cōes meas et tuas edes q̄d ſimiliter eſſet protectum. michi enim ſoli tecum eſt actio.

¶ Inuito ſocio nō poteſt q̄s edificare in re cōi: licet ſibi ꝑmittat̄ a domino predij ſeruientis. h. d. Bar.

¶ Si i area cōi edificare velis: ſocius ꝓhibēdi ius hꝫ: q̄ꝫuis tu edificādi ius habeas a vicino ꝯceſſuꝫ[c]: qꝛ inuito ſocio in re cōi nō hēs ius edificādi.

¶ Seruit⁹ q̄ nō hꝫ cām cōtinuā nō pōt acq̄ri tpe ⁊ cāꝫ cōtinuā nō hꝫ oīs ſ̄uit⁹ ad cui⁹ vſū factū hoīs req̄rit̄: ⁊ dānū qđ ex ſeruitute nō iure ꝟbita cōtingit venit in cautione dāni infecti. h. d. Diuide. primo ponit dictū. ſcđo illud limitat tertio illud ꝓbat p rōnē. q̄rto ponit tres illatiōes. ſcđa ibi: hoc ita. tertia ibi: neqꝫ eīm. q̄rta ibi: et ideo. Bar.

Paulus. Foramē[d] in vno pariete[e] ꝯclauis[f] vel triclinij: qđ eēt proluendi pauimē ti[g] cā: id neqꝫ flumē[h] eē[i] neqꝫ tpe acquiri placuit. hoc ita verū eſt[k] ſi in eum locū nichil ex celo aque veniat. Neqꝫ eīm ꝑpetuā cām hꝫ qđ manu fit[l]. At quod ex celo cadit ⁊ ſi nō aſſidue[m] fit, ex naturali tn̄ cā fit. ⁊ iō ꝑpetuo[n] fieri exiſtimat̄. Oēs aūt ſ̄uitutes p̄diorꝫ ꝑpetuas[o] cās habere debēt[p]. Et ideo neqꝫ ex lacu[q] neqꝫ ex ſtagno[r] concedi aqueductus pt̄ Stillicidij q̄qꝫ imittēdi naturalis et perpetua cauſa[s] eſſe debet[t]. Pomponius.

SJ qd igitur[a] ex eo fora mine ex q̄ ſeruit⁹ nō cō ſiſtit[b] dānū vicinus[c] ſenſiſſet[d] dicendum dāni infecti ſtipulationem locum habere.

¶ Si ad aliquod prediū ſeruiēs incipiat ptinere inſolidū ſeruit⁹ extinguit: ſecus ſi pro parte. h. d. Barto. Paulus.

SJ quis edes q̄ ſuis edibus ſeruirent cū emiſſet traditas ſibi accepit: ꝯfuſa ſublataqꝫ ſuitus[e] eſt. ⁊ ſi rurſus vēdere vult noīatim īponēda ſeruit⁹ eſt: alioqn libere veneunt. ¶ Si partē p̄dij nactus ſim qd̄ michi aut cui ego ſeruiebā: nō ꝯfundi ſuitutē placet. q: ꝑ partes ſeruit⁹ retinetur[f]. Jtaqꝫ ſi predia mea predijs tuis ſeruiāt ⁊ tuoꝝ partē michi: et ego meoꝝ partē tibi tradidero/ mācbit ſuit⁹. Jtē vſufru. in alterius[g] p̄dijs acqſitus nō īterrūpit[h] ſeruitutē[i].

¶ Dom⁹ deſtructa pōt vſqꝫ ad ſtatum priſtinū reſtaurari nō obſtāte ſeruitute ne luminib⁹ officiat. h. d. Bar. Idē.

SJ teſtamēto dānat⁹ heres ne officeret vicini luminib⁹ ſeruituteqꝫ p̄ſtaret: depoſuit edificiū[k]: ꝯcedēda erit legatario[l] actio vtilis[m] q̄ prohibeat heres ſi poſtea extollere ſupra priorē modum edificium[n] conabitur.

¶ Pōt aduerſus vnū p̄ſcribi libertas aduerſus aliū nō ex eadē edificatiōe. bar. Ulpia.

SJ edes mee ſuiāt edibus lucij titij: ⁊ edibus publij meuij ne alti⁹ michi edificare liceat: ⁊ a titio precario petieri vt alti⁹ tollerē: atqꝫ ſi ita ꝑ ꝯſtitutū tp̄s edificatum habuero: libertatē aduerſus publiū meuiū vſucapiā[o]. non eñ vna ſuitus[p] titio ⁊ meuio debebat: ſꝫ due[q]. argumentū rei[r] p̄bet: ꝙ ſi alt ex his ſeruitutez michi remiſiſſet[ſ]: ab eo ſolo liberarer: alteri nichilominus ſeruitutē deberem.

¶ Niſi predia vrbana poſſideantur cōtinue eoꝝ libertas non preſcribitur. Barto.

¶ Libertas ſeruitutis vſucapit ſi edes poſſideant[t]. q̄re ſi is q̄ altius edificatū habebat ante ſtatutū[v] tp̄s edes poſſidere deſijt: iterpellata[x] vſucapio eſt. is aūt qui eaſdē edes poſtea poſſidere ceperit: integro[y] ſtatuto tp̄e libertatē vſucapiet. Natura ei ſuitutū[z] ea eſt: vt poſſideri nō poſſint[a]. ſꝫ ītelligat poſſeſſionē earū habere qui edes poſſidet[b].

¶ Nichil i hoc ſclō pōt eē ꝑpetuū niſi ꝑ ſurrogationē. b.

EUm debē colū- Pau. nā reſtituere q̄ on⁹ vicinarū ediū ferebat/ cui⁹ eſſent edes q̄ ſuirēt: non eū q̄ īponere vellet[c]. nā cū i lege ediū ita ſcriptū eēt paries oneri ferendo vti nūc eſt ita ſit: ſatꝫ apte ſignificari in ꝑpetuū parietē[d] eē d̄bere. Nō ei hoc his ꝟbis

SJ quid igitur. illatio ſuperioris. l.
b ¶ Cōſiſtit. maxīe. nā et idē ſi ꝯſiſtat. vt. ſ. e. l. ſtulc.
c ¶ Uicin⁹. q̄ credebat debere ſuitutē ex ꝑiete.
d ¶ Senſiſſet. ſ. ſpe. vel dic etiam re. et tunc ſi ſtipulatio eſt interpoſita dāni infecti agitur ex ea: al's agit in factū de dāno dato. vt. j. ad le. aq̄l. ſi ſeru⁹ ſeruū. §. ſi furnū. Quidā tñ dicūt ex ſtipl'atione agi qñ fuit interpoſita. ſꝫ ſi finita fuit dies ei⁹ dum ſcd̄o nō caueret: tunc vtili ac ſi eēt interpoſita ſtipulatio. vt. j. de dā. ifec. ſi finita. i p̄n.
SJ q̄s edes. ſeruit⁹. vt. j. cō. predio. l. quicquid.
f ¶ Retinet. vt. j. ti. i. l. vnus ex. in p̄n. ⁊. ſ. d ſerui. vt pomū. §. ſi p̄diū.
g ¶ In alteri⁹. ſ. in dominanti vel ſeruiēti. Accur.
h ¶ Nō interrūpit. ſ. hec ꝑſonalis ſeruitus.
i ¶ Seruitutē. ſcilꝫ predialem.
SJ teſtō. edificiū. in quo ſuit⁹ legata erat: ⁊ aliō nouū ſuſtulit. vt. j. colligit.
l ¶ Legatario cui ſeruitus legata erat.
m ¶ Utilis. non directa. q: nō eſt illud edificiū cui ſeruit⁹ impoſita eſt ſꝫ azo. vt. ſ. e. ſuitutes. §. ſi ſublatum.
n ¶ Edificiū. ſcꝫ nouum.
SJ edes. vſucapiā. ſi ig̃raui ſeruitutē ad aliū ptinere. et ſic bonā fidem habui. vt. j. quēad. ſer. amit. l. ſi. Uel ſi ſciui non tñ vi aut clam vel precario: ſed qui permiſit precario reuocabit qñ volet. vt. j. cōia predio. l. pe. Et ſic no. h̄ ꝙ ſine titulo apto preſcribitur libertas. vt dixi. ſ. ti. i.
p ¶ Una ſeruitus. qd̄ ſi eſſet nō poſſet (. l. ſeruitutes. aduerſus alterum tantū vſucapi libertas. Jr.
q ¶ Due. hic no. ꝙ vſucapio prodeſt ⁊ non prodeſt. ſic conditio eſt cōditio ⁊ nō conditio. vt. j. de manu. teſt. l. ſi ita ſcriptum. ⁊. ſ. de vſufruc. l. vſufruc.

Libertas ſine apto titulo p̄ſcribit.

r ¶ Argumentū rei. ſ. ꝙ non vna ſeruitus ſit ſed due. Uel dic ꝙ aduerſus meuiū vſucapiam: eſt tamē huic dicto ar. cōtra. j. quēad. ſer. amit. l. nam ſatis. §. ſed ſi fundus. ibi poſſunt tamen ⁊c̄.
ſ ¶ Remiſiſſet. per pactum.
t ¶ Poſſideant. tā ꝙ libere. Ac.
v ¶ Statutū. ad vſucapiendā ſeruitutis libertatē q̄ eſt. x. vl. xx. an. vt dicet. j. quēad. ſer. amit. ſi ſic.
x ¶ Interpellata. naturali interruptione. vt. j. de vſuc. l. naturalit.
y ¶ Integro. h⁹ ſi nō habuit cām a pore: vl' ſi hꝫ a ſius i medio poſſedit. al's cōiungūtur tp̄a. vt iſti. de vſuca. §. inter. et. j. de vſuca. pro emp. l. ij. §. pe.
z ¶ Seruitutū. melius dixiſſet libertatum.
a ¶ Nō poſſint. ab eo qui debet.
b ¶ Qui edes poſſidet. alti⁹ edificatas: qui p̄ſcribit ⁊ occidit alterius ſuitutē preſcribendo: ſicut ⁊ in re corporali q̄ poſſidet preſcribit ⁊ occidit dn̄iū alteri⁹. et ſic poſſidēdo ſuitutē acquirit libertatē.
EUm debere. vellet. alit ē eū q̄s ex vetuſtate ſibi aſſerit ſuitutē. tunc eñ aduerſari⁹ nō reſtituet. vt. j. de aqua plu. ar. l. i. §. ſi. vel hic ſpeciale.
d ¶ Parietem. i. hūc vel ſitēm. Sꝫ videt ꝙ de p̄ſenti tm̄ intelligat. vt. ſ. e. ſi ſeruit⁹. in p̄n. q̄ eſt ꝯ. So. hic non poſſet itelligi de p̄nti colūna tm̄ que in cōuentionē deuenerat. vñ etiā de futura videt cautū: ſed ibi ēt de p̄nti ſuie tm̄ poterat itelligi. Jtē vr̄ ꝙ ſufficiat ſemel poſuiſſe lꝫ deſinat. vt ar. j. loca. l. marti⁹. ⁊. j. de polli. l. i. ſi. ⁊. j. vt lega. vel fideicō. l. i. §. ſi is. ⁊. j. de le. ij. l. fideicō. §. ſi decē. q̄ ſunt ꝯ. So. h̄ fuit actū: vt vti nūc eſt in ꝑpetuū eēt. Et ſic expſſe egerūt vt ali⁹ ſemꝑ reponat: ſi p̄cedēs deficiat Jtē no. ꝙ h̄ eſt ſp̄ale in ſuitute onerꝫ ferēdi. vt ille cui⁹

dicit̃ vt in ꝑpetuū idē paries etern⁹[a] eēt: qđ nec fieri quidē poſſet: ſʒ vti eiuſmodi[b] paries in ꝑpetuū eſſet q̄ on⁹ ſuſtineret. Queadmodū ſi q̄s alicui cauiſſet[c] vt fultutē preberet que ſuū onus ſuſtineret: ſi ea res que ſeruit ⁊ tuū onus ferret periſſet: alia in locuʒ eius dari debeat.

¶ Rei ſue non pōt quis ſeruitutē iponere niſi in actu quo alteri tradidit. h. d. cum. l. ſequen. Barto.

Iulianus.

Et q̄ duas[d] areas hʒ/alterā tradēdo[e] ſeruā alterius efficere pōt.

Marcia.

Si binarū ediū dn̄s dixiſſet eas quas venderet fuas fore: ſed in traditiōe nō feciſſet mētionē fultut: vl̃ ex vēdito[f] agere pōt: vel icertū[g] ꝯdicere vt ſeruit⁹ iponat̃.

¶ Si edes legant̃ vel vendūtur videtur actū vt ꝯtignationes vti ſtāt ita ſtēt. bar.

Pa.

Binas quis edes habebat vna ꝯtignatiōe tectas: vtraſq̄ diuerſ legauit[h]. dixi quia magis[i] placet poſſe duoꝝ tignum eſſe: ita vt certe ꝑtes[k] cuiuſcūq̄ ſint ꝯtignationis ex regiōe cuiuſq̄ dn̄i fore tigna. nec vllā inuicē habituros actionē ius nō eſſe imiſſum habere. Nec itereſt pure vtriſq̄: an ſub conditione alteri edes legate ſint.

Iulia.

Idemq̄ eſſe et ſi duobus edes ceſſerit[l].

¶ Edificia que inuicē non videntur: non poſſunt inuicem ſeruire. h. d. Barto.

Paul.

Si edes mee a tuis edibus tm̄ diſtēt vt ꝓſpici nō poſſint: aut medi⁹ mons earum conſpectū auferat: ſeruitus imponi nō pōt[m].

Idē.

Nemo em̄ ꝓprijs edificijs ſeruitutē imponere pōt: niſi et is qui cedit/et is cui ceditur in cōſpectu habeant ea edificia: ita vt officere alterum alteri poſſit.

¶ In pariete comuni nō pōt quis feneſtras facere niſi fuerit ꝯceſſum. h. d. Bar.

Idem

Eos q̄ ius luminis imittēdi nō habuerit: aperto pariete cōmuni nullo iure feneſtras immiſiſſe[n] reſpondi.

¶ Si res legatur ad vitam in dubio nō videtur impoſita ei ſeruit⁹: ſʒ duret facultas eundi. Barto.

Sceuo.

Olimpico habitationeʒ et horreū qđ in ea domo erat quoad viueret[o] legauit[p]. iuxta eandē domū hort⁹ ⁊ cenaculū qđ olipico legatū nō eſt[q] fuerūt. ad hortū aūt ⁊ cenaculū ſemꝑ ꝑ domū cuiuſ hītatio relicta erat adit⁹ fuit: queſitū eſt an olimpic⁹ aditū ꝓſtare deberet. Rn̄. ſeruitutē quidē nō eſſe[r]: ſʒ heredē trāſire per domū ad ea que cōmemorata ſunt poſſe[ſ]/dum non noceat legatario.

¶ Poteſt q̄s aperire ianuam verſus viā: quaten⁹ ſe extēdit ſtillicidij rigor. Barto.

¶ Luci⁹ titi⁹ aꝑto pariete domus ſue q̄ten⁹ ſtillicidij rigor[t] ⁊ tignoꝝ ꝓtect⁹ ꝯpetebat: ianuā in publico aꝑuit[v]: q̄ro cū

ꝓdiū ſeruit: aliq̄đ faciat. vt. ĩ. ſi ſer. vē. ⁊ ſi forte. §. ēt. et l. ſicuti. §. diſtāt. alꝰ ꝯ. ff. de ſer. l. quotiēs. §. ſeruitutū. Itē ꝯtra. ff. eo. ſi arborē. §. vlti. ſʒ hic nō eſt ambiguitas.
a ¶ Etern⁹. i. ſempitern⁹. nā etnū dr̃ qđ ſꝑ fuit et eſt. vt de⁹: ſempiternū dr̃ qđ icepit ⁊ nō deſinet vt aīa ⁊ angel⁹. et hec fuit⁹.
b ¶ Eiuſmōi. id eſt hec vel ſilis.
c ¶ Cauiſſet. hiſ ꝟbis q̄ ſequūtur vbi min⁹ dubiū ē.
d Et q̄ duas. niſi ſil' tradat eidē vl' diuerſis. vt. ĩ. cōia ꝑdi. ſi q̄s duas. §. duas autem.
e ¶ Tradēdo. ſʒ quō pōt apponi ĩ traditione cū ipa traditiōe ſit dn̄s adhuc q̄ rem tradit: Rn̄. ꝓpter nimiā vicinitatem quā hʒ pactū cū amiſſione dn̄ij iā amiſſo dn̄io fcm̄ pactū vr̃. Cōferri eni videt̃ pactū i id tp̄s q̄ deſinit eſſe dom⁹ ſua. vt. ĩ. ti. i. l. fund⁹. in fi. azo. et fac. ĩ. cō. ꝑdio. ſi q̄s duas. i.
f Si bina (rn̄. rū. ex vendito. vt. ĩ. đ act. ēp. ſi tibi liberū. ⁊ arg. ff. đ pac. l. item q̄r conuentiones.
g ¶ Incertū. i. ꝑ ꝯdictionē icerti q̄ eſt ꝓpriū nomen actiōis. vt no. ĩ. đ ꝯdi. ide. ſʒ ⁊ ſi me (putē. §. fi.
h Binas. legauit. puta vnā vni: alterā alteri. Ac.
i ¶ Mag(. ꝑ Iuū
k ¶ Partes. pro diuiſo ēt ꝓut regio cuiuſq̄ dom⁹ extēdit̃. vt. ĩ. ꝓ ſo. l. pe. ⁊ ĩ. cō. di. l. arbor. ⁊ ĩ. de acq̄. re. do. l. ꝓ regiōe. Sʒ ꝯ. ff. đ rei vē. l. pōponi⁹. §. ſi ex edꝰs. in fi. So. ibi đt de re mobili: vt equo ⁊ aſinoꝝ ſſib⁹ q̄ diuidi cōmode nō pn̄t. vt iſti. de offi. iudi. §. qđ ſi cōmode. hic in alijs puta tigno. vel meli⁹ nō eſt ꝯtra. nā hic nō dicit q̄ poſſit ꝓ parte poſſideri: imo nullus poſſidet. vt. ĩ. de vſucap. l. eū qui. ⁊ de acquirē. poſſeſ. l. qui vniuerſas. in ꝑn. ſed demū eo rupto poſſidēt. ſ. ꝓ indiuiſo. vt. ĩ. ꝓ ſoc. l. penul. Sed dic hic ꝓ parte dominiū queri. quarundā enim rerū dn̄ium querim⁹: quarū nequim⁹ q̄rere poſſeſſionē. vt. ĩ. de acquirē. poſſeſ. l. i. §. ſed ⁊ ꝑ eum. ⁊. ĩ. de acquirē. re. do. homo liber. §. quicquid. Accur.
l Idēq̄. ceſſerit. ſ. inter viuos.
m Si edes. nō pt. imovi ꝯ. vt. ĩ. cō. ꝑdio. ſi q̄s duas. in ꝑn. Sol. vt ibi. ⁊ facit huic. ĩ. ſi ſer. vē. ⁊ ideo.
n Eos. imiſiſſe. imitto lumē tibi: aut a me trāſfuſum ad te. aut ex aduerſa ꝑte ad me trāſfundendū: et neutrū fieri pōt. et hoc dicit hec lex. Ir. et ſic duob⁹ mōis ꝑt poni: ⁊ pōe plane exēplū vt. ff. eo. ſʒ ſi inter me. i. rn̄.
o Olimpico. q̄ ad viueret. ſcʒ olimpicus.
p ¶ Legauit. ſ. teſtator.
q ¶ Legatū nō eſt. ſcʒ expreſſim. quia nō erat ort⁹ cū domo empt⁹. vel ad vſuʒ dom⁹ alꝰs tacite ſeq̄tur legatuʒ dom⁹. vt ĩ. de leg. iij. l. predijs. §. pe. in fi. et l. ſi cui edes.
r ¶ Nō eē. qđ eē nō pōt cū dn̄s remāſit heres: ⁊ res ſua nemini ſuit. vt. ff. e. l. in re cōi. ⁊. ff. ſi vſufru. pe. l. vti frui. Aliꝗ̄ ſi ꝓpetas eſſet legata. vt. ĩ. ſi ſer. vē. l. teſtatrix. i. rn̄. q̄ ē ꝯtra. et. ĩ. đ vſufr. le. l. damnas. §. i.
ſ ¶ Poſſe. forma eni patriſſa. ſeruāda eſt. vt. ĩ. de le. i. ſi fundum. §. qui fundum. ⁊ l. ſeruum. §. fina. de vſufruc. le. l. damnas eſto. §. i.
t ¶ Rigor. id eſt rectitudo a rego. vel dicitur a rigeo. Uel dic a rigo rigas. vt ponatur pro deguſtatiōe aque.
v ¶ Aperuit. extra domum vt faciunt omnes (Azo. veronenſes.

a Meuſ. maxime. ſ. eo. l. cum eo. Azo.
b Nullã. ſ. negatoriã de ſuitute. ſed neqꝫ interdictũ vt tollat. cũ neqꝫ ſue ꝑuate: neqꝫ vtilitati publice noceat et ſibi prodeſt. neqꝫ in via publica factũ eſt. vt. j. ne quid (in lo. publi. l. ij. §. merito.

m Patiẽtia. que fieri dꝫ. vt. ſ. de vſufru. l. iij. §. dare. ⁊ de publi. ſi ego §. i. ⁊. ſ. de ſui. l. quotiẽs §. ſi. hec quidẽ patientia ꝑſtanda inducit officiũ pretoris petẽte eo cui debeť ad hec duo: vt nunc ⁊ in futurũ preſtetur patiẽtia et etiã fiat cautio ne deſit illa patiẽtia. vt. j. ſi ſerui. vẽ. l. egi. et. ſ. de ſer. l. pe.

De ſer. ruſti. ꝑdio.

Dixit de vrbanis ſeruitutib⁹ in ſpecie: nunc de ruſticis eodẽ modo.

Seruitutes. Jus eũdi. ſolus. ſꝫ ambulãdi cũ alio. vel dic eundi plane: ambulandi currẽdo et hoc. ſ. in oibus ꝑdictꝫ ſuitutib⁹: ſiue pedes ſiue eques. vt. j. e. l. qui ſella. i. ꝑn. ⁊. l. inf.
d Agẽdi. i. ducendi ad manus vel ante ſe.
e Iter hꝫ. eo ipſo: ⁊ hoc quãtũ ad cõmoditatem nõ q̃tũ ad ſuitutẽ. vt. j. ſi ſer. vẽ. loci. §. i. nã ſi eſſent due ſuitutes ꝯſtituto actu: poſſet vna adẽpta altera remanere. vt ſ. titu. i. ſi edes. i ꝑn. qđ lex negat. nã adẽpto itinere nichil amittiť. vt. j. de adimẽ. le. l. i. que eſt cõtra.

neqꝫ lumib⁹ publij meuij[a] vicini: neqꝫ itineri vicini officeret: neqꝫ ſtillicidiũ in vicini domo cadat: an aliquã actionez publius meui⁹ vicinus ad ꝓhibendũ haberet. Rñ. ſm ea q̃ ꝓponerẽtur nullã[b] habere.

De ſeruitutibus ruſticorũ predioꝝ. Titu. iij.

Iuriſcõſult⁹ noiat hic ſeruitutes ruſticoꝝ predioꝝ iter quas glo. dicit ꝙ ſunt quedã ſeruitutes noiate/quedã inominate. primo ponit noiatas. ſcdo innoiatas. ſcda ibi: in ꝑdijs. ⁊ hoc facit vſqꝫ ad. l. itẽ. §. q̃ habet. j. eo. ver. tradito.

Vlpianus.

Seruitutes ruſticoruꝫ ꝑdioꝝ ſũt he. iter/actꝰ/via/aq̄ductꝰ. iter eſt ius eũdi[c] ambulãdi hoīs: nõ etiã iumentũ agendi[d] vel vehiculũ. Actus eſt ius agẽdi: vel iumentũ vel vehiculũ. Itaqꝫ q̃ iter hꝫ actũ nõ hꝫ. q̃ actũ habet iter hꝫ[e]: eoqꝫ vti ꝑt ⁊ ſine iumẽto[f]. Via ẽ ius eũdi ⁊ agẽdi ⁊ ambulãdi. nã iter et actũ in ſe via cõtinet[g]. Aqueductꝰ eſt ius aque ducẽde ꝑ fundũ alienũ. In ꝑdijs[h] ruſticis cõputãda ſunt[i] hec: aquehauſt⁹ pecoris[k] ad aquam appulſus ius paſcendi: calcis coquẽde: arene fodiende. Traditio plane et[l] patientia[m] ſeruitutũ inducit officium ꝑtoris. Nera.

Ruſticoꝝ ꝑdioꝝ ſeruitutes ſunt licere altius[n] tollere et officere ꝑdio vicini: vel cloacã[o] hr̃e licere ꝑ vicini domũ[p] vel pretoriũ: vel ꝓtectũ[q] hr̃e licere. Aqueductus ⁊ hauſtꝰ aque ꝑ eundem locũ vt ducanť etiã pluribus ꝯcedi põt[r]: ẽt vt diuerſis diebus[s] vľ horis ducatur. Si aqueductꝰ vel hauſtus aq̄ ſufficiẽs eſt: põt ẽt plurib⁹ ꝑ eundẽ locũ concedi: vt eiſdẽ diebus[t] vel horis ducať. Vlpi.

Et ex hoc reperis plerũqꝫ ſeruituẽ dici deberi: licet iaꝫ ſit tradita. vt inſti. e. §. ideo autẽ. ſed in corporalibus rebus officiũ iudicis nõ ꝓſpicit in futurum. vt. j. de vſur. l. i. §. i. et de edil. edi. l. ediles. §. itẽ ſciendũ. Vľ inducit officiũ ſi vẽdiceť ab eo cui eſt ꝯſtituta vt abſoluať. vel dic traditio inducit officiũ ꝑtoris inducẽtis vti poſſi. ſi inquieterur: vt. ſ. de ſerui. l. pe. vel cõuerte hãc lr̃am. i. officiũ ꝑtoris inducit traditionez ⁊ patientiã. Ac.
n Ruſticoꝝ. altius. domũculã gr̃a fructuũ paratam. ar. j. qđ. mo. pig. tacite cõtrahitur. l. hoc iure §. ſtabula. Sꝫ nõne licet eã michi altius tollere inuito vicini agri ſeu pretorij dño. vt. ſ. ti. i. l. imperatores. ⁊. l. cũ eo. qđ ſi eſt: nulla eſt impoſitio ſeruitutis. vt ſ. ti. i. ſi edes. ⁊. l. nemo. Rñ. ħ eſſe ſecus ꝓpter vtilitatẽ ſegetũ vicini agri ne pereãt: ideoqꝫ licet vrbano non ſit ſic ruſtico predio poſſum officere. vt argu. C. eo. l. fina. in fi. Vel dic ꝙ prius debuerat ſeruitutem. vt nota. ſ. titu. i. l. i. vel dic ꝙ in alieno iure ſeruituꝫ ſubmitto. Sed nõne eſt ſeruitus vrbana: Rñ. hoc fieri pro predio ruſticoꝝ: qꝛ pretoriũ vel villa. vt. ſ. de vſu ⁊ ha. l. plenum.
o Cloacam. ad quã coloni agri mei ꝓpter neceſſitatẽ ſui corporis accedant: qđ agro meo expedit: ideoqꝫ dicitur ruſtica ſeruitus. vt. j. l. proxi. § idem ait. Accur.
p Domũ. quã habet ibi vicin⁹ gr̃a fructuũ. Vel dic cã habitãdi: ⁊ ſic dicitur vrbanũ prediũ ſeruire ruſtico.
q Protectum. in agro vicini: vt ibi recipiantur coloni agri mei.
r Concedi poteſt. nõ tamen pro parte ſed in ſolidũ quilibet dicitur habere. vt. ſ. de ſerui. l. vie. et ſi non cõueniant de vtendo vtile redditur interdictum. vt. j. de aqua quoti. ⁊ eſti. l. lucio. Accur.
s Diebus. vel ſimul. vt. j. de aqua quoti. et eſti. l. lucio. Et idem de itinere vt ibidem dicit.
t Eiſdem diebus. i. ſimul. vt no. ſ. proxi. §. Accur.

f Iumento. ſ. de ſerui. ſi tam.
g Via continet. inſpectis his diffinitionibus nichil plus reperiť in via q̃ in actu. ſed certe plus eſt: vt pater. j. eo. qui ſella. i. rñ. ⁊ §. qui viã. Itẽ ſi vie latitudo nõ fuerit deſignata/deſignatur per legem: ſed actus non. v. j. eo. l. vie. ⁊. l. certo §. latitudo.
h In predijs. i. ſeruitutibus ruſti. predi.
i Cõputãda ſunt. ſupradicte ſunt noiate. he ꝑñt in noiate dici: ⁊ habes de his. j. e. l. ergo. §. neratiꝰ. Sed q̃ritur q̃re he ⁊ ſupiores dicunť predioꝝ: Rñ. quia ꝯſtituũt ius in re q̃ dꝫ ſeruitutẽ ſm pla. ſed hec rõ nõ eſt bona: qꝛ ⁊ vſufru. hꝫ ius in re vtpote cũ ꝯtra quẽlibet poſſidẽtẽ agat. vt. ſ. vſufruc. quẽad. ca. l. vti. §. vtrũ. non tñ eſt ꝑdialis: ſed ꝑſonalis. vt. ſ. de ſer. l. i. Alij dicũt ideo: q̃a tm̃ in ꝑdijs ꝯſtituunť: ſicut ipm denotat nomẽ. qđ ꝓ im mobili re accipiť. vt. j. de ver. ſig. l. q̃ſtio eſt. et tm̃ habẽti vicinũ ꝑdiũ ꝯſtituunť. licet ergo cõmoditas ꝑſone q̃ratur: prediũ tñ diciť. vnde et potius ius prediũ q̃ ꝑſone cõſiderať. vt. ſ. de nego. geſt. qui aliena. §. vno. et. j. eo. l. via. §. ſi fundus. Item quia fundo vltra q̃ ei opus ſit conſtitui nõ poſſunt. vt. j. e. ergo. §. neratius.
k Pecoris. hoc ſi ꝑdio debeať. al's contra. ſ. de vſu (fruc. l. ſi q̃s binas.
l Et. pro. i.

al. pretorio

Item ſic poſſunt ſeruitu
tes iponi vt et boues ꝑ
quos fũdꝰ colit̃ i vicino agro
paſcant̃. quã ſeruitutez iponi
poſſe neratius li. ij. mẽbrana-
rũ ſcri. idẽ neratius ẽt vt fru-
ctus in vicini villa cogant̃: co
actiq; habeant̃. ⁊ vt pedamẽ
ta ad vineam ex vicini predio
ſumant̃: conſtitui poſſe ſcribit
Eodẽ li. ait vicino cuius lapi-
dicine fundo tuo immineant[a]
poſſe te cõcedere ius ei eẽ trã
in fundũ iacere ſaxaq; poſita
hr̃e: et vt in tuũ lapides ꝓuol
uant̃: ibiq; poſiti habeant̃ in-
deq; exportentur.

¶ Cui cõcedit̃ aliq̃d videtur cõcedi id ſine quo illud eẽ nõ põt. et ſi non vz expꝰſſum non valet tacitũ. h. d. nota. B.

¶ Qui hz hauſtũ: iter quoq;
hr̃e vr̃ ad hauriẽdũ[b]. ⁊ vt ait
neratius lib. iij. mẽbranarum
ſiue ei ius hauriẽdi ⁊ adeũdi
cõceſſuz ſit vtrũq; habebit: ſi
ue tantũ hauriẽdi: ineſſe ⁊ adi
tũ[c]: ſiue tm̃ adeũdi ad fontez
ineſſe et hauſtũ: hec de hau-
ſtu ex fõte priuato. Ad flumẽ
aũt publicũ idẽ neratiꝰ eodez
li. ſcribit: iter debere cedi: hau
ſtũ nõ oportere: ⁊ ſi quis tm̃
hauſtũ ceſſerit nichil eũ age-
(re[d].

¶ Seruitus pecoris paſcendi et aquã appellẽdi ẽ ꝑdialis ⁊ põt finiri cuz ꝑſona ſi hoc eſt actũ. Bar.

Papi.

Pecoris paſcẽdi ſerui-
tutes: itẽ ad aquã ap-
pellẽdi: ſi ꝑdij fructꝰ maxie in
pecore cõſiſtat[e] predij magis
q̃ꝫ perſone vident̃. ſi tñ teſta-
tor perſonã demõſtrauit: cui
ſeruitutẽ preſtari voluit . em-
ptori vel heredi eiꝰ nõ eadẽ[f]
preſtabitur ſeruitus.

¶ Seruitus realis nõ põt i-poni niſi quatenus exigit vti-litas predij dñantis. h. d. cuz l. ſequen. Bar.

Vlpianus.

Ergo[g] ⁊ ſcḋm eũ[h] vẽdica
ri poterit Neratiꝰ li. x.
ex plautio ait. nec hauſtum
nec appulſuz pecoris: nec cre
te eximende calciſq; coquẽde
ius poſſe in alieno[i] eſſe: niſi fũ
dũ vicinũ habeat[k]. Et hoc ꝓ
culũ ⁊ attilicinũ exiſtiaſſe ait
ſed ⁊ ipſe adijcit vt maxime
calcis coquẽde ⁊ crete eximẽ
de ſeruitus cõſtitui poſſit: nõ
vltra poſſe q̃ꝫ q̃tenꝰ ad eũ ipꝫ
fundũ opus ſit[l].

Paulus

Veluti ſi figulinas[m] ha
berẽt[n] in quibus et ea
vaſa fierẽt qbꝰ fructꝰ eiꝰ fũdi[o]
exportarent̃: ſicut i q̃buſdã[p]
ſit: vt ãphoris vinũ euehatur
aut vt dolia fiãt: vł tegule ad
villã edificãdã. ſed ſi vt vaſa
venirẽt figuline exercerẽtur[q]
vſufru[r]. erit. ¶ Itẽ lõge rece
dit[ſ] ab vſufr. ius calcis coquẽ

Item ſic. ĩmineãt. i. ſint iuxta tuũ agꝝ ex ꝑte ſupiori
b ¶ Ad hauriẽdũ. ſed q̃d ſi iui ꝑ aliã viã ad hau
riẽdũ ꝑ. x. ãnos nõ ꝑ ꝯſtitutã. an vtrũq; ſit amiſſũ. Rñ.
ſi hauſtus eſt acceſſoriꝰ itineris qḋ eſſe põt. vt hic ſubij
cit: ſic. ſi eꝫ: nõ vt. arg. C. ſi penden. appel. l. iij. ſi autez
vtrũq; principali
ter: retinet̃ iter ẽt
per hauſtuz. vt. j.
ſubijcit ſiue hau
riẽdi ⁊c. vt arg. j.
de agri. ⁊ cenſi. l.
cũ ſcimꝰ. §. fi. li. xi
c ¶ Aditũ. non
tñ ſeruitutẽ. ⁊ ḋ hu
iuſmodi acceſſiõe
dixi. ſ. de ſer. vrb.
predi. l. binas.
d ¶ Agere. quia
expreſſuz ẽ inuali-
dũ neq; valet taci
tũ. vt. j. de dona. i
ter vi. ⁊ vxo. ſi ſpõ
ſus. §. ſi maritus
⁊. j. de bo. auc. iu-
di. poſ. cũ vnꝰ. et
C. ſi pen. appel. l.
ſi is. ſꝫ arg. ꝯ. j. de
le. i. l. ſi fideiuſſor.
⁊. j. qui. mo. pig.
vel hypo. ſol. l. i.
§. i. ⁊. j. de here. i-
ſti. q̃ filio. Accur.
Pecoris pa-
ſcẽdi. ꝯſiſtat
puta ꝑdiũ hẽo ex
quo nł'lũ aliũ mi
chi fructũ ꝑcipeq̃
ro: niſi vt ibi ꝯmo
rent̃ pecora mea:
iaceant recipiant̃
⁊ reducãt̃: acq̃ro
ſeruitutẽ i vicino a-
gro vt in eo paſcã
tur pecora agri
mei cũ ager meꝰ
nõ ferat herbã: vł
minꝰ ſufficient̃: tꝫ
ſeruitutis acq̃ſitio
et eſt ꝑdialis: q̃a
ob vtilitatẽ agri
mei ẽ impoſita q̃
alit̃ ꝑcipi nõ põt.
vt. ſ. e. l. iij. §. idẽ ait. idẽ tñ eẽt ſi alit̃ ꝑcipi poſſet. vt colli
git̃ ex illo ꝟbo maxie: vel impinguabãt agrũ meũ. Ac.
Seruitꝰ ꝑdialis an ſẽp trãſeat ad hr̃dẽ f ¶ Nõ eadẽ. dic q; ſuitꝰ ꝑdialis ſꝑ trãſit ad hr̃dẽ. et
ad ẽptorẽ ſui natura. vt. j. e. ſi michi. §. fi. ⁊. l. via. §. ſi fun
dus. ⁊. j. queãd. ſer. amit. l. iij. Et fallit hoc qñ i ꝯriũ ex-
preſſe fuit dictũ. vt h. Itẽ ex affectiõe ꝑſone cui relinqui
tur vt filie: vt. j. de ſer. leg. l. pr̃. Itẽ qñ his ꝟbis teſtator
dixit lego vſũfr. vel vſum talis ruſtice vel vrbane ſui-
tutis. vt. j. de vſufru. le. l. i. his eñ caſibus licet ſui na-
tura trãſeãt: tñ per exceptionẽ defenditur dñs proprie-
tatis quo minus patiatur. Sꝫ qualis ſeruitus erit his
caſibus: cum non trãſeat quo ad effectũ. Rñ. quidã ꝑ-
ſonalis. vt. j. de alimẽ. ⁊ ciba. le. l. mela. §. quidã. in fi. et
de li. le. l. non ſolũ. §. tale. ſed potius dicas ꝑdialẽ cũ ip
ſo iure tranſeat: lꝫ exceptione repellat̃ agens. vt ar. j. e.
ſi michi. §. fi. alꝛs niſi eẽt ſuitꝰ nõ poſſet vẽdicari: qḋ tñ
dicit. j. l. ꝓxi. nec ob. illa lex mela. q2 dicit nõ ꝑſonalẽ. ⁊ ħ
dicit predialez eẽ
Itẽ q̃d ſi ille cui
tales ſeruitutes
ꝯcedũtur nullum
habeat ꝑdiũ. Ad
huc dicunt ro. et
alij q; eſt ſerui-
tus ꝑſonalis. ſed
potius dicã eſſe
ius ꝑſonale ñ ſer
uitutẽ. vt. ſ. ḋ ſer.
. l. vt pomũ. ſicut
ſi decẽ michi ſti-
puler. ⁊ ſic agam
ex ꝯctu ſi patiẽtia
nõ ꝑſtatur. Ac.
Ergo. q2 ꝑt
ꝯſtitui ſui-
tus etiam perſo-
ne: ergo ⁊c.
h ¶ Scḋm euz.
ſcꝫ papi.
i ¶ In alieno. vt
ſit ſeruitꝰ ꝑdialis
erit tñ ius hois.
vt. ſ. ꝓxi. notat̃.
k ¶ Habeat. ſ. il
le cui ꝯſtituitur.
l ¶ Opus ſit. et
non plus. vt. j. co.
ex meo. ⁊. l. q̃ duo
predia. Accur.
Veluti. figu
linas. i. for-
naces. a figulo ſic
dicte. Azo.
n ¶ Haberent.
predia ſuiẽtia.
o ¶ Eius fũdi.
cui ſeruitur.
p ¶ In q̃buſdã
ꝓuincijs vł locis
q ¶ Exercerent̃
et poſt eſt michi
ꝯſtitutum ius vt
habeã illas figu-
linas venales.
r ¶ Vſufru. i. vtilitas q̃dã fruendi nõ tñ ẽ vſuf. q2 ſic
haberet oẽm fructũ rei quẽ hic non hꝫ. nõ eſt ꝯ predia
lis: q2 vltra neceſſitatẽ predij. Itẽ nec perſonalis vſu-
fru. vt dixi: ſed dr̃ vtilitas fruẽdi vt dixi. qḋ iõ dr̃: quia
magis eſt ei ſubſtãtialis q̃ꝫ ꝑdialis ſeruitus: ſed tñ per
ſonale ius eſt vt no. in. l. pecoris.
ſ ¶ Recedit. i. diſtat. ſ. qñ ad neceſſitatem tm̃ agri mei
hoc facio: nã hec ẽ predialis ſuitꝰ ſꝫ vſufr. ꝑſonalis. vt
ſ. de ſerui. l. i. ſꝫ ſi facio ad vẽdẽdũ: ⁊ alibi portãdũ. tũc
nõ recedit ab vſufru. ſꝫ ẽ vſufr. vt. ſ. ꝓxi. rñ. vt ibi no.
Sꝫ q̃dã dicũt has ꝑſonales ſuitutes. ⁊ ſꝫ eos dic lon
ge recedit ab vſufr. ſ. magis q̃ꝫ ſeruitus ruſtica. Ac.

de ⁊ lapidis eximēdi:et arene fodiēde. ſꝫ ius lapidis eximēdi et calcis coquēde:edificandi[a] eiꝰ gratia qđ in fundo eſt[b] Itē ſilue[c] cedue vt pedamenta[d] in vineis nō deſint. Quid ergo[e] ſi prediorū meliorē cām hec faciāt : nō eſt dubitandū quin ſeruitus ſit : et hoc metianꝰ probat:intātū vt et talē ſeruitutē cōſtitui poſſe putet vt tuguriū michi habere liceret in tuo.ſ. ſi habeā[f] paſcui ſeruitutē:aut pecoris appellēdi[g]. vt ſi hiems ingruerit habeā quo me recipiā. Idem.

Qui ſella[h] aut lectica[i] vehitur ire non agere dr. Iumētū vero ducere non pōt qui iter[k] tm̄ hꝫ. Qui actū habet:et plauſtrū ducere:⁊ iumēta agere poteſt:ſed trahēdi lapidē aut tignū neutri eorū ius eſt. quidā nec haſtā rectam ei ferre licere. quia neqꝫ eundi:neqꝫ agendi gr̄a id faceret. et poſſent[l] fructꝰ eo mō ledi. Qui viā hn̄t eundi agendiqꝫ ius habent: pleriqꝫ ⁊ trahendi q̄qꝫ et rectā haſtā ferēdi:ſi mō fructꝰ nō ledant[m].

Mediū prediū īpedit ſeruitutē ruſticā. h.d.notāt. B.

In ruſticis[n] aūt predijs īpedit ſeruitutē mediū pdiuꝫ quod non ſeruit. Gaius.

Vie latitudo ex lege xij. tab. in porrectū octo pedes[o] habet:ī anfractū.i. vbi flexū eſt / ſedeci. Paulꝰ

Seruitꝰ aque ducende vel hauriēde:niſi ex capite[p] vel ex fonte cōſtitui non pōt[q]. Hodie tn̄ ex quocunqꝫ loco cōſtitui ſolet. Idem.

Labeo ait talē ſeruitutē conſtitui poſſe vt aquā q̄rere: ⁊ inuentā ducere liceat. nā ſi liceat nōdum edificato edificio ſeruitutem cōſtituere[r]:quare nō eque liceat nōdū inuenta aqua eādē conſtituere ſuitutē: ⁊ ſi vt q̄rere liceat cedere poſſumus:et vt inuenta ducatur cedi poteſt[ſ].

In his que ſūt cōia pluribus vt ſingulis requiritur cōſenſus oim̄ qui poteſt ſepati adhiberi. h.d. vel ſic. Quādo requiritur cōſenſus plurium vel ſingulorū pōt ſepati adhiberi. Item licet vniꝰ cōceſſio nō transferat ius reale concedentē tn̄ obligat pſonalr. B.

Per fundū q̄ Celſus plurīū eſt:ius michi eē eundi agendi poteſt ſeparati cedi[t]:ergo ſubtili ratione[v] nō aliter meum fiet ius q̄ꝫ ſi oēs cedant[x] : et nouiſſima demuꝫ ceſſione ſupiores oēs confirmabuntur. benignius tamen dicetur et anteq̄ꝫ nouiſſimus ceſſerit:eos qui antea ceſſere vetare vti ceſſo iure non poſſe[y]. Modeſtinus.

a Edificandi.ad claudēdū ⁊ muniēdū abaquis.
b In fundo eſt.i.ad neceſſitatē. Accur.
c Itē ſilue.ſ.ius longe recedit ab vſufru. Accur.
d Pedamenta.id eſt pali q̄ſi apodiamenta vitis.⁊ ſic ad neceſſitatem tm̄.
e Quid ergo q.d.ſi predicta lōge recedūt ab vſufru.q̄d erit. Rn̄. ſuitus ſcꝫ ruſtica: ſi faciāt vtilitatē agri mei:alˀs non eſſet ſeruitus cū non interſit agri. vt h.⁊.ſ.de ſerui. l. quotiēs.in pri. ſed ius aliud vt no.ſ.l.pecoris.
f Si habeā.ſ. maxime.nā ⁊ idē ſi non habeā. vt ſi fuerit ꝯſtituta ſuitus pp colētes agrū meū quatenus ī tugurio agri tui recipiant. ⁊ facit.ſ.de p̄.ſig. l.tugurium.
g Appellēdi. ſcꝫ hēam ſuitutē
Qui ſella. in equo.
i Lectica. in curru.vehiculū ꝫ tn̄ nos ducit cum alijs rebus. vt.ſ. eo.inter.
k Qui iter.niſi aſcēdat equum tūc eū ire diceret vt ſtatiꝫ dixit.⁊.ſ. eo.l.inter.
l Et poſſent.ſ ſpicit qđ fieri pōt de quo dic vt.ſ.đ iuriſdi.om.iudi. ſi idem.§.fi.
m Nō ledant. nā hoc facere nō poſſunt. vt.ſ.eo.ſi michi.§.ſeruitus
n In ruſticis idem in vrbanis ſm q̄ſdā:vt dicunt per.l.ſ.titu.i.l.in tradendis.§.interpoſitis.ibi vt ita cōualeſcat ⁊c.nā ad vtrāqꝫ referunt tu dicas aliđ in vrbanis:qꝛ nichil ipedit mediū prediū ruſticū ſit vel vrbanū. vt.ſ.ti.i.ſi edes.⁊.l.ſeq.⁊.ſ.ſi ſui. ven.l.loci.§.fi.⁊.l.ſequē.⁊.ſ.e.ſi michi.§.penul.⁊.ſ.titu. i.l.in tradendis.§.interpoſitis.cū illa dictio ita que ibi ponitur referat ad iter. Item qđ dicit hic impedit:verū eſt in ipſa impoſitione:ſi autem poſtea tūc nō impedit vt tollat ſed interpellat. vt.ſ.eo.tria.que eſt ꝫ.⁊.ſ.titu. i.in tradendis.in fi. Item quod dicit medium prediuꝫ ſcꝫ priuatum.nā publicū non impedit dūmodo nō impediat publicum vſum. vt.ſ.de ſui.l.ſeruitutes.§.publico. ⁊no. hic q̄ mediū trahit duo extrema. vt h.quā doqꝫ finis trahit ad ſe principiū. vt.ſ.de adi.leg.l.iij.q̄n qꝫ eꝫ.principiū trahit finē. vt.ſ.de le.iij.ſi q̄s.ī pn.
o Vie latitudo.viij.pedes.ſi non fuit expreſſa a ꝯcedente.vt.ſ.e.l.via Accurſius.
p Seruitꝰ aq̄. capite.caput aque eſt vn̄ aqua naſcit. vt.ſ. de aqua quoti.et eſti.l.i.§.hec iterdicta. Azo.
q Nō pōt.iure veteri.ſed nouo ſic. vt ſubijcit.
Labeo.cōſtituere. vt.ſ. ti.i.ſi ſuitꝰ.§.fi.
r Pōt. hic labeo ſibi ipſi dicit ꝫ.ſ.ſi ſer.ven.l.fi. Eo. variauit q̄n qꝫ.ſed hoc ſeruat ſicut alˀs facit iuriſcōſultꝰ. vt.C.đ furtis.l.fi.§.ſꝫ cū vel dic poteſt vt h vt valeat tunc de mū q̄n cicqꝫ erit inuenta:non priꝰ vt ibi. Accur.
Per fundꝫ. cedi.ſm modū qui ſequitur.
v Rōne.q̄ eſt ne ignorās dn̄s ī iniuriā accipiat. vt .ſ.đ aqua plu.ar. l.ſi manū.vel q̄ eſt q̄ dn̄s imponat ſed oēs ſunt dn̄i ergo oēs īponūt
x Cedāt. vt.ſ. de ſer.l.ij.⁊.ſ.ti.i. l.fi.⁊.ſ.e.ſi vnꝰ ex. ⁊ ar.ſ.de arbi.nō diſtinguemus.§. cum in plures.
y Non poſſe. immo qui ceſſit đ euictione tenet:ſi alij nō cedant ſi modo ceſſit quaſi ſolꝰ dn̄s:nō alˀs. vt .ſ.de euic.l.ſi q̄s per fundū.et no.ex hac.l.v.ar.primuꝫ hic in fi. q̄ q̄s ꝯ ſuū factū venire non poſſit:lꝫ de iure nō teneat. vt.ſ.ti.i.l.vēditor.ī prin.ar.ꝫ.C.de agri.⁊ cen.l. quēadmodū.đ quo generali dicas vt dixi.ſ.de adop. l.poſt mortem.aliđ collige in eo qđ dicit ceſſione nouiſſima confirmantur priores ceſſiones. vbi no.quod ab initio non valuit tractu temporis confirmatur. vt.ſ. de adop.adoptio.⁊.C.ſi maior fac.l.iij.ſed ar.ꝫ.ſ.đ re. iu.l.quod ab initio.et inſti.de inutil.ſtipu.§.i.fol.ſolꝰ tractus temporis non facit valere. vt ſicut non eſt mo=

Mediū quādocꝫ duo extrema trahit.

dus tollēde vel inducēde obligatiōis:ſic nec modꝰ dā-
di ei effectū. vt. ſ. de actio. et obli. obligationū fere. §. pla
cet. et inſti. de lega. §. an ſeruo. et. ſ. de ſer. expor. ſi minor
aliud q̄ retro facta trahunt ad pñs. vt. ſ. n. i. l. fi. ꝛ. ſ. ad
mace. l. ſi filius. §. fi. et. ſ. ad treb. ſed ſtante. in. fi. ꝛ. ſ. ō le.
iij. l. i. §. i. ar. ꝫ. C.
ad mace. l. fi. ꝛ de
do. inf vir. ꝛ. vxo.
l. donatiōes. Itē
aliud ꝙ non eſt
idē iuris de parte
quo ad partē qd
in toto q̄ ad totū.
ar. ſ. ſ. de admi.
tu. ſi duo. et de hꝰ
dic vt. ſ. ō vſuris.
q̄ ſcit. in pñ. Itez
aliō ꝙ nō ſtat iu-
dicio maioris p-
tis. ſic. C. de ſer.
cōi ma. l. i. ſz ar. ꝫ
ſ. de pac. l. et ſuū.
§. fi. ꝛ. l. maiorē.

Iudi-
cio ma-
ioris p-
tis non
ſemper
ſtatur.

a Inter actum
pōt. vt. ſ. eo.
qui ſella. in prin.
b Armēta. al's
armamēta. i. in-
ſtrumēta agroꝝ.
c Certo. pōt.
vt. ſ. de ſer.
l. ad certam.
d Nꝫ ea. pla
nꝰ legit ſi dicas
ſōꝙ ſublatꝫ vine-
is ſeruitus mane
bit. ꝙ. i. q̄ ea ꝛc.
e Actum erit.
ſcꝫ expreſſim. vt
ſublatis vineis ſ
uitus non duret:
vel tacite puta q̄
gr̄a fructuum vi
nee tm̄ erat q̄ſita
puta vt pedamē-
ta in ea ſumant.
vt. ſ. eo. l. ergo. §.
neratius. ꝛ. l. ve-
luti. ſi vero nec ex
preſſe nec tacite.
tunc ſublata vi-
nea ſuitꝰ manet.

Inter actū ꝛ iter nōnul
la eſt differentia. Iter
enī eſt q̄ q̄s pedes vel eques
cōmeare pōtᵃ. actus vero vbi
et armentaᵇ trahere et vehi-
culum ducere liceat.

Appellatio vinee in dubio
refert ad ſolū non ad ſuperfi
ciem. h. d. B. Iabolenus.

Certo gñi agroꝝ acq̄ri
ſeruitꝰ pōtᶜ. veluti vine
is/ꝙ eaᵈ ad ſolū magis q̄ꝫ ad
ſupficiez ptineat. iō ſublatis
vineis ſeruitus manebit. ſꝫ ſi
in cōtrahēda ſeruitute aliud
actum eritᵉ: doli mali excep-
tio erit neceſſaria.

Seruitꝰ reſpicit totū fūda
mentū añq̄ꝫ certꝰ vſus certo
loco limitet q̄ limitatio fiet p
iudicē ſꝫ legē niſi alit actū ſit
h. d. vſq̄ꝫ ad fi. legis. Barto.

Si totusᶠ ager itineri aut
actui ſeruit: dñs in eo agro ni
chil facere pōt quo ſeruitꝰ im
pediaturᵍ q̄ ita diffuſa eſt vt oēſ
glebe ſeruiāt. at ſi iterʰ actuſ-
ve ſine vlla determinatiōe le
gatus eſt: modus determina
bitur: ꝛ q̄ꝫ primū iter determi
natū eſt ea ſeruitꝰ cōſiſtit: ce-
tere ptes agri libere ſūt. Igit
arbiter dādus eſt q̄ vtroq̄ꝫⁱ ca
ſu viāᵏ determinare debetˡ.

Latitudo actꝰ itineriſq̄ꝫ ea
eſt q̄ demonſtrata eſt. ꝙ ſi ni-
chil dictū eſt: hoc ab arbitro
ſtatuendū eſt. In viā aliō iu-
ris eſt: nā ſi dicta latitudo nō
eſt legitima debet. ſi locusᵐ
non adiecta latitudineⁿ noia-
tus eſt: p eū qualibet iri pote-
rit. Sin aūt ptermiſſumᵒ eſt:
equa latitudine: nō adiecta p
totū fundū: vna poterit eligi
via dūtaxat eius latitudinis
que lege cōprehenſa eſt. pro
quo ipſo ſi dubitaturᵖ arbitri
officiūᑫ inuocandū eſt.

Si vni cōcedit ſeruitꝰ vna
nō poteſt alij concedi alia per
quā ſeruitꝰ primi ipediatur.
h. d. Bar. Pompo.

Per quē locū viam alij
ceſſero: p eūdē alij aq-
ductum cedere non poteroʳ.
ſed et ſi aqueductum alij ceſ-
ſero: alij iter per eundē locuz
vendere vel al's cedere nō po
(tero.

Qui habet ius
aqueductus poteſt facere in
riuo quicquid vult ſi predij
dño non noceat. Bar. Idem

Quintus mutius ſcribit
cū iter aque vel quoti-
diane vel eſtiue vel que lōgio
ra interualla habeat p alienū
fundū eritˢ: licere fiſtulā ſuaz
vel fictilē: vel cuiuſlibet gene
risᵗ in riuo ponere: que aquā
latius exprimeret: et qd vel-
let in riuo facere licere: dū neᵛ
dño predij aquarum faceret
deterius. Caliſtra.

eius plātauit arbores in eadē vinea et de fructibꝰ arbo
rū nil vult dare dño. nam ſi noie fructuū vinee oēs fru
ctꝰ ſoli ꝯtinet. ergo dñs habebit q̄rtā ptē hac rōne. ꝛ alia: q̄
qd in pncipali ſtatuit et i acceſſorijs. ar. ſ. de leg. iij. l. no-
mē. in pñ. ꝛ alia: q̄ in pmis ꝛ i ſequētibꝰ. vt. ſ. de pac. do.
inter ſoceꝝ. §. cū
inter. ſi vero noie
vinee ꝯtinētur vi
tes tm̄: ergo dñs dz
hr̄e oēs fructꝰ ar
boꝝ: colonꝰ nichil
f Si totꝰ. q̄a
dictū eſt vt poſſit
mutare.
g Impediat
vt ꝛ. ſ. ſi ſer. vē. l.
loci. §. ſi quis mi-
chi. Azo. nec eꝫ.
vt. ſ. eo. l. q̄ntus. ſ
fi. ꝛ. ſ. ti. i. l. ſuitu
tes. §. ſi antea.
h Si iter ac-
tuſve. vt alia ſilit
ſuitꝰ. vt. ſ. de ſ-
ui. ſi cui.
i Vtroq̄ꝫ. i. i iti
nere ꝛ in actu.
k Viaz. i. iter
vel actū. vel pmo
loq̄t cū q̄rit de la
titudine ꝛ loco. ħ
de latitudine tm̄.
l Debet. vt. ſ.
eo. §. fi. et. l. ſi mi-
chi ꝯceſſerꝫ ꝛ. l. ſe.
m Si locꝰ. q. d.
non totus: ſꝫ ps
eiꝰ eſt tm̄ deſigna
ta p quā ſit eūdū
vt. ſ. de ver. ſi. locꝰ
n Latitudie.
actus vel itinerꝫ.
o Pretermiſ-
ſuz. q̄ nec ps fun
di vt ſupra fuit ō
ſignata: nec ēt la-
titudo vie vt ſub
ijcit. Ac.
p Dubitatur
qua parte ſit eū-
dum et via eligē-
da. Accur.

ꝛ ideo fuit facta noīatio vinee vt deſignaret cui parti fū
di queſita eſſet. non vt gratia vinee tm̄. vt. i. rñ. huius. l.
ſic ꝛ. ſ. de an. leg. l. annua. §. fi. item ex eo qd in prin. dicit
veluti vineis. No. ꝙ nomen vinee ponit hic pro predio
in quo ipſa plantata eſt. et ita ponit contentū pro con-
tinēte: ſicut et pactū pro paciſcente. vt. C. de ſer. l. fi. et
econtra continēs p ꝯtēto. ꝛ noie ventris qd eſt i ventre
vel cuſtodia p cuſtodita pſona. vt. ſ. de offi. pcō. ſolent
in pñ. Itē noie vinee cōtinent q̄n q̄ꝫ vites tm̄. vt ħ cū [illegible]
et iō ſublatis vineis ꝛc. ꝛ. ſ. q̄. mo. vſufr. amit. q̄d tñ. §.
ſi. ꝛ proficiūt hec ſcire in q̄ſtiōe ruſtici: q̄ ꝯuenit dño da-
re quartā ptē fructuū vinee ꝛ ruſticus hēat tres. ruſti-

Cōtētū
p ꝯtinē
te ꝛ eꝫ
ponit.

q Officium. vt. ſ. e. l. §. ſi totus. in fi. Accur.
r Per quē. non potero. in vtroq̄ꝫ caſu intellige ſi im-
peditur ſeruitus poſſeſſoris. al's poſſum vl eiſdē
vel diuerſis tpibꝰ. vt. ſ. e. l. ij. §. ſi aqueductꝰ. ꝛ. ſ. ō aqua
plu. ar. l. i ꝯcedēdo. ꝛ. ſ. ō aq̄ quo. ꝛ eſti. l. hoc iure. §. is q̄.
ꝛ. l. lucio. et. l. fi.
s Quintus. erit. ſ. ꝯſtitutū.
t Generis. ſ. conſueti: de quo conſueuerunt ta
lia fieri. non autem de inſolito: niſi hoc actum ſit. vt. ſ. ō
aqua plu. ar. l. ſi prius. §. placuit. que eſt contra.
v Dū ne. vt ħ ꝛ. ſ. n. i. qui per certum. ꝛ. ſ. de aq̄ quo.
ꝛ eſti. l. hoc iure. §. is qui. ꝛ. l. fi.

Diuus pius aucupibꝰ[a] ita reſcripſit grece: nõ eẽ rõnabile noletibꝰ dñis vos in alienis agris aucupari.

¶ Aqua ex flumine pu. ad irrigandos agros ſm menſurã diuiditur niſi alicui aliter ſit conceſſum. h.d.B. Papi.

Imperatores antoninꝰ et ſeuerꝰ auguſti reſcripſerunt aquã de flumine publico ꝑ mõ poſſeſſionum ad irrigãdos agros diuidi oportere[b]. niſi proprio q̃s iure plꝰ ſibi datũ oſtenderit[c]. Itez reſcripſerunt aquã ita demum permitti duci[d]: ſi ſine iniuria alterius id fiat.

¶ Si per plures fundos itur ad vnũ ſeruitus vna eſt ⁊ per vſum in parte retinet ſeruitꝰ tota. h.d.Bar. Ulpianus.

Uia eſt via ⁊ ſi per fundos[e] plures iponatur cũ vna ſeruitus[f] ſit. Denicꝫ q̃ritur an ſi ꝑ vnũ fundũ iero ꝑ aliũ nõ per tantũ tp̃s quanto ſeruitus amittitur: an retineã ſeruitutẽ. et magis eſt vt aut tota amittat aut tota retineatur. Ideocꝫ ſi nullo vſus ſum tota amittitur. vel ſi vno: tota ſeruatur[g].

¶ Seruitus non põt acquiri pro parte ſed per plures poteſt acquiri: et per vnum poteſt peruentri ad plures. Barto. Paulus

Si vnus ex ſocijs ſtipulet[h] iter ad cõem fundũ inutilis eſt ſtipulatio: quia nec ei dari põt. ſed ſi omẽs ſtipulent ſiue cõis ſeruus[i]: ſinguli ex ſocijs ſibi dari oportere petere pñt: q2 ita dari eis põt. Si ſtipulator vie plures heredes reliquerit: vtilis[k] ſtipulatio fiet.

¶ Qui habet duo iura remittendo vnũ nõ videt remittere aliud. h.d.Bar. Pompo.

Si michi eodẽ tp̃e conceſſeris et ire et agere per tuũ locũ et vti frui eo ius eſſe: deinde ego tibi cõceſſero ius michi vti frui nõ eſſe: non aliter eo loco vteris frueris q̃ʒ vt ire agere michi recte liceat. Itẽ ſi ducere ꝑ tuũ fundum aquã iure potero et ĩ eo tibi edificare iuito me ius nõ fuerit[l]: ſi tibi conceſſero[m] ius eſſe edificare: nichilominus hanc ſeruitutẽ michi preſtare debebis: ne aliter edifices q̃ʒ vt ductus aque meus maneat: totiuſcꝫ rei cõditio talis eẽ debet qualis eſſet ſi vna dũtaxat in initio cõceſſio facta eẽt

¶ Pro leſione ex ſeruitute naturaliter contingente nõ tenetur dominus. h.d.Bar.

¶ Seruitus naturaliter ope nõ manufacto ledere põt fundũ ſeruiẽtẽ: queadmodũ ſi ĩbribꝰ creſcat aqua in riuo: aut ex agris in eũ cõfluat: aut aq̃ fõs oriat ſz[n] riuũ: vel in eo ipſo inuẽtꝰ poſtea fuerit.

¶ Licet fundũ mediũ redimã nõ extinguit ſuitꝰ q̃ a tertio fũdo debetur. h.d.Bar.

¶ Si fũdo ſeiano ꝯfinis fuerit[o] fons: ex q̃ fonte ꝑ fundum ſeianũ aquam iure ducebam: meo facto fundo ſeiano manet ſuitus. Hauriendi ius nõ hominis ſed predij[p] eſt.

¶ Licet totꝰ fundꝰ dbeat ſeruitutẽ tñ dꝫ q̃s vti ꝑ eã ptem q̃ minꝰ ledit. h.d.B. Pau.

Si michi[q] cõceſſerꝫ iter aq̃ ꝑ fundũ tuũ nõ deſtinata ꝑte per quaꝫ aquam ducerem: totus fundus tuus ſeruiet[r]. Pomponiꝰ.

Diuus plꝰ. aucupibꝰ. idẽ in venatione: ſꝫ cũ aucupatio in alieno ꝓhibet hac. l. q̃ id qđ capit non fit accipientis. vt. C. de le. ⁊ cõſti. nõ dubiũ. et ſi fiat: videt q̇ debeat reſtituere. ar. ff. de pcu. q̃ ꝓprio. §. pcurator vt in ceteris. ⁊ de pe. he. ſi poſſeſſor ex hř. ſꝫ tñ ꝯdico. vt inſti. de re. diui. §. fere. ⁊ § illud. et § plane. et ar. C. de fur. l. fi. § ſꝫ cũ in ſcđa. Sꝫ an poterit venator adhuc in fundo retineri vt reddat qđ cepit. dic q̇ non ꝑ p̃dictas leges. vt ar. l anſ. vt nulli in § q2 aũt. col. ix ⁊ huius. l. ſꝫ aget iniuriaꝝ ſi intrauerit eo ꝓhibẽte. vt. ff. de iniur. l. iniuriaꝝ. § ſi quis.

Impatores. oportere. imo diſtinguit an ſit nauigabile. vl ꝑ illud fiat aliud vt tunc nõ poſſit ducere: alś ſic. vt. ff. de aq̃ plu. arc. l. ſi aũt. § fi. ⁊. ff. de flu. l. quominus.

c ¶ Oñderit. ſcꝫ ab eo q̃ ius dandi habuerit vt princeps vel ſenatus vt p̃dicta. l. q̃minus. ff. de flu. vl cõſuetudine cuius nõ extat mẽoria. vt. ff. de aq̃ quo. et eſti. l. hoc iure. § ductus aque.

d ¶ Duci. ex flumine publico.

Una eſt via. fundos. vl vnius vel pluriũ dñorum.

f ¶ Una ſuitꝰ. i mor ꝑ̃ſes pñt eẽ vt plene dices. ff. queãd. ſer. amit. nã ſatis. § ſꝫ ſi is fundꝰ. ⁊ § ceteꝝ.

g ¶ Seruat. vt. ff. ſi ſer. ven. l. ſi eo § fi. ⁊ queãd. ſer. amit ſi ſtillicidij § fi. in fi.

Si vnus ſtipulet. vt. ff. ti. i. l. ꝓpriũ. in fi.

i ¶ Cõis ſuus. nã per ſuũ talis ſeruitus acquiritur. vt. ff. de ſtipu. ſer. l. ſi cõis ſuꝰ meꝰ et tuus. Sꝫ ꝯ. ff. de ſer. leg. l. et ſi maxie in fi. So. ſm. R. ibi in vltia volũtate. hic in ſtipulatiõe

k ¶ Utilis. ſi habes in lr̃a vtilis. (q̃ ſit iter viuos dic fiet. i. remanebit. vt. ff. de ver. ob. ꝑ̃libꝰ. § et ſi placeat ſic ponit fieri. i. remanere. ff. de iudi. l. iulia. et vnuſq̇ſcꝫ inſolidum hic aget. vt. ff. fa. her. heredes. § an ea. et. ff. de ſerui. l. vie Si ꝓ habes iutilis dic. ſ. donec de loco ꝯſentiant. vt. ff. e. l. itinere. Ac.

Si michi. nõ fuerit. q2 antea ꝯſtituta fuerat ſeruitus altiꝰ non tollendi.

m ¶ Cõceſſero. et ſic vna remiſſa altera remanet. vt h. ⁊. ff. ti. i. ſi domꝰ. ſꝫ ꝯ. ff. queãd. ſer. amit. ſi ſtillicidij. ſed certe ibi vna ſuitꝰ tñ debebat. h aũt due.

n ¶ Scđꝫ. i. iuxta. ⁊ ſic no. q̇ ſuſtinet qđ naturalit fit. ſic. ff. de aqua plu. ar. l. i. § item ſciẽdũ. Sꝫ ar. ꝯ ff. e. ti. l. ij. § apđ na muſaꝫ. ſed ibi de eq̇tate q̃ ꝑualet. vt. C. de iudi. l. placuit. Ac.

o ¶ Fuerit. ſ. in tertio p̃dio. qđ pone erat titij ⁊ acq̃ſiui ſuitutẽ ꝑ ſeiãnũ: alś nec ĩ fundo vbi ẽ fons poſſet eſſe ſuitꝰ. vt. ff. e. qui ſella. § fi.

p ¶ Sed predij id eſt predialis. hoc tamen niſi actum eſt vt ſit perſonalis ſm quoſdam. quod non placet. vt dixi. ff. e. pecoris. in fi.

Si michi. facit. ff. e. l. certo. § ſi totꝰ. ⁊ § ſi locꝰ. ⁊. ff. de ſer. ſi cui. ⁊. ff. e. ſi via.

r ¶ Seruiet. de iure. Ac.

S ed que. ſeruient. de iure et de facto.

VIa cōſtitui. non via. ſic no. ꝙ licet intendā viā cōſtituere. erit tamē iter. et ſic qđ nō valet vt ago valet vt valere poteſt. vt. ſ. de ſerui. l. ſi tam anguſti. Sed argu. contra. j. de iure codi. l. i.

tes duci poterit: niſi nocitura ſit ei fundo ex q̄ induciť. vt. j. de aq̄ quoti. ꝛ eſti. l. i. § illud. que eſt cōtra. Accur.

SI partem fundi mei. ſ. dominantis.
m ¶ Aqueductus. ſ. toti fundo conſtitutus.
n ¶ Alterius. que apud me remanſit.

c ¶ Perpetuus. maxime.
d ¶ Nauigādi. qꝛ nauigiū nō minuit aquā ſed aqueductꝰ ſic: et iō ꝯſtitui nō pōt. vt ſ. ti. i. l. foramē.
e ¶ Cōditione. ſeqtur ſuitꝰ fundū: vt h. ꝛ j. e. l. cū in fundo. ꝛ j. ti. i. cū fundꝰ. ꝛ ſ. qb. mo. vſufr. amit. l. neq;. C. đ ſerui. ꝛ aq̄. l. etiā in prouinciali: hoc fallit in tribus caſibꝰ. vt. ſ. e. l. pecoris dixi. et q̄libet alia eius cōditio. vt. j. đ acq̄. re. do. l. traditio. et. j. de ꝯdi. emp. alienatio. et ſ. de vſufruc. hactenꝰ. ꝛ. C. đ diſt. pig. ſi debitor.
f ¶ Uenierit. ꝓ diuiſo vl̄ īdiuiſo ſcꝫ fundꝰ dñans.
g ¶ Sequit̄. ſic ꝛ. j. ſi ſer. vē. l. ij. in fi. ꝛ. l. iij.
h ¶ Diuiſus. ſic q̄ꝫ via ſeruitꝰ fiēt due. vt. j. queād. ſer. amit. nā ſatis. § ſi ego. ꝛ ibi plene dices.
i ¶ Iure. hoc ē ꝙ ſit ei cōſtituta nō ꝙ teneant̄ niſi velint cōſtituere. vt hic. ꝛ. j. queād. ſer. amit. ſi q̄s ex. Sed argu. ꝯtra. j. de leg. i. ſi fundū ſub cōdi. § iij. ſed ibi tenet̄ ꝯſtituere ex volūtate teſtatoris q̄ legauerat fundum excepta domo.

EX meo. poſſim. nō eſt modus ꝛc̄. vt. C. eo. nō modus. ꝛ. ſ. e. l. ergo. § neratius. in fi. ꝛ. j. e. l. cū eſſent. in fi. et hoc eſt verū anteq̄ꝫ ingreſſa ſit eā partē cui ſuitus eſt ſtatuta. Poſtq̄ꝫ aūt ingreſſa eſt ad alias par=

SEd q̄ loca fundi eiꝰ tūc cū ea fieret ceſſio edificijs/ arboribꝰ/ vineis vacua fuerit: ea ſola eo noīe ſuiēt[a].

VIa ꝯſtitui vel P au. latior. viij. pedibus vl̄ āguſtior pōt: vt tñ eā latitudinem habeat qua vehiculū ire pōt: alioquin iter erit/ nō via[b].

¶ Per lacū ꝑpetuū pōt cōſtitui ſeruitꝰ nauigādi. h. d. bar.

¶ Si lacus ꝑpetuus ī fundo tuo eſt: nauigādi[c] q̄ꝫ ſeruitus vt ꝑueniat̄ ad fundū vicinum imponi poteſt.

¶ Si fundus publicetur non extiguitur ſeruitꝰ. h. d. Bar.

¶ Si fundꝰ ſeruiēs vel is cui ſuitus debet̄ publicaret̄: vtroq; caſu durāt ſeruitutes: quia cū ſua conditione[e] quiſq; fundus publicaretur.

¶ Ius ſuitutis totū eſt in toto: et totū eſt in q̄libet ꝑte totius niſi vſum eius aliquid impediat. h. d. Barto.

¶ Quecūq; ſeruitꝰ fundo debetur oībus eiꝰ partibꝰ debet̄ Et ideo q̄ꝫuis ꝑticulati venerit[f] oēs ꝑtes ſuitus ſeqtur[g]. ita vt ſinguli recte agant ius ſibi eē eūdi. Si tñ fundus cui ſeruitꝰ debet̄ certis regionibꝰ iter plures dños diuiſus[h] eſt: q̄ꝫuis oībus partibus ſeruitꝰ debeat̄: tñ opus eſt vt hi q̄ nō ꝓximas partes ſeruiēti fūdo habebūt: tranſitū ꝑ reliquas ꝑtes fūdi diuiſi iure[i] habeāt: vt ſi ꝓximi patiātur tranſeāt.

¶ Nō pōt q̄s cōcedere aquā ex ſuo aq̄ductu quē hꝫ ex fundo alieno. h. d. Bar. P ōpo.

EX meo aq̄ductu labeo ſcribit cuilibꝫ poſſe me vicino meo cōmodare. ꝓculꝰ ꝯtra: vt ne ī meā partē fundi aliā q̄ꝫ ad quam ſeruitꝰ acquiſita ſit vti ea poſſim[k]: proculi ſententia verior eſt.

¶ Diuiſio aq̄ fit ad menſurā p̄dij dñantis nō inſpecta ꝑtiū bonitate vl̄ neceſſitate. Bar.

SI partē fundi I dē. mei[l] tibi certā vēdidero: aqueductꝰ[m] eiꝰ etiā ſi alterius[n] partis cā plerūq; ducat̄ te q̄ꝫ ſequet̄. neq; ibi aut bonitatis[o] agri: aut vſus[p] eiꝰ aque rō habenda eſt. ita vt eā ſolā partē fundi que precioſiſſima ſit: aut que maxīe vſum eius aque deſiderat/ ius eiꝰ deducende ſequatur: ſed ꝓ modo[q] agri detēti ꝛ alienati fiat eius aque diuiſio[r].

¶ Heres pōt eligere ꝑ quā partē fundi viā cōſtituat ſine captione legatarij. B. P au.

SI via iter actꝰ aqueductus leget̄ ſimplicit̄ ꝑ fundū: facultas eſt heredi[s] ꝑ quā partē fundi velit ꝯſtituere ſeruitutem. ſi mō nulla captio legatario in ſeruitute ſit.

¶ Si a ſocijs fundi dominantis emitur cōmuniter fundus ſeruiēs ſeruitus extinguitur. ſecus ſi fundus dominantibꝰ nō pōt eſſe cōis. Bar. I ulia.

SI cōi fundo meo ꝛ tuo ſeruiat fundꝰ ſempronianus: ꝛ eundem in cōmune redemerimꝰ/ ſeruitꝰ extiguit̄[t]: q̄a par vtriuſq; domini ius in vtroq;[v] fundo eſſe incipit. at ſi ꝓprio meo ꝛ ꝓprio tuo idē[x] ſeruiat/ manebit ſeruitꝰ: quia proprio fundo per cōmunem ſeruitus deberi poteſt[y].

o ¶ Bonitatis. al's inſpicit̄ bonitas rei. vt arg. cōtra. j. de acquirē. re. do. l. q̄cq̄d. Ac.
p ¶ Uſus. al's inſpicit̄ vſus p̄riſ ſa. vt ar. ꝯtra. j. de fun. inſtru. l. ſcie. § tyranne.
q ¶ Pro modo. id eſt ꝓ q̄ntitate.
r ¶ Diuiſio. ſic ergo diuidit̄ ſuitus p̄dialis. ſed ꝯtra. ſ. de ſerui. l. vie. ꝛ. j. ad le. fal. l. i. § ſi vſufr. Sol. ſpeciale in aq̄ductu ſꝫ quoſdā. tu dic ꝙ non ſeruitꝰ ſed aque cōmoditas diuiditur.

SI via. heredi. et ſic dat̄ electio herđi. ſed cōtra. ſ. de ſerui. ſi cui. Sol. ſemp a principio hꝫ heres electionē: ſed ſi nō eligat trāſit res in legatariū. ar. j. đ ſolu. l. i. ij. ꝛ iij. ꝛ. C. de doñ. l. ſancimꝰ. § ne autem. ij. rñ. vel melius eſt electio ipſius legatarij vt ī legatis in gñe relictis. vt inſti. de le. § ſed gñaliter qđ autē hic dicit̄ obſeruat̄ q̄n nulla electa via legatariꝰ ꝑ quālibꝫ ꝑtē incedit. ꝛ ſi iter eos dubiū oriat̄/ arbit̄ eligit̄. vt. ſ. e. certo. § i. ꝛ § ſi.

SI cōi. extinguit̄. alit̄ ſi duorū duo p̄dia fuerit̄ cōicata. tūc ei ſuitꝰ remanet. vt. j. e. l. vnꝰ. § i. et eſt rō vt ibi dicā.

v ¶ In vtroq;. i. in ſeruiente et cui ſeruitur.
x ¶ Idē. ſ. fundus ſempronianꝰ quē in cōe redemimꝰ.
y ¶ Deberi pōt. que tñ non fuit cōmunis tempore ſer=

uitur͛ ꝯſtitute. al's nō pōt. vt. ꝫ. ti. i. l. ſi q̄s. §. itē ſi duo. in fi. §. Et vt plene circa hāc. l. videas. dic ſ꜡ Jo. d꜡ ꝓpri⁹ tuus fundus meo ꝓprio ſeruiturē. cōicat alteruter. nō extinguit ſeruitus. vt. ſ. de ſerui. l. vt pomū. §. ſi p̄diu꜡ cōicat vterq꜡ ſimul vel diuerſis tꝑib⁹: nō extinguit ſui

Is q̄ duo. in lege. s. in pacto ꝯuctionis. Accur.
c ¶ Nichil. nō em̄ mod⁹ ꝛc. vt. C. e. l. nō modus et. ſ. eo. l. ergo. §. fina. et. l. ex meo.
Qui duo. aquā. i. ſeruitutē aque.
e ¶ In fundo. vendito.

tus. vt. ſ. de ſer. vrb. predio. ſi q̄s edes. §. ſi partem ꝛ. ꝫ. eo. l. vnus. §. i. Itē d꜡ alien⁹ meo ꝓprio ſeruiturē. i cōe: alienū redimimus: nō extinguit ſeruit⁹. multo magis ſi meū dominātē tibi cōicavero non extinguitur. ar. hu⁹. l. i fi. itē redimim⁹ prius ſeruiturē: poſt meū cōicaui tibi: extinguit ſeruit⁹ Item cōicaui tibi meu꜡ poſt in cōe redimimus ſeruiturē: extinguit ſeruitus. vt arg. huius. l. i. rñ. et. ꝫ. eo. vnus. §. i. ite꜡ fundus meuꝫ ſeruiturē d꜡ fundo tuo: redimimus vnū: nō extinguitur ſeruit⁹. vt. ſ. l. via. §. ſi fundus et. §. fi. et. C. eo. l. et in prouinciali. redimimus alterū: vel vtrūq꜡ ſimul: extinguit ſeruitus. vt. ꝫ. eo. l. vnus. §. i. ſic ergo vni⁹ vel vtriuſq꜡ cōicationū q꜡ extinguit ſuitutē. vni⁹ redēptio ꝛ alteri⁹ cōicatio extinguit et ecōuerſo. Item extinguit vtriuſq꜡ redēptio. Jo. ſic diligenter ꝓſequit q̄ñ tu⁹ meo: q̄ñ non tuus ſed alien⁹ meo: ꝛ quādo alien⁹ alieno d꜡ ſuitutem. Ac.
I Tinere. acq̄rit. ꝓpt diſſēſum nō acq̄rit vt ſ. ꝛ. ſ. de vſufr. l. quotiēs. ſ꜡ hodie vel forte ꝯſentiūt. vt. C. cōia de le. l. fi. in p̄n. Uel alio mō iudex iminet vt faciat eos ꝯſentire. vt. ꝫ. de le. i. l. hmōi. §. fi. q̄ eſt ꝟ. Itē qd̄ ēt nō deperit: nō ē q꜡ qd̄ nō ē ꝺperire nō pōt. vt. ꝫ. quēad. ſer. amit. ſi partem. i. rñ. ꝛ. ſ. qui. mo. vſufruc. amit. l. i. circa princi. Accur.

¶ Niſi plures dñi de loco itineris ꝯſentiāt ſeruitus effectualiter non acquiritur. h. d. Barto.

Idem

ITinere ad p̄diū cōmune duoꝝ legato: niſi vterq꜡ de loco itineris cōſentiat: ſuit⁹ neq꜡ acq̄rit͛ neq꜡ ꝺperit

¶ Seruitus aq̄ imittēde intelligitur de ea que in fundo colligitur. B.

Gaius.

IS qui duo^b p̄dia confinia habuerat: ſupiore꜡ fundum vendiderat et in lege ita dixerat: vt aquā ſulco apto emptori ducere in fundū inferiore꜡ recte liceat: ſi emptor ex alio fundo aquā acciperet: et eam in inferiorē ducere vellet: q̄ſitū eſt an poſſit id ſuo iure facere/necne. rñ. nichil amplius q꜡ ꝙ ipſius fundi ſiccādi cauſa deriuaret vicinū in inferiorem recipere debere.

¶ Qd̄ ſeruituti accedit iure ſeruitutis accedit. h. d. Bar.

Idem

QUi duo p̄dia habebat in vni⁹ vēditiōe aquā^d que in fundo^e naſcebatur: et circa eam aquā late. x. pedes exceperat. q̄ſitum eſt vtrū dñiū loci ad eū ꝑtineat: an vt ꝑ eū locū accedere poſſit. Rñ. ſi ita^f excepiſſet^g circa eā aquā late. x. pedes iter dūtaxat^h videri vēditoris eſſe.

¶ Redēptiōe ꝑtiū et ꝑ indiuiſo ſeruitus non extinguitur niſi omnes redimant. Bar.

Iulianus.

TRia p̄dia^i ꝯtinua triū dñoꝝ obiecta^k erāt vni⁹ p̄dij dñs ex ſūmo^m fundo imo^n fundo ſeruitutē aque acquiſierat ꝛ ꝑ medium fundū dño ꝯcedēte^o i ſuū agrū ducebat. poſtea idē^p ſūmū fundū emit. deinde imum fundū in quē aquā induxerat vendidit. q̄ſitū eſt vtrū imus fund⁹ id ius aque amiſiſſet^q: q꜡ cū vtraq꜡ predia eiuſdē dñi facta eſſent ipa ſibi ſeruire nō potuiſſent. negauit tñ amiſiſſe ſeruitutē. q꜡ prediū^r per qd̄ aqua ducebat͛ alteri⁹^s fuiſſet Et quēadmodū ſeruitus ſummo fundo vt i imū fūdū aqua veniret iponi aliter nō potuiſſet/q꜡ vt ꝑ mediū quoq꜡ fundū duceretur: ſic eadē ſeruit⁹ eiuſdē fundi amitti aliter non poſſet niſi eodē tꝑe etiā ꝑ mediū fundū aqua duci ꝺſijſſet^t aut oīa tria ſimul predia vni⁹ domini facta eſſent.

¶ In ꝯceſſione ꝑtis facta ſocio pōt cōcedens fundū ꝓpriam ſeruitutē facere. Bar.

Afri.

FUndus michi tecū cōis^v eſt: ꝑtē^x tuā michi tradidiſti ꝛ ad eūdē viā ꝑ vicinū tuū ꝓpriū^y: recte eo mō ſuitutē ꝯſtitutā ait^z. neq꜡ qd̄ dici ſoleat ꝑ ꝑtes nec acq̄ri nec iponi ſeruitutes poſſe iſto caſu locū hr̄e. Hic ei non ꝑ ꝑtē ſeruitutē acq̄ri: vtpote cū in id tēp⁹^a acquiratur: quo proprius meus^b fundus futurus ſit.

¶ Tempore diuiſionis pōt agi vt fundus qui obuenit vni ſeruiat fundo qui obuenit alteri. h. d. Bar.

Idem.

f ¶ Si ita. ſi. i. ꝯ̄uis.
g ¶ Recepiſſet. id eſt excepiſſet
h ¶ Iter dūtaxat. nō dñiū. vt. ꝫ. ſi ſer. ven. loci. ſ꜡ ar. ꝫ. ꝫ. de aur. et arg. leg. ſpēs. ꝛ. ſ. de vſufr. ea. re. q̄ vſu cōſu. l. fi. ꝛ. ꝫ. de le. i. ſi fundus ſub cōdi. §. iij. his eni legibus appellatiōe vſufruc. et vſus et edificij et ſoli proprietas intelligitur.
i TRia predia ꝯtinua triū dñoꝝ. ita ꝙ q̄lib꜡ ſuum habet.
k ¶ Obiecta. i. ſimul ꝯiūcta.
l ¶ Unius. inferioris. ſ.
m ¶ Summo. i. ſuperiori.
n ¶ Imo. ideſt inferiori. Accur.
o ¶ Concedēte ſc꜡ ſeruitutē. na꜡ al's nō poſſet. vt ſ. e. q̄ ſella. §. fi.
p ¶ Idem. ſ. dñs inferioris.
q ¶ Amiſiſſet. videt͛ ꝙ ſic. Ac.
r ¶ Q꜡ p̄diu꜡ ꝑ qd̄. ſ. medium.
s ¶ Alterius. ſ. ecus ſi eiuſde꜡ cui ſuitus debebat͛. vt. ꝫ. ti. i. l. in tradēdis. §. interpoſit꜡ et. l. q̄cq̄d. Jo. et ꝫ. quēadmo. ſer. amit. l. ſi cū ſuit⁹
t ¶ Duci deſijſſ꜡ ſc꜡ tpe. ꝛ ſic no. ꝙ ſi aliq̄ ſūt nc̄c̄ia in acq̄ſitiōe. ꝛ q̄l꜡ eorū ꝯ̄ria ſunt nc̄c̄ia in amiſſione. ſic. ꝫ. de re. iur. l. nichil. ꝛ de ver. ob. inter ſtipu. §. ſacrā. ꝛ de acqui. poſ. quēadmodū. ꝛ. l. ꝯ̄uis
Fundͣ⁹. cōis. ꝑ diuiſo. x ¶ Partē. quā ꝑ indiuiſo (habes.
y ¶ Propriū. ſ. fundū ꝛ repete tradidiſti.
z ¶ Ait. ſ. affrican⁹. a ¶ In id tp̄s. ſic ꝛ e. ꝫ. vt. ſ. d vſufru. l. titio cū.
b ¶ Meus. totus. Accur.

Cum eſſet michi et tibi fundi duo cõmunes titian⁹ et ſeian⁹/ ⁊ ĩ diuiſiõe[a] cõuenisſet vt michi titianus tibi ſeian⁹ cederet. inuicẽ ptes eorũ tradidim⁹: ⁊ in tradẽdo dictũ eſt vt alteri p alterũ aquã ducere liceret. recte eẽ ſuitutẽ impoſitam ait. maxime[b] ſi pacto ſtipulatio ſubdita ſit.

¶ Qui hʒ ſeruitutẽ aq̃duct⁹ nõ põt cõcedere hauſtu aque ex riuo: niſi hoc pepigerit cuʒ dño fundi ſeruientis. h. d. B.

¶ Per pluriũ predia aquaʒ ducis[c] quoquo mõ[d] impoſita ſeruitute: niſi pactũ vel ſtipulatio etiã de hoc[e] ſubſecuta ẽ neqʒ eorũ[f] cuiuis: neqʒ alij vicino poterĩ hauſtũ ex riuo cõcedere. Pacto enĩ vel ſtipulatione interuenientib⁹: ⁊ hoc concedi ſolet[g]. q̃uis nullũ p̃diũ ipm ſibi ſuire/ neqʒ ſeruitutis fruct⁹ cõſtitui poteſt.

¶ Unus ex ſocijs nõ põt fundũ cõeʒ ſeruũ facere nec ei libertatẽ acq̃rere a ſocio vel extraneo. h. d. primo ponit vnũ dictũ. ſcdo vnã illationẽ. tertio rñdet cuidã argumẽto cõtrario: ſecunda ibi et ideo. tertia ibi q̃uis. B. Papi.

Unus ex ſocijs fũdi cõmunis pmittẽdo[h] ius eſſe ire agere nichil agit[i]. et ideo ſi duo p̃dia q̃ mutuo ſeruiebãt inter eoſdẽ fuerint cõicata (q̃m ſeruitutes p pte retineri plʒ[k]) ab altero ſeruit⁹ alteri remitti non põt. Quãuis enĩ vnuſq̃ſqʒ ſociorũ ſolus ſit cui ſeruit⁹ debeẽ[l]: tñ q̃m nõ pſone ſed predio[m] debeẽ: neqʒ acq̃ri libertas neqʒ remitti ſuitus per partẽ poterit.

¶ Qui nõ vtiẽ iuſto ĩpedimẽto cõgruo tpe ſeruitutẽ amittit: ſed ei reſtituiẽ ex clauſula generali. h. d. cũ. l. ſeq.

¶ Si fons exaruerit: ex quo ductũ aq̃ hẽo iſqʒ poſt cõſtitutũ[n] tps ad ſuas venas redierit: an aqueductus amiſſ⁹ erit queritur[o]. Paulus.

Et Attilicin⁹ ait ceſarẽ ſtatilio tauro reſcripſiſſe[p] in hec verba. Hi q̃ ex fũdo ſutriano aquã ducere ſoliti ſunt adierũt me: pppoſuerũtqʒ aquã qua p aliq̃t ãnos vſi ſunt ex fonte q̃ eſt in fundo ſutriano ducere nõ potuiſſe: q̃[q] fons exaruiſſet[r]: et poſtea ex eo fonte aq̃ fluere cepiſſet: petiertqʒ a me vt ius qd̃ ñ negligẽtia aut culpa ſua amiſerãt ſed q: ducere nõ poterãt his reſtituereẽ. Quorũ michi poſtulatio cum nõ iĩqua viſa ſit: ſuccurrẽdũ his putaui. itaqʒ quod ius habuerunt tũc cum

Cum eſſent. in diuiſione. repete ⁊ cũ ⁊c. Ac.
b ¶ Marie. nã idẽ ſi ſtipulõ nõ fit. vt. s. de pac.
c ¶ Ducis. ſi habes ducis planũ eſt. vt (ĩ traditõib⁹ dicit Jo. ſi duci. q. d. ĩpoſita hac ſeruitute aquam duci.
d ¶ Quoq̃ mõ. ſi ue ĩ vltia volũtate: ſiue inẽ viuos. ac.
e ¶ De hoc. ſ. vt liceat tibi cedere alij. Azo.
f ¶ Neqʒ eorũ. i. alicui eorũ p quorũ p̃dia aquã ducis. Accur.
g ¶ Solet. no. ex vi pacti hoc fieri poſſe. vt. h. ⁊ J. de riuis. ſ. labeo. in fi. ſed duplici ratiõe videẽ cõ. p̃ma q̃a ſi cedo illi p cui⁹ p̃diũ aquã duco ĩ id qd̃ michi ſeruiebat ſeruiet ſibi qd̃ eſt abſurdũ vt ſubijcit: cũ nec ẽt ſuo dño poſſit ſuire vel alti rei euiſd̃ dñi: nedũ ſi bijp̃i. vt. s. ſi vſuf. pe. l. vti. ſcd̃a q̃a in ſeruitute mea cõſtituo alij ſeruitutẽ qd̃ eẽ nõ põt vt h ſubijcit. et. J. de vſufr. le. l. i. q̃ ẽ cõ. ſol. ad vtranqʒ q: hic nec ipm ſibi ſeruiet nec erit ſeruitus ſeruitutis: ſed prediũ in quo aqua naſcebaẽ hanc ſuiturẽ p̃ſtabit: quã ego poſſum cõſtituere lʒ nõ ſim dñs: q̃a facio dñi volũtate. vñ dñs facere videẽ. vt. s. de publi. l. ſi q̃s prohi. Pacto aũt nõ appoſito nõ potero hoc facere niſi poſtq̃ʒ agrũ meũ fuerit aqua ĩgreſſa. vt. J. de aqua quot et eſti. l. i. ſ. illud. Et no. ar. q̃ poſſum facere pcuratorẽ ad faciendũ procuratorem.
procurator p cuẽ. facere pt.
h ¶ Unus. pmittendo. vicino.
i ¶ Nichil agit. vt. s. de ſer. l. ij. niſi alij poſtea cedant. vt. s. e. l. p fundũ. ſed ſecus in perſonali ſeruitute q̃ ab vno cedi põt. vt. s. vſuf. quẽadmo. ca. l. añpe.
k ¶ Placet. ſi ei tu michi tuũ ⁊ ego tibi meũ cõicauim⁹ ſuitutes retinẽtur que ĩuicẽ debebãt: ſiue eodẽ tpe hãc cõicatiõeʒ faciam⁹: vt h. ſiue diuerſis tpib⁹. vt. s. ti. i. ſi q̃s edes ſ. fi. ſʒ an ĩſolidũ an pro p pte detinẽtur p qua remanet dñs p̃dij cui ſuiẽ. q̃dã dicũt inſolidũ et hãc litterã ſic legũt: q̃m ſuitutes retineri plʒ. ſ. ĩſolidũ p ptes ſcʒ fundi. q. d. occaſiõe ptis fundi totalr ſuit⁹ retinetur ar. p eis. J. d in diẽ adie. q̃ ſi vno ſ. fi. ſʒ tu dic p pte tm̃ retineri. vt h dĩ. ⁊ aperte habes. s. d ſerui. l. vt pomũ ſ. i. ſi aũt q̃ris cur nõ poſſit ſuit⁹ remitti: vt h ſubijcit. cuʒ p pte tm̃ ĩdiuiſa debeaẽ. Rñ. ipa lex q: nõ põt vn⁹ ſolus imponere: vt in princi. hui⁹. l. vñ ſeq̃ẽ q̃ nec liberare. nã q̃ ſunt neceſſaria in acq̃rẽda ſuitute: ⁊ in ea amittẽda. vt. s. eo. l. tria eſt ⁊ alia rõ naturalis: q: lʒ p pte tua quã habes in p̃dio dñanti debeatur: verũ ẽ tñ cõi p̃dio deberi. et iõ q: vel michi ſoli poſſet tot⁹ fund⁹ adiudicari ſicqʒ ad me trãſiret ſeruit⁹ ſi pus p̃diũ meũ aliẽaſſeʒ: dẽ ſeruitutẽ nõ poſſe remitti habito reſpectu ad id qd̃ fieri põt. vt. s. de iur. om. iud̃. ſi idẽ ſ. fi. et facit. s. ti. i. ſi quis edes. ⁊ J. ti. i. q̃cquid. ſʒ opponiẽ quare extinguiẽ q̃ñ pri⁹ erat cõis fund⁹ cui ſuiebaẽ: et poſtea ſeruiẽs emiẽ ĩ cõe vt. s. e. ſi cõi. q̃ eſt cõ. et nõ eſt h quãdo ãbo ſimul cõicanẽ. Rñ. ſʒ q̃ſdã q: ibi ceperat par ius eẽ vtriqʒ: q: ⁊ pᷓor erat cõis ⁊ ſuiẽs fact⁹ ẽ cõis h aũt neuter erat cõis: ⁊ in vtroqʒ erat ſuitus: iõqʒ retieẽ ĩ vtroqʒ. vẽ dici p̃t q̃ facili⁹ ĩ retẽto p̃dio ſuiẽte retineẽ ſuit⁹ q̃ ĩ acq̃ſito. Tu dic dñiaʒ eẽ inẽ redẽptionẽ vt ibi. et cõicationẽ vt h. nã ĩ redẽptiõe vẽdẽs et emẽs loco vni⁹ habenẽ. vt. J. de cõten. empt. dolia ſ. eũ q̃. ⁊ pl̃es emẽtes loco vni⁹ ſunt. vt. J. de cõdi. et demon. l. cui fund⁹. vñ ſicut vno redimẽte fundũ ſibi ſuientẽ extinguiẽ ſeruit⁹. vt. s. ti. i. ſi q̃s edes. ĩ p̃n. ita hic: ſʒ hoc nõ p̃t dici ĩ cõicatõe. vt vice vni⁹ fũgãẽ. q̃s eẽ ille eſt cui⁹ vice illi ãbo funganẽ: verũ eſt tñ hũc p parte vice alteri⁹ et ecõtra fungi rõne cõicationis. Accur.
l ¶ Debeẽ. q. d. huic p ſua pte. m ¶ Predio. cõi.
n ¶ Cõſtitutũ. ad amitẽdam ſuitutem.
o ¶ Queritur: et ſoluitur ſtatim. l. ſe.
Et Attilicin⁹. reſcripſiſſe. ad q̃ſtionẽ ſupra pri. factã. dãdo etiã exẽplũ de facto. q ¶ Q. i. q:. Accur.
r ¶ Exaruiſſet. i. deſiccatus fuiſſet. Accur.

g ¶ Cū primū.i.quendo.ſic.ff.de mino.l.fi.
h ¶ Reſtitui.nō ipo iure.vt.j.quēad.ſer.amit.l.ſi loc⁹ ꝛ.l.ſi quis alia.ſed ex illa gñali clauſula.ff.ex qui.cau. ma.l.i.§.fi.ꝛ ſic amittit̃ lꝫ reſtituat̃.ſꝫ videt̃ nō amitti cū ea vti nō potuerīt.vt.C.de an.excep.l.i.§.fi.cū ꝯtra de ſides tm̄ pſcriptō nes ſint inducte. vt.j.e.ti.l.penul. in fi.q̄ ſīlr eſt ꝫ.h aūt non fuit de= ſes.ſo.aliud in p̄ ſcriptione ſerui= tutū q̄ ī poſſeſſio ne rerꝫ corpaliū:ī quib⁹ cor. exigit̃ bona fides et titu lus.ꝛ poſſeſſionē ab alio detentam et a ſe neglectam ſed in his īcorpa lib⁹ ſufficit ꝙ nō petijt ſuitutēꝫ.et ſic nō fuit ea vſus vſqꝫ ad dcē an.vt j.quēad.ſ.amit. ſi partē.§.ſi p fun dū. Itē no.hic ꝙ reſtituta re in pri ſtinū ſtatū:ꝛ pſti na iura reſtituen da ſunt.vt.ff.de rerꝫ diui.l.intātū et.j.ſi ſerui.ven.ꝛ ſi forte.§.etiā.ꝛ.l. ſicuti.§.diſtant.ꝛ ff.ti.i.l.eū.ꝛ.j.de ſol.que res.§.are am.in fi.ibi diuer ſīrꝫ dicemus ꝛc.ꝛ j.q̄.mo.pig.vel hypo.ſol.l.volū= tate.ꝛ.j.quemad.

primum[a] ea aqua peruenire ad eos nō potuit:id eis reſti= tui[b] placet.

¶ Stipulatio penalis ad p= ſonā relata nō facit pſumi ſer uitutē īpoſitā.h.d.B. I dez.

Cum fundo quē ex duo bus retinuit[c] vēditor aque ducēde ſeruitus īpoſita ſit:ēpto p̄dio q̄ſita ſeruit⁹:di= ſtracto[d] denuo p̄dio ſeq̄t̃ p̄diū Nec ad rē ptinet ꝙ ſtipulatio qua penā pmitti placuit ad pſonā emptorꝫ(ſi ei forte frui non licuiſſet) relata eſt[e].

¶ Ex indeterminata ꝯceſſio ne reſpectu fundi dn̄antis p̄= ſumit̃ cōceſſio pſonalis.h.d. quā.l.no.cū ſeq. I dem.

Lucius[f] ticius gaio ſeio frī ſalutē. ius aq̄ fluētis ī fontē ꝯſtructū ī hyſothomo[f] a prē meo trado: et dono ti= bi digitū[g] in domū tuā que in hyſothomo eſt:aut vbicūqꝫ[h] vis. Querit̃ an ex hac ſcriptu ra[i] vſ⁹ aq̄ ēt ad hr̃des gaij ſeij ptineat. paul⁹ rn̄det vſum[k] aq̄ pſonalē ad hr̃dē ſeij q̄ſi vſua

C ſer.amit.l.ſi locus.
Cum fundo.retinuit.nā cū duos haberet fundos ꝛ vnū venderet.dixit vt retentus alienato ſeruiret.
d ¶ Diſtracto.ab eo qui emit.
e ¶ Relata ē.hoc faciebat q̄ſtionē.nā qꝛ pene ſtipula= tio inſpoſita erat ī pſona ēptorꝫ pīmi videbat̃ ſuit⁹ pſo nalis:ꝛ iō nō traſire debere ad ſcōm ēptorē.vt.j.l.pri. q̄ eſt ꝫ.ſꝫ tn̄ nō eſt ita:qꝛ mēs fuit vt p̄dio q̄reret̃ q̄ ī pactꝫ inſpicit̃.vt.ff.d pac.iuriſg.§.vtꝝ.ꝛ fac.j.d prob.ſi pactū
Lucius.ī hiſothomo.i.fra q̄ eſt int̃ duo maria.Azo.
g ¶ Digitū.i.quātū fluit p digitū ſtatue:vł ima ginis per cuius foramen ſtillat aqua.q̄nqꝫ enim per ro ſtrū:q̄nqꝫ per digitum fluit.
h ¶ Ubicūqꝫ.ex hoc appet ꝙ eſt pſonale ius:qꝛ nō ali cuius predij cōtēplatione fuit tradita.ꝛ ſic nō eſt ꝫ.ff. l.pri.qꝛ ibi ad certū prediū ꝯſtituebatur.Accur.
i ¶ Scriptura.ſupradicta greca:q̄ ē trāſlata ī latinū.
k ¶ Uſum.i.poteſtatem.Accur.
Flumine.pone caſū vt diſtiguas aut michi conſti tuis ſeruitutem in prediū qd̄ habes vltra flumē: per qd̄ volo ad eccleſiam forte ire: quo caſu poteſt fieri ſi flumen in quo quaſi incipit ſuitus tranſeatur.

m ¶ Uado.i.p gradus quoſdam lapideos.ſiue ponte lapideo vel ligneo.
n ¶ Si pontionib⁹.i.lignis vel nauiculis traijciat̃.ſi aūt ex hac et ex illa prediū habeas:vel ex hac tantū:ſed ex illa hꝫ alius:tūc quocūqꝫ modo flumē tranſeat̃ etiaꝫ pontiōib⁹ pōt cō= ſtitui ſuit⁹.ꝛ ſm̄ hunc pſequere lit teram vſqꝫ in fi. Aliū dicūt ꝙ hec diſtictio q̄ fit ī pn. traſeat̃ vado ſine ponte:an ſo pon tionibus tollitur in fi.l.ibi:ꝙ ſi eſt ꝛc.ꝛ ſm̄ hoc legi tur ſuſpenſiue lit tera vſqꝫ ibi:et ꝙ dt ſi p vni⁹.i.iux ta.ſꝫ ſꝫ qd̄ prius expoſui placet.
o ¶ Hoc ita.i.vi am ꝯſtitui nō poſ ſe ſi pontionibus traijciatur.
p ¶ Si p vnius id eſt iuxta vniuſ p̄dia.puta ab vna pte tm̄ nō vtraqꝫ hoc em̄ ſtati po= net̃.et hoc ſm̄ pri mū modū ponen di caſum.ſcōm aliū dices hoc ita ſcꝫ viā ꝯſtitui poſ ſe īdubitabiliter ſi p vni⁹.i.int̃ vni us pte.ꝛc.qꝛ ha= bes ex vtraqꝫ pte tua p̄dia.iō dixi ī dubitabiliter:q̄a ꝛ ſi alterius ſint ex altera parte idem eſt.vt.j.ſtatim ſubijcit.

rij tranſmitti non oportere.

¶ A flumine qd̄ tranſit pon te vel vado pōt incipere ſer= uit⁹ vie:ſec⁹ ſi in pōtib⁹ vł na uiculis trāſeat̃:lꝫ tale flumen ſeruitutē itineris al's ceptam non interrūpit.B. I dez

Flumine[l] publico iter ueniente via ꝯſtitui pt ſi aut vado[m] tranſiri pōt: aut pontē habeat. diuerſum eſt ſi pōtiōib⁹[n] traijciat̃.hoc ita[o] ſi per vni⁹[p] predia flumē cur= rat.alioqn ſi tua p̄dia michi[q] vicina ſint:deinde flumē:dei= de titij p̄dia:deinde via publi ca in qua michi iter acq̄ri vo= lo: id diſpiciamus ne[r] nichil vetet a te michi viā dari vſqꝫ ad flumē:deide a titio vſqꝫ ad viā publicā[s].Sed videamus nū et ſi tu eorum p̄diorꝫ dn̄s ſis q̄ trans flumē[t] intra viam publicā ſunt:idē iuris[v] ſit[x]:qꝛ via ꝯſummari ſolet vel ciuita te tenus/vł vſqꝫ ad viam pu blicam vel vſqꝫ ad flumen in quo pontionibus traijciatur[y] vel vſqꝫ ad propriū[z] vł aliud

q ¶ Michi.i.predio meo dn̄aturo.in quo coloni mei ſtare nolūt:niſi acq̄rā eis viā ad eccleſiam vel ciuitatē.
r ¶ Ne.i.an. ſ ¶ Ad viā publicā.et certe nō eſt ve tandum quin a pluribus ita conſtitui poſſit.
t ¶ Trans flumen.i.vltra.
v ¶ Idē iuris.vt via ꝯſtitui poſſit.et rn̄.ꝙ ſic vt in fi. ſoluit̃ vbi dicit ꝙ ſi eſt ꝛc.ꝛ cōtinua hic:bn̄ dixi ꝙ ad vi am publicā michi ſuitutē q̄rebā.vt.ff.pri.nā vltra nō eſt op⁹ viā extēdi.qꝛ finit̃ ab eo loco quo īcipit via pu= blica vel ciuitas.vt ſubijcit.ꝛ.j.de lo.ꝛ iti.publi.l.fi.et ad vtrāqꝫ expoſitionē cōuenit hec tacite obiectiōi rn̄= ſio.et caue:qꝛ nō eſt hec via ſeruitus predialis.
x ¶ Sit.vt hoc caſu poſſit ꝯſtitui:lꝫ pōtiōib⁹ traijciat̃: vł dic vt ꝛ hic nō poſſit ꝯſtitui:lꝫ vado vel ponte poſſit
y ¶ Traijciat̃.cū loquat̃ hic q̄n p.ſ.qꝫ pue= (trāſiri. niret̃ ad flumē īceperat ſuit⁹.q̄re finit̃ ſiue traijciat̃ pō tiōib⁹ vel alio mō. Rn̄.nō ob hoc dt h⁹ vt vltra cōſtitui nō poſſit:ſꝫ ſic ꝯſueuit fieri.nā ꝛ publica via interuenie te vltra poteſt cōſtitui.vt.ff.de ſerui.l.ſeruitutes.§.pu blico.et tamen hic dicit ibi finiri.
z ¶ Ad propiium.cui debetur ſeruitus.

eiuſdē dñi prediū. Qđ ſi eſt[a] nō videt interrūpi ſeruit⁹: q̄uis inter eiuſdem domini predia flumē publicū itercedat.

Cōmunia predioꝝ tā vrbanorū q̄ȝ ruſticorum. Titulus. iiij.

Hic ponitur que dicantur edificia ruſtica ⁊ que vrbana. Barto.

Ulpianus.

Edificia vrbana quidē p̄dia appellamus. Ceterū[b] ⁊ ſi in villa[c] edificia ſint: eq̄ ſeruitutes predioꝝ vrbanorū cōſtitui poſſunt. Ideo aūt he ſeruitutes p̄dioꝝ appellātur q̄m ſine p̄dijs ꝯſtitui nō poſſunt[d]. Nemo enim pōt ſeruitutē acquirere vel vrbani vel ruſtici predij/ niſi qui prediū habet. Nec quiſq̄ȝ debere/ niſi qui habet predium[e].

Jus hauriēdi vel ducendi aquā ex flumīe ꝑ caſtellū nō eſt ſeruit⁹ ꝓprie: ſed in hoc iure quis tanq̄ȝ in ſeruitute defendetur. h. d. Bar.

Idem.

De aqua[f] ꝑ rotā tollenda ex fluīe vel hauriēda: vel ſi q̄s ſeruitutē caſtello īpoſuerit: quidā dubitauerūt ne[g] he ſuitutes nō eſſent. ſed reſcripto impatoris antonini ad Julianū adijcit: lȝ ſuit⁹ iure nō valuit: ſi tñ hac lege cōparauit[h] ſeu aliq̄ q̄cūq̄ȝ legitimo mō ſibi hoc ius acq̄ſiuit: tuendū eſſe eum qui hoc ius poſſedit[i].

Gaius.

Uoꝝ p̄dioꝝ[k] dñs ſi alterū ea lege tibi dederit: vt id p̄diū qđ dat ſuiat ei qđ ip̄e retinet vel ecōtra: iure impoſita ſeruitus itelligitur.

Poſt monumētū ꝯſtructū nō pōt limitari mēſura vel numer⁹ ſepeliēdoꝝ. B.

Idem.

Naueri vt ad certā altitudinē monumētū[l] edificet nō pōt. quia id qđ humani iuris eē deſijt/ ſeruitutē nō recipit[m]. Sicut nec illa q̄dem ſeruit⁹ ꝯſiſtere pōt: vt cert⁹ numer⁹ hoīz i loco[n] vno humet.

In ꝯtractibus eſt loc⁹ iuri non decreſcendi. Bar.

Idē.

Propriū ſolū vendēdo an ſeruitutē talē iniungere poſſim: vt michi ⁊ vicino ſeruiat. Siſr ſi cōe ſolū vēdo vt michi ⁊ ſocio ſuiat: an ꝯſequi poſſiȝ. Rñdi[o] ſeruitutē recipe[p] niſi ſibi nemo pōt. Adiectio itaq̄ȝ vicini ꝑ ſupuacuo habēda eſt: ita vt tota ſeruit⁹ ad eū q̄ recepit ꝑtineat[q]. Solū aūt cōe vēdēdo vt michi ⁊ ſocio ſeruiat efficere non poſſum: quia per vnum ſocium[r] cōmuni ſolo ſeruitus acquiri

a Quod ſi eſt. ſ. vt p̄dia trans flumen ſint eiuſdē. et ſic rñdet tñ illi queſtioni que fit ibi. ſed videam⁹ ⁊c̄. et qđ ſubijcit q̄uis. ſ. ſic cōſtrue. q̄uis flumen publicū itercedat inter pre. ⁊c̄. et ꝙ flumen tranſeatur vado vel pōtionib⁹ vel quocūq̄ȝ modo. hoc ſm primū caſum. et qđ dicit q̄uis ⁊c̄. ergo multomagis non interrūpit ſi p̄dia ſunt diuerſoꝝ. ſȝ aliū dic ꝙ ſi ē ⁊c̄. et corrigit diſtictionē in p̄n. l. factā. Sed ⁊ ſm ſcdāȝ poſitionem ſūt duo caſus tñ q̄ deeſt prim⁹ de p̄ma poſitiōe. ſm primā ſunt tres.

Cōis prediorū tam vrbanorū q̄ ruſticoꝝ. poſtq̄ ſp̄alia ſeruitu. vrbanorū ⁊ ruſticorū dixit: nūc dicit que ſunt cōia. ſic fac. C. cōia vtriuſq̄ iu. Sed in quo differt huius tractatus ab illo. ſ. de ſer. Rñ. ibi magis intendit aliq̄ regulariter dicere. hic autē in caſibus quibuſdaȝ cōionē deſignare

Edificia ceterū. .i. certe

c In villa. vt. C. đ pre. mi. l. ſi predium. Sed oppone. ſ. titu. i. l. ij. Solu. ibi gr̄a fructuuȝ: hic habitandi.

d Nō poſſunt. vt h. et inſti. eo. §. ideo. ⁊ ī. e. ſi quis duas. §. i. ⁊ hoc itellige q̄trū ad p̄ſentē exiſtētiā vt ſint. Promitti tñ poſſunt vt ſint debite ꝑ ſtipulationē vel pactū aliud ēt ab eo ⁊ ei qui non hȝ prediū. et ſic loquunt ꝯtria. vt. ī. fa. her. heredes. §. an ea. ⁊. ſ. ti. i. labeo. ⁊. l. ſeruitutes. §. futuro. ⁊. ī. de euic. fundū. §. ſi per alienū. que ſunt cōtra.

e Habet prediū. vel q̄ſi hȝ. vt ſuus. filiuſfa. tutor curator. adminiſtratores eccleſiarū vel vniuerſitatū. et q̄ hȝ ius inferēdi ad ſepulchrū. vt inſti. de ſtipu. ſer. §. ſȝ cū factū. ⁊. ī. ti. i. l. i. §. ſepulchra. ⁊. ſ. de ſer. non dubito.

De aqua. pone caſum in flumīe publico vel caſtello publico ex q̄bus ſuitus iure nō valet cū ſit publica. vt. ī. de aqua quoti. et eſti. l. i. §. antepe. q̄liter ergo defendit p̄uato cōcedēte: cū ſolus p̄nceps poſſit ꝯcedere. vt d. §. đ. Rñ. non defendit niſi ꝯ cedentē. vt. ſ. ti. i. ꝑ fundū. ⁊. ī. eo. l. vēditor. et ſm hoc tuebimur eum tam actiōe q̄ȝ exceptiōe. vt in fi. hui⁹. l. ⁊. ī. de acqui. re. do. ſtatuas. Uel pone ſcđo caſum in flumine ⁊ caſtello p̄uato q̄ q̄ ceſſit nō tradidit ꝑ patientiā: ſed eo ſciēte accepit. vt. ī. titu. i. l. ſi a te emero. ſed hic ꝯ oēs defendit tā ꝑ actionē q̄ȝ ꝑ exceptionē. vel tertio dic in flumīe ⁊ caſtello p̄uato: ſed nō perenni. vt. ſ. titu. i. l. foramē. §. oēs. et ideo tenet ex eq̄tate tuitione p̄toris. ſicut et al's aliq̄d de iure nō valet: ſed eq̄tate p̄toris ſic. vt. ī. qđ fal. tu. auť. l. i. §. pe. Ul' dic ideo iure non valet: q̄ non coheret ſolo tota. et dic ꝙ aq̄ trahebat ab inferiori parte ad ſuperiora.

g Ne. pro an.

h Cōparauit. ſ. ſuitutē vt poſſit vti p̄dictꝫ modis

i Poſſedit. i. q̄ſi poſſedit. nā vere non poſſident hmōi ſeruitutes: vt dixi. ſ. đ ſui. l. ſeruitutes. Ac.

Uoꝝ p̄diorū. ꝯcordat ī. eo. l. ſi q̄s duas ⁊. ſ. ti. ij. l. ⁊ qui.

Naueri. monumentū. monumētū dicit loc⁹ purus ad ſepulchrū paratus ⁊ ſepulchrū vbi eſt aliq̄s iā ſepultus. vt. C. q̄ res pigno. ob. poſ. l. ſi monumēto. ſed h̄ improprie ponit. ſ. monumentū pro ſepulchro: vt ꝓbat ibi. q̄ id qđ ⁊c̄. Sic iprop̄e ponit. C. đ reli. l. ſi ſepulchꝝ. Monumentū ⁊ ſepulchrū differunt.

m Non recipit. recipit tñ ad ſe. vt. ī. ti. i. l. i. §. i.

n Loco. paciſci ꝑo q̄s pōt ꝑ ſtipulationē vt locus ꝓphanus certū numerū ꝑſonaꝝ recipiat. vt. ī. de reli. l. ꝙ ſi locus. nec mirū: q̄ priuatus eſt adhuc.

Propriū. rñdi. ſol. hec eſt prime queſtionis.

p Recipe. al's excipe. ⁊ p̄mo rñdȝ p̄me q̄ōni. ſcđo ſcđe

q Pertineat. ſic. ī. de ꝯhen. emp. l. fund⁹. Sed h̄ eſt rō q̄ alieno p̄dio ⁊c̄. vt. ſ. l. i. ſed ibi eſt rō ne vēditor ꝗuet.

r Sociū. ergo duo erāt p̄dia cōia. vnū vēdebat: alterū retinebat. Quid ergo ſi ſuo tñ excepit de cōi vēditor

Rñ. idem: quia non erat dominus venditi totius.
a Non pōt. vt. ſ. ti. i. l. ſi vn⁹. ⁊. j. e. ſi q̄s duas. §. duas
aūt. fallit tñ i caſu. vt. ſ. ti. ij. l. ſ; ſi iter me. ſ; ibi tpe ſit: h̄
pacto fieri negaᵗ. itē not. p hanc legē ꝙ adiectio ſocij vi=
tiat ſtipl'onē. ſed adiectio ex̄nei ꝓ ſupuacua habeᵗ. Ac.

Socij adie=ctio ſti pula=tiōez vi tiat.

Si q̄s duas.
pōt legez. vt
ſ. e. l. duoꝝ. ⁊. ſ. ti.
ij. l. ⁊ qui duas. et
ſ. d' vſufru. ꝑcul⁹.
c Ambe. dū tñ
i ꝯſpectu ſint. al's
non. vt. ſ. titu. ij. ſi
edes. ⁊. l. nemo. ſ;
i ruſtica etiā ſi nō
ſit i cōſpectu. vt. j.
e. l. i tradēdis. ac.
d Tradendo.
diuerſis.
e Nō pōt. ⁊ eſt
rō. q2 non pōt dici
ꝙ teneat īpoſitio
ſeruitutis poſtq̄
tradidit vel ante.
poſt non: q2 deſijt
eē dñs ei⁹ rei in q̄
īpōere ſuitutē vo=
luit: ⁊ ei⁹ cui voluit
acq̄rere. āte nō: q2
ſue rei ab alia re
ſua nō pt ſuit⁹ de
beri. vt. j. e. q̄cq̄d. ⁊
hoc ſi ſil' tradā vt
h̄. ſec⁹ ſi ſepatim.
vt. j. e. ſi cū duas.
f Pōt. vt dixi
ſ. e. l. i. Accur.
g Si q̄s partē.
quotā ꝓ idiuiſo.
h Per ptes. ſ.
q̄tas. vt dixi. Ac.
i Sed nec acq̄
ri. vt. ſ. de ſui. l. p
parte. et. l. vt po=
mum. in fi.
k Imponere.
vt. ſ. de ſerui. l. ad
certam.
l S; fundus.
no. ꝙ fund⁹ conſti
tuiᵗ ad arbitriu;
pñſfamilias. vt h̄
⁊. j. de le. i. l. q̇ð in
rē. §. ſi q̄s poſt. ⁊
. j. de ꝟ. ſig. l. recte.
in fi. ⁊. l. locus. et. j. cōmu. diui. l. cōi diuidūdo. §. i. Idem
in domib⁹: ſi tñ paries medius ponatur vt hic ſubijcit.
m Medio. vt. j. finium regū. l. iiij. §. pe.
n Accipi debet. plus facti in domo diuidēda q̄ fun=
do eſt op⁹. ⁊ hac occaſione dic ꝙ refert legeᵗ vel ꝑmitta
tur hō vel dom⁹ vel fund⁹: ꝑmo tenet indiſtincte. q2 cer
tis finib⁹ circūſcribiᵗ q̄ mutari nō pñt. vt. j. de leg. ij. me=
uius. §. duob⁹. In tertio indiſticte nō tenet: q2 deriſoriū
cū facile nullū poſſit ꝯſtitui: vel quaſi vt vnus digitus

non poteſt[a].

In tradēdo poteſt q̄s face
re vt p̄diū q̇ð tradiᵗ ſeruiat ei
q̇ð retineᵗ vel ecōuerſo. Bar.

Si q̄s duas Vlpian⁹.
edes habeat et alteras
tradat: pōt[b] legē traditioni di
cere: vt vel iſte q̄ nō tradūtur
ſerue ſint his q̄ traduntᵗ. vel ꝯ
vt tradite retētis edib⁹ ſuiāt.
Paruiq; refert vicine ſint am
be[c] edes an non. Idē erit ⁊ in
p̄dijs ruſticis. nā ⁊ ſi q̄s duos
fundos habeat: alium alij pōt
ſeruum facere tradendo[d].

Diuerſas res ſimul traden
do diuerſis nō poteſt q̄s inui=
cem ſeruas facere. Bar.

Duas autē edes ſimul tra
dendo nō poteſt[e] efficere alte=
ras alteris ſeruas. quia neq;
acquirere alienis edib⁹ ſerui=
tutē neq; imponere poteſt[f].

Tradendo partē pro diui=
ſo poteſt vnam partem alte=
rius ſeruam facere. Bar.

Si q̄s partem[g] ediū tradat
vel partē fundi: non poteſt ſer
uitutē imponere. quia per par
tes[h] ſeruit⁹ imponi nō pōt: ſed
nec acquiri[i]. Plane ſi diuiſit
fundū regionib⁹ ⁊ ſic partem
tradidit ꝓ diuiſo pōt alterutri
ſeruitutē imponere[k]. q2 nō eſt
pars fundi ſ; fund⁹[l]. Q̇ð ⁊ in
edib⁹ poteſt dici ſi dñs parie=
te medio[m] edificato vnam do
mū in duas diuiſerit vt pleri=
q; faciūt. nā ⁊ hic ꝓ duab⁹ do
mibus accipi debet[n].

Plures tradēdo ſimul vel
ſeparatim id efficere poſſunt
ꝙ vnus ſolus inſolidū ſit do=
minus. ſecus ſi pro parte dñs
fuerit. h. d. Bar.

Itez ſi duo homies binas
edes cōmunes habeamus ſi=
mul tradēdo idē efficere[o] poſ=
ſumus ac ſi ego ſolus ꝓprias
binas edes haberē. Sed et ſi
ſeparatim tradiderimus: idez
fiet. Sic tamen vt nouiſſima
traditio efficiat etiā p̄cedentē
traditiōem[p] efficacē. Si tamē
altere vni⁹ ꝓprie ſint edes: al=
tere cōmunes: neutris[q] ſerui=
tutem vel acquirere vel impo
nere me poſſe.

Si aliq̇s dixerit rez vēditā
eſſe ſeruā ſimpliciter pōt quā
vult ſeruitutē imponere: ſec⁹
in reſpectu certe ꝑſone. itē ſe=
cus ſi hoc dixerit dubitās de
ſuitute iā ꝯſtituta. h. d. Bart.

Si in vēditio Vlpia.
ne[r] q̄s dixerit ſeruas fo
re edes[s] quas vēdidit: neceſſe
nō h; liberas tradere. Qua=
re vel ſuis edib⁹ eas ſeruas fa
cere pōt[t]: vel vicino cōcedere
ſeruitutem/ſcilicet[v] ante tradi
tionē. Plane ſi ticio ſeruas fo
re dixit[x]. ſiq̇dē titio ſeruitutez
cōceſſerit/abſolut⁹ eſt. ſi vero
alij[y] cōceſſerit[z]: ex empto tene
bitur[a]. A quo nō abhorret q̇ð
Marcell⁹ lib. viij. dig. ſcribit.
Si q̄s in tradēdo dixerit fun=
dū titio ſeruire cū ei nō ſerui=
ret: eſſet aūt obligat⁹ vēditor

terre. In domo diſtiguiᵗ an h̄eat teſtator domū et valet
an nō. vt. j. de le. i. ſi dom⁹. ⁊ no. hoc. j. de iur. do. cū poſt.
§. gener.
o Idē efficeᵗ. vt q̄ram⁹ ſuitutē cōi p̄dio vl' domui re
tēto. S; quō potuim⁹ ſil' tradere. ſi ei dicas ſil'. i. eod mo
mēto: ſtare nō pt:
q2 natura ñ pmit
tit. vt. ſ. d' ſta. ho.
l. arethuſa. ⁊. j. de
ꝟ. ob. ꝯtinu⁹. i. rñ.
Si dicas fieri ſi=
mul etiā q̇ð fit pa
rū poſt traditōez
maxie inter tradi
tionē vni⁹ ⁊ alte=
ri⁹: dici pōt. ar. j. ſi
cer. pe. lecta. Sed
ſine ſcrupulo pōt
dici ſimᵗ q̄ñ tradi
mus ābo poſſeſ=
ſiōez ꝑ viſū. vt. j. d'
acq̄. poſ. l. q̇ð meo
. §. ſi ꝑ venditorē.
p Traditiōez.
id eſt legē ſiue pa
ctū ſuitutis i tra=
ditōe appoſitum.
al's primū pactū
nō valet. vt. ſ. l. ꝓ=
ꝑium. in fi.
q Neutris. no. Res ꝓ=
rē ꝓpriā cōi nō ſer pria an
uire ⁊ ecōtra. ſed cōi ſui=
ꝯ. ſ. ti. i. l. ſi cōi. in re poſ=
fi. ſo. ibi ſuit⁹ acq̄= ſit vl' eq̄.
ſita fuit āteq; res
eſſet cōis. quare l;
poſtea fiat cōis ni
chilominus reti=
neᵗ. hic autē dicit
a p̄ncipio nō poſ=
ſe īponi. q̇ð veru;
eſt. itē ꝯ. ſ. de ſer.
vrb. pre. ſ; ſi inter
me. in p̄n. vbi etiā
ꝯſtitui dicit. ſed il
lud fit tpe nō aūt
pacto vl' vltia vo=
lūtate. vt hic. Ac.

Si i vēditōe.
al's icipit h̄
lex. ⁊ al's. §.
ſ Edes. i. dixit
ſe nolle liberas ꝑ
ſtare.
t Facere poteſt. poſt traditionē. nō ante. Sed nonne
fuit hic pactum obſcurum. ſed dic vt. j. l. proxi.
v Scilicet. proximum tantum reſtringit.
x Dixit. i. dixit ſe velle ſeruitutē titio excipe. Accur.
y Si vero alij. puta meuio.
z Conceſſerit. ante traditionem.
a Tenebiᵗ. ad itereſſe. ſic. j. d' ac. emp. l. q̄ ꝑ colluſionē
forte eñ grauiore ſuitute oneraᵗ meui⁹ q̄ titi⁹: vt q2 ſu⁹
fund⁹ magis idiget ſuitute. Ob aliud eñ non videᵗ agi

poſſe. vt. ꝭ. de act. emp. l. fūdū. ⁊ ꝭ. de euic. minor. §. fi. Ac.

a ¶ Poſſit. maxime. azo. nā ſi nō poteſt titio vēdere: vt q2 nō hēat prediū ſibi ꝓximum: tn̄ ſibi poterit retinere. vt. d. l. ꝭ. de ac. emp. fundum. vel ibi in vſufru. Accur.

b ¶ Ex vendito. tradiderat enim. Accur.

c ¶ Agere. ꝯ emptorē. q. d. ſicut pt retinere ita traditā repetet ꝯdictione vel actōe ex vēdito. vt. ſ. tit. ij. ſi binarꝫ. vel dic qđ dixit. ſ. ſi fuit⁹ excepta erat titio cōſtituta: vl' vēditor obligat⁹ ad cōſtituēdū. idē ſi neutrū eoꝝ erat: ſꝫ poterat titio cōſtitui ex vēditōe faciēda vel alio mō cū vēditor dom⁹ excipere ſeruitutē ꝓ titio. Accur.

d ¶ Demū. indubitanter.

e ¶ Verit⁹ ſit. i. timuit. ⁊ nota cām ꝯboꝝ ⁊ mētē contrahētiū inſpiciēdā. nō tm̄ verboꝝ ſignificationē.

Cōtrahētium mēs inſpiciēda eſt.

f ¶ Promiſit. ſcꝫ titio.

In tradēdis vnis. al's binis: et al's vnis. Accur.

h ¶ Habet. i. retinet. ſi habeas. ſ. binis. et ſic dices ꝙ q̄ttuor domos hꝫ. ſi autem habes

titio ad ſeruitutē preſtādā: an agere poſſit[a] ex vēdito[b] vt emptor ſeruitutez imponi patiat̄ ꝑdio qđ mercat⁹ eſt. magiſqꝫ putat ꝑmittendū agere[c]. Idē qꝫ ait. ⁊ ſi poſſit venditor titio ſeruitutē vēdere/eq̄ agere permittēdū. Hoc ita demū[d] ſi recipiēde ſeruitutis gratia id in traditiōe expꝛſſum eſt. Ceterū ſi q̄s inq̄t verit⁹ ſit[e] ne ſeruit⁹ titio debeat̄: ideoqꝫ hoc excepit: nō erit ex vendito actio ſi nullā ſeruitutē promiſit[f].

¶ Qui vult ſeruitutez excipe debet eā certā excipe. Pau.

In tradēdis[g] vnis edib⁹ ab eo q̇ binas hꝫ[h]: ſpēs ſeruitutis[i] exprimenda eſt. ne ſi gn̄aliter ſeruire dictum erit: aut nichil valeat q2 incertū ſit q̄ ſeruitus excepta ſit: aut ois ſeruitus imponi debeat[k].

¶ Dom⁹ vel ꝑdiū mediū non impedit ſeruitutem cōſtitui ſi poſtea ꝑ mediū acq̄ratur: et ſi ꝑ mediū deſinit ſeruit⁹ nō extinguit̄ ſed interpellat̄. Bar.

¶ Interpoſitꝫ quoqꝫ alienis

vnis: ꝓpe ſtat ꝯbū hꝫ. ⁊ ſic dices ꝙ hꝫ duas domos. ac.

i ¶ Species ſeruitutis. quā velit retente domui q̄rere ſiue altius non tollendi ſiue tigni vel ſimilis.

k ¶ Debeat. ſed qđ erit horū qn̄ non fuit ſpecificata. ꝙ ſit nulla: ꝓbāt hec arg. ꝭ. de teſta. tu. l. duo. ⁊ ꝭ. de manu. te. cū ex plurib⁹. ⁊ ꝭ. de acq̇. here. ſi q̄s michi. §. ſꝫ vtrū. ⁊ de iure fiſ. ita fidei. i fi. ⁊ ꝭ. ad legē cornel'. de fal. diu⁹. §. i. et. §. nec gn̄alit̄. ⁊. ſ. de ꝑcu. pōpo. M2 ois videat̄ excepta. ſ. habilis. ꝓbatur. C. de an. excep. l. fi. ⁊ ꝭ. ꝓ ſocio. l. actōe. §. renūciare. ⁊ i hāc partē iclino. vt. ē. l. ꝓxi. in ꝑn. nec ob. qđ poſſet dici ꝙ ſit obſcurū. ⁊ ideo ꝯ vēditorē interp̄tādū. q2 illud qn̄ aliq̇d remanet: hic aūt nil remaneret. vt ar. ꝭ. đ re. du. l. q̄tiēs. ⁊ hoc qn̄ fuit ſic dictū eas ſeruire vel ſeruas fore. Sꝫ q̇d ſi in numero ſinglari fuit dictū ſeruitutē debere. videt̄ ꝙ nulla ſit excepta. vt ar. ꝭ. de lib. ⁊ poſthu. l. ij. maxīe q2 libertas fauorabilis eſt. vt. ꝭ. de reg. iur. l. libertas. ⁊. l. quotiens dubia. Sed dico contra ne res pereat. vt dixi. ſ. ꝑ. l. de re. du. l. q̄tiēs. Accur.

l ¶ Imponi pōt. hic no. duas reglas. ꝑima. in vrbanis ſeruitutib⁹ mediū ꝑdiū qđ nō ſeruit nō impedit ſeruitutē. vt h. ⁊ ꝭ. ti. i. ⁊ ideo. ⁊. l. ⁊ ſi forte. ⁊. ſ. e. ſi q̄s duas.

§. parui. ⁊. ſ. ti. ij. ſi edes. ⁊. l. nemo. Scđa eſt. in ꝑdijs ruſticis mediū ꝑdiū qđ nō ſeruit impedit ſeruitutē vt hic ſubijcit: vt ita demū ꝯualeſcat. ſ. iter. nā ad ruſticā tantū refertur. vt. ſ. de ſerui. ruſti. predi. qui ſella. §. fi. nec mirenis ſi ruſtica ſeruit⁹ debet̄ ꝑ ꝑdiū vrbanū: q2 hoc eſſe pōt.

Seruit⁹ ruſtica q̄nqꝫ ꝑ ꝑdiū vrbanuꝫ debet̄.

edib⁹ ſeruit⁹ imponi pōt[l]. veluti vt alti⁹ tollere vel nō tollere liceat. vel etiam ſi iter debeat̄: vt ita demū ꝯualeſcat ſi medijs edib⁹[m] ſeruit⁹ poſtea impoſita fuerit. ſicut ꝑ pluriū ꝑdia ſeruit⁹ imponi etiā diuerſis tēporib⁹ pōt. Quāqꝫ dici pōt ſi tria ꝑdia ꝯtinua habeaꝫ ⁊ extremū tibi tradā: vel tuo[n] vel meis[o] ꝑdijs ſeruitutē acq̄ri poſſe. ſi vero extremo qđ retineā[p] q2 ⁊ mediū meū ſit: ſeruitutē ꝯſiſtere. Sed ſi rurſus aut id cui acq̄ſita ſit ſeruitus: aut mediū alienauero: īterpellari[q] eā donec medio ꝑdio ſeruitus imponatur[r].

¶ Si duobus eodē momento diuerſarū rerum fiat traditio nō valet ſeruitus alteri impoſita. ſecus ſi ſeparatim traditur. h. d. Bar. Pompo.

Si cū duas haberē inſulas duob⁹ eodē momēto[s] tradidero: vidēdū ē an ſeruitus alterutris impoſita valeat. quia[t] alienis quidē edib⁹ nec imponi nec acq̄ri ſeruitus

vt. ꝭ. eo. l. iter. ſicut ſi alið ruſticuꝫ eēt in medio qđ ſeruiret vt hic ſubijcit. Alij dicūt ꝙ tā in ruſticis q̄ in vrbanis habꝫ locū hec regula vt mediuꝫ ꝑdiū impediat. et ſm̄ hoc hāc lr̄am vt ita ⁊c. referunt ad vtrāqꝫ ſuitutē. ⁊ ola iura q̄ dicūt ꝙ i remota domo pōt cōſtitui ſeruitus: intelligūt qn̄ etiā medium ſeruit. qđ nō placet. vt. ꝭ. ti. i. et ſi forte. vl' etiā loquit̄ hic in ſeruitute ruſtica. Accur.

m ¶ Edib⁹. ergo ⁊ circūcirca erant edes. ſed dic i medijs. i. in edib⁹ q̄ i medio inter duo ꝑdia erāt. vel dic ꝙ erant edes gr̄a ruſticorum.

n ¶ Vel tuo. i. qđ tibi trado.

o ¶ Meis. i. retētis ambob⁹ vt differat a ſequenti.

p ¶ Quod retineam. ſcilicet ſeruitutē excipiam.

⁊ non medio. tamen non impedit vt dicit: quia per eum ibo nō iure ſeruitutis: ſed quia meus eſt. vt. ꝭ. quēadmodum ſer. amit. ſi cū ſeruitus.

q ¶ Interpellari. ſed non finiri. vt. ſ. ti. i. l. tria. ⁊ extra tio: quia ſi alienaui mediū remanet michi ſeruitus in extremo. qua tamē vti nō poſſum: quia mediū predium qđ eſt alterius īpedit. ⁊ ecōtra ſi alienaui michi ꝓximū: emptor qui habet a me non poterit vti per mediū quod non eſt ſuū nec ſibi ſeruitutē debet. Sed nōne trāſit vel mediū vel michi ꝓximū cū ſua cauſa. vt. ſ. ti. i. l. via. §. ſi fundus. ergo vt prius vtebar medio ⁊ nunc vtroqꝫ. Rn̄. nulla cauſa erat in medio: cū ſuū prediū ſibi ſeruire nō potuit. vt. ꝭ. e. quicquid.

r ¶ Imponatur. vel recuperetur alienatus.

s Si cū duas. eodē momento. primo vnā vni: mox alteram alteri. ⁊ ſic videtur fieri eodē momēto: quia ſic fit incōtinenti ſm̄ Jo. ⁊ ſic valet. vel dic vt dixi. ſ. e. ſi quis duas. §. item ſi duo. ſ. quādo iuſte ſimul tradidi et nō valet. hoc placet. et ſic vtroqꝫ caſu nō valet. vt in ꝑdicta. l. ſi quis duas. §. duas autem.

t ¶ Quia. et videtur ꝙ non.

a ¶ Peractam. q: vna tñ erat tradita: altera nõ. vel in ipſa traditiõe vnius nõ dico vtriuſq;. vt. ſ. eo. l. iij. S ꝫ ei. agitur. tacite. ſic. ff. de here. ven. l. ij. §. pe. ⁊. ſ. de ſerui. l. papinianus.

Q Uicquid. oportet. ſic. ff. de ꝓ. ob. l. quicquid. Accur.

non poteſt id. vt in ſimili caſu. ff. de itine. actuq; priua. l. veteres. ⁊. ff. tit. i. loci. §. ſi qs michi. ⁊. ſ. in prin. hui⁹ legis. ⁊ dixi. ſ. de iuriſdi. om. iudi. l. ij.

C Um fundus fundo. ſeruiente vel dominante.

p ¶ Seruiunt. vt. ſ. ti. i. l. via. §. ſi fundus. Accur.

d ¶ Ad exꝫneos. ſꝫ videt q̃ nec ad extraneos. vt. ſ. de ſer. vt. p̃. l. ſi arborē. §. fi. ſed hoc ſciuit emptor vl' per ſe: vel q: venditor dixit ei. vel dic vt ibi.

e ¶ Debet. vt. ſ. ti. ij. in re cõi.

f ¶ Dñium ſeruiẽns rei. ſ. toti⁹. al's ſecus. vt. ſ. de ſer. vt pomũ. §. fi. ⁊ ſi ꝑ pluriũ ꝓdia debeatur: oportet oĩa effici mea. vt. ſ. titu. i. l. tria. in fi.

R Efectionis. que non ſeruiãt. q̃ ſunt tamē ꝯtigua ſeruiẽtiũ.

h ¶ Qua accederet. ⁊ nõ vltra etiã cauſa refectiõis.

i ¶ Scdm. id eſt iuxta riuum.

k ¶ Alleuatur. id eſt alleuãdo in altum ⁊ deprimēdo hoc.

l ¶ Duci. al's duci. al's ducis. Sed videt q̃ hec poteſtas nõ dat huic cui debet ſeruit⁹. vt. ff. de riuis. l. i. §. fi. ⁊. ff. de itine. actuq; ꝓua. l. iij. §. pe. q̃ ſunt ꝫ. ſolu. ꝓſumã ſemꝑ actũ vt liceat vt h̃. niſi cõtra ꝓbet. ⁊ ſic itellige qđ h̃ ſubijcit. ar. ff. de iur. do. l. ſꝫ niſi. vel dic põt ſi dño nõ nocẽat. vt hic. nõ aũt al's vt ibi. arg. ff. de riuis. l. pe. §. i. vl' dic põt facere ſi ſibi ſunt hec neceſſaria nõ al's. vt eo. ti. de riuis. ꝓdicta. l. pe. §. fi. ⁊. ſ. proxi.

poteſt. Sed ante traditiõem peractam[a] ſuis magis acq̃rit vel imponit is q̃ tradidit. ideo q; valebit ſeruitus.

¶ Vendita hereditate ſeruitutes confuſe aditione debēt reſtitui. h. d. Bar. I dem.

S I ei cui⁹ prediũ michi ſeruiebat heres extiti ⁊ eandē hereditatē tibi vēdidi: reſtitui in priſtinũ ſtatũ ſeruitus debꝫ. quia id agit[b] vt quaſi tu heres videaris extitiſſe.

¶ Venditor rei vēdite debet nominatim ſeruitutē imponere: nec valet exceptio generalis. h. d. Bar. V lpianus.

Q Uicq̃d vēditor ſeruitutis noĩe ſibi recipe vult noĩatim recipi opꝫ[c]. Nam illa gñalis receptio/q̃b⁹ eſt ſeruitus vtiq; ē: ad extraneos[d] pertinet. ipſi nichil ꝓficit venditori ad iura ei⁹ ꝯſeruãda. nullã eñ habuit. q: nemo ipſe ſibi ſeruitutē debet[e]. Quinimmo et ſi debita fuit ſeruitus: deinde dñium ſeruientis rei[f] peruenit ad me: ꝯſequēter dicitur extingui ſeruitutem.

¶ Cõceſſa ſuitute videntur cõceſſa oĩa ſine q̃b⁹ q̃s ſeruitute vti nõ poteſt: ⁊ ſicut q̃s nõ poteſt facere cõtra ſeruitutē: ita nec contra ea que ei tacite accedunt. h. d. Bar. P ompo.

R Efectiõis gr̃a accedēdi ad ea loca q̃ non ſeruiãt[g] facultas tributa eſt his q̃b⁹ ſeruit⁹ debet: qua tñ accedere eis ſit neceſſe. niſi in ceſſione ſeruitutis noĩatim ꝓfinitũ ſit qua accederet[h]. et ideo nec ſcdm[i] riuũ nec ſupra eum ſi forte ſub terra aqua ducat locũ religioſum dñs ſoli facere põt ne ſeruit⁹ itereat. ⁊ id verũ eſt. Sꝫ ⁊ depreſſurũ vel alleuaturũ[k] riuũ ꝑ quē aquã iure duci[l] ꝑtãtē[m] habes: niſi ne id faceres cautũ ſit. ¶ Si ꝑ tuũ fũdũ ius michi eſt aquã riuo ducē: tacite hec iura ſequũtur[n] vt reficē michi riuũ liceat. vt adire q̃ꝓxime poſſim ad reficiendũ eum ego fabriq; mei. Item vt ſpaciũ relinquat michi dñs fundi quo dextra ⁊ ſiniſtra ad riuũ eam: ⁊ quo terram limũ lapidē arenã calcē iacere poſſim. P aulus.

C Um fundus fundo[o] ſeruit vēdito quoq; fundo ſeruitutes ſequũtur. Edificia quoq; fundis ⁊ fundi edificijs eadē conditione ſeruiunt[p].

¶ Põt q̃s ſe et ſuos heredes obligare ne in certa parte maris piſcari liceat: nõ tñ erit ſeruitus realis. h. d. Bar. V lp.

V Enditor fũdi geroniani fũdo botriano quē retinebat legem dederat ne ꝯ eũ[q] piſcatio tignaria[r] exerceatur[s]. q̃uis mari (qđ natura oĩbus ꝑꝫ) ſeruit⁹ iponi priuata[t] lege nõ põt. quia tamen bona fides ꝯtractus legē ſeruari vēditionis expoſcit: ꝑſone poſſidentiũ aut in ius eoꝝ ſuccedētium[v] per ſtipulationis vel vēditionis legem obligantur.

¶ Id qđ nr̃m eſt abſq; facto nr̃o a nobis auferri nõ põt: niſi in ꝯ̃riũ ſit cõſuetudo. Bart.

¶ Si conſtat in tuo agro lapidicinas eſſe iuito te nec priuato nec publico nomine quiſq̃ lapides cedere poteſt: cui id faciēdi ius non eſt[x]. niſi talis

q ¶ Venditor. cõtra eũ. ſ. botrianũ. i. frontem ei⁹: cuꝫ eſſet iuxta mare.

r ¶ Tignaria. a piſcium gñe ſic dicta: vel q: ꝑ tigna q̃dã ſic exercebat. ⁊ tunc dicit tignaria. alij hñt tertiã lr̃am. ſ. triariam ⁊ dic ſimilit a genere piſciũ. Accur.

s ¶ Exerceat. ab emptore. vel dic a venditore.

t ¶ Priuata. ſed ꝓnceps põt. vt. ſ. de ſer. l. ſuitutes. §. publico.

v ¶ Succedētiũ. nota ita legere ꝑſone ſuccedentiuꝫ ſcꝫ ꝑ. l. ſtipulatõis vel vēditiõis obligãt ⁊c. q: ſingulares ſucceſſores ꝑſonali obligatiõe non aſtringunt. ff. ad treb. l. i. §. ſi heres. et. C. de here. inſti. l. q̃tiēs. Sed dicas obligãt ꝑſone in ius. ſ. hereditarium iure ſuccedētiũ: obligantur q̃dē ꝑ legē vē. vel ꝑ legē ſtipu. ⁊ collige ex hac. l. quia ſi ꝯcedã tibi ſuitutē diſtingue an talē ꝑ quã publicus vſus nõ ipedit. et tunc ſaltē ego vel mei heredes non debem⁹ ꝯ venire. vt. ſ. tit. i. l. ꝑ fundũ. an ꝑ quã ipediat: ⁊ tunc etiam ego potero ꝯ venire. vt. ſ. de pact. l. iuriſgētiũ. §. ſi paciſcar. Itē no. hic q̃ nõ debꝫ q̃s ꝯ factum ſuum venire etiã ſi de iure non

Venire q̃s ꝯ factũ ſuũ nõ dꝫ.

m ¶ Ptãtē. aliđ ſi habes ducis. ſi aũt duci tũc ꝑꝑe. Ac.

n ¶ Sequunt. no. cui aliq̃d cõcedit et ea ſine q̃bus eſſe tenet. vt. ſ. de adop. poſt mortē. et. ſ. ti. i. l. per fundum.

x ¶ Ius nõ eſt. ſ. ſuit⁹. al's nulla eēt exceptio q̃ ſequit.

cōſuetudo[a] in illis lapidicinis conſiſtat: vt ſi quis voluerit ex his cedere[b] non aliter hoc faciat[c] niſi prius ſolituʒ ſalariū[d] ꝓ hoc dn̄o preſtet. Ita tn̄ lapides cedere dʒ poſtq̄ ſatiſfaciat dn̄o: vt neq; vſus neceſſarius lapidis intercludatur[e]: neq; commoditas rei iure[f] domino adimatur. Ulpianus.

ITer[g] nichil ꝓhibet ſic conſtitui: vt q̄s interdiu dūtaxat eat. qd facere circa p̄dia vrbana ēt neceſſariū[h] eſt.

¶ Per eūdem locū pōt ſeruitus plurib⁹ cōſtitui. Bar. Paulus.

QUi per certū locuʒ iter aut actum alicui ceſſiſſet: eum pluribus ꝑ eundeʒ locum vel iter vel actum cedere poſſe[i] verū eſt. Queadmodū ſi q̄s vicino ſuas edes ſeruas feciſſet: nichilominus alijs q̄bus vellet m̄tis eas edes ſeruas facere poteſt.

¶ Seruit⁹ ruſtica ⁊ vrbana p̄t ex teſtō ɔſtitui. Bar. Gaius.

POteſt etiā in teſtamento heredē ſuū q̄s dānare ne altius edes ſuas tollat ne luminib⁹ ediū vicinarū officiat. vel vt patiatur eū tignuʒ in parieteʒ immittere. vel ſtillicidia aduerſus eū habere. vł vt patiatur vicinū per fundū ſuū vel heredis[k] ire agere: aquam ve ex eo ducere.

¶ De eo quod quis precario hʒ in loco tuo nō eſt locus interdicto de precario: nec ſeruitus videtur impoſita. de eo vero quod precario hʒ in ſuo loco ſeruiēte hʒ locū interdictū de precario: ⁊ ſi donata fuerit ſeruitus videtur remiſſa. hoc dicit Bar. Idem.

SI p̄cario[l] vicin⁹ in tuo[m] maceriā induxerit: interdicto qd precario habet agi non pōt[n]. nec maceria impoſita donatio ſeruitutis perfecta intelligitur[o]. nec vtiliter intendetur ius ſibi eē inuito te[p] edificatum habere: cū edificium ſoli conditionem ſecutuʒ[q] inutilem faciat intētionē[r]. Ceterū ſi in ſuo maceriā p̄cario[ſ] qui ſeruitutē tibi debuit duxerit: neq; libertas vſucapietur[t] et iterdicto eo qd precario hʒ vtiliter cuʒ eo agetur. Quod ſi donationis cauſa ꝑmiſeris[v] / hoc interdicto agere nō poteris: ⁊ ſeruitus donatiōe tollitur.

¶ Si plures dn̄i ſeparati ſeruitutē ɔſtituūt: nouiſſima ɔſtitutiōe fuit⁹ cōfirmatur: niſi mutatio ɔtigerit in ꝑſona cōſtituentis vel acquirentis vel alterius ex ſocijs. Bar. Paulus.

REceptū eſt[x] vt plures dn̄i ⁊ non pariter cedētes ſeruitutē imponant vel acquirant: vt tamen ex nouiſſimo actu etiam ſuperiores cōfirmētur. perindeq; ſit atq; ſi eodem tēpore[y] omnes ceſſiſſent. Et ideo ſi is qui primus ceſſerit vel defunctus ſit / vel alio genere vel alio mō partē ſuam alienauerit: poſt deinde ſocius ceſſerit / nichil agetur[z]. Cum ei poſtremus cedat: nō retro acquiri ſeruitus videtur

a ¶ Conſuetudo. lex eſt vt nulli dn̄orū ius ſuū auferatur. vt. ſ. l. pri. ⁊ ſ. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. l. ij. §. dn̄orū. ⁊ C. de pactis. l. fi. in fi. cui derogatur vt hic. ſic derogatur ⁊ alibi. vt. ſ. qd cuiuſq; vniuer. l. itē. i. rn̄. ſed argumē. ɔ. C. que ſit long. ɔſuetu. l. ɔſuetudinis. ſʒ de his dixi. ſ. de legi. et ſenatuſcōſul. l. de quibus in fi.
b ¶ Cedere. ſcʒ cedat.
c ¶ Non aliter hoc faciat. id eſt cedat niſi ⁊c̄.
d ¶ Salariū. al's ſalariū ⁊ al's ſolaciū qd eſt decima dn̄o decima fiſco. vt. C. de metal. l. cuncti. li. xi. ⁊ no. hic ar. q͛ a principio eſt ſalariū danduʒ aduocato. ſic C. de iudi. ꝓperādum. §. pe. Ac.
Salariuʒ a p̄ncipio aduocato dandū eſt.
e ¶ Intercludatur. ſ. cedentibus.
f ¶ Iure. i. occaſione iuris conſuetudinarij.
ITer. al's itē ⁊ al's iter. ſcʒ ſuitutē nichil ⁊c̄. vt hic. ⁊ ſ. de ſeruituti. l. iiij. §. fi. ⁊ ſ. eo. in tradēdis. §. interpoſitis.
h ¶ Neceſſariū. per que nō decet ire de nocte.
QUi per certū. poſſe. ita tn̄ vt potior ſit cā prioris vt nō impediatur a poſteriorib⁹. vt. j. de aqua quoti. ⁊ eſti. l. lucio. ⁊ ſ. ti. i. l. per quē. ⁊ l. ij. §. fi. ac.
POteſt etiam vel heredis. ſic ⁊ inſti. eo. §. fi. ſiue credat ſuam ſiue ſciat heredis lʒ ſecus in re aliena nō hr̄dis. ſunt eni ⁊c̄. vt. j. de leg. ij. l. vnū ex. §. ſi reʒ ⁊ de manumiſ. teſta. ſi q̄s ita. §. i. Accurſius.
SI precario. tres ponit caſus hec lex. prim⁹ quando in tuo precario cōceſſiſti vicino habere maceriā. Secūdus qn̄ in ſuo loco: tn̄ q̄ tibi ſeruiebat: non autē aīo remittende ſeruitutis. Tertio qn̄ aīo remittende.
m ¶ In tuo. ſ. ſolo cū nullā debeas ſeruitutē. ſʒ nec ob hoc videris ɔceſſiſſe vt ſubijcit. nec maceria ⁊c̄. ⁊ eſt maceria paries vel murus de lapidib⁹ ſine cemēto. vt. j. de verbo. ſig. que pertinent. §. paries.
Maceria q̄d ſit.
n ¶ Non pōt. vt maceria remoueatur. ⁊ eſt rō: q: ipſe qui ꝓponit interdictū hʒ penes ſe qd precario dedit nō autē hʒ q̄ rogauit quod eſt neceſſe vt hoc interdictū locū habeat. vt. j. de preca. l. q̄ſitū. §. i. ibi atn̄ ⁊c̄. quid ḡ poterit facere. Reſpō. ſua auctoritate remouere pōt. vt. j. ad. l. aqliam. queadmodū. §. ij.
o ¶ Intelligit. i. cōſtitutio ſeruitutis ex cauſa donationis.
p ¶ Inuito te. ſi ex maceria in tuo edificat.
q ¶ Secutuʒ. vt C. de edi. pri. l. ſi is ɔ quē. ⁊ C. de rei ven. l. ij.
r ¶ Faciat intētionē. vtrāq; ſ. domini ꝓponētis interdictū ⁊ hui⁹ q̄ p̄cario poſuit maceriam confeſſoriā intentantis.
ſ ¶ Precario. cū tn̄ nolles remittere ſeruitutē. quod patet eo ipſo q͛ precario dabas. ſec⁹ ſi non hoc ptʒ. q̄a remittere videris vt. j. quemad. ſer. amit. ſi ſtillicidij. in princi. q̄ eſt ɔ.
t ¶ Uſucapietur. q̄a malā fideʒ vel ſcientiā ſeruitutis hʒ. vt. j. quemad. ſer. amit. l. fi. ⁊ C. de preſcrip. long. tēp. q̄ pro li. l. ij.
v ¶ Permiſeris ſ. ponere maceriā in loco ſeruienti.
REceptuʒ eſt. ſcʒ a iure. vt ſ. ti. i. ꝑ fundum.
y ¶ Eodē tpe. i. eo tpe quo poſtrem⁹ cedit. vt. ſ. de officio ꝓcō. l. iiij. §. fi. ⁊ ſic preteritū trahitur ad p̄ns. vt arg. j. de mili. teſta. l. tribunus. §. cū aliq̄s. ⁊ plene dixi. ſ. ti. i. l. ꝑ fundū. Accur. tn̄ q̄nq; Preteri
ʒ ¶ Nichil agetur. ſʒ ſi mortuus eſt cedēs nō ne heres ad p̄ns ei⁹ tenetur hr̄e ratū qd fecit defunct⁹. vt. ſ. c. venditor. Rn̄. trahitur. ſic: ſed ob hoc non cōfirmatur ceſſio p'ria vt ſit ſeruitus

licet prohiberi non valeat. Accur.
a ¶ Ceſſiſſent.ſ. priores dñi.ſʒ ipſi nūc cedere nõ poſſunt. vel qꝛ alienauerunt partes vendendo: vel qꝛ mortui ſunt. ergo eoꝝ ceſſiones inutiles facte ſunt.
b ¶ Socius.ſ. emptor vel heres eius.
c ¶ Idem iuris eſt. vt ꝑma ad vltimā trahaꝶ. ꝛ ponit caſum ecõtra.
d ¶ Acciderit. vt qꝛ is cui facta ceſſio nõ eſt deſijt eē dñs. pēdet eñ facta ceſſione donec dñis nouis cedatur. ꝛ qꝺ dicit aliqd hoꝝ: dic vt qꝛ moriaꝶ vel vēdat.
e ¶ Oēs. nõ q̄ ceſſit ꝛ q̄ hodie viuit. ſʒ omēs de nouo facti dñi. vt dixi i ſimili caſu.ſ. pri. ibi donec ſoci⁹ nouus ꝛc. ꝛ ex eo qꝺ dicit hic ergo ꝛ ex diuerſo ꝛc. no. ar. ꝙ ſi aliquid i aliq̄ ſtatuiꝶ: ꝛ idē in eo qꝺ eſt ei ſimile ſtatuēduʒ eſt. ſic.ī. de noxa. electio. §. ſi is quē. ꝛ.ī. de preſcrip. ver. naturalis. §. ſed ſi facio. ꝛ.ī. depoſi. l.i. §. in conducto.

Statutū in aliquo i ſibi ſimili ſtatuēdū eſt.

ſed ꝑinde habeꝶ atqꝫ ſi cū poſtrem⁹ cedat oēs ceſſiſſent[a]. Igiꝶ rurſus hic act⁹ pendebit donec nouus ſocius[b] cedat. Idē iuris eſt[c] et ſi vni ex dñis cedatur: deinde in ꝑſona ſocij aliq̄d hoꝝ acciderit[d]. ergo ꝛ ex diuerſo ſi ei q̄ non ceſſit aliq̄d tale horū cõtigerit: ex integro oēs[e] cedere debebūt. tm̄ eñ[f] tempus eis remiſſum eſt quo dare[g] facere pñt vel[h] diuerſis temporibus poſſint. et ideo[i] nõ poteſt vni[k] vel vn⁹[l] cedere. Ideoqꝫ dicēdū[m] eſt ꝛ ſi alꝶ cedat[n] / alter leget ſeruitutem[o]. Nā ſi oēs ſocij legent ſeruitutē: ꝛ pariter eoꝝ adeaꝶ hereditas: pōt dici vtile eſſe legatū. Si diuerſis tēporibus: inutiliter dies legati cedit. Nec eniʒ ſicut viuentiū[p] ita ꝛ defuncto

f ¶ Tantū eñ. duob⁹ modis expone. vel tm̄ tꝑs.i. ſufficiēs vt vł ſimul vel diuerſis tꝑib⁹ fiat ceſſio. ꝛ ſic plana. Scꝺo tm̄ tꝑs.i. ſolū hoc ē ↄceſſuʒ a iure vt ſiꝶ vł diuerſis tꝑib⁹ poſſit fieri ceſſio. nõ aūt vt vltima trahaꝶ ad ꝑmā. ꝛ ſm ꝑmū dictio tm̄ / eſt adiectiuū. ſm aliū ſubſtantiuū.
g ¶ Dare.i. ſeruitutem conſtituere per patientiam.
h ¶ Uel. pro etiam.
i ¶ Et iō. qꝛ nõ valet ceſſio niſi ꝑ vltimā ↄfirmeꝶ. iō ꝛc.
k ¶ Uni. hoc in acquirendo.
l ¶ Uel vnus. in opponendo.
m ¶ Ideoqꝫ dicēdum.ſ. vt nõ valeat prior ceſſio niſi oēs hr̄des legātꝫ de nouo ↄſentiāt. nā q̄ nõ ceſſit ſʒ legauit: morte deſijt eē dñs. alij dicūt idē.ſ. vt valeat. qꝛ legādo videꝶ cedere lʒ ſeruit⁹ nõ ſit adhuc: ſʒ demū hereditate adita. nā ſi non fingereꝶ ſic ceſſiſſe: oporteret ei⁹ heredē de nouo cedere. vt.ſ. e. l.i. rñ. ſec⁹ aūt ſi pri⁹ legauit cum poſtea cediꝶ.ſ. poſt aditā hereditatē. nec enim actus ꝛc. vt ſubijcit in ſimili caſu.
n ¶ Cedat.ſ. prius qui et viuit.
o ¶ Seruitutem. eidem.
p ¶ Uiuētiū. act⁹ viuoꝝ ſuſpēdi pñt. vt multis pʒ exēplis. Primo.ſ. de ſer. ruſt. ꝑdi. ꝑ fundū. ꝛ.ſ. hac. l. in ꝑn. Itē inſti. q̄. mo. ius pa. po. ſol. §. ſi ab hoſtib⁹. ꝛ.ī. de vul. ſub. l. lex corne. Itē in qualibet ↄditionali obligatione. ſʒ nõ ſic in iudicio. vt.ſ. de iudi. l. nõ quēadmodum.
q ¶ Defūctoꝝ. Imo eꝫ videꝶ pl⁹ ſuſpēdi act⁹ defunctorū. nā nec ſeruit⁹ valet ante aditā hereditatē. vt.ī. de ſer. le. l. iij. q̄re qꝺ hic dr̄ intellige ex quo ceſſit legatū. nā aut ſtatim valet aut nõ. vt.ī. de le. ij. cū fili⁹. §. ſeru⁹, azo, ꝛ eo

Act⁹ viuoꝝ ſuſpendi pñt.

dēʒ mõ rñ.ī. de dona. cā mor. l. ij. in fi. qꝛ ibi ſtatim valet donatio. lʒ dominij tranſlatio differatur vt ibi dicit.
r ¶ Receptū. refert ꝙ an cedāt oēs iter viuos vel acq̄rāt etiā diuerſis tꝑib⁹: ꝛ tūc valēt. ꝛ ꝑme ſuſpēdunꝶ vſqꝫ ad vltimum. an oēs ↄſortes cedāt in vltima volūtate: ꝛ tūc ſi oīum ſimul adeaꝶ hereditas valet. ſi ꝟo diuerſis tꝑib⁹ / nõ. ꝛ eſt rõ: qꝛ act⁹ morientiū ꝛc. cū ꝟo vnus cõſortū cedat iter viuos ali⁹ in vltima voluntate: refert q̄s pri⁹. naʒ ſi ceſſio inter viuos fiat pri⁹ cõfirmaꝶ ꝑ ſequētē. ꝛ ſuſpēdiꝶ ſiue expectet eā. ſi pri⁹ ꝑ vltimā volūtatem ꝛ poſt aditā hereditateʒ legātis ali⁹ cedat inter viuos nõ valet: qꝛ pri⁹ nõ pōt ſuſpēdi nec expectare ſequētem. ꝛ eſt rõ: qꝛ act⁹ morientium ꝛc. Fran.

rū[q] act⁹ ſuſpēdi receptū[r] eſt.

¶ Si ſuit⁹ vēdiceꝶ vł ad aliū ꝑtinere negeꝶ. Ti. v.

Ulpian⁹. Actiões de ſeruitutibus ruſticis ſiue vrbanis eorū ſūt quorū ꝑdia ſunt[ſ]. Sepulchra aūt nr̄i dñij nõ ſūt: atqꝫ[t] viā ad ſepulchruʒ poſſum⁹ vēdicare[v].

¶ Cõfeſſoria ꝛ negatoria cõpetit domino nõ alij. h. d. Bar.

De ſeruitutib⁹ Idē. in rē actiones cõpetūt nobis ad exēplū earum q̄ ad vſumfructū[x] ꝑtinēt: tā ↄfeſſoria q̄ꝫ negatoria. ↄfeſſoria ei q̄ ſeruitutē ſibi cõpetere cõtendit. negatoria dño qui negat[y].

¶ Si ſeruit⁹ vēdicetur vel ad aliū pertinere negetur.

Dictū eſt.ſ. de ꝑdialib⁹ ſuitutib⁹. ſed qꝛ parū eēt ſeruitutē hr̄e niſi ei⁹ noīe poſſet inſtitui actio. iō de actioīb⁹ noīe ſuitutū vel occaſiōe ſuitutū cõpetētib⁹ videam⁹.ſ. q̄ ↄpetāt. qꝺ dic vt.ī. e. l. ij. in ꝑn. ꝛ. §. pōponi⁹. ꝛ. §. hoc interdicto. ꝛ. l. ſicuti. §. ariſto. et de iti. actuqꝫ pri. l.i. in prin. q̄bus ꝛ in quos denꝶ ꝛ quāto tempore durent. dic vt no. in ſumma. C. de vſufru. Item q̄d veniat ꝛ qꝺ ſit in eis iudi. offi. dic vt.ī. e. l. loci. §. in ↄfeſſoria. ꝛ. l. ꝛ ſi forte. §. fi. ꝛ. l. haꝝ. ꝛ. l. egi. Ac.

Ctiones. predia ſunt. quibus ſeruitur.
t ¶ Atquin.i. ſed tamen.
v ¶ Uendicare. in ſe tamen nõ recipit ſeruitutes. vt.ſ. ti.i. l. iiij. Accur.

De ſeruitutib⁹. vſūfructū. patet ergo ꝙ ꝑmo circa vſūfru. huiuſmodi actiones inuente ſunt q̄ꝫ circa has ſeruitutes. vt.ſ. ſi vſufruc. pe. l.i.
y ¶ Qui negat. ꝛ eſt offm̄ iudicis in ↄfeſſoria vt poſſeſſor iubeaꝶ ꝑſtare patiētiā actori vt ſuitute vtaꝶ. ꝛ ꝺ hoc ip̄o etiā cautio exponiꝶ. ꝛ ecõtra in negatoria eſt ei⁹ officiū vt iubeat ne ille inq̄eteꝶ rõne ſeruitutis q̄ in negatoria obtinet: ꝛ de hoc ip̄o cautio exponiꝶ. vt.ī. e. l. haꝝ. ꝛ. l. egi. Itē q̄re dr̄ cõfeſſoria ꝛ quare negatoria. Rñ. ſm. P. qꝛ ꝑma affirmatiuis: ſcꝺa negatiuis ꝟbis ꝑponitur. qꝺ falſum eſt vt patet in ſeruitute altı⁹ nõ tollēdi. vt iſti. de acti. §. eq̄. ſed magis ſenſu iſpecto hec noīa ſunt impoſita. Itē no. qꝺ dixit idē Pla. ꝙ negatoria nõ hʒ locū niſi ſeruitus q̄nqꝫ cõpetijt ꝛ poſtea eſt amiſſa remiſſione vel tꝑe iteruenīēte. Sed nos ↄtra. nā lʒ publico loco interueniēte ſeruit⁹ aq̄duct⁹ eē nõ poſſit. vt.ſ. de ſeru. l. ſeruitutes. §. publico. tm̄ cõpetit negatoria. vt.ī. e. fiſtulas. et. l. ſicuti.i. rñ. Itē gn̄aliter dicit hec lex negāti negatoriam

Hec aũt in rẽ actio ꝯfeſſoria nulli alij q̃ꝫ dño fundi[a] competit. Seruitutẽ enim nemo alius vendicare poteſt[b] q̃ꝫ is q̃ dñium in fundo vicino hꝫ cui ſeruitutẽ dicit deberi.

Fructuarius habet facultatẽ eundi ꝑ fundum domini ꝑ quẽ ibat dominus non iure ſeruitutis. h. d. Bar.

Recte neratiꝰ ſcribit. ſi medij loci vſufructus legef: iter quoqꝫ ſequi ꝑ ea. ſ. loca fundi ꝑ que qui vſufru. ꝯceſſit ꝯſtitueret[c] quatenus eſt ad fruendũ neceſſariũ. Nãqꝫ ſciẽdum eſt iter qđ fruẽdi grã fructuario ꝑſtatur[d]: nõ eſſe ſeruitutẽ. Neqꝫ em̃ poteſt ſoli fructuario ſeruitꝰ deberi. Sed ſi fundo debeatur: ⁊ ipſe fructuariꝰ ea vtetur[e].

Fructuario cõpetit iudiciũ poſſeſſorium pro ſeruitute ſicut domino. Bar.

Põponiꝰ dicit fructuariũ interdicto[f] de itinere vti poſſe ſi hoc anno vſus[g] eſt. alibi em̃ de iure[h] / id eſt i ꝯfeſſoria actione: ⁊ alibi de facto vt in hoc interdicto[i] querif. Qđ ⁊ iul. lib. xlvj. dige. ſcribit. Pro ſnia iuliani[k] facit qđ labeo ſcribit ẽt ſi teſtator vſus ſit qui legauit vſũfructũ debere vtile iterdictũ fructuario dari quẽadmodum heredi vel emptori cõpetunt hec interdicta[l]. Idem.

Sed et ſi partem fundi quis emerit idem dicendum eſt[m]. Idem.

Loci corpꝰ[n] nõ eſt dñij ipſius cui ſeruitꝰ debetur: ſed ius eũdi hꝫ[o]. Qui iter ſine actu vel actũ ſine itinere[p] hꝫ: actiõe de ſeruitute vtetur.

In cõfeſſoria et negatoria habetur ratio intereſſe agentis. Barto.

In ꝯfeſſoria actiõe q̃ de ſeruitute mouef: fructus etiã veniũt[q]. Sed videamꝰ q̃ eſſe fructus ſeruitutis pñt. et eſt verius id demũ fructuũ noĩe cõputandũ ſi qđ ſit quod iterſit agẽtis / ſeruitutẽ nõ ꝓhiberi[r]. Sed ⁊ in negatoria actiõe (vt labeo ait) fructꝰ ꝯputanf quãti itereſt petitoris nõ vti[s] fũdi ſui itinere aduerſariũ. Et hãc ſniam ⁊ põponius[t] probat.

Hec actiones cõpetũt cuilibet ꝯtra quẽlibet ex dñis inſolidũ. ſed ſi deuenif ad itereſſe habetur reſpectꝰ ad intereſſe agentis. Bar.

Si fundꝰ cui iter debetur pluriũ ſit vnicuiqꝫ in ſolidũ cõpetit actio. ⁊ ita põpo. lib. xlj. ſcribit. ſed in eſtimatione[v] id qđ intereſt veniet. ſ. qđ eius intereſt qui experief. Itaqꝫ de

dari: generaliter ergo intelligatur. vt. ſ. de ſer. vr. pre. l. ſi ſeruitus.

a Fundi. dominantis.

b Vẽdicare põt. ſ. iure directo. ſꝫ vtili ſic. daf em̃ vtilis etiã creditori. vt. ſ. de ſerui. l. ei q̃. itẽ vſufructuario. vt. ī. ꝺ remiſ. l. i. §. idẽ iulia. itẽ ſupficiario. vt. ī. ꝺ ſupfi. l. i. §. fi. itẽ bo. fi. emptori. vt arg. ī. de pigno. l. ſi ab eo. cui fructuario ẽt publiciana datur. vt ar. ſ. de publi. l. ſi ego. §. i.

c Cõſtitueret. ſcꝫ coactꝰ poſt cõceſſionẽ vſufru. vꝫ dic. i. ꝑut ipẽ paterfa. ꝑ ſe ꝯſtituebat. vt. ſ. ꝺ ſer. vr. ꝑdi. l. olimpico. et hoc nõ vt ſeruitꝰ: ſed acceſſio. ⁊ hoc ſubijcit nãqꝫ ⁊c. Accur.

d Preſtatur. ſ. vnqꝫ hoc vel alio caſu.

e Vtef. non tñ ſeruitutẽ vẽdicare põt directo: ſed vtiliter põt. vt. ſ. ſi vſufr. pe. l. i. ⁊ l. pe. ⁊ diximꝰ. ſ. ꝓxi. §. vel dic vt dicta. l. i.

f Interdicto. ſcꝫ ꝑmo. duo eniꝫ ſunt vt ſtatim dices.

g Vſus. ſ. triginta diebꝰ. vt ſtatim dices.

h De iure. an ei qui agit debeatur ſeruitꝰ vel eiꝰ fundo q̃ ſoli dño debetur. vt. ſ. e. §. hec aũt. ſꝫ cũ vtile interdictũ def vt hic ſubijcit. et vtilis actio pro ſeruitute: quid refert de iure vel de facto agaf. Rñ. pro facto ſuo habet directuꝫ interdictuꝫ. ꝑ facto auctoris vtile vt hic ſubijcit. vel dic ibi vtile. i. efficax.

i Interdicto. ſ. ꝑmo de itinere actuqꝫ priua. ſunt em̃ duo eiꝰ capita. primũ quo querif ſolũ an eo anno fuerit vſus modico tpe. i. triginta diebꝰ. vt. ī. de iti. actuqꝫ pri. l. i. i ꝑn. ⁊ §. hoc iterdicto. ſcđo agif de itinere reficiẽdo. et differt a ꝑmo. q2 in ſcđo duo debet ꝓbare actor. ſ. ſeruitutem ſibi cõpetere: ⁊ ſe vſum vt dictuꝫ eſt. vt. ī. de iti. actuqꝫ pri. l. iij. §. hoc autẽ. an aũt hoc ſcđm interdictuꝫ fructuario detur. Rñ. vtile vt confeſſoria.

k Pro ſnia iuliani. vt fructuarius habeat iterdictũ.

l Interdicta. de iti. actuqꝫ pri. ⁊ ex ſecũdo capite ſi vſus fuit teſtator vel venditor. Accur.

Sed ⁊ ſi partẽ fundi. dicẽdũ eſt. vt emptor vtile habeat interdictũ. nã ⁊ ſeruitus fundo debita cõpetit etiã partis emptori. vt. ſ. de ſerui. ruſti. predio. l. via. §. quecunqꝫ. vnde non mirum ſi def fructuario cũ vſufructus ſit pars dominij.

Loci corpꝰ. quod ſcilicet ſeruit.

o Eũdi habꝫ. vt. ſ. de ſer. ruſti. predi. l. qui duo.

p Itinere. qđ eſt ſeruitꝰ. nã iter ⁊ actꝰ ſunt diuerſe ſeruitutes. nec vna eſt alia. vt. ī. de adi. leg. l. i. qui tñ hꝫ actũ hꝫ commoditatẽ itinerꝫ. vt. ſ. de ſer. ruſ. ꝑ. l. i. ⁊ ꝺ ſer. vr. ꝑdi. l. fi. vel dicas hic habere vnum ſine alio indubitanter etiam quoad cõmodũ. vt q2 ſic in ꝯſtituẽda ſeruitute fuit actuꝫ. vt vel ſolꝰ tñ iret: vꝫ tñ cũ ſocio: vel cũ equo vel vehiculo tñ. adeo auteꝫ ſunt diuerſe ſeruitutes iter ⁊ actus vt ſi primo petij iter et amiſi: nichilominus petã actũ. vt. ī. de exceptio. rei iudica. l. ſi mater. §. ſi quis iter. Accur.

q Veniũt. ſic ⁊ in ea q̃ ꝑ vſufruc. vt. ſ. ſi vſufru. peta. l. vti frui. §. in his. ⁊ §. pe. ⁊ §. fi. et no. fructus ⁊ non vſumfructum debet. ne ſit contra. ī. de vſufruc. le. l. i. et. ſ. tit. ij. l. cum eſſent. item no. q2 non poſſidet qui agit. al's non venirent fructus. vt. ſ. ſi vſufru. peta. l. pe.

r Non prohiberi. no. intereſſe pro fructu computari. quia al's eſtimari non poteſt. vt. ī. de vſuris. l. videamus an in omnibus. in fi. l.

ſ Non vti. i. non fuiſſe vſum. Azo.

t Et pompo. non ſolum labeo.

v In eſtimatione. i. dum eſtimatur intereſſe qđ michi preſtatur cum eſſet cõſtituta. vel id eſt fructus quia non fuit preſtita. facit. ī. de aqua plu. arcẽ. l. ſupra. §. q2 ſi is. ⁊ §. item ſi opus.

a ¶ De iure. i. de ſeruitute. Azo.
b ¶ Experientur. ſ. inſolidum.
c ¶ Proderit. ſed nõ nocet. qḋ eſt mirabile. vt. J. e. ſed ſi de cõi. vel põt dici nocere vt ibidẽ no. azo. itez no. qḋ ſtatuit in vno: ꝛ in ei⁹ ſiti. vt. C. de diuer. reſcri. ſi libellum.

n ¶ Edes mee. ſ. ſempronianis edibus.
o ¶ Alti⁹. ſicut min⁹ tribuit q̄ nichil tribuit. vt. J. de tribu. ill'ḋ. videbaꝛ eñ ꝙ poſſꝫ altc: qꝛ ꝓhibitũ fuit hoc tm̃ ne alti⁹ tolleret. azo. hic no. ꝙ quo ad certã ꝑſonã agere nõ ꝓhibeꝛ. ſic ꝛ. J. q̄ po. i pig. ha. l. ſi ꝑoꝛ. §. ſꝫ ſimpłr. ꝛ. C. res iter ali. ꝛc. ar. ꝯ. J. de excep. do. l. ij. §. plane.

d ¶ Non poſſit. nõ vẽdicat aliq̄s inſolidum: lꝫ per vnũ non q̄raꝛ plu ribus. vt. ↄ. cõia predi. l. fi.
e ¶ Ita agi. ſ. in ſolidũ. ar. J. de aq̄ plu. arcẽ. l. ſupra iter. §. caſſi⁹. ſꝫ cõtra. J. eo. ꝛ ſi forte. §. ſi edes. Solu. dicas ibi ſpeciale in ea ſeruitute. vel dicas referri ad id qḋ dixerat de vſufru.
f ¶ Impẽdẽtẽ. i. valde pendentẽ.
g ¶ Petẽdũ. ſ. cõfeſſoria ſic et ſi hꝫ actũ q̄ ſeruitutez ĩhabilez faciat. vt J. de aq̄ plu. arc. l. ſupra iter. in ꝑn.
h ¶ De itinere. ſcꝫ ſcḋo capite. qḋ eſt. J. de iti. actuq; pri. l. iij. §. ait pretoꝛ. ꝛ no. ꝙ in iſto interdicto duo ꝓbari opꝫ. vt ibi dicit. in confeſſoria vnũ ſufficit. ſ. ſeruitutẽ debitaꝫ vt hic. ꝛ ſic hꝫ naturã ꝓpetatis vt et q̄daꝫ alia. vt. J. de iterdi. l. iij. §. q̄dã. itez non impedit vſuꝫ ſeruitutis q̄ reficere ꝓhibet. vt. J. de acq̄. poſ. l. pe. §. i. ꝛ. J. de vi et vi arma. l. vim facit. et iõ refectio ẽ ꝑmittẽda. vt hic. ꝛ. ↄ. de ſer. vr. ꝑ. l. certo. §. ſi tot⁹. ꝛ. l. q̄nt⁹. ꝛ. ↄ. ti. i. l. refectionis.
i ¶ Nõ tñ. ſ. ꝓponeꝛ interdictũ vel confeſſoria.
k ¶ Cõuenit. nã

iure[a] quidẽ ipſo ſinguli experienꝛ[b] ꝛ victoria vni⁹ aliis ꝓderit[c]: eſtimatio aũt ad id qḋ ei⁹ ĩtereſt reuocabiꝛ q̄uis ꝑ vnũ acq̄ri ſeruit⁹ nõ poſſit[d]. Sed ꝛ ſi duoꝝ fundus ſit q̄ ſeruit: aduerſus vnũquẽq; eoꝝ poterit ita agi[e]. ꝛ (vt põpo. lib. codem ſcribit) quiſquis defendit ſolidum debet reſtituere: qꝛ diuiſionẽ hec res non recipit.

¶ Confeſſoria cõpetit ꝯ eũ q̄ refectõez ĩpedit: ſicut ꝯtra eũ q̄ ſeruitutẽ denegat. Bar.

¶ Si quis michi itineris vel act⁹ vel vie ꝯtrouerſiã non faciat: ſꝫ reficere vel ſternere nõ patiaꝛ: Põpo. lib. codẽ ſcribit ꝯfeſſoria actiõe michi vtẽdũ. Nã ꝛ ſi arborẽ impẽdẽtẽ[f] habeat vicinus que viã vel iter ĩuiũ vel inhabile facit: Marcell⁹ quoq; apḋ iuł. notat iter petẽdũ[g] vel viã vendicãdã. ſꝫ de refectiõe vie interdicto vti poſſumus qḋ de itinere[h] actuq; reficiẽdo ꝯpetit. nõ tñ[i] ſi ſilice q̄s ſternere velit niſi nominatim id ꝯuenit[k]. ſꝫ ꝛ de hauſtu (quia ſeruitus eſt) cõpetũt nobis in rem actiones.

¶ Non poteſt quis excipe de iure tertij qḋ nõ eſt excluſiuũ iuris agentis. h. d. Bar.

¶ Cõpetit autẽ de ſeruitute actio dño edificij negãti ſeruitutem ſe vicino debere cuius edes[l] nõ in totũ libere ſunt: ſꝫ ei cum quo agiꝛ ſeruitutẽ non debẽt. Verbi grã. habeo edes q̄b⁹ ſunt vicine ſeiane et ſempronianc. ſempronianis ſuitutem debeo: aduerſus dñm ſeianarũ volo expiri alti⁹ me tollere ꝓhibẽtẽ / in rẽ actiõe[m] experiar. Lꝫ eñ ſeruiãt edes mee[n]: ei tñ cũ quo agiꝛ nõ ſeruiunt. hoc igiꝛ intẽdo hr̃e me ius altius[o] tollẽdi iuito eo cuꝫ quo ago. quãtũ eñ ad eũ ꝑtinet liberas edes habeo[p].

¶ Media dom⁹ depſſa nõ impedit ſeruitutẽ deberi: ſꝫ media eleuata ſeruit⁹ iterpellaꝛ q̄ ad eleuata ſteterit. h. d. Bar.

¶ Si cui oĩno alti⁹ tollere nõ liceat[q]: aduerſ⁹ eũ recte ageꝛ[r] ius ei nõ eſſe tollere: hec ſeruitus[s] et ei q̄ vlteriores edes habet deberi poterit. Paulus.

Et ideo ſi inter meas et titij edes tue[t] itercedãt poſſum titij edibus[v] ſeruitutẽ imponere ne liceat ei alti⁹ tollere lꝫ tuis[x] nõ imponaꝛ: quia donec tu non extollis[y]: eſt vtilitas ſeruitutis. Vlpianus.

Et ſi forte q̄ medius eſt qꝛ ſeruitutẽ nõ debeat alti⁹ extulerit edificia ſua vt iã ego[z] non videar luminib⁹ tuis obſtaturus: ſi edificauero fruſtra intẽdes ius michi nõ eſſe ita edificatum habere inuito te. Sꝫ ſi intra tẽpus ſtatutũ[a] rurſus depoſuerit edificium ſuum vicinus: renaſcetur[b] tibi vendicatio.

¶ Iſte actiões cõpetũt ẽt q̄ſi poſſidẽti ſuitutẽ: ꝛ q̄ſi poſſeſſio dr̃ ſi dom⁹ detineꝛ depſſa: ſecus ſi fuerit eleuata. Bart.

¶ Sciẽdũ tñ in his ſeruitutibus poſſeſſorẽ eundẽ eſſe iuris[c] ꝛ petitorẽ. ꝛ ſi forte nõ habeam edificatũ altius in meo aduerſari⁹ me⁹ poſſeſſoꝛ eſt[d]. Nam cũ nichil ſit innouatum

p ¶ Edes hẽo. ar. C. de rei ven. l. res alienas. Ac.
q ¶ Nõ liceat. qꝛ teſtatoꝛ ꝓhibuerat gratia vicinorum omnium.
r ¶ Ageꝛ. a quocũq; cui⁹ intereſt.
s ¶ Hec ſeruit⁹. altius non tollendi. de qua mõ. ↄ. ꝓxi. dixit.
t ¶ Et ideo. tue. id eſt medie. Azo.
v ¶ Edibus. vlterioribus.
x ¶ Tuis. id eſt medijs.
y ¶ Extollis. medias. azo. vt. ↄ. ti. i. l. in tradẽdis. §. interpoſitis.
z ¶ Et ſi forte. vt iã ego. q̄ debeo ſuitutez. ꝛ ſic mutat ꝑſõas. Ac.
a ¶ Statutũ. ad amittendam ſeruitutez. x. vel. xx. an. vt. ↄ. ḋ vſufru. ſi in area. ſꝫ quid ſi poſt. Rñ. adhuc erit reſtituẽda. qḋ dicit dixi. ↄ. ḋ ſer. ru. ꝑ. l. ꝛ attilicin⁹.
b ¶ Renaſcetur. q̄ ad effectum. nec enim periit ipo iure. vt. ↄ. ti. i. in tradendis. in fi. ſꝫ ſi poſt tũc renouaꝛ. vt. J. ti. i. l. ſi locus. itẽ vbi ĩfra tꝑs vere amittiꝛ vt ꝑ flumen ĩpa reſtaurata ipo iure reſtituitur. ſꝫ ſi poſt tẽp⁹ reſtauraꝛ: tũc per officiũ iudicis renouaꝛ. vt. d. l. ſi locus. ꝛ. ↄ. qui. mo. vſufruc. amit. l. repeti. ꝛ. l. niſi ſublato.

ſic nõ debet q̄s reficere locũ ſeruientẽ. vt. J de aquis plu. arcen. l. ſi prius. §. i.
l ¶ Cui⁹ edes. etiã ei cui⁹ edes nõ i totũ libere ſũt. azo.
m ¶ In rem actione. i. negatoria.
c ¶ Iuris. i. ſeruitutis. ꝛ de hoc ponit exẽplum ꝛ ſi forte ꝛc. ꝛ adde qḋ eſt. ↄ. ſi vſufru. pe. l. pe. §. ſicut.
d ¶ Poſſeſſoꝛ eſt. i. quaſi poſſeſſoꝛ ſeruitutis. nec enim

Incorporalia nō vere poſſidentur. — vera eſt poſſeſſio in incorporalibus. vt. ī. de acq̄rē. re. do. ſeruus. §. incorporales. Accur.

a ¶ Et ciuili actione. i. cōfeſſoria. azo. ⁊ q̄d vi aut clam vt ſubijcit q̄d non dn̄o rōne iuris datur. vt. ī. quod vi aut clam. l. deniqʒ. in princi.

uitute oneris ferendi.

l ¶ Cōpetit. directa. ſʒ vtilis ſic. vt no. ſ. l. ij.

m ¶ Et aduerſus dn̄m. noli repetere nō: ſʒ dicas q̄ ad uerſus quelibet qui ſeruitutem impedit datur cōfeſſoria. vt. ī. eo. ſi quis diuturno. §. ſi.

ille poſſidet: ⁊ edificantez me prohibere pōt: ⁊ ciuili actiōe[a] ⁊ iterdicto q̄d vi aut clā[b]. Idē eſt ⁊ ſi lapilli[c] iactu ipedierit. Sʒ ſi patiēte eo edificauero: ego poſſeſſor ero effectus[d].

¶ Hic iuriſconſultus vſqʒ ad l. ſicuti. §. ariſto. loquit̄ de ſeruitute oneris ferendi: ⁊ tigni immittēdi. ⁊ breuiter hoc intēdit. Pro ſeruitute oneris ferendi cōpetit hec actio: etiā vt reficiatur paries q̄ debet ſuſtinere onus. que actio eſt in rem ⁊ competit cuilibet ex dominis inſolidum ſicut in alijs ſeruitutibus. h. d. Bar.

¶ Etiaʒ de ſeruitute que oneris ferendi cauſa ipoſita erit actio nobis cōpetit vt ⁊ onera ferat et edificia reficiat ad eū moduʒ qui ſeruitute impoſita comprehenſus eſt. Et gallus putat nō poſſe ita ſeruitutem imponi vt quis facere aliquid cogatur: ſed ne[e] me facere prehiberet. Nam in omnibus ſeruitutibus refectio ad eū pertinet qui ſibi ſeruituteʒ aſſerit[f] non ad eum cuius res ſeruit. Sed preualuit ſeruij ſnia in ꝓpoſita ſpecie[g]: vt poſſit q̄s defendere ſibi ius eē cogere aduerſariū reficere parietem ad onera ſua ſuſtinenda. ¶ Labeo autē hanc ſeruitutem nō hominē debere/ ſed rem. Deniqʒ licere dn̄o rem derelinquere[h] ſcribit[i]. ¶ Hec aūt actio[k] in rem magis eſt q̄ʒ in perſonaʒ et nō alij competit[l] q̄ʒ domino edium ⁊ aduerſus dn̄m[m]: ſicuti ceteraꝝ ſeruitutū intentio[n].

¶ Si edes[o] pluriū dn̄orū ſint an inſolidum agatur[p]. Papi. lib. iij. q̄ſtionū tractat ⁊ ait ſingulos dn̄os inſolidum[q] agere ſicuti de ceteris ſeruitutibus: excepto vſufructu[r]. ſʒ nō ideʒ reſpondenduʒ inquit[s] ſi cōes edes eſſent q̄ onera vicini ſuſtinerēt. Modus aūt refectionis[t] in hac actione[v] ad eū modum pertinet qui in ſeruitute impoſita continetur. forte vt reficiat lapide quadrato[x]/ vel lapide ſtructili: vel q̄libet alio opere q̄d in ſeruitute dictū[y] eſt.

¶ In hac actione veniūt fructus. itē paries pōt effici melior non deterior. h. d. Bar.

¶ Veniūt ⁊ fruct⁹ i hac actione. i. cōmodum q̄d haberet ſi onera ediū eius vicinus ſuſtineret. Parietē autē meliorē q̄dem q̄ʒ in ſeruitute impoſituʒ eſt facere licet. deteriorē ſi faciat aut per hanc actionē: aut per operis noui nunciationeʒ prohibetur[z].

¶ In hac actione per officiū iudicis fit reſtitutio rei et preſtatur cautio ⁊ contra nō reſtituēteʒ iurat̄ i litē. Bar. Pau.

HArū[a] actionū[b] euentus hic eſt: vt victori officio iudicis[c]: aut[d] res preſtetur aut cautio. res ip̄a hoc eſt vt iubeat[e] aduerſariū iudex emēdare vitiū parietis: ⁊ idoneum p̄ſtare cautionem...

b ¶ Quod vi aut clā. i. ꝑ metū iterdicti futuri. nam ꝓ opere facto tm̄ competit. vt. ī. de ope. no. nūc. l. i. §. i. hʒ aūt locū ſiue p̄ceſſit nunciatio ſiue non: ſi modo clā fecit. vt. ī. q̄d vi aut clam. ſeruius ⁊. l. ꝓhibere. §. fi.

c ¶ Lapilli. vt retineat poſſeſ. iactus ei lapilli poſſeſſionem retinere nō aūt amittere facit. vt. ī. d ope. no. nū. de pupillo. §. meminiſſe. itē ꝓ vſum. vt. ſ. ꝑ ti. ⁊. ſ. de ſer. vr. pre. ſeruitutes que in ſupꝑficie. in fi. ſed vr̄ q̄ ꝓ ſeruitute non fiat nūciatio vt. ī. d ope. no. nū. l. q̄ viā. que eſt ꝯ. Solu. hic in vrbica ſeruitute loq̄tur: in qua aliud eſt q̄ʒ in ruſtica. vt ſ. de ſer. vr. pre. l. inter ſuitutes. §. fi. vel vt ibi.

Lapilli iactu poſſeſſio retinetur.

d ¶ Effectus. ſic ergo patientia p̄iudicat. vt. C. ad velle. l. ſi ſine. §. q̄ ſi patiētiā. ⁊. ī. de aqua plu. ar. l. ſabinus. in prin.

e ¶ Sed ne. i. ſic imponi pōt ne ⁊c̄. nam hec eſt ſeruitutū natura. vt. ſ. de ſer. quotiens.

f ¶ Aſſerit. vt. ī. e. l. i. in fi. Accur.

g ¶ Propoſita ſpē. ſecus in alijs ſpēb⁹ vt dixi mō ꝑ. l. ſ. de ſui. quotiēs ⁊ ſic in hac ſpeciale. vt hic. et. ī. e. l. ꝑ ti. ⁊. l. ſicuti. i. rn̄. ⁊. §. diſtant. ⁊. ſ. de ſer. vr. predi. l. eum debere.

h ¶ Derelinq̄re. idē in vſufru. vt. ſ. de vſufru. l. cū fructuarius. ⁊. l. ſed cum. Azo.

i ¶ Scribit. ⁊ ſic no. reficere: q̄d nō liceret ſi ꝑſona eſſet obligata. Sed ob. in cā noxali vbi eſt obligatio perſonalis. et tm̄ pōt rē relinquere. ſʒ et ibi in rē ſcripta eſt. Ac.

k ¶ Hec aūt actio. confeſſoria. que proponitur pro ſeruitute oneris ferendi.

n ¶ Intentio. id eſt actio.

o ¶ Si edes. quibus ſeruitur.

p ¶ Agat. ꝓ ſuitute oneris ferēdi.

q ¶ Inſolidū. lʒ eſtiatio ad id q̄d intereſt ſuocet̄. vt. ſ. e. l. loci. §. ſi fūdus.

r ¶ Excepto vſufru. q̄ ē diuiduus ideoqʒ pro partibus petit̄: ſʒ alie ſeruitutes ſunt indiuidue. vt. ī. ad l. falcid. l. i. §. ſi vſufru. ⁊. ſ. de vſufru. vſufructus ex ab initio. Accur.

s ¶ Inquit. q̄d ſ. dictū eſt in vſufru. ſi cōes edes. idē tm̄ q̄d in ceteris ſeruitutibus. vt. ſ. e. l. loci. §. ſed ſi dn̄orum. que eſt cōtra. vel vt ibi.

t ¶ Refectionis parietis. pro onere ferendo. Ac.

v ¶ Actiōe. qua agitur ꝓ hac ſeruitute vel opere vt fiat. Accur.

x ¶ Quadrato. al's lapide q̄drato. et al's lapide manuſtrato.

y ¶ Dictū. ſeruatur ꝙ dictum. vt hic. ⁊. ſ. eo. loci. §. ſi q̄s michi. ſi nichil eſt dictū ſeruat̄ cōſuetudo. vt. ī. de aq̄ plu. arcē. ſi pri⁹. §. placuit.

z ¶ Prohibet̄. ⁊ hec nūciatio habet cām impoſitiuam. vt. ī. de ope. no. nun. l. de pupillo. §. ſextus. ſecus in ruſtica. vt. ī. de op. no. nun. l. qui viam. accur.

HArū. adhuc ſuperiorē materiam proſequitur.

b ¶ Actionū. quib⁹ agit̄ de pariete faciendo. ⁊ q̄bus agit̄ de patientia preſtanda.

c ¶ Officio iudicis. hoc poſt litē cōteſta. ſecus ſi an̄ vbi tm̄ cautio interponit̄. vt. ī. de ope. no. nū. ſi prius. Accur.

d ¶ Aut. pro et.

e ¶ Ut iubeat. ſcʒ preciſe. vt. ſ. l. proxi. §. etiam. ⁊. ſ. de

re. Cautio aūt hec eſt vt eum iubeat de reficiendo pariete cauere: neqꝫ ſe neqꝫ ſucceſſores ſuos ꝓhibituros alti[a] tollere[b] ſublatūqꝫ habere. Et ſi cauerit abſoluet[c]. ſi vero neqꝫ rem preſtat neqꝫ cautionē: tāti condēnet[d] quanti actor in litem iurauerit.

¶ Qū paries ſeruiens reficit fultura ne domus dn̄ans corruat ad dn̄m eius ꝑtinet. h. d. ꝛ eſt notabilis caus. B. Ulp.

Sicuti autē refectio parietis ad vicinū[e] ꝑtinet ita fultura edificioꝝ vicini cui ſeruitus debetur q̄diu paries reficitur ad inferiorē vicinum nō dꝫ ꝑtinere[f]. Nā ſi non vult ſuperior fulcire deponat: ꝛ reſtituat[g] cū paries fuerit reſtitut⁹. ꝛ hic quoqꝫ ſicut in ceteris ſeruitutibus ꝯtraria actio dabitur: hoc eſt ius tibi non eſſe me cogere[h].

¶ Iuriſconſult⁹ hic aliqualiter mutat materiā. ꝛ breuiter hoc intendit. Actio ꝯfeſſoria competit ꝓ ſeruitute tigni immittēdi in qua dn̄s nō cogitur reficere parietē. ꝛ i hoc differt a ſuitute oneris ferēdi. Bar.

¶ Competit michi actio[i] aduerſus euꝫ qui ceſſit michi talem ſeruitutē vt in parietē[k] ei⁹ tigna immittere michi liceat ſupraqꝫ ea tigna. Uerbi gratia. porticū ambulatoriā facere. ſuperqꝫ eum parietē colūnas ſtructiles imponere: q̄ tectū porticus ambulatorie ſuſtineāt. ¶ Diſtant autem hę actiones[l] inter ſe: q̄ ſuperior quidem locum hꝫ etiam ad compellendū vicinū reficere parietē meū[m]. hec vero locū hꝫ ad hoc ſolū vt tigna ſuſcipiat. qḋ nō eſt cōtra gn̄a ſeruitutum[n].

¶ Si tigna ſunt imiſſa dr̄ q̄s eſſe in quaſi poſſeſſione ſeruitutis: ſin aūt/dr̄ eſſe aduerſarius in quaſi poſſeſſione libertatis. Barto.

¶ Sed ſi queratur quis poſſeſſoris[o] quis petitoris partes ſuſtineat. ſciendū eſt poſſeſſoris partes ſuſtinere (ſiquidē tigna immiſſa ſint) eū qui ſeruitutē ſibi deberi ait. Si vero immiſſa non ſint: eū qui negat ꝛ ſiquidē is obtinuerit q̄ ſeruitutem[p] ſibi defendit[q]: non debet ei ſuit⁹ cedi ſiue recte ꝓnūciatū eſt qꝛ hꝫ: ſiue ꝑperā qꝛ ꝑ ſniam non dꝫ ſeruit⁹ cōſtitui. ſꝫ q̄ eſt declarari[r]. ¶ Plane ſi nō vtendo amiſit[s] dolo malo dn̄i ediū poſt litē ꝯteſtatā reſtitui ei oportet: queadmoduꝫ placet in dominio edium[t].

rei vendi. l. qui reſtituere.

a ¶ Altius tollere. ſ. parietē: etiam īponere ei ꝛ ibi tenere onera. vt. ſ. l. pri. §. ij. vel altius tollere edificiū cui debetur ſeruitus niſi plus grauet. vt. ff. de ſer. vr. pre. l. ſeruitutes. §. ſi ſublatum.

b ¶ Tollere. ſimilis cautio ē. ff. de vſufru. l. cuiuſcūqꝫ. §. ſi fundus ſꝫ an hic vtrāqꝫ ſimul preſtet. ſ. de reficiēdo. ꝛ q̄ non ꝓhibeat? Rn̄. ſimul vtrāqꝫ a ꝑn̄. preſtat. lꝫ a principio nō venerit dies reficiēdi. vt ar. ff. vſufru. queād. ca. l. i. ꝛ. rn̄. ꝛ. §. an aūt. ꝛ. ff. de iudi. l. in omnibus.

c ¶ Abſoluetur ſnīa interlocutoria a cautione. vn̄ oē iudiciū abſolutoriū dr̄ ſi an̄ ſentētiaꝫ diffinitiuā cauerit. vt iſti. de ꝑpe. ꝛ tēp. ac. §. fi.

Judicium abſolutorium q̄d ſit.

d ¶ Condēnet. ſ. iudex. ideꝫ dicas etiā ſi cautio ꝓſtetur res aūt nō ſupereſt. eſt eñi in rē actio ꝓ ſeruitute in qua iurat in litem. vt. ſ. de in lit. iur. l. ij. ꝛ. l. i. actionibus. ſꝫ q̄d ecōtra ſi res non cautio ꝓſtat: an ꝓpter cautionē iuret in litē. Rn̄. nō: ſꝫ captꝭ pignorib⁹ cohercebit ad cautionē iudicis officio vt iſti. de ſatiſda. tu. §. ſciēdū. nō ei iurari pt in litē qꝛ ad cautiōeꝫ: neqꝫ act. bo. fi. neqꝫ i rē agi pt: ſꝫ iudi. of. tm̄.

e Sicuti. ad vicinū. q̄ dꝫ ſuitutē. vt. ff. e. ꝛ ſi forte. §. ēt.

f ¶ Pertinere. non ergo dabit ei colūnam ad fulciendam interim domum ſuam.

g ¶ Et reſtituat. i. reficiat. ꝛ no. q̄ ironicum conſilium dare videtur. Accur.

h ¶ Cogere. i. fulcimenta preſtare ad ſuſtinendū. Ac.

i ¶ Cōpetit michi actio. ſ. cōfeſſoria. Accur.

k ¶ In parietem. i. in quē tignum immiſi.

l ¶ Hę actiones. i. cōfeſſoria de edificio vel onere ſuſtinēdo i pariete tuo. vt. ff. in ꝑn. hui⁹. l. ꝛ. l. ꝛ ſi forte. §. etiā et ꝯfeſſoria de tigno immittēdo in parietē vel edificium tuū. nā lꝫ vtrobiqꝫ ſuſtineat onus: tn̄ qꝛ in ꝓma ſpāliter de onere ferendo dr̄: non in ſcd̄a. in prima ſeruitutē reficere. in ſcd̄a pati immiſſionē ſi edificatū hꝫ cogit. Azo.

m ¶ Meum. i. michi ſeruientē. et ita aliq̄d dr̄ meū. ſic ꝛ. ſ. q̄d cū eo. l. i. in prin. Accurſius.

n ¶ Seruitutū. i. gn̄alitatē vel regulā. ſed ꝓma ſic. vt. ff. de ſer. l. quotiēs ꝛ. ff. eo. et ſi forte. §. etiam.

o ¶ Quis poſſeſſoris. ꝓdeſt aūt ad multa hēri ꝓ poſſeſſore. ꝓmo quia hēbit maiores inducias. vt. ff. de fer. l. fi. ſcd̄o qꝛ nō iurabit pri⁹ de calū. vt. C. de iur. calū. l. ij. i ꝑn. Itē qꝛ nō hꝫ neceſſe ꝓuocare ad iudiciū. ſuſtinet vero partes actoris vt debeat probare ſibi ꝯſtitutā ſuitutē. cū ei cōſtet hāc domuꝫ aliqn̄ fuiſſe liberā: ꝛ nūc preſumit niſi ꝯ ꝓbet. vt. C. de ꝓba. ſiue poſſidetꝭ. ꝛ. C. de pign. actio. l. nec creditores. §. fi. ſꝫ ꝯ eſt ar. ſ. de ꝓba. l. circa. vbi ꝓbat ſe ingenuū q̄ poſſidet vt libert⁹. quare ꝯ ſecus: poſſet etiaꝫ dici ipm̄ eſſe loco poſſeſſoris: ſi q̄ratur an dn̄s fuerit necne qui ꝯſtituit vt. ff. ſi vſuf. peta. l. vti frui. ibi q̄ ſi forte ꝛc. Itē ſi q̄ratur an ſit dn̄s ei⁹ rei cui dicit deberi ſuitutē: nō tenebitur ꝓbare q̄ſqꝫ ſi nō eēt in poſſeſſione ſeruitutꝭ id ꝓbare cogeret. vt ſ. e. l. ij. §. hec aūt ſm̄ Azo.

p ¶ Seruituteꝫ. dicēs ad ſe ꝑtiere.

q ¶ Defendit. ꝑ cōfeſſoriā nō ꝑſonali. Accur.

r ¶ Declarari. ſꝫ nōne vbicūqꝫ agit ꝑſonali actione ꝓ ſeruitute agit vt ꝯſtituat ꝑ ſniam. ꝛ ſic ꝯſtituit q̄ nō erat vt. ff. de ſeru. l. papi. ꝛ de ſeru. ruſti. pre. ꝛ attilician⁹. in fi. ꝛ. ſ. e. is cuius. q̄ ſunt ꝯ. Sol. hic defendebat ſe habere ſeruitutē nō ſibi de nouo ꝯſtitui. ſicut ꝛ q̄ dicit ſe dn̄m rei vt. ff. de rei ven. l. ex diuerſo. §. i. ſecus aūt ſi nouā ꝯſtitui pretēderet. vt dixi. ꝛ ar. ff. de iudi. l. qui ſe.

s ¶ Amiſit. ſcꝫ ſeruitutem.

t ¶ In dn̄io ediū. ſ. reſtituēdo finito tp̄e preſcriptiōis poſt litē ꝯteſta. vt inſti. de offi. iu. §. ſi ad exhibēdū. ꝛ. C. de ꝓſcrip. lon. tēp. l. nec bona. ſꝫ q̄ñ ſuit⁹ q̄ cenſet imobilis. vt. C. de ſerui. l. ij. vel dn̄ium rei imobilis ꝓſcribitur poſt litē ꝯteſt. vt. C. de rei vē. l. more. lꝫ vſucapio finiat in re iſto. vt. ff. de rei vē. ſi poſt. Rn̄. h fuit ꝯteſtata i aliū nō ꝯ

pręſcrib᷑tē quē ſupponit p̄ſcribēs.vt.ſ̄. de dolo.l.fi.
a ¶ Caſearia.in qua fiebant caſei.
b ¶ Iure.ſ.ſeruitutis.vt ſuperior cogat̃ ſuſcipere fu= mū ⁊ .ꝓpter hoc feneſtras dimittere.ſuſcipit t̄n ſicut na turaliter aſcēdit niſi inferior faciat aīo iniuriandi. vt.ī. de iniur.l.fi.⁊ mu niat ſe ſicut p̄t. ſ; nō ſic ecōtra de aq̄ q̄ recte ꝓijcitur.at fumus naturali= ter diuertit.
c ¶ Immitti.nō iure.q2 illi licet ſe munire. ⁊ qđ īfra dicit agi ꝙ ⁊c̄. ſcʒ ſe muniendo ſm̄ R.alij dicunt agi negatoria vtili. ⁊ ideo vtilis q2 nul la fuerat ſeruitus ꝯſtituta. ad qđ.ſ̄. de ſerui.vr.predi. l.q̄dā.⁊.ī.eo.fiſtu= las.⁊.l.ſi quando Io.dixit etiā dire ctā dari: lʒ nulla vn.ꝓ fuerit ⁊ ma= gis nūc ꝙ̄ tūc q̄n aliq̄n fuit ſeruit᷒.
d ¶ Admittat.ſ. ſuperior domus. nā tūc ⁊ feneſtras dimittere et alijs modis dʒ recipe= re ſicut in ſerui= tute conſtituenda actum eſt.
e ¶ Facere licet. no.in ſuo facit qđ vult q̄libet nō in alieno.vt ħ. ⁊ C. de rei.l. ſtatuas. et.ſ̄.de ſer.vr.pre di. fiſtulam circa pri.⁊.ī.de aq̄ plu. ar.l.i.§. de eo ope Sʒ ꝯ.ī.de dā. īfec. l.fluminū.§. fina. vbi etiā alienam aquam aufert. Sol᷑.ibi in ſuo t̄m fodiebat nō in alieno. et non animo nocendi: ſed ſibi proficiendi. vt.ī.de aqua plu.arcen.l.i.§.idem ait aquam.
f ¶ Immiſſionē.vt neutrū liceat iure ſeruitutis:ſʒ al= terū licet naturaliter: alterum non.
g ¶ Id ita facere.i.iure ſeruitutis.Accur.
h ¶ Scribere ait.ſimilitudinē ponit.Accur.
i ¶ Agi.per pactū.vel dic actione negatoria.
k ¶ Ex cōducto.q2 cū eo cōuenerūt vt ei preſtarent fa= cultatē immittendi fumū in ſuperiores edes.
l ¶ Agiq;.q2 locatores agent nō conductores.
m ¶ Fumum immittere. quando ſeruitutē nō dʒ.ſʒ ēt iniuriarū poterit agere.vt.ī.de iniur.l.fina.
n ¶ Per ꝯtrīū.q̄n.ſ.dʒ ſuitutē.nā ſicut p̄t agi negatoria ſeruitute nō ꝯſtituta:ita ⁊ ꝯfeſſoria ea ꝯſtituta.Accur.

¶ Dn̄s partis inferioris non pōt in ſuperiores iure ſeruitu tis fumū imittere: et dn̄s par= tis ſupioris nō p̄t in īferiores immittere aquā: niſi aliđ actū ſit. ⁊ ꝑ his ꝯpetūt he actiōes ⁊ ēt iterdicta poſſeſſoria. B.

¶ Ariſto cerelio vitali reſcri= bit non putare ſe ex taberna caſearia[a] fumum in ſuperiora edificia iure[b] imitti[c] poſſe. ni= ſi eius rei ſeruitutē talem ad= mittat[d]. Idēq; ait ⁊ ex ſupe= riore in inferiora nō aquā:nū= quid aliud imitti licet. In ſuo em̄ alij hactenus facere licet[e] quaten᷒ nichil in alienū imit= tat. Fumi aūt ſicut aque eſſe i miſſionē[f] poſſe. igitur ſupio= rē cum inferiore agere ius illi non eſſe id ita facere[g]. Alphe num deniq; ſcribere ait[h] poſſe ita agi[i] ius illi nō eſſe in ſuo la pidem cedere: vt in eum fun= dū fragmenta cadāt. ¶ Dicit igitur Ariſto eū qui tabernaʒ caſeariā a miturnēſib᷒ ꝯduxit a ſuperiore ꝓhiberi poſſe fu= mū imittere. ſed miturnenſes ei ex cōducto[k] teneri. agiq;[l] ſic poſſe dicit cū eo q̄ cū fumū im mittit: ius ei n̄ eē fumū imitte= re[m]. ergo ꝑ ꝯtriuʒ[n] agi poterit[o] ius ſibi eſſe fumū imittere.qđ ⁊ ip̄m videt̃ ariſto ꝓbare. Sʒ ⁊ interdictū vti poſſidetis[p] pote rit locū habere:ſi q̄s ꝓhibea= tur qualiter velit ſuo vti[q].

¶ Non valet pactuʒ vt alicui liceat facere qđ de iure cōi fa cere poterat:ſec᷒ ſi de iure cō= muni facere nō poterat. Bar.

¶ Apud pōponiū dubitabat̃ li.xlj.lectionū an q̄s poſſit ita agere[r] licere fumū non grauē[ſ] puta ex foco in ſuo[t] facere aut non licere[v]. Et ait[x] magis non poſſe[y] agi. ſicut agi non po= teſt ius eſſe in ſuo[z] ignem nō facere aut ſedere aut lauare[a]. Idem[b] in diuerſum ꝓbat[c]. nā et in balneis inq̄t vaporib᷒[d] cū q̄ntilla[e] cuniculū ꝑgētē[f] ī hor tis Iulij īſtruxiſſet: placuit po tuiſſe talē ſeruitutem imponi.

¶ Natura confeſſorie eſt vt ꝑ eā deſtruat̃ q̄cq̄d eſt factum ꝯ debitā ſuitutē: ſʒ ſi edificium ius ſeruitutis extinxit de dolo agitur. Bar.

Paulus. SI eo loco ꝑ quē michi iter debet̃ tu edificaueris: poſ ſum intēdere ius michi eē ire agere. Vel ſi ꝓhauero: inhibe= bo opus tuū. Itē iulian᷒ ſcri= bit ſi vicinus edificādo in ſuo effecerit ne ſtillicidiū meū re= ciperet: poſſe me agere de iu= re meo. id eſt ius eſſe michi i= mittēdi ſtillicidiū: ſicut in via[g]

o ¶ Agi poterit. per pactum.
p ¶ Uti poſſidetis.ſ.vtile.vt.ſ̄.de ſer.l.pe.⁊ ar.ī.de in iur.l.ſane.⁊.ī.de vi ⁊ vi ar.l.vim facit. et.ī. vti poſſi.l.ſi duo.§.hoc interdictū.hoc ḡ dat̃ ꝑ quaſi poſſeſſione ſer= uitutis vel libertatis. vel dic ꝙ ꝑ vera poſſeſſione rei q̄ inquietat̃ ꝑ ſerui tute quā non dʒ.⁊ econtra.ꝑ ꝟa poſ= ſeſſione rei dn̄an= tis que inquietat̃ eo ꝙ ſeruitute de bita vti non per= mittitur.
q ¶ Suo vti.i.ſer uitute debita. vel dic poſſeſſione ꝟa rei vt referas ad eū q̄ nō dʒ ſuitutē
r ¶ Ita agere.ꝑ pactum.
ſ ¶ Nō grauem in hoc vꝫ ſuitus.
t ¶ In ſuo.ſ.ei᷒ qui ꝑmittit ſerui tutē ꝙ nō dirigat̃ in tuum. Accur.
v ¶ Nō licere.ſ. eꝫ vllo mō.⁊ neu= tro caſu intereſt: q2 nō immitteba= tur in eum.
x ¶ Et ait.ſcʒ ꝯ.
y ¶ Nō poſſe. ꝯ .ī.e. ſi q̄n.§.i.ſolu. vt ibi. Itē hoc ni= ſi aliq̄s me ꝓhi= beat: q2 tunc ago etiā iniuriarū. vt .ī.de iniur.l.iniu= riaruʒ.§.ſi q̄s me prohibeat.
z ¶ In ſuo. alij nō dn̄o. vꝫ dic dn̄o q2 neutrum valet iure ſeruitutis.
a ¶ Aut lauare. q2 magis pſona= les ꝙ̄ p̄diales ſer uitutes dicerētur vel nulle. ſi agā vt facias vel nō facias grauē vel nō gra uē fumum in tuo. nec em̄ aliq̄d eoꝝ michi expedit. vt.ſ̄. de ſerui. quotiēs. agi tamē poteſt vt non immittas ignē vel fumū vel q̄d aliud in meum. vt.ſ̄.e.l.§.idemq;.
b ¶ Idem.ſcʒ pomponius. non dicas idem ius quia hoc falſum eſſet.
c ¶ Probat.qđ ſequit̃.ꝓbat q̄dē in contrario caſu con= trarium ponendo ad primū. ſi michi permittas vt ī tuo quid faciā. tenet em̄ ſeruit᷒. lʒ ſupra vbi in meo ꝑmitto me facturū vel nō facturū nō teneat. ⁊ hoc q2 intereſt: ne cōtradicat precedētibus.
d ¶ Vaporibus.i.flammis.Accur.
e ¶ Quintilla.proprium nomē dn̄i loci ſeruientis.
f ¶ Pergentem.deriuatum.
S ¶ I eo loco.ſicut in via.i.itinere.vt in p̄n.hui᷒ legis.

a ¶ Edificauerit. dominus loci ſeruientis.
b ¶ Habet. quidam alius.
c ¶ Amiſit. rei mutatione. Accur.
d ¶ Dādā. de hoc plene dixi. ſ. q. mo. vſufr. amit. l. re= peti. §. fina.
e ¶ Mea. nō ſeruiente. Accur.
f ¶ Retinet ſeruitutē. qꝛ niſi tota perdi non pōt. vt ſ. de ſ. ru. p̄. l. vna
g ¶ Alia. cū ea q̄ ſeruit al's amitti tur. vt. j. titu. i. is cu. Accur.

Si q̄s diutur no. ⁊ p id ē.
i ¶ De iure. i. ti. vt ſubijcit. et ſic no. ſpāle in ſeruitutib⁹ vt ſine ti. p̄ſcribank. vt h. ⁊ j. de aqua plu. ar. l. i. §. fi. ⁊ l. fi. ⁊ j. de itine. actuqꝫ pri ua. l. apparet. ⁊ ar gu. j. de vſur. l. cuz de in rēver. alij di cunt ꝙ eſt neceſ ſariū allegari titu lū: nō aūt neceſſe eſt ꝓbari directo: ſed ꝑ vſum. x. an. ar. j. de vſur. l. cuz de in remver. Itē in eo ꝙ dat vtilez poſt preſcrip. no. ar. ꝙ p̄ſcriptione nō q̄rit dn̄ium. vt et. C. de preſcrip. xxx. an. ſi q̄s em ptionis. §. i.

Serui= tutes ſi ne titu= lo p̄ſcri buntur

Dn̄ium preſcri= ptione nō q̄rit.

k ¶ Forte tot. ſꝫ quot. Rn̄. x. inter p̄ñtes. ⁊. xx. inter abñtes exēplo re= rū immobiliū. vt C. d ſer. ⁊ aqua. l. ij. hꝫ em̄ ꝑpetuaz cām. vt. ſ. de ſer. ruſti. predi. l. fora men. §. fi. Alij di= cūt tāto tp̄e ꝙ nō extet memoria. vt ar. j. de aqua plu. ar. l. i. §. pe. ſꝫ p̄ria verior eſt. itez ſ. j. de aqua q̄. ⁊ eſti. l. hoc iure. §. duct⁹. Sꝫ ibi i ea q̄ nō hꝫ ꝑpetuā cām: h ſic. vl' ibi in ea que ex flumie publico: h ex loco priuato.

dixi̇mus. Sꝫ ſiquidē nonduz edificauerit[a]: ſiue vſūfru. ſiue viā haberet[b]: ius ſibi eē ire agere vel frui intendere pōt. Sꝫ ſi iam edificauerit dn̄s: is qui iter et actuz hꝫ: adhuc pōt intendere ius ſibi eſſe. Fructuarius aūt nō pōt: qꝛ amiſit[c] vſūfructū. ⁊ ideo de dolo actionē dandā[d] hoc caſu Julian⁹ ait. Econtra ſi in itinere qđ ꝑ fundum tibi debeo edifices: recte intendā ius tibi nō eē edificare vel edificatū habere. quemadmoduz ſi in area mea[e] quid edifices.

¶ Per vſum partis retinetur ſeruitus tota. Bar.

¶ Qui latiore via vel anguſtiore vſus eſt retinet ſuitutē[f] ſicuti qui aqua ex qua ius hꝫ vtendi alia[g] mixta vſus eſt: retinet ius ſuum.

¶ In preſcriptiōe ſeruitutū realiū non acquiritur titulus. hoc dicit Bar. Ulpianus.

Si q̄s diuturno[h] vſu ⁊ lōgo quaſi poſſeſſiōe ius aque ducēde nactus ſit: nō eē ei neceſſe docere de iure[i] quo aqua cōſtituta eſt: veluti ex legato vel alio mō. ſꝫ vtilem hꝫ actionez vt oſtendat ꝑ annos forte tot[k] ſe nō vi non clam nō precario poſſediſſe.

¶ Confeſſoria competit contra quelibet qui vſum ſeruitutis impedit. Bar.

¶ Agi aūt hac actiōe poterit nō tm̄ cū eo i cui⁹ agro aq̄ orit̄ vl' ꝑ cui⁹ fundū ducit̄: verūetiā cū omibus agi poterit q̄cūqꝫ aquā ducere ipediūt[l]/ exēplo ceterarū ſuitutū. Et gn̄alit̄ q̄cūqꝫ aquā ducere ipedit: hac actiōe cū eo expiri potero[m].

m ¶ Potero. nō refert ꝗ ſit dn̄s rei q̄ ꝓhibet vl' nō. vt. j. d iti. act. ꝗ pri. l. iij. §. idē iul. ⁊ j. de aq̄ q̄. ⁊ eſti. l. i. §. cōpetit.

An vn⁹. nō poſſit. q̄dā libri hn̄t num poſſit. ⁊ tunc plana. alij hn̄t nō poſſit. et tūc lege ſimiliter interrogatiue ꝓpter id qđ dicit queritur. non ſoluit̄ hec ſcđa q̄ſtio. tu tn̄ dicas nō poſſe agi vt deponatur. vt. j. cōi diui. ſabinus.

¶ Unus ex ſocijs ꝑ aliū edificantē impedire iure ꝯiūctionis nō iure ſuitut̄. B. Mar.

An vnus ex ſocijs i cōi loco inuitis ceteris iure edificare poſſit. l. an ſi prohibeat̄ a ſocijs poſſit cum his ita experiri ius ſibi eē edificare. ⁊ an ſocij cum eo ita agere poſſint ius ſibi ꝓhibēdi eē: vl' illi ius edificādi nō eē. ⁊ ſi edificatū iā ſit: nō poſſit[n] cum eo ita experiri ius ſibi nō eſſe ita edificatum habere q̄ritur: Et magis dici pōt ꝓhibēdi[o] poti⁹ q̄ȝ faciēdi ius ſocio eſſe. qꝛ magis ille qui facere conat̄ quodāmodo ſibi alienū quoqꝫ ius ꝑcipit: ſi q̄ſi dn̄s ſolus ad ſuū arbitrium vti iure cōi velit[p].

¶ In negatoria cogitur vict⁹ cauere ꝙ in futurum ſeruitute non vtatur. Bar. Jabole.

Si ius illi nō eſſe tigna i parietē meū immiſſa habere: an et de futuris nō immittēdis cauendū eſt: Rn̄. iudicis officio contineri puto vt de futuro quoqꝫ opere caueri debeat[q].

¶ Non poteſt q̄s habere canale in ſuo per qđ aqua ꝓiciatur in alieno. Bar. Procul⁹.

Fiſtulas quibus aquaz duco in viam publicaz habeo[r]: ⁊ he rupte iundāt parietez tuum: puto poſſe te mecum recte agere[s] ius michi nō eſſe flumina ex meo in tuum parietem fluere[t].

¶ Qui tigna immittit vltra q̄ȝ ſtatutū ſit: actione negatoria tollere cogat̄. Bar. Pōp.

Si cum meus proprius eſſet paries paſſus ſim te imittere tigna[v] que antea[x]

o ¶ Prohibendi non tn̄ ſeruitutis iure. vt. ſ. de ſer. vt. p̄dio. l. i re cōi.
p ¶ Uelit. reficere tn̄ inuito alio pōt. vt. C. de edi. pu. l. ſi vt. Accur.

Si ius. dēat caueri ꝗ ꝓ futuro. vt. ſ. de ſer. vt. predi. q̄ edificium. idē in vſufru. vt etiā in futuruz bene vtat̄. vt. ſ. de vſufr. ſi cui⁹. §. ſꝫ ſi p̄ſes. idē in act. aque plu. arc. vt. j. de aqua plu. ar. l. atthei⁹. §. pe. idez in actiōe arbitraria q̄ñqꝫ. vt. j. d eo quod cer. lo. l. ꝙ ſi epheſi. §. interdū idē in colono. vt C. in q̄. can. co. l. i. ſed cōtra. j. de vſuris. l. i. vbi dicit ꝓ vſuris futuris nō cauēdū. So. iſtud eſt hic iō qꝛ nunc michi ius cōpetit vt non immittas nūc nec in futurū at ꝓ vſuris futuris nullū ius habeo.

Fiſtulas. habeo. ſcꝫ pro me. Azo.
ſ ¶ Agere. arg. ꝓ nobis in eo qđ no. ſ. eo. l. ij. in fi. i. reſpon.
t ¶ Fluere. vt. ſ. de ſer. vt. predi. l. fiſtulam. Accur.

Si cum me⁹. immittere tigna. ideoqꝫ tuſ quaſi poſſeſſione ſeruitutis eo. vt ſ. eo. et ſi forte. §. ſciendum.

l ¶ Impediūt. ſ. me. ⁊ no. ꝙ q̄dā libri hn̄t nō ducere. i. ipediūt vt nō poſſum ducere. alij ſine nō. ⁊ tūc plana eſt.

x ¶ Antea. hec tigna concedo imittere. ſecus ſi dicas ſeruitutē tigni imittēdi ꝯcedo: nō addēdo numerum.

a ¶ Noua. addēdo numerū vel alia ſupponēdo: ⁊ hec detrahendo. nam ſufficit ſi cui vel in paucis ſeruire ⁊c. vt. C. de nego. geſt. l. tutori.
b ¶ Ita hr̃e. ſ. negatoria. ſiti ſoci⁹ cōtēdat iure ſuitut; ita hr̃e: al's q̄lit hēret locū negatoria. ſic. J. e. ſi qñ. in pn. ⁊. ſ. de ſerui. vr. p̄. l. ſed ſi inter me.

edificia. et. l. ſi arborē. Si p̄o hoc tm̄ eēt dictū ne in certo loco q̄d poſitū haberet qd alteri⁹ nō itereſſet: nō valet. vt ſ. e. ſicuti. §. apd. ⁊. ſ. de ſeru. q̄tiēs. q̄ ſunt cōtra. Accur.
q ¶ Siluam. hortulariam.
r ¶ Labra. loca vñ extrahebāt aq̄. vl' gen⁹ herbe qd dr̄ labruz aſininum. Accur.

c ¶ Alti⁹. extollēdo. ſcz tutor vel curator. vt ſubijcit. Accur.
d ¶ Luminibus dom⁹. cui ſuitutē debebāt edes tutoris vl' curatoris.
e ¶ Actiōe. ſ. tutele.
f ¶ Nō debuit. multomagis. qd ē notabile. vt. C. de in litē dā. tut. l. an tibi. ⁊ i decre. diſt. lxxxvij. c. diuiſe. et dixi. J. de ꝯdi. inde. l. frater a fratre. §. porro.
g ¶ Poſſidētē. tutorē vel curatorē.
h ¶ Actio. ſ. negatoria vt hic ſcripſerunt q̄dā. Sed certe imo dāda eſt ꝯfeſſoria: q2 minori ſuit⁹ debebāt. vt. ſ. e. ſi eo. et dabit i hac cā ꝯ tutorē vel curatorem quidā curator pupillo vl' adulto. vt iſti. d auc. tu. §. ſi.
i ¶ Si a te. emptiōis. p̄dicte vl' ſili cā. alioq̄n ſi nulla eſſet cā repellar. vt. ſ. e. ſi cū meus. niſi longo tp̄e habueriz. vt. ſ. eo. ſi q̄s diuturno.
k ¶ Immiſſuz. ſcz ſtillicidium.
l ¶ Uſup. vt. C. d acq̄. poſ. l. ij. Ac.
m ¶ Si quando. binas. duorū quarꝫ vna vni⁹: altera alteri⁹ eſt.
n ¶ Inuito ſe. vt et. ſ. e. ſi cū meus. §. i. Accur.
o ¶ Loc⁹. i. quedā pars domus.

habueras: ſi noua[a] velis immittere ꝓhiberi a me potes. imo etiā agere tecū potero vt ea q̄ noua immiſeris tollas. ¶ Si paries cōis opere a te facto i edes meas ſe iclinauerit: potero tecū agere ius tibi non eſſe parietē illum ita habere[b].

¶ Si adminiſtrator minoris faciat ꝯtra debitā ſeruitutem tenet̄ tutele ⁊ etiā cōpetit cōfeſſoria. Bar.

Ulpianus.

Alti⁹ edes tuas extollē do[c] vt luminib⁹ dom⁹[d] minoris an. xxv. vel ipuberis cui⁹ curator vel tutor eras officiabāt: efficis/ꝗuis hoc quoq; noīe actiōe[e] ipſe heredeſq; te neant̄ (q2 qd aliū facientē ꝓhibere ex officio neceſſe habuit id ipſe cōmittere nō debuit[f]) tamē ⁊ aduerſus poſſidentē[g] eaſdē edes danda eſt ipuberi vel minori actio[h]: vt qd nō iure factum eſt tollatur.

¶ Ex titulo et q̄ſi poſſeſſione ſeruitutis ꝯſequit̄ q̄s actionē et exceptionē. Bar.

Iulia.

Si a te emero vt michi liceat ex edib⁹ meis in edes tuas ſtillicidiū imitterez poſtea te ſciēte ex cā emptionis[i] imiſſum[k] habeā: q̄ro an ex hac cā actiōe quadā vel exceptione tuend⁹ ſim. Rñ. vtroq; auxilio me vſurum[l].

¶ Si edificiū vicini ſup meū inclinat̄: p negatoriā actiōem tollere coget̄. Bar.

Alphe.

Si qñ iter edes binas[m] paries eēt q̄ ita ventrē faceret vt i vicini domū ſemipedē et ampli⁹ ꝓcūberet: agi oportet ius nō eē illū parietē ita ꝓiectū i ſuū eſſe inuito ſe[n].

¶ In loco q̄ debet ſeruitutē nichil faciēdi nō pñt ſilue vel herbe excreſcētes poni. Bar.

¶ Cū in domo gaij ſeij loc⁹[o] q̄dā edib⁹ annij ita ſeruiret vt in eo loco poſituz habere ius ſeio nō eēt[p]: ⁊ ſeius i eo ſiluā[q] ſeuiſſet in q̄ labra[r] et teneras cucumellas[ſ] poſitas hēret: annio cōſiliū oēs[t] periti iuris dederūt: vt cū eo ageret[v] ius ei nō eſſe in eo loco ea poſita habere inuito ſe.

¶ Non lz parieti alterius aliquid imponere ꝓpter qd paries deterior fiat. h. d. Bar.

¶ Secūdū[x] cuius[y] parietē vicinus ſterquiliniuz fecerat ex quo paries madeſcebat: conſulebat̄ queādmodū poſſet vicinū cogere vt ſterq̄liniuz tolleret. Rñ. ſi in loco publico id feciſſet: p iterdictū[z] cogi poſſe. ſz ſi i priuato[a]: de ſeruitute agere[b] oportere. Sz ſi dāni infecti ſtipulat⁹ eēt: poſſit p eaz ſtipulationē ſi q̄d ex ea re ſibi dāni datū eſſet ſeruare.

¶ Lex iſta legit̄ duobus modis. vno mō qñ agebat̄ actiōe ꝑſonali. ⁊ iſtā lec. tangit ſcđa glo. hic poſita. Alio modo qñ agebat̄ reali: et iſtā tāgit glo. maior hic poſita: et iſta ſcđa ē pa. ſm̄ quā breuit̄ hoc itēdit. Qui agit cōfeſſoria p ſuitute et itereſſe reo ꝯtumace mittit̄ in poſſeſſionē oim bonoꝝ: a q̄ nō recedit/niſi fuerit itegre ſatiſfactū. h. d. Diuide. pmo ponit qd ſit officiū iudicis cōtra reū ꝯtumacē in ꝯfeſſoria. ſecūdo rñ. tertio qd ſit officium iudicis poſtea reo reuertēte ad purgādā cōtumaciā. ſecunda ibi/reſpondi. tertia ibi/et non ante. Bar.

Iulianus.

ſ ¶ Cucumellas. i. cucurbitas. vel melones. ⁊ ſimilia.
t ¶ Oēs piti iuris. ab eo cōſulti. ſic et. ſ. q̄ ſatiſda. cog. l. inter oēs.
v ¶ Ageret. ſcilz actiōe ꝯfeſſoria. et ſic no. ꝯ. p. q2 hic ꝓponit̄ cōfeſſoria ꝯbis negatiuis. Cōfeſſoria ꝯbis negatiuis ponitur.
x ¶ Scđm. id eſt iuxta.
y ¶ Cuius. id eſt alicuius.
z ¶ Per interdictū. ſ. ne q̄d i loco publico fiat. vt. J. ne q̄d in lo. pub. l. ij. ſm̄ q̄ſdaz. Immo p ſcđm qd eſt vt factū deſtruat̄. vt. J. ne q̄d i lo. publi. l. ij. §. ait ptor qd in via.
a ¶ Sz ſi in puato. ſ. ei⁹ cui nocet̄.
b ¶ Agere. ſ. negatoria. et in hoc nichil eſt ꝯ. Sz in eo qd ſubijcit ſtipulatōez dāni infecti cōmitti ſi fuerit iterpoſita ꝓpt̄ hmōi factuz: eſt ꝯ J. de aq̄ plu. ar. l. iij. §. ſi vicin⁹. vbi dicit q̄ ꝓpt̄ dānū qd euenit ex aſſiduairrigatiōe nō cōmittit̄ hec ſtipulatio. Solu. ibi agrū ſuum irrigabat: hic aūt videt̄ in alienū humorē imittere: ex q̄ madeſcit paries ſm̄ q̄ſdā. ſz certe imo ſm̄ azo. ⁊ eſt verū h i alienū fecerat ſterq̄liniū: alioq̄n i ſuo liceret lz alius inde ſentiret humorē. vt. ſ. e. l. ſicuti. §. idē ait. et. ſ. de ſer. vr. predi. ſiſtulam. i. rñ. potes etiā dicere iō in. l. contraria non cōmitti

p ¶ Nō eſſet. vt ſic luminib⁹ amittēdis nō officiat̄. ⁊ iō nec edificādo nec ſerēdo nocere dz. vt h. ⁊. ſ. de ſer. vr. p̄.

ſtipulationē damni infecti. q2 vicio hoīs non loci dānū dari videt᷑. vt. ꝭ. de dā. infe. l. fluminū. §. preterea. h̄ autē vitio mali pariet᷑. ſ3 media ſolu. verioꝛ eſt. agit᷑ etiā loca ti ſi cōductoꝛ talia facit. vt. ꝭ. loca. qui domum.

I Scuius familia. ꝓhibebat. dn̄i volūtate. ⁊c.

b ¶ Cā cognita. ſc3 ſummatim. vt argu. ꝭ. de carbo. edic. l. iij. §. cauſe.

c ¶ Bona. omia olim vt. ꝭ. quib. ex cau. in poſ. ea. l. i. hodie ꝓ ꝓ menſura debiti declarati in ꝑſonalib⁹. vt in aut. de exhi. §. cū q̄dā. col. v. h̄ aūt in poſſeſſione ſeruitutis ſi agere tur cōfeſſoria ſi cut in actiōe in rē in poſſeſſionē rei petite. vt. C. d p̄ſcrip. xxx. an. ſi q̄s emptio. §. fi. licet ibi perſonali non reali fuit actum.

d ¶ Aque. quā3 cōſtitui ſibi actoꝛ petebat actiōe ex ſtipulatu. vl' ex teſtamēto. vt ſtati3 ſubijcit: vbi dicit ꝙ d nouo ꝯſtituit᷑

e ¶ Cōſtituiſſet. ſ. de nouo. ⁊ ſic eſt cōtra. ꞩ. eo. l. ſicuti. §. ſ3 ſi q̄rat᷑. Sol'. vt ibi. itē hec conſtitutio fit ad tp̄s et cautio de nō impediēdo. ſ. donec egerit negatoria et probauerit ius non eſſe ducendi. vt. ꝭ. de oper. no. nun. l. ſi prius. et ꝭ. de dam. infec. l. a quo fūdus. Itē cauebit de dāno ſi quod poſt cautionē contingat.

I S cuius familia vicinū ꝓhibebat[a] aquā ducere ſui poteſtatē nō faciebat ne ſecum agi poſſet: querit actoꝛ q̄d ſibi faciendū eſſet. Reſpō. oportere pretorē cauſa cognita[b] iubere bōa[c] aduerſarij poſſideri: ⁊ non ante inde diſcedere ꝙ3 is actori ius aque[d] ducende cōſtituiſſet[e]. Et ſi quid[f] qui aquā3 ducere prohibitus eſſet ſiccitatibus[g] detrimenti cepiſſet: veluti ſi prata arboreſve exaruiſſent.

¶ Sententia lata contra vnū ex ſocijs non preiudicat ceteris ſi eius culpa acciderit. ſecus ſi dolo. Bar.

Marcel.

S I de cōi ſeruitute quis bene q̄dē deberi intendit ſ3 aliquo modo litē ꝑdidit culpa ſua: non eſt equū hoc ceteris dāno[h] eſſe. ſed ſi ꝑ colluſionē ceſſit litē aduerſario: ceteris quoq3 dādā eſſe actionē de dolo[i] celſ⁹ ſcripſit: idq3 ait Sabino placuiſſe.

¶ Qui negat rē videtur velle vt ei concedatur ſeruitus per aliam rem propriā3 prout ipſe vtebatur. Bar.

Sceuola.

T Eſtatrix fundo[k] quē legauerat caſas iunctas habuit: queſitū eſt ſi he fundo legato non cederent. eūq3[l] legatarius vēdicaſſet: an iſte fūdus aliquā ſeruitutē caſis deberet: aut ſi ex fideicommiſſi[m] cauſa eum ſibi dari legatarius deſideraret: heredes ſeruitutē aliquā3 caſis excipere deberēt. Rn̄. debere[n].

¶ Prediū vniuerſitat᷑ poteſt ſeruire p̄dijs ſinguloꝝ: ⁊ ius ſeruitutis trāſit cū p̄dio dn̄anti quocunq3 titulo cōcedatur: niſi ſpecialiter ſit exceptum. hoc dicit Bar.

¶ Plures ex municipib⁹[o] qui diuerſa predia poſſidebāt ſaltum cōmunem vt ius compaſcendi haberent[p] mercati ſūt: idq3 etiā a ſucceſſoꝛib⁹ eorum eſt obſeruādū. S3 nōnulli ex his qui hoc ius hēbāt predia ſua ꝓpria venūdederūt. q̄ro an in vēditiōe etiā ius illud ſecutū ſit p̄dia: cū ei⁹ volūtatis vēditores fuerūt: vt hoc alienarēt. Rn̄. id obſeruādū qd actū inter ꝯhētes eēt. S3 ſi voluntas ꝯhētiū manifeſta nō ſit: et hoc ius ad emptorē tranſire[q]

¶ Itē quero an cū pars illoꝝ ꝓpriorū fundorum legato ad aliquem tranſmiſſa ſit: aliq̄d iuris ſecū hmōi cōpaſcui traxerit. Rn̄. cū id quoq3 ius fundi qui legatus eſſet videretur id quoq3 ceſſurū legatario[r].

¶ Poteſt agi vt aqua iueniat᷑ et inuenta ducat᷑. B.

Labeo.

S I qua aqua[ſ] nondum apparet: eius aquedu-

alij dicūt neg. geſt. noīe doli. vt. ⁊. ꞩ. de neg. geſt. q̄ aliena. §. vno. ⁊ ꝭ. cōi di. l. arboꝛ. §. ſi ꝑ eundē. alij dicūt eū q̄ egit hic alteri⁹ ꝓcuratorem fuiſſe. nam eo exiſtēte nō ſoluēdo agit᷑ ꝯ aduerſariū de dolo. vt. ꞩ. de dolo. l. ⁊ elegāter. §. pe. vel dic ſm. R. dari ꝯ victorē actionē de dolo. i. replicationē intentata actiōe prima. hec placet.

T Eſtatrix fūdo. ꝑ quē ſolebat ire ad caſas. y.

l ¶ Eūq3. ſ. fūdū

m ¶ Aut ſi ex fideicōmiſſi. ſupra ḡ directo. hic ꝑ fideicō. fuit relict⁹. preterea et ſupra vēdicauerat viā: h̄ petit nunc. ⁊c.

n ¶ Debere. ad vtrūq3 rn̄det. ⁊ facit. ꝭ. de leg. i. ſuu3 fi. §. fi. ſic eſt ar. ꝯ. ꞩ. de ſer. ruſti. predio. l. fi. Solu. ibi nō legauerat fundi ꝓprietatē: ſ3 in eo ſeruitutē. vnde nō p̄t dici debere ſeruitutē3 alij rei eiuſdem dn̄i.

o ¶ Plēs ex municipib⁹. vt q2 illi q̄ preerāt municipib⁹. ſc3 conſules vel ſimiles.

p ¶ Haberēt. ſc3 ſinguli de vniuerſitate: vt hec ſuit⁹ debeat᷑ predijs

q ¶ Trāſire. trāſit ḡ ſiue ſit dictū ſiue in ꝯtrīū nō ſit dictū3. vt h̄. ⁊. ꝭ. de actio. emp. l. credi toꝛ. §. fi. ⁊ de ꝯhē. emp. l. vēdēdo. §. i. ⁊. ꞩ. de vſufr. ſi ꝑ dētes. §. fi. ⁊. C. de reli. ſi ſepulchꝛū3 §. prophana. ⁊. ꞩ. eo. l. ij. in fi. ⁊. l. iij. et de ſer. ru. pre. l. via. §. ſi fundus.

f ¶ Et ſi q̄d. ſupple reſartire. ſi quid ⁊c.

g ¶ Siccitatib⁹. primū aūt d3 reſtitui ſtatim antequā ad agēdū3 negatoria admittat᷑. vt h̄ ſubijcit. Et ſic nota ꝙ efficit᷑ de poſſeſſore petitoꝛ ꝓpter cōtumaciā. vt. C. quomodo ⁊ quando iudex. l. conſentaneum.

Contumacia facit de poſſeſſore petitorem.

S I de cōi. dāno. ꝓpter culpā agētis. al's ⁊ victoria ꝓdeſt ⁊ amiſſio nocet ēt alijs. vt. ꞩ. c. loci. §. ſi fūd⁹ et de aqua plu. ar. l. ſupra. §. caſſius.

i ¶ De dolo. ſ. ꝯ ſociū. nā ꝯ aduerſariū3 p̄iudicat ſnīa. vt. ꝭ. de aqua plu. ar. l. ſupra. §. caſſius. niſi i ſubſidiū. vt ar. ꞩ. de eo ꝑ quē fac. erit. l. fi. ⁊ qd dicit de dolo. dic. i. cōi di. noīe doli. vt. d. §. caſſi⁹. ⁊. ꝭ. fa. her. ⁊ puto. §. ſ3 ſi dolo.

r ¶ Legatario. ſ3 quale eſt hoc ius. nā aut eſt ſuit⁹ predialis: aut ꝑſonalis. p̄dialis nō: q2 ſalt⁹ iſte erat municipū: ⁊ ſic res ſua ei ſuire nō poterat. eadē rōne nec ꝑſonalis. vt. ꞩ. ſi vſufr. pe. l. vti frui. nō ḡ aliqd ius d3 ſequi emptorē Rn̄. duob⁹ modis. prio q2 ſalt⁹ l3 ſit municipū: nō tn̄ ē cuiuſlibet de municipio. vt i liberto vniuerſitat᷑ dr. vn̄ ſingul'd municipio poterat dēre ſuitutē. ar. ꞩ. d i ius vo. ſ3 ſi hac lege. §. q̄ manumittit᷑. ⁊. ꝭ. d q̄ſti. l. i. §. ſuū. Ul' dic ſcdo ſaltū nō fuiſſe ēt municipū. ſ3 ius paſcēdi i ſaltu ⁊ qd dicit ſaltū cōe3. dic. i. ius paſcēdi i ſaltu. ar. ꞩ.

S I q̄ aq̄. al's icipit lex. ⁊ al's nō. (de ſ. ru. p̄. l. q̄ duo

a ¶ Non pōt. hoc dicit labeo. ſʒ ſibi vr̄ eſſe ɔtrius. vt. ꝟ. de ſer. ru. pre. labeo. q̄ ē ɔ. ꝟ. So. hoc itelligit. ſ. vt ſtatim valeat ⁊ ſit ſeruit⁹. in futuro autem eſſe poterit. vt ibi ⁊ hic ſubijcit. ⁊. ꝟ. de ſer. vrba. predi. l. ſi ſeruit⁹. §. fi. ⁊ ideo minus bene a paulo reprehenditur hic. nem etiā per vnū ſociū vt dixim⁹ ſeruitus retinebaꝛ: nō autem poſt diuiſionē: ſed vnuſquiſqꝫ ſibi vſurpat ⁊ deperdit. vt hic. cū autē a pluribus vni debeꝛ. ſiquidē plures non diuiſerūt vna ſeruitus eſt. ⁊ aut tota amittiꝛ ſi in nullo eſt vſus: aut tota retinebiꝛ. vt. ꝟ. l. proxi. Si autē

¶ Quēadmoduʒ ſeruitutes amittantur.

Serui tutes ſi idē q̄ debebat aliū ſeruitutē vtrāʒ cui dēbaꝛ. vel tertius q̄dā cepit eē vtriuſqꝫ p̄dij dn̄s ſeruiētis. ſ. et ei⁹ cui ſeruiꝛ. ⁊ hoc ſiue ſimul ſiue ſeparatim dūmodo in ſolidū. ſecus ſi ꝑ parte: q̄ꝛ tūc non extinguiꝛ ſeruit⁹. vt. ꝟ. de ſer. vt pomū. §. i. itē ɔ. ꝟ. de ſer. ru. p̄di. l. tria. vel ibi non amittiꝛ: ſʒ in medio tātum retinetur.

Q ¶ Ui iter. quo ad cōmoditatē. nā ſtati q̄ hʒ actū hʒ ⁊ itineris cōmoditatē. vt in ſti. de ſer. §. i. Ac.

d ¶ Jerit. ſciens ſe actum hr̄e. al's periret. vt. ꝟ. q̄. mo. vſufr. amit. l. is qui vſumfru. Ac.

ctus cōſtitui non pōt[a]. P au.

Immo puto idcirco id falſuʒ eē q̄ꝛ cedi poteſt aquam querere: ſʒ et inuentā ducere licere.

¶ Quēadmodū ſuitutes amittanꝛ. Ti. vi. G aius.

Seruitutes prediorꝝ cōfundūtur ſi idē[b] vtriuſqꝫ predij dominus eſſe ceperit.

¶ Propter vſum partis quo ad cōmoditateʒ tota ſeruitus retineꝛ hoc dicit Bar. P au.

Qui iter[c] et actum hʒ: ſi ſtatuto t̄pe tm̄ ierit[d] nō ꝑiſſe actū/ ſʒ manere Sabin⁹ caſſius ⁊ octauen⁹ aiunt. Naʒ ire quoqꝫ per ſe eū poſſe: qui actum haberet. G aius.

Iura prediorū[e] morte ⁊ capitis diminutiōe nō perire vulgo traditū ē. P au.

Iter ſepulchro debitum non vtēdo non amittitur[f].

¶ Seruit⁹ retineꝛ ꝑ quēcūqꝫ retinētē noīe fūdi. Bar. I dē.

Seruitus ⁊ ꝑ ſociū[g] ⁊ ꝑ fructuariū ⁊ bōe fidei[h] poſſeſſorē nobis retinetur.

¶ Si vna ē via/ idiuiſibl'is eſt et ideo vel tota amittiꝛ vel tota retinetur. ſʒ ſi de vna fiant due pōt vna amitti ⁊ alia retineri ⁊ eɔ. h. d. vſqꝫ ad fi. Bar.

Nam ſatis eſt C elſus. fundi nomine[i] itū eſſe. Si ego via que nobis per vicini fundum debebatur vſus fuero. tu autem conſtituto tēpore ceſſaueris[k]: an ius tuum amiſeris[l]. Et econtrario ſi vicinus cui via per noſtrum fundum debebatur ꝑ meam partem ierit egerit: et tuam partem ingreſſus non fuerit: an partem tuā liberauerit[m]. Celſus reſpondit[n]: ſi diuiſus eſt

diuiſerūt. aut via erat cōſtituta per certū locū: aut ita vt haberet ſeruitutē vbicūqꝫ vellet ⁊ q̄ncunqꝫ vellet mutare ꝙ poſſet. Si ꝑ certū locū debebaꝛ via et diuiſio fundi facta eſt. aut hec diuiſio facta eſt per lōgitudinem vie aut ꝑ latitudineʒ. ꝑ longitudinē fit q̄n totius lōgitudinis vie vnuſqſqꝫ ſociorꝝ partem hʒ a principio vie vſqꝫ ad fineʒ. per latitudinē q̄n vn⁹ ſolus ſolidā viaʒ hʒ vſqꝫ ad certum terminū eq̄liter vl' ſeq̄r poſitū. ⁊ aliꝛ ab eo termīo vſqꝫ ad finē: ſic fit diuiſio ꝑ lōgitudineʒ. vt. ꝟ. ⁊ ꝑ latitudinē ita. Alij ꝯo dicunt ɔtriū. ſ. fieri ꝑ latitudinem quādo ipſa longitudo diuiditur. Item per latitudinem quando latitudo.

I ¶ Ura prediorū. ruſticorū ⁊ vrbanorꝝ. ⁊ facit. ꝟ. de ſer. ruſti: predio. l. pecoris. Accur.

I ¶ Ter. amittiꝛ. ſpāle ſicut ⁊ in via publica: q̄ ſimiliter nō perit non vtēdo. vt. ꝟ. de via publi. l. via. ſed ꝑ pactū ſic. vt. ꝟ. de ſer. l. ſeruitutes. §. i.

S ¶ Eruitus. per ſocium. vt. ꝟ. e. l. aquam. §. ꝙ ſi pluriū ⁊. ꝟ. de vſufr. l. arboribus. §. vſufr.

h ¶ Bone fidei. ſʒ et male fid. vt. ꝟ. eo. l. pe.

N ¶ Am ſatis. noīe. opponiꝛ. ꝟ. l. fi. ſol'. ibi in acquirendo. hic in retinendo. Accurſius.

k ¶ Ceſſaueris. x. vel. xx. an.

l ¶ Amiſeris. ⁊ certe nō vt. ꝟ. l. pxi. ⁊ hoc ſi indiuiſus erat fundus cui ſeruitus debebatur: alioquin ſecus vt ꝟ. ſubijcit: ibi ſi diuiſus ⁊c.

m ¶ Liberauerit. hāc q̄ōnē ſoluit. ꝟ. ibi. ſʒ ſi is fūd⁹ ⁊c̄.

n ¶ Rn̄dit. ꝓſeq̄tur primā q̄ōnē: q̄n ſeruit⁹ debeꝛ fūdo plurium. Et vt totū. §. plane itelligas dic ꝙ via debeꝛ q̄nqꝫ ab vno plurib⁹: q̄nqꝫ a plurib⁹ vni. Si ab vno pluribus aut hi plures diuiſerūt aut nō. ſi nō: vna ſeruit⁹ eſt vni predio pluriū debita: ⁊ aut tota amittiꝛ ſi nullus fuerit vſus: aut tota retineꝛ ſi oēs fuerint vſi: vel etiā vn⁹ ſol⁹. vt. ꝟ. l. pxi. et ꝑn. huī⁹. l. ſi aūt diuiſerūt/ q̄ erat ſeruitus vna ab initio ſpargiꝛ in duas. vt. ꝟ. de ſer. ru. pre. l. via cōſtitui. §. q̄cūqꝫ. nec poterit q̄ri q̄ p̄ri⁹ vnā: nūc aūt ꝑles debet ſeruitutes. q̄ꝛ in alio releuatur. nam ante diuiſio

Via multifariaʒ deberi poteſt.

Si illa via per longitudinem ſicut diximus diuiſa fuerit: aut tantū eſt ſpacij in cuiuſlibet predio quod ſufficit ad viā: aut nō. p̄io caſu due erunt ſeruitutes perinde ac ſi in duob⁹ fundis ɔſtitute eſſent ab initio. ſc̄do caſu vna tm̄ remanebit. Si vero per latitudinē: vna remanet ſeruitus. Rō diuerſitatis q̄re hic dicaꝛ vna: in ſupiori caſu dicanꝛ due/ in promptu eſt. q̄ꝛ vbi ꝑ latitudinē diuiſa eſt in certa parte q̄ proxima eēt fundo cui ſeruit⁹ debeꝛ nō p̄t eſſe ſeruit⁹: niſi eēt in ſequēti. nā in ruſticis predijs ⁊c̄. vt. ꝟ. de ſer. ruſti. pre. l. q̄ ſella. i fi. ideoqꝫ cū vnū ius ſine altero eē nō poſſit: merito in vnū corpus et anima creantur. vbi vero per longitudinem eſt facta diuiſio: nullum medium predium impedit ſeruitutem. et in vna parte poteſt ſeruitus cōſiſtere etiam ſi non conſiſtat in altera. ideoqꝫ merito due appellari poſſunt. Cū vero conſtituta eſt ſeruitus vt ꝑ qualibet partem fundi viaʒ haberet: ⁊ vt etiā mutet non facta diuiſione eundo per vnā parteʒ retinet ſeruitutē in oībus alijs partibus fundi. Cū vero facta fuit diuiſio: perinde obſeruatur acſi in duob⁹ fundis due ſuitutes eſſent cōſtitute. ideoqꝫ pōt altera amitti tempore: altera vſurpari. nec lugeat ruſticus cui ſeruitus debebatur: ꝙ facto dominorū ſit conditio ſua facta deterior. cum prius. i. ante diuiſionē vna parte vtendo totius fundi retineret ſeruitutē: q̄ꝛ hoc cōmodū ei obuenit: vt nūc duas habeat vias: et earū cōmoditatem.

fundus[a] inter socios regionibus: qd ad seruitutem attinet que ei fundo debebatur perinde est atqȝ si ab initio duob⁹ fundis debita[b] sit: ⁊ sibi quisqȝ dominorū vsurpat[c] seruitutē. si bi non vtendo deꝑdit: nec amplius[d] in ea re cause eoꝝ fundorū miscentur[e]. Nec fit vlla iniuria[f] ei cui⁹ fundus seruit[g]: immo si quo melior[h]: qm̄ alter dn̄orū vtendo sibi non toti fundo proficit[i]. Sȝ si is[k] fundus q̄ seruierit ita diuisus[l] est: plusculū dubitationis ea res habet. Nam si certus ac finitus vie locus[m] est: tunc si ꝑ lōgitudinem eius[n] fundus diuisus est: eadē oīa seruāda erūt quasi in initio constituēde ei⁹ seruitutis/ similiter hi duo[o] fūdi fuissent. ¶ Si vero per latitudinē[p] vie fundus diuisus est: nec multū[q] refert an equaliter id factū est: an inequaliter: tunc manet idē ius seruitutis quod fundo indiuiso fuerat: nec aut vsu detineri: aut non vtendo deperire nisi tota[r] via poterit. Nec si forte īciderit[s] vt semita q̄ per alterū dūtaxat fundū ierit vteretur: idcirco alter fundus[t] liberabitur. Qm̄ vnū atqȝ eodē mō[v] indiuiduū ius vie est. Possunt tn̄[x] alterutrū fūdū liberare: si mō hoc spāl'r cōuenit. ¶ Certe[y] si is cui seruitus debebatur alteꝝ ex ea diuisione fundū redemerit/ nō ideo minus ea re[z] fundi alterius seruitus ꝑmanebit. Nec video quid absurde consecuturum sit eā sniaȝ fundo altero manēte seruo: si mō[a] et ab initio potuit angustior constitui via: q̄ lege[b] finita est: et adhuc id loci suꝑest in eo fundo cui remissa fuit⁹ nō est: vt sufficiat vie[c]. Nā si min⁹ loci suꝑest q̄ vie sufficiat: vterqȝ fundus liberabitur[d]: alter ꝑpter redēptionē: alter qꝛ ꝑ eū locū q̄ suꝑest via ꝯstitui nō pt̄. ¶ Ceterū[e] si ita ꝯstitutū ē ius vie: vt ꝑ quālibet partē fūdi ire agere liceat: idqȝ velit[f] subinde mutare: nil ꝓhibet. Atqȝ[g] si ita diuis⁹ ē fūdus[h]: vt ꝑ quālibet ei⁹ partē eq̄ ire atqȝ agi possit tūc ꝑinde obseruabim⁹ atqȝ si ab īitio duob⁹ fundis due fuitutes iniuncte fuissent. vt altera retineri/ altera non vtendo possit ꝺperire[i]. Nec me fallit[k]

a ¶ Fundus. primo dominans. Accursius.
b ¶ Debita. primo erat vna: modo sunt due: siue a duobus diuersis debetur siue ab eodem. vt. ʒ. de ser. rusti. predi. l. ij. §. pe. et de ser. vie.
c ¶ Usurpat. i. ꝑ vsum retinet. vt. j. de vsuca. l. ij. azo. sic ⁊ al's vn⁹ tenet et alter repudiat. vt in heredib⁹ vni⁹ legatarij. vt. j. de lega. i. l. legatari⁹
d ¶ Nec ampli⁹ scȝ ex tempore diuisionis. Accur.
e ¶ Miscent. i. non coniūgunt vt per vnā partē retineat ⁊ in alia seruitus: sicut fiebat ante diuisionem.
f ¶ Iniuria. i. deterior conditio.
g ¶ Seruit. qd videt qꝛ duas debet seruitutes.
h ¶ Melior. non dicas iniuria. sed id qd noīe iīurie inclusit. s. conditio.
i ¶ Proficit. scȝ post diuisionē qd nō esset ante diuisionē. vt. ʒ. l. pri. ⁊ hac eadem. l. in princi. §. i.
k ¶ Sȝ si is. nūc secūde q̄stioni respondet.
l ¶ Ita diuisus vt diximus in dominante. Ac.
m ¶ Locus. i. locus ita determinatus est: vt mutari non possit inuitis dn̄is p̄dij fuiētis
n ¶ Eius. s. vie.
o ¶ Duo. nō tn̄ seqᵗ ergo due sūt vie. vt. ʒ. de ser. rusti. predi. vna est. sȝ opȝ ad hoc vt due sint vie q vtrūqȝ p̄diū sit ꝓximū ei cui seruit⁹ debet. ⁊ q tm̄ spaciū vtriusqȝ ex diuisione cedat q sufficiat ad viā. vt. j. e. l. §. certe. Azo. ⁊ sic cōiungit illa littera cū ista vsqȝ illuc ceterū ⁊c.
o ¶ Duo fundi. ex quibus debetur seruitus.
p ¶ Per latitudinē. quia via diuidatur.
q ¶ Nec multum. interpositio est.
r ¶ Nisi tota. sȝ tota ⁊ amitti: ⁊ detineri potest.
s ¶ Inciderit. id est cōtigerit.
t ¶ Alter fundus. per quē non iuit.
v ¶ Eodē mō. sicut ⁊ ante diuisionē. Azo.
Cōuentione remittitur qd nullo tēpore acquirit. x ¶ Possunt tamē. scȝ alter ex his q̄ debet fuitutē ⁊ cui debetur fm Azo. ⁊ sic nota hic q aliq̄d est qd non potest tēpore acq̄ri: pōt tamē ꝑ conuentionē remitti. sic ecōtra C. de agric. ⁊ cen. quēadmodū ⁊. j. de di. ⁊ tē. p̄scrip. l. lōge. ⁊. C. de ser. fugi. l. i. etiā in eo q nō vetatur longissima prescriptio. sȝ alienatio sic. vt. C. de pla. l. i fuga. ⁊. ʒ. de ser. vrba. predi. sed si inter me. arg. cōtra in e. ti. l. si edes.
y ¶ Certe. hoc qd subijcit melius refertur ad p̄cedētē casum vbi. s. ꝑ lōgitudinē vie fit diuisio fȝ Jo. alij ad aliū.
z ¶ Ea re. i. propter eam rem.
a ¶ Si mō. si. i. qꝛ. vel meli⁹ ꝓprie si exponas lege. i. pacto. Azo.
b ¶ Lege. i. pacto. vt. j. depo. l. i. §. si cōuenerit se minor: qꝛ hic sic fuit magna cōstituta q ex ea fiunt due. qd autē dicit q mior potuit cōstitui: verū est dūmō vehiculū ide ire possit. alioquin iter erit nō via. vt. ʒ. de ser. rusti. predi. l. via constitui. vel dic lege. xij. tabu. vt. ʒ. de ser. rusti. predi. l. vie.
c ¶ Sufficiat vie q̄ est octo pedes in porrectū. ⁊. xvi. in anfractū. vt. ʒ. de ser. ru. pre. l. vie.
d ¶ Liberabitur. quantū ad cōmodum vie. in eo aūt qd suꝑest: an habet iter si pōt ire vel agere? Rn̄. videtur q non. vt. ʒ. qui. mo. vsufruc. amit. l. is qui. sed rn̄. aliud in seruitute rerum. vt. ʒ. ti. i. si eo. §. fi.
e ¶ Ceterū. q. d. hoc quod dixit. ʒ. verum est qn̄ via erat certa constituta ⁊ diuisio fundi ꝑ longitudinē et i residuo nō suꝑest spaciū sufficiēs ad viā. ceteꝝ ⁊c. az.
f ¶ Idqȝ velit. al's velit: ⁊ al's si velit. ⁊ sic audi ⁊ ꝯstitutū sit vt si velit ⁊c. ⁊ qd subijcit nichil ꝓhibet q̄ min⁹ mutet sic ⁊ mutat vbi sibi nō fuit data exp̄sse ptās. vt statī subijcit
g ¶ Atqȝ. i. sicut. si ita ⁊c. sȝ. ʒ. ʒ. de ser. l. si cui. vbi dicit quotidie nō posse mutare qn̄ simpl'r est cōstituta. solu. h̄ de rigore fm Ot. vel supra simpliciter via fuit concessa hic autē qn̄ fuit dictū vt ꝑ quālibet partē possit ire: licet nō fuerit dictū hoc. ij. rn̄. q possit mutare. sūt ḡ tres cas⁹ qꝛ aut simpl'r cōstituitur: ⁊ tūc nō pt̄ mutare vt ibi: aut ē dictū vt ꝑ quālibet partē possit ire: ⁊ q possit mutare. item qn̄ solū fuit dcm̄ post ꝯstōnē vt possit ꝑ ꝑtē qualȝ ire. vt h̄.
h ¶ Fundus. supple. s. ille qui seruitutē debet talē: vt ꝑ quālibet ⁊c. al's est si ꝑ quamlibet.
i ¶ Deperire. nec distinguitur a celso per longitudinem vel latitudinē distinguatur ager hoc casu.
k ¶ Nec me fallit. qꝛ illud scio. non aūt deceptus videtur. vt. j. de actio. emp. l. i. in fi.

a ¶ Immutatū iri. non enim in deterius mutatur ius eius cui debetur ſeruitus. qđ videbatur qm̄ ante ꝛc.
b ¶ Per alterā partē. nā in hoc magis ꝙ̄ in illo nō poterit retineri: eſt ergo meliꝰ in vtroqꝫ vel vtraqꝫ parte retineri ꝙ̄ in nulla. vt ar. ī. de fideicō. liber. l. generaliter.
c ¶ Cōtra. i. contra illud incōmodū hoc cōmodū ei pſtatur. vel contra. i. ecōtrario.
d ¶ Pariter. i. ſimul. qđ non poterat ante diuiſiōeꝫ et hoc ex vi pacti vt poſſit mutare. Accur.
Si ſic. ꝛ ſi. ex hac copula ꝛ/colligo ſic rn̄deri ad q̄ōnē p̄miſſam ſicut ad ſiles ſtatim rn̄det. vt. ſ. tēpus duplicet.
f ¶ Cōſtituto. i. vicēnio iter pſentes ꝛ abſentes q̄qꝫ. vt hic. et. C. e. l. fi. naꝫ nulla p̄ter hypothecariā extēditur ad. xl. an. ſm̄ Jo. aliꝗ̄ i vtroqꝫ caſu dicunt duplicari tēpus.
g ¶ Die. q. d. nō nocte. Azo.
h ¶ Una ſeruitꝰ ē. melior eēt rō: qꝛ interualla breuiora hꝫ. vn̄ maior negligētia fuit petētis ꝙ̄ ibi vbi ſunt lōgiora interualla vtrobiqꝫ tn̄ vna ſeruitꝰ eſt. vt hic ꝛ. ī. de vſufr. le. cum vſufru. Sꝫ ꝯ. ī. de aq̄ plu. ar. l. ſi prius. i p̄n. vbi dr̄ ꝙ altera eſt ſeruitꝰ aq̄ eſtiue: ꝛ altera hyemalis. So. ibi diuerſe fuerūt cōceſſiōes: hic vna ꝛ vno tpe. itē qđ hic dicit vnā pſcriptionem ſufficere: eſt ſecꝰ i vſufru. vt. ſ. q̄. mo. vſufru. amit. l. i. §. vſqꝫ. Sꝫ illud idō qꝛ pōt ꝯſtitui ex tpe ꝛ ad tps: ꝛ ſic ſunt plures vſufru. vt. ſ. de vſufru. l. iiij. alie ſuitutes nō. vt. ſ. de ſer. l. ſeruitutes. ꝛ idō q̄ſi pura ſit ꝯtinua currit pſcriptio. Nec diſtinguo an ille cui debet via ſciuerit vel neſciuerit viaꝫ ſibi debitā vł nō. vt. ī. e. ſi ptē. §. i. vn̄ pꝫ ꝙ amittit etiā ſi nō poſſit alicui iputari negligētia: lꝫ de eq̄tate forte ꝑ reſtō nē ſubueniat. vt. ſ. de ſer. ruſti. pdio. l. ꝛ attilicinꝰ. Item hoc i ruſticis ſuitutibꝰ. I vrbanis aūt nō ſufficit me non vſū: ſꝫ te p̄ſtare ipedimētū. vt. ſ. d ſer. ruſ. pdi. l. hoc aūt.

alieno facto ius alterius imutatū iri[a]: qm̄ ante ſatis fuerat ꝑ alterā partē[b] fundi ire agere vt idē ius ei in alterā partē fundi retineret. ꝯtra[c] illud cōmodū acceſſiſſe ei cui via debebat ꝙ ꝑ duas pariter[d] vias ire agere poſſit: biſqꝫ octenos in porrectum: et biſſenos denos in anfractum.

¶ Seruitꝰ q̄ nō hꝫ quotidianū vſum vtēdi amittit tpe ꝯſtituto duplicato. Bar. Pau.

Si ſic cōſtituta ſit aqua vt vel eſtate ducat tn̄: vel vno menſe: q̄rit queadmodū nō vtēdo amittat: qꝛ nō eſt ꝯtinuū tēpꝰ quo cū vti nō pōt nō ſit vſꝰ. Itaqꝫ et ſi[e] alternis annis vel mēſibꝰ q̄s aquā habeat: duplicato ꝯſtituto[f] tēpore amittit. Idē ꝛ de itinere cuſtodit. Si vero alternis diebꝰ aut die[g] tn̄ aut nocte: ſtatuto legibꝰ tpe amittit: qꝛ vna ſeruitꝰ ē[h]. Nā ꝛ ſi alternis horis vel vna hora quotidie[i] ſeruitutem habeat: Seruitꝰ ſcribit perdere eū nō vtendo ſeruitutē: qꝛ id qđ hꝫ quotidianū ſit.

¶ Qui permittit edificari in loco ſeruiente: ius ſeruitutis amittit. h. d. Bar. Idem.

Si ſticillidij immittendi ius habeā in areā tuā: ꝛ p̄miſerim tibi ius in area ea edificādi: ſtillicidij immittēdi ius amitto. Et ſimilit ſi ꝑ tuū fundū via michi debeatur: et permiſero[k] tibi in eo loco per queꝫ michi via debetur aliq̄d facere: amitto[l] ius vie.

¶ Per vſum partis loci ſeruientis vel ad partē loci dominantis tota ſeruitus retinetur. h. d. cum. l. ſeq.

¶ Is qui per parteꝫ itineris it[m] totum ius vſurpare[n] videt.

Si in partē agriꝰ aqua influxit etiā ſi nō ad vltima loca ꝑuenit: oībus tamē partibus vſurpatꝰ[p]. Jabole.

¶ In diuiduis retinet q̄s per ſociū qđ p ſe nō pt. h. d. Bar.

Si cōmunē fundū ego ꝛ pupillꝰ haberemus lꝫ vterqꝫ[q] nō vteremur tamē ꝓpter pupillum et ego[r] viam retineo. Pau.

¶ Qui vtitur alio tpe ꝙ̄ quo ſibi debet ſeruitꝰ ſeruitutē nō vtēdo amittit. h. d. Bar.

¶ Si is q̄ aquā nocturnā habet interdiu[s] per cōſtitutū ad amiſſionē tps vſus fuerit: amiſit nocturnam[t] ſeruitutē qua vſus nō eſt. idē eſt in eo q̄ certis horis aqueductū habens alijs vſus fuerit. nec vlla[v] parte earum horarum vſus eſt.

¶ Qui vtit ſuitute plꝰ debito ſeruitutē retinet. h. d. Bar.

Is cui via vel actꝰ debebat vt vehiculi certo genere[x] vteret alio genere fuerat vſus: videamꝰ ne Mar.

i ¶ Hora q̄tidie. ſed q̄d ſi in ſeptimana. Rn̄. potiꝰ idem qđ in menſe ꝙ̄ in die: qꝛ odia reſtringenda ſunt. vt. ī. de libe. ꝛ poſthu. l. cum quidam.
Si ſtillicidij. permiſero. animo donandi. vt. ſ. communia pred. l. ſi precario.
l ¶ Amitto ius. ſola ꝯceſſiōe. ſꝫ ꝯ. ſ. de ſer. ruſ. pre. ſi domꝰ. ſolu. vt ibi.
m ¶ Itinerꝫ it. i. vadit.
n ¶ Uſurpare. i. retinere. hoc aūt verꝫ ſi vnꝰ eſt dominꝰ vie. idem ſi plures ꝓ indiuiſo ſed ꝓ diuiſo diſtinguit. vt. ſ. e. l. naꝫ ſatis. §. ſed ſi fundus.
Si in partē agri. nō diuiſi. alioq̄n ꝯ. ſ. l. nam ſatis.
p ¶ Uſurpat. i. vſu retinet. ꝛ hoc q̄ ad ſuitutē vel q̄ ad ꝯfeſſoriā. vt h. ꝛ. ſ. l. ꝓxi. i fi. ꝛ ar. ī. de acq. poſ. l. iij. §. i. non aūt q̄ ad poſſeſſoriuꝫ iudiciū qđ ꝓ ſeruitute datur. vt. ī. de iti. actuqꝫ pri. l. i. §. ilia. aīt. q eſt ꝯ.
Si cōeꝫ. vterqꝫ. i. neuter. Azo.
r ¶ Et ego. qꝛ indiuiduū eſt. ideoqꝫ aut tota retinetur: aut tota amittit. vt h. ꝛ. ſ. đ ſer. ruſt. pre. l. vna. pos eīn pupilli eſt inuſucapibil. vt. ī. đ acq. re. do. l. bo. fi. itē no. h qđ n̄ poſſum ꝑ me poſſum ꝑ aliuꝫ per aliuꝫ. vt. ī. que qđ per res pig. ob. poſ. l. me nō. ariſto.

s ¶ Interdiu. id eſt in die.
t ¶ Amiſit nocturnā. nec ſibi tpe q̄ſiuit ſeruitutē diurnā: qꝛ nō hꝫ ꝑpetuā cām. ſꝫ videt ꝙ nec amittat. vt. ī. de aq̄ q̄ti. ꝛ eſti. l. cū ꝯſtet. §. int duos. ſꝫ aliđ i vno vt h. aliđ i pluribꝰ quoꝝ q̄libet vtit ꝓ alio eiꝰ volūtate. nā ille videtur vti cū ꝓ eo alius vtatur. vt ar. ī. e. vſu.
v ¶ Nec vlla. vt. ī. eo. l. ſi quis alia. ſi auteꝫ illa eadem tunc retinet. vt. ī. l. proxi. Accur.
Is cui. certo genere. puta biga vł triga. ꝛ hoc pertinet ad modū cōſtituēde ſeruitutis. vt. ſ. de ſerui. l. iij. §. modum. ꝛ §. fi.

a ¶ Seruitutẽ. Rñ. ſic. vt. ff. l. proxi.
b ¶ Magiſq;. hic qui amplius ꝙ̃ licuerit oneris vexit.
c ¶ Plus ꝙ̃ aliud. No. ergo ꝙ cũ ſit plus ꝙ̃ fieri dʒ vi
detur etiã ipm fieri qḋ eſt faciendũ: vt h. et. ff. de rei vindi.
l. ſi ſe. §. ſed ⁊ ſi pignori. ⁊. ff. de ſta. ho. l. non ſunt liberi. et
ff. de ſer. vrba. pre
di. l. ſi arborẽ. §. ꝑ
cõtrarium. ⁊. ff. de
aq̃ quoti. et eſti.
l. i. §. itẽ querit. et
l. cũ conſtet. Sed
arg. cõtra. ff. man.
l. diligẽter. in ꝑn.
d ¶ Queſtioni-
bus. q̃b⁹ plus fa-
cit. non aliud.
e ¶ Ei ſeruitu-
tes. nã ⁊ alienare
⁊ obligare põt iu
re veteri. vt. ff. de
pig. grege. §. i. ⁊. ff.
de fideicõ. liber. l.
generaliter. in fi.
f ¶ Extinguen-
tur. quaſi olim fa
cto domino lega-
tario. vt. ff. ꝺ peri.
⁊ cõmo. rei ven. l.
ꝙ ſi pendente. et
facit. ff. de condi. ⁊
demõ. l. ſi fundus
ate.
Q ui fundũ.
retinet. per
bo. fi. poſ. iſtũ. vt
ff. e. ſeruit⁹. nã et
per male fi. reti-
netur: vt ſubijcit
⁊. fe. l. pe. Accur.
h ¶ Ideõq;. ſ. ve-
rũ eſt vt retinea-
tur. Accur.
i ¶ Se habẽs. i.
qualitercũq; poſ
ſideat. vel quali-
tercũq; ſit ei ꝯſti-
tuta ſeruit⁹. Azo
vel id ẽ qualitate
ſeruitutis habẽs
ſe qualẽ. nã ſerui
tus facit fundũ
qualem.
k ¶ Cum in ſuo
habitu. i. ſua ha-
bitudine. i. ſerui-
tutis qualitate.
l ¶ Retinet. vt. ff.
de aqua quoti. et
eſti. l. i. §. queſitũ.
Accurſius florẽ.
S i q̃s ex fun
do cui. ſcilʒ
fundo. Azo.
m ¶ Seruitute.

amiſerit ſuitutẽ[a]: ⁊ alia ſit ei⁹ ꝯditio q̃ ampli⁹ onerʒ ꝙ̃ licuit vexerit: magiſq;[b] hic plus ꝙ̃ aliud[c] egiſſe videat: ſicuti ſit latiore itinere vſus eẽt/aut ſi plura iumẽta egerit ꝙ̃ licuit: aut aque imiſcuerit aliã. ideo q; in oibus iſtis q̃ſtionib⁹[d] ſeruitus quidẽ nõ amittit. nõ autem ꝯceditur plus ꝙ̃ pactus eſt in ſeruitute habere.

¶ Reſoluto iure concedẽtis reſoluitur ius ſeruitutis conceſſe ab eo. h. d. Barto.

¶ Heres cũ legat⁹ eẽt fund⁹ ſub cõditione ipoſuit ei ſuitutes[e]: extinguent[f] ſi legati conditio exiſtat: videam⁹ an acq̃ſite ſequãtur legatariũ: et magis dicendũ eſt vt ſequãtur.

¶ Seruitus retinet per quẽcunq; vtentẽ: et etiam ꝑ aquã naturalẽ currentẽ. h. d. Bar.

Q ui fundũ alie- Cel.
nũ bona fide emit ſi itinere qḋ ei fundo debet vſus ẽ retinet[g] id ius itinerʒ. Ideõq;[h] ẽt ſi ꝑcario aut vi delecto dño poſſidet: fundus em̃ q̃liter ſe habens[i] ita cũ in ſuo habitu[k] poſſeſſus eſt/ius non deperit: nec refert iuſte necne poſſideat q̃ talẽ eũ poſſidet. q̃re forti⁹ et ſi aq̃ ꝑ riuũ ſua ſponte ꝓfluxit/ius aque ducẽde retinet[l]: quod ⁊ ſabino recte placet: vt apud Neratiũ lib. iiij. mẽbranarum ſcriptum eſt.

¶ Medius loc⁹ nõ ſuiens ſeruitutẽ iterpellat nõ extiguit. et ideo ante finitũ tp̃s preſcriptionis põt reſtaurari. Bar.

S i q̃s ex fundo Mar.
cui[m] viã vicin⁹ deberet vẽdidiſſet locũ primũ ſeruiẽti fundo nõ ipoſita ſeruitute[n] ⁊ itra legitimũ tp̃s q̊ ſeruitutes pereũt rurſus eũ locũ acquiſiuiſſet: habitur⁹ eſt ſeruitutẽ quã vicinus debuiſſet[o].

¶ Si fundo flumine occupato alluuione ſeruit⁹ extinguat ſeruit⁹ reſtituit. Bar. Iabo.

S i locus ꝑ quẽ via aut iter aut actus debebat ipetu flumis occupat⁹ eſſet: ⁊ itra tp̃s qḋ ad amittendã ſeruitutẽ ſufficiat alluuione fctã reſtitut⁹ eſt: ſeruit⁹ q̊ʒ in priſtinũ ſtatũ reſtituit[p]. Qʒ ſi id tẽpus p̃terierit vt ſeruit⁹ amittat: reuocare eã cogend⁹[q] eſt. Cũ via publica fluminis ipetu vł ruina amiſſa eſt: vicinus primus viã preſtare debet[r].

¶ Redẽptione vni⁹ ex fundis ſeruiẽtib⁹ nõ extinguit ſeruitus debita ꝑ alios. bar. Idẽ.

S i cũ ſeruitus[f] michi ꝑ plures fundos deberetur: mediũ fundũ acq̃ſiui: manere ſeruitutẽ puto: q2 totiẽs ſeruit⁹ ꝯfundit quotiẽs vti eaIs ad quẽ ꝑtinet nõ põt. Medio autẽ fundo acquiſito põt conſiſtere vt per primũ et vltimum iter debeatur.

¶ Si ꝑ eundẽ riuũ aqua ad plura ꝑdia ducit plures ſeruitutes ſunt: ⁊ põt vna amitti altera remanẽte: ⁊ qḋ vn⁹ ꝑdit alteri nõ accreſcit. h. d. Bar.

A Quam que Procu.
oriebat in fundo vicini plures ꝑ eundẽ riuũ[t] iure ducere ſoliti ſunt: ita vt ſuo q̃ſq; die a capite duceret: primo ꝑ eundẽ riuũ: eũdẽq; cõem. deinde vt q̃ſq; inferior erat: ſuo q̃ſq; ꝓprio riuo[v]. ⁊ vn⁹ ſtatuto tp̃e q̊ ſeruit⁹ amittit nõ duxerit. exiſtimo eum ius ducẽde aque amiſiſſe: nec ꝑ ceteros q̊ duxerũt ei⁹ ius vſurpatũ eẽ[x] ꝓpriũ ei cuiuſq; eoꝝ ius fuit: neq; per aliũ vſurpari potuit. Qʒ ſi pluriũ fundo iter aq̃ e debitũ eſſet: per vnũ eoꝝ oib⁹

ei parti quã vendidit. Azo. et ſic non potuit vti interim ſeruitute. vt ⁊. ff. ꝺ ſerui. vrba. predio. l. qui ſella. §. fina. et de ſerui. ruſtico. predio. l. via. §. fina.
o ¶ Debuiſſet. ceſſauit enim ſeruitus nõ fuit extincta. vt. ff. de ſer. ruſti. predi. l. tria. ⁊. ff. titu. i. et ſi forte. circa
prin. Sed quid ſi
poſt tẽpus? Rñ.
nõ reſtituit: quia
ſua culpa: alˀs ſe-
cus. vt. ff. l. proxi.
S i locus. re-
ſtituitur. ip
ſo iure. vt et. ff. q̃.
mo. vſufr. amit.
l. cum vſumfruc.
⁊. l. ſi ager cuius.
Azo.
q ¶ Cogendus
eſt. ſ. ille cui accre
uit. ⁊ hoc ꝑ reſti-
tutionẽ in integ.
vt. ff. de ſer. ruſti.
predio. et attilici-
nus. i fi. ⁊. ff. de iti.
actuq; pri. l. i. §. ſi
quis.
r ¶ Preſtare de
bet. ciuilit ʒ de po-
pulo: vt in foſſa-
tis huius ciuita-
tis fit ſm Azo. ſʒ
an dato precio a
fiſco? videt ꝙ ſic.
vt. C. de ſer. qui
ꝓ pre. libe. ac. l. ii.
cõtra. tamen ob-
ſeruatur.
S i cum ſer-
uitus. quat
tuor ꝑone predia
tria aliena ⁊ vlti-
mum meũ cui de
betur ſeruitus. et
ego emi medium
de tribus licet nõ
ſeruiat iure ſerui
tutis: tamen ſer-
uitutem nõ impe
dit. et facit. ff. de
ſer. ruſti. predio.
tria. et. ff. de aqua
plu. arcen. ſi pri⁹.
§. fina. Accur.
A Quam que
oriebatur ꝑ
eundem riuũ id
eſt in principio a-
que. Accur.
v ¶ Proprio ri-
uo. ſcilʒ ducebat
aquam.
x ¶ Vſurpatum
eſſe. i. vſu retentũ
eſſe.

a ¶ Riuū. i. ſi q̄s eoꝝ qui ꝑ eundē riuū ⁊c.
b ¶ Aque. ſ. debebatur. ⁊ facit. ff. de bo. lib. l. cōl liberto. ar. cōtra. Sed nūquid habet locum ius accreſcēdi inter eos q̄b⁹ idē aqueductus eſt relictus? Rñ. eſſe ius accreſcēdi: q2 in. C. de cadu. tol. gn̄aliter dicaꝉ in. §. vbi autē. eē ius accreſcēdi inter collegatarios. et aliud eſt h̄. q2 dn̄s ꝓprietatꝫ ꝑſcripſerat ſibi libertatē ſm̄ Azo. Item illud ab initio hic poſtea. vt ſ. de vſufruc. ac. l. i. in fi. ibi non vt proprietas ⁊c.
c ¶ Partis. reſpectu aliaꝝ. ſed tamē integre remanēt. Accur.
L Abeo. nō ierit. al's ē nō ierit. ⁊ al's nō eſt nō: et tunc dic q̄ iuit tm̄ ſed aquā non hauſit. Ac.
S I quis. aq̄. vt. ſ. e. ſi cōmunē. §. i. et facit. ff. de aqua quoti. et eſti. l. i. §. illud autem.
f ¶ Succeſſit. vt iſti. de vſucap. §. inter emptorem.
g ¶ Nō interpellauit. ſ. edificādo hoc em̄ ē neceſſe in vrbanis ſeruitutib⁹: vt h. ⁊. ſ. d ſerui. vr. predio. hec autē iura. ſecus i ruſticis. vbi ſufficit ſolū q̄ nō vtaꝉ. vt. ſ. e. ſi locus. Accur.
S I partē. ſcꝫ venditam.
i ¶ Q2 nullum. bona rō. non enī deſinit q̄d nō fuit vt. ſ. qui. mo. vſufru. amit. l. i. §. fi. ⁊. ſ. de ſer. ru. ꝑdio. l. itinere. Sꝫ ar. ꝯtra. ff. de cōdi. ⁊ demō. ſi q̄s ita.
k ¶ Ius. i. actio ꝑſonalis ex vēdito: que tāto tp̄e. ſ. x. vel. xx. an. non tollitur. ſed. xxx. tm̄. vt. C. de ꝯſti. pe. l. ij. §. i. Sꝫ videtur etiā ꝑſonalē actionē perire ſicut ſeruitus. vt. C. de vſufru. l. corruptionē. que eſt cōtra. Sol. ibi loquitur quādo iam ceperat ſeruitus vſufruc. hic non
l ¶ Utēdo. ſed reſtitueris in integrum. vt. ſ. de ſerui. ru. predi. l. ⁊ atilicinus.

his inter quos is fundus cō-munis fuiſſet vſurpari potuiſſet. ¶ Itē ſi q̄s eoꝝ q̄bus aq̄duct⁹ ſeruit⁹ debebaꝉ: ⁊ ꝑ eūdē riuum[a] aquā ducebāt: ius aq̄[b] ducēdē n̄ ducēdo eā amiſit: nichil iuris eo noīe ceteris q̄ riuo vtebanꝉ/accreuit. Idq̄ cōmodū eius eſſe: ꝑ cuius fundū id iter aque eſt: q̄d non vtendo pro parte vnius amiſſum eſt. Libertate em̄ ei⁹ partis[c] ſeruitutis fruetur.

¶ Qui perdit pricipale ꝑdit acceſſoriū. h. d. Bar. Pōpo.

L Abeo ait: ſi is qui hauſtū hꝫ ꝑ tp̄s quo ſuit⁹ amittitur nō ierit[d] ad fontem nec aquā hauſerit: iter quoq̄ eum amiſiſſe. Paul.

S I quis alia aqua[e] vſus fuerit q̄ꝫ de qua i ſeruitute imponenda actū eſt: ſeruitus amittitur.

¶ Tēpus negligentie auctoris coniungitur cū negligētia ſucceſſoris. h. d. Barto.

¶ Tēpus quo nō eſt vſus ꝑcedēs fundi dn̄s cui ſeruitus debetur: imputaꝉ ei qui in ei⁹ locum ſucceſſit[f].

¶ Non preſcribitur libertas in vrbanis ſeruitutib⁹ niſi factū domini predij ſeruientis interuenerit. h. d. Bar.

¶ Si cū ius haberes imittēdi vicin⁹ ſtatuto tp̄e edificatū nō habuerit: idq̄ꝫ nec tu imittere potueris: nō id mag̃ ſeruitutē amittes. q2 nō pōt videri vſucepiſſe vicin⁹ tu⁹ libertatē ediū ſuarum: qui ius tuū non interpellauit[g].

¶ Actio ꝑſonalis ꝑ ſeruitute nō tolliꝉ tp̄e quo amittiꝉ ſeruitus ꝯſtituta. itē ſola ꝑmiſſiōe iter viuos ſeruit⁹ nō ꝯſtituiꝉ: ſed legato ſic aditione ſecuta nec pōt repudiari ſi ad alium tranſitum fecerit. B. Pōpo.

S I parte[h] fundi vendēdo lege caueri: vt ꝑ eā partē i reliquū fundū meū aquā ducerē: ⁊ ſtatutū tp̄s inteceſſerit anteq̄ riuū facerē/nichil iurꝫ amitto: q2 nullū[i] iter aque fuerit: ſed manet michi ius[k] integrum. Mꝫ ſi feciſſem iter nec vſus eſſem: amittam.

¶ Si per fundū meū viam tibi legauero: et adita mea hereditate per conſtitutū tempus ad amittendam ſeruitutē ignoraueris eā tibi legatā eſſe: amittes viā nō vtendo[l]. Mꝫ ſi intra id tempus anteq̄ ſcires tibi legatam ſeruitutē tuū fundū vendideris: ad emptorem via pertinebit ſi reliquo tempore ea vſus fuerit. quia. ſ. tua eē cepat[m]: vt iam nec ius repudiandi legatū tibi poſſit cōtingere: cum ad te fundus non pertineat.

¶ Per quēcunq̄ noīe fundi vtēre ſuit⁹ retineꝉ. h. Sceuo.

U Su retineꝉ ſeruit⁹ cū ipē cui debeꝉ vtiꝉ q̄ve in poſſeſſiōe ei⁹ noīe eſt[n]: aut mercenarius aut hoſpes aut medicus[o] quive ad viſitandū dominum venit: vel colonus aut fructuarius[p]. Paul.

F Ructuari⁹ licet ſuo nomine[q]. Sceuo.

D Enicq̄ q̄cūq̄ q̄ſi d̄bita vſus fuerit via. Pau.

S Iue ad fundum[r] nr̄m faciat: vel ex fundo[ſ]. I Icet maleſi- Sceuo. dei poſſeſſor ſit: retinebitur ſeruitus.

¶ In preſcribenda ſeruitute requiritur q̄ bona fide q̄ſvtatur iure ſeruitutꝫ. bar. Paul.

S Eruitute vſus nō videtur: niſi is qui ſuo iure vti ſe credidit[t]: ideoq̄ ſi quis

m ¶ Ceperat. ſic ergo legatū ignorāti acq̄rit: vt h. ⁊. C. q̄n̄ di. le. ce. l. fi. ⁊. ff. d act. ⁊ ob. ſi a furioſo. §. idē. q̄. ⁊. ff. de le. ij. l. cū pater. §. ſurdo. et. ff. d teſta. filiuſſa. in fi. ⁊. l. q̄ in dn̄i. Itē no. dn̄iū in legatꝫ etiā ſine poſſeſſione queri. vt. ff. de fur. l. a titio. ⁊. ff. de pecu. l. ſed et ſi dānū. §. ij. et dixi. ſ. de rei ven. ſi ager. Accur. Dn̄iū i legatis ſine poſſeſ. q̄rit.
U Su retinetur. noīe ē. vt ⁊ de vſufru. dicıꝉ. vt. ſ. qui. mo. vſufruc. amit. l. ſi mulieri. ⁊. ff. de itine. ac. pu. l. i. §. is cui⁹. ⁊. §. penul.
o ¶ Medic⁹. al's amicus.
p ¶ Fructuari⁹. ſcilꝫ retinet.
F Ructuari⁹. ſuo noie. ſ. vtaꝉ ratiōe iuris quod habet.
S Iue ad fundum. ſ. eundo. Azo.
ſ ¶ Ex fundo. ſ. recedēdo. Io.
S Eruitute. credidit. inſpiciꝉ ḡ opio vtētis. ſic ⁊. ff. quod vi aut clā. l. ſi op⁹. §. ſi iuſſero. ⁊ de aq̄ quoti. ⁊ eſti. l. i. §. ariſto. ⁊. ff. ꝑ ēp. l. ij. §. celſus. et q̄d d̄t ſuo iure. dic. i. debito fūdo. et ſic eſt plana. vel dic ſuo iure. i. q̄d cōpetat vtēti: et ſic reſtringes vtroq̄ caſu q̄tū ad acq̄rendā ſeruitutē. retineri aūt pt̄ et̄ ſi ille q̄ vtiꝉ nō vtaꝉ noie ei⁹ cui ꝯpetit ſꝫ ſuo: vt q2 ſit ſo

cius vel fructuarius. vel illis ꝗ ſuo noīe vtunť. et bo.fi. poſ. vt.ſ.e.l.ſeruitus.⁊.l.nā ſatis.in ꝑn.⁊.ſ.pri.l.vſu. cū ſequētib⁹.ad eā aūt ꝗrendā bōa fides eſt nccīa.vt di ctū eſt.⁊ habes.ſ.de iti.actuꝗ pri.l.i.§.pe.i fi.vbi de vſu cap.ſer.dr. Et ecōtra ꝑſcribēti libtatē bona fides eſt ne ceſſaria: tū ex eo qđ dr̄ in vſuca.re rū corpaliū. vt in ſti. de vſuca.§.no uiſſime. in fi.§.ꝗ= bus equiparātur hec incorporalia. vt.C.ō ꝑſcrip.lō. tē.l.fi. in fi.tū ex eo qđ expſſe dr̄.ſ. cō.ꝑdi.l.ſi ꝑcario .§.ceterū. Itē fa= cit ꝑ hoc ꝙ bōa fi des ſit nccīa.C. de ꝑſcrip.lō.tēp. que ꝑ lib.l.i.⁊.ij. Itē facit bñ.ſ.de iti.actu.ꝑua.l.i. .§.ſi ꝗs autē cū. Et hoc in preſcri ptione libertatis vrbane ſuitutis. in ꝑſcribēda aūt libtate ſuitut; ru ſtice forte aliud ē qꝛ in ea nō exigiť vt quis aliqđ fa= ciat. vt.ſ.de ſui. vr.ꝑdi.l.hec au= tē iura. Accur.

Preſcribenti libertatē bo.fi.eſt neceſſaria.

a Nec interdictū. vt.ſ.de itine. actuꝗ priua.l.fi.

b Utilis.id eſt efficax. Accur.

Si quadrupeſ paupe.fe.di. Di= ctū eſt de act.i rē. ſequitur de his ꝗ natură realiū imitanť:lz ſint ꝑſonales: ſz qꝛ de paupe= rie eſt antiquior.qꝛ ex lege.xij.tab.vt.ſ.eo.in ꝑn.ideo de ea dicit ꝑus.vt ⁊ inſti.de re.di.§.ſingulo ꝝ.non autē hic de maleficiis generaliter tractabit:qꝛ ſpecialiter poniť liber de eis.ſ.de priua.delic.

SI quadrupes.dicatur.⁊ verum ſit.ſic ⁊.ſ. de dolo.l.i.§.i.

d Actio.ſ.in factū. vel actio de paupe= rie dicať:que actio ꝓ quadrupede directa. vtilis ꝓ bipede datur. vt.ſ.e.l.pe.ceſſat tñ vtraꝗ in feris. vt.ſ.e.l.§.in beſtijs.que eſt contra.

e Offerre.dānū tñ tantū eſt in obligatiōe ſicut et in ſeruis delinquētibus diciť.vt.ſ.de re iudi.l.miles.§.i.li cet vbi ſubalternatiōe aliquid debeť eſt in obligatione vtrūꝗ.vt dixi.ſ.de cōſti.pe.l.illud. Itē ex eo qđ dicit ex l.xij.tab.collige ꝙ ſit ciuilis:lz ꝑtor ſup ea tractauerit. vt.ſ.pri.§.itē ex eodē no. ſm Azo. ꝙ non eſt ex malefi. vel ꝗſi.vel ex ꝯtu vľ ꝗſi.ſz datiua a lege,ꝑpť pauperiē.

f Ipm delictū.noxa autē aīal delinquēs.vt inſti.de noxa.§.i.vñ ꝟ. Noxia delictū deliquēs noxa vocať.Azo

Actio de pauperie datia ē.

pro via publica:vel ꝑ alterius ſuitute vſus ſit:nec iterdictū[a] nec actio vtilis[b] competit.

Explicit liber Octauus.

Incipit liber Nonus.

Si quadrupes paupe riem feciſſe dicať. Ti.j.

Actio de pauperie compe tit ſi aīal nocuit nō culpa ho= minis et ꝯtra naturā ſui gn̄is ſz ſi culpa hoīs hz locū actio l.aquil.ſed ſi ſm naturalē feri tatē ſine culpa hoīs oīs actio ceſſat.h.d.vſꝗ ad.§.cum arie tes. Barto.

Ulpia. SI quadru pes pau= periē feciſ ſe dicať[c] actio[d] ex lege. xij. tab.deſcē dit:que lex voluit aut dari id qđ nocuit.i.id aīal qđ noxiam commiſit: aut eſtimationē no xie offerre[e]. Noxia aūt eſt ip= ſum delictū[f]:que actō ad oēs quadrupedes ꝑtinet. Ait pretor pauperiē feciſſe. Pau= peries eſt dānū ſine iiuria[g] fa ciētis datū. Nec eni dici pōt aīal iniuriā feciſſe qđ ſenſu ca ret[h]. Itaꝗ(vt Iul⁹ ſcribit)tūc hec actio locū hz cū cōmota feritate[i] nocuit ꝗdrupes. pu= ta ſi equus calcitroſus[k] calce ꝑcuſſerit:aut bos cornupete= re ſolit⁹ petierit: aut mula ꝓ= pter nimiā ferocitatē[l]. Q̄ ſi ꝓpter loci iniqtatē[m]:aut ꝓpť culpā mulionis:aut ſi plus iu ſto onerata ꝗdrupes i aliquē onus euerterit: hec actio ceſ= ſabit:dāniꝗ iniurie[n] agetur. Sed ⁊ ſi canis cū duceref ab aliquo[o] aſpitate ſua euaſe rit:⁊ alicui dānū dederit:ſi cō tineri firmi⁹ ab alio[p] potuerit: vel ſi ꝑ eū locum duci nō de= buit/hec actio ceſſabit:⁊ tene biť qui canē tenebat[q]. Sz ⁊ ſi iſtigatu alteri⁹ fera dānū de= derit: ceſſabit hec actio[r]. Et gn̄aliter totiēs hec actio locū hz: quotiēs ꝯtra naturā[ſ] fera mota pauperiē ꝺdit. Ideoꝗ ſi equus dolore ꝯcitatus[t] cal ce petierit:ceſſare iſtam actio nē: ſed eū ꝗ equum ꝑcuſſerit[v] aut vulnerauerit[x]:in factū ma gis ꝙ̄ lege aqlia teneri. vtiꝗ ideo qꝛ non ipſe ſuo corpore[y]

g Sine iniuria.i.culpa.et ſic bene ſequitur itaꝗ. ꝗa in fine dicit quando culpa fuit in homine.

h Caret. naturaliter vt in brutis.et ꝓ talib⁹ hz locū hec actio.ceterum ſi caſu vel imbecillitate careat ſenſu non hz locū:vt in furioſo ⁊ in pupillo. vt.ſ.ad le.cor.de ſica.l.īfans.in fi. qñꝗ tñ res inanimata diciť cōmit tere iiuriam ſiue culpā. vt.ſ.cōmo. ſi vt certo.§.pla= ne. Accur.

i Feritate. id eſt crudelitate cō tra naturā ſui ge neris vt ſubijcit ī exēplis. ceterū ſi ſz naturā eſt cru dele aīmal:ceſſat hec actio:⁊ hz lo cū vtilis.vt inſti. eo.§.i.⁊.§.fi.⁊.ſ.ti tu.i.quint⁹. et de ꝑſcrip.ver.ꝗ ſer= uādarum.§.fi. et C.ad le.aquil.l. fina. Accur.

k Calcitroſ⁹. ſubaudi etiā pro pria ſua natura. ſed equorū gen⁹ manſuetu; eſt.et idem in boue di= cas ⁊ mulis.

l Ferocitatē. id eſt ꝓpriā cru= delitatē.et ſubau di etiā.nam mul= tomag; hec actio habet locū ſi etiā ꝓpria natura ſit manſueta.

m Iniquitatē. id eſt aſperitatez et duriciem.et ſic culpa hominis ducentis.

n Iniurie.i.in factū.vel vtili aquilia contra mulio= nem vel eum cuius culpa damnū eſt datū.qui enim oc= caſionē ⁊c. vt.ſ.ti.i.l.qui occidit.§.in hac.⁊.l.qua actio= ne.§.ſi quis plus iuſto. Azo.

o Ab aliquo.qui neꝗ fortis eſſet neꝗ nimium debi= lis.argu.ſ.de lega.i.l.legato generaliter.

p Ab alio.et ſic eſt culpa in homine.

q Tenebat.cui⁹ debilitas vel ꝓuiſio deficiēs iterue nit.⁊ ſic in actione ſubſidiaria legis aql. vel vtili aqlie.

r Hec actio.⁊ dať aquil. vel in factū. vt.ſ.ti.i.l.itē me= la.§.itē ⁊ cū eo.ſed videtur de dolo dāda. vt.ſ.de dolo. l.⁊ elegāter.§.ſi quadrupes.que eſt cōtra. Solu. vt ibi.

ſ Cōtra naturam.ſ.ſui generis. a ſe tñ cōmota non ab alio culpabiliter:vt ſubijcit. Accur.

t Concitatus.ab aliquo alio.

v Percuſſerit.et ſic culpa eſt in homine.

x Uulnerauerit. propter qđ alij dedit dānū. Accur.

y Suo corpore.et ideo datur in factum:vt hic.⁊ in= ſti.ad le.aquil.§.fina.